

ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი
N1 2023

მხატვარი - ლევან ყიფიანი

ბარბარე ყიფიანის
ხსოვნის საღამო

ინტეხვიუ ახ შედგა!
მოგონება
ჩევაზ ინანიშვილიზე

დანახვისის
მოიღან
დანახაიისა....

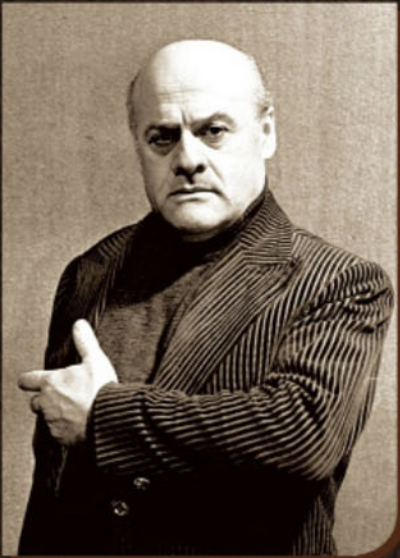
დაუვიწყარი
საღამო
მწეხარეთა სახელში

ჩვენს ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ ჟონაჰსი

„ღავით გურამიშვილი და გრიგორი სუოვოროდა“
მხატვარი — ვიქტორ ბრიკულეცი

ახალი ნიბნები

ივანე ჯაფარიძე

ტარიელ საყვარელიძე

(ღიზსეული მარჯვანშვილი - 100)

ელგუჯა ციგროშვილი

მე მოვინატრებ

სატრფიალო ლირიკა

ქობული მყვარი

ანშამ ბაზარაძე

**ფოტოგრაფი
თაბთა აივაზიშვილი**

ჟურნალ „ანეულის“ შემომწირველები: ნაზი ბეზარაშვილი, თემურ გოგსაძე, ლალი კოპალიანი, მზია მაღალაძე, მანანა ტონია, მარინა ღონდაძე, ლეილა ჯახველაძე, გოჩა ხუნდაძე

**კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანეულის“ რეკვიზიტები:
ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE22 ანგარიშის ნომერი:
GE81BG0000000306158900**

ანეკდა

№1. (№38) მარტი. 2023

ლიტერატურული ფუნქციონირი

ლადო ასათიანის გატაცებულების მე-80 წელი	
თამაზ ჩანაბაშვილი ლადო ასათიანს	3
ღამბურღი	
ბარბარე ყიფიანის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო	4
გურამ პატარაიას ხსოვნის საღამო და „გზა უსასრულო“	5
თბი ტბი ატა...	
თამაზ ბაბოძა გურამიშვილი უკრაინულ ხელოვნებაში	6
გვასსადღეს ათსაჭეთი! ბონაცი ხობაზა	7
პეტრია	
თამთა თაბაძა	10
თხი მალაძაძა	12
თატგმანი ღახი უხანა ვერხვი თარგმნა მია მახარაშვილმა	14
მტკნოღი ტყვან ინანიშვილტი	
ღინ ბახათაშვილი ინტერვიუ არ შეღვა	15
მინიციტუტტი ღანი ჟოვანიანი	17
პეტრია ჯამან თანიძა	21
ღადიღ სეცეატღიღი - 100	
სოფიო ჯაღანიძა დაუვიწყარი საღამო მწერალთა სახლში	23
ღინ ნახათანი მზის გზა	25
ლიტერატურული წიღიღი	
თამაზ ჯაბოღნიშვილი დანახვისის მთიდან დანახულისა	28
პეტრია	
თამაზ ბობაძა	31
თინიღ ჟოვანიანი	33
ღემიღი თანიღ სანაბანიძა ცვლიღება	35
თატგმანი ფრანგული მოზანიკა თარგმნა მარინა გოგოღაშვილმა	38
ჟოღბანბ ბოხანიღი ნოვეღები გერმანულიდან თარგმნა გიორგი ვარამაშვილმა.....	41
პბტტა	
თანიღ ლონაძა „მწვანე თავსაფარი“; „მე შენ გიპოვე“!	43
ნესტან ხინანი წერიღები დეღას	45
პეტრია	
თამაზ ჯოღნიანი	47
თანან ტონი	50
ბიბი ჟვანაძა	52
თინი ნინანიანი	52
ღვანღი ღვან ბანანიძა დიღი ნახტომი უკვღავებისკენ	54
ღვღიღი სეცეატღიღისთვის!	
თანიღ თანიღნიანი შეხვეღრა შემოქმედ ქალბატონებთან	57
პეტრია თანან ჟანიანი	59
ჩანიღნიღი მტკნოღიღიღიღი	
ღიღი ჟოღნიანი-სახტონანიანი (გაგრღეღება)	61
პბტტა	
ღიღი სანიანიანი ჩანახატები	65
ნათიღ ბალათინიანი „მრცხენიღ, მას!“	68
პეტრია თან ლინანიანი	70
თუტღიღ-სეცეატღიღის მეტბბბბის ასალი თუტღიღი	
წიღვის „მუსტაფა იაღუთის – გურამ ხიმშიაშვილის შესახებ“	72

ISSN 1987-9717

უცხოელ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანულის“ გამოცემა

ჟურნალი გამოდის 2013 წლის მარტიდან

ჟურნალ „ანულის“ ახსებელი
ლიტერატურული გაერთიანება:

რეზო (მემლიანი) ალაგია
ნინო არსენაშვილი
რევაზ ბაღანაძე
თამარ ბაბროშვილი
თამარ მიქაძე
თენგიზ უთმელიძე
ლელა ქიტოშვილი –
სახლთს უცხოელისა
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
ჯუბა ლეგელი
თამაზ სვალაძე
თემურ ჯაგოღანიშვილი
ივანე ჯაფარიძე

მთავარი რედაქტორი
თამარ შიშოვაძე

გაზეთის პირველი რედაქტორი: ლევან ყიფიანის რედაქცია
გაზეთის ბოლო რედაქტორი: მხატვარი – ლევან ყიფიანი

ლოგოს ავტორი – ბიძინა ზუბინი

ჟურნალ „ანულის“ ყველა ნომრის წაკითხვა შესაძლებელია საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე: www.nplg.gov.ge – ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“
ვებგვერდზე.

ხელახლის ტელეფონი: 551 00 50 58

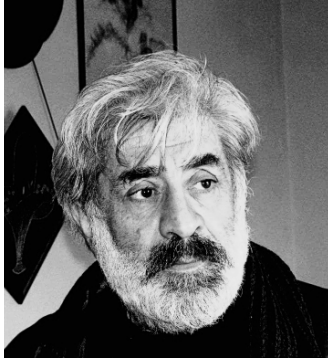
რედაქციის ინტერნეტ-მისამართი: aneuli@mail.ru; aneuli.inanishvili@gmail.com

ჟურნალში გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოსაქვეყნებელი სტატიის
მოცულობა ახ უნდა აღემატებოდეს 5 ნაბეჭდ რედაქციას

ჟურნალი დაიბეჭდა გამომცემლობა „მნიშვნელობაში“

ლადო ასათიანის გზადასვლვის 20-წლიანი ხელისუფალი

თეიმურაზ ჩალაბაშვილი

ლადო ასათიანს

შენი ლექსი ქართველს
ვინ მოაშოროს,
ჯერაც ბავშვმა
დაიქუხე მთებიდან
და იმდენად ჩამოჰგავდი
სამშობლოს,
გაუკვდავდი, ლადო,
დაბადებიდან!
რაც იცოცხლე, სიყვარულით
იცოცხლე,
ცაც გაბრწყინდა შენი ცრემლით,
მეტი რა?!
ხვალინდელმა საქართველომ
იცოდეს,
როგორც შოთა, ხალხმა
დაგიზებირა...
...არავისი არაფერი
გემართა,
გააბრწყინე შენივ სიტყვის
ნათელი,
დღეს მთაწმინდამ ორთავ
ხელი შემართა
და უთქმელად გვითხრა
თავის სათქმელი!

2023 წლის 6 მარტის დღეა

ღანილოცნება

ბარბარე ყიფიანის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო

დიმიტრი ყიფიანის სახელობის სულიერებისა და კულტურის ცენტრში

დიმიტრისა და ბარბარე ყიფიანის შთამომავლები – მარცხნიდან: სულხან ისაკაძე (სიძე), ქეთევან მიქაძე, სოფიო პატარაია, ირაკლი მეზურნიშვილი, თამარ მიქაძე

დიმიტრი ყიფიანის სახელობის სულიერებისა და კულტურის ცენტრში ბარბარე ყიფიანის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო გაიმართა.

„მე ჩამოვდივარ თქვენთან ქართველი“ – ბარბარე ყიფიანის სიტყვებით გახსნა საღამო და ეს ხსოვნის დღეც ამ სიტყვებით მონათლა დიმიტრი ყიფიანისა და ბარბარე ყიფიანის შთამომავალმა, მწერალმა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორმა, ცენტრის ხელმძღვანელმა თამარ მიქაძემ. მისივე თქმით, საუკუნის წინ მოღვაწე ქართველი მეცნიერი დღეს მართლაც დაუბრუნდა საქართველოს. თუმცა ჯერ ბევრია გასაკეთებელი, შესასწავლია მისი არქივი, წერილები... საფლავის ადგილიც უცნობია.

დიმიტრი ყიფიანის სახელობის სულიერებისა და კულტურის ცენტრში განთავსებულ მუდმივ ექსპოზიციასთან ერთად წარმოდგენილია საუკუნის წინ ჩამოტანილი ბარბარე ყიფიანის პირად საკუთრებაში არსებული სურათი და ნივთები.

ბარბარე ყიფიანის სულის სახსენებელი პანაშვიდი ტაძრის წინამძღოლმა და დიმიტრი ყიფიანის სახელობის სულიერებისა და კულტურის ცენტრის დამფუძნებელმა, დეკანოზმა მალხაზ ყიფიანმა ალა-

ლინა. დიდია მამა მალხაზის წვლილი ამ ცენტრის დაარსებასა და კეთილმოწყობაში.

საგალობლები შეასრულა წმინდა დიმიტრი ყიფიანის ტაძართან არსებულმა მგალობელ გოგონათა გუნდმა.

საქართველოს ქალთა საბჭოს აღმასრულებელმა მდივანმა ქეთევან გაბრუაშვილმა აღნიშნა, რომ ქალთა საბჭო აქტიურად არის ჩართული ბარბარე ყიფიანის ირგვლივ საჭირო დოკუმენტაციის მოძიებასა და გარკვევაში. გაიმართა საერთაშორისო ტელესიმპოზიუმი, რომელსაც დაესწრენ სახელმწიფოსა და ეკლესიის გამოჩენილი წარმომადგენლები.

სიტყვით გამოვიდნენ: ყურნალ „ანეულის“ მთავარი რედაქტორი თამარ შაიშველაშვილი (რომელმაც საკუთარი ლექსი მიუძღვნა დიმიტრი ყიფიანის ხსოვნას – „ქვიშხეთი“ (დიმიტრი ყიფიანის ფიქრები ეგზარქოსთან გასაგზავნი წერილის წინ), ფილოლოგი, პროფესორი ნინო მამარდაშვილი, ფსიქოლოგიის დოქტორი, პროფესორი ალექსანდრე რუსეკვი, პოეტი ლალი ჯაფარაშვილი, პედაგოგი თამარ ჩხაიძე...

ლონისძიებას ესწრებოდნენ შთამომავლები – სოფიო ისაკაძე, ქეთევან მიქაძე, სოფიო პატარაია... ასევე, სიტყვით გამოვიდა შთამომავალი, პარლამენტის წევრი ირაკლი მეზურნიშვილი.

ბარბარე ყიფიანი – დიმიტრი ყიფიანის უმცროსი შვილიშვილი, ექიმი, მეცნიერი, საზოგადო მოღვაწე, პირველი ქართველი ფსიქოფიზიოლოგი ქალი იყო. მან გაჭრა გზა ევროპისკენ და კითხულობდა ლექციებს სხვადასხვა ქვეყანაში. საფრანგეთის სამედიცინო აკადემიის წევრი, ოქროსა და ვერცხლის საერთაშორისო მედლების მფლობელი.

1910 წელს ბრიუსელის მუზეუმში მისი თაოსნობით დაარსდა ისტორიისა და ეთნოგრაფიის ქართული სექცია; 1918 წელს სიტყვით გამოვიდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გახსნაზე;

ნინო მამარდაშვილი, თამარ მიქაძე, მამა მალხაზი (ყიფიანი), თამარ შაიშველაშვილი

1921 წელს რეპრესიების გამო ისევ ბრიუსელში დაბრუნდა. სავარაუდოდ, გარდაიცვალა ბრიუსელში.

სულიერებისა და კულტურის ცენტრი სვანეთის უბანში, წმიდა დიმიტრი ყიფიანის სახელობის ეკლესიაში, ვახტანგ III-ის ქუჩაზე, ულამაზეს ადგილას მდებარეობს.

გურამ პატარაიას ხსოვნის საღამო და... „გზა უსასრულო“

შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს უნივერსიტეტში გაიმართა გამოჩენილი ქართველი რეჟისორის, სცენარისტისა და საზოგადო მოღვაწის, შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატის – გურამ პატარაიას ცხოვრებისა და შემოქმედებისადმი მიძღვნილი წიგნის – „გზა უსასრულო“ წარდგენა და ხსოვნის საღამო.

წიგნი-ალბომი საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამინისტროს მხარდაჭერით გამოიცა და მასში შესულია გურამ პატარაიას პირადი, სტუდენტობის დროინდელი წერილები, სტატიები და მოგონებები მისი ცხოვრებისა თუ შემოქმედების შესახებ.

ღონისძიებას საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის მინისტრი თეა წულუკიანი, პარლამენტის წევრები, გურამ პატარაიას ოჯახის წევრები და მეგობრები დაესწრნენ.

საღამოს კულტუროლოგი და მუსიკისმცოდნე მაია დათუნაშვილი უძღვებოდა.

ლიტერატორ თამარ მიქაძის ავტორობით გამოცემული კრებული აერთიანებს საინტერესო ფოტოებსა და პოპულარულ ფრაზებს რეჟისორის ფილმებიდან, ასევე – უნიკალურ მასალებს, რომლებიც უკავშირდება გურამ პატარაიას მიერ შექმნილ დოკუმენტურ ფილმებს: „რუსთაველის ნაკვალევზე“, „პალესტინის სიძველეთა საიდუმლოება“, „შორია გურჯისტანამდე“, „ათონის მატთანე“, „ტაო-კლარჯეთი“.

„ეს წიგნი დამოუკიდებელია, მაგრამ არის ნაწილი ტრილოგიისა, რომელიც წლების წინ წამოიწყო თამარ მიქაძემ. პირველი წიგნი გახლდათ დიმიტრი ყიფიანის ცხოვრება და მოღვაწეობა, მერე – შთამომავლობა დიმიტრი ყიფიანის და – მეხუთე თაობაა გურამ პატარაია, რომელმაც შეინარჩუნა ამ დიდ გვარში უწყვეტობა ზნეობისა და სულიერებისა. ამ წიგნში დიდძალი, მრავალფეროვანი

მასალა თავმოყრილი, პირადი წერილები, მოგონებები, პუბლიცისტური წერილები, ჩანაწერები. ფოტომასალა დართული. ეს ყველაფერი ძალიან კარგად არის აკინძული. დამერწმუნეთ, ვინც ამ წიგნს გაეცნობა, ვერ მოწყდება და ერთი კარგი რომანივით წაიკითხავს.

თავიდან ბოლომდე იხატება შესანიშნავი პორტრეტი ერთი პიროვნებისა და არა მარტო ერთი პიროვნებისა, მთელი გაღერეა, ვინც მის გარშემო იყვნენ. ეს არის გამოსაღვეი მასალა არა მარტო კინოს და ხელოვნების ისტორიისთვის, არამედ საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრებისათვის. გურამ პატარაია იყო პირველი, ვინც მოახერხა, რომ შემოეტანა ემიგრანტული ყოფა ჩვენს სინამდვილეში, დახშულ რეალობაში და გადაარჩინა უამრავი ხელნაწერი“, – აღნიშნა წარდგენაზე მწერალმა როსტომ ჩხეიძემ.

გურამ პატარაიას შემოქმედება გაიხსენეს და მასზე ისაუბრეს ოჯახის წევრებმა, მეგობრებმა და კოლეგებმა.

უჩვენეს ფრაგმენტები გურამ პატარაიას დოკუმენტური და მხატვრული ფილმებიდან: „კუჩხი ბედინერი“, „რეკორდი“, „ხანძარი“, „სიყვარული და პომპიერო“, „თოჯინები იცინიან“ (რომლის სცენარის ავტორიც ბატონი გურამი გახლდათ).

გურამ პატარაია, სხვადასხვა წელს, სოხუმის, გორის, თბილისის მოზარდ მაყურებელთა ქართულ და რუსულ, მარჯანიშვილისა თუ რუსთაველის თეატრებში დამდგმელ რეჟისორად მუშაობდა.

1959 წლიდან იყო საქართველოს სამეცნიერო-პოპულარული და დოკუმენტური ფილმების სტუდიის მთავარი დირექტორი, 1961 წლიდან კი მუშაობდა საქართველოს ტელევიზიის ტელეფილმების სტუდიაში, სადაც არაერთი შესანიშნავი მხატვრული ფილმი შექმნა.

რეჟისორი 1983 წელს, 55 წლის ასაკში გარდაიცვალა.

ომი რომ არა...

თამარ ბაბოძე

გურამიშვილი უკრაინულ ხელოვნებაში

დავით გურამიშვილის მხატვარი – ვიქტორ ბრიკულეცი მირგოროდის დაბომბვამ შეიწირა

უკრაინის საკურორტო ქალაქ მირგოროდში დღემდე ერთადერთი – დავით გურამიშვილის ლიტერატურულ-მემორიალური მუზეუმის თანამშრომლები უდიდეს მუშაობას ეწევიან მრავალსაუკუნოვანი ქართული ლიტერატურის პოპულარიზაციისათვის.

დავით გურამიშვილი იქცა არა მარტო უკრაინული ფოლკლორისა და ლიტერატურის პერსონაჟად. დავითს მიეძღვნა უკრაინულ ხელოვნება ნალვაცი; ხეზე კვეთის ნიმუშები, ნაქარგობა, ჭედურობა, მისი პორტრეტები ფაიფურის ლარნაკებზე, მოზაიკური პანო, ფერწერული ტილოები. ისინი აისახა მუზეუმის ყველა გზამკვლევაში.

ბალნეოლოგიური კურორტი წლის ოთხივე სეზონზე, ყოველწლიურად, 40 ათასამდე დამსვენებელს ემსახურებოდა და არც სამახსოვრო ექსპონატთა მონხლისე-შემომწირველი აკლდა დავითის მუზეუმს.

ყველაზე მეტი და თვალსაჩინო „ექსპონატი“ გურამიშვილს მიუძღვნა მხატვარმა ვიქტორ ბრიკულეცმა, რომლის შემოქმედებასაც საპატიო ადგილი უკავია უკრაინულ სახელოვნებო საგანძურში.

1924 წლის 23 ნოემბერს ხმელნიცკის ოლქში დაბადებულ ვ. ბრიკულეცს მწარე ბავშვობის წლები არ აკმარა 1932-1933 წლების უკრაინის საყოველთაო შიმშილობამ. ბედმა დიდი სამამულო ომის წლებში ფაშისტურ გერმანიაში მრავალწლიანი ტყვეობაც გამოაცდევინა სიჭაბუკეში. 1946-1951 წლებში სწავლობდა ხარკოვის სამხატვრო სასწავლებელში. პერსონალური გამოფენები დაიწყო 1954 წლიდან. მისმა ნამუშევრებმა იმთავითვე მიიპყრო ყურადღება ფუნჯის უკრაინელი ოსტატებისა – ა. საფარგალნის, ტ. შიგიმაგასის, ვ. მირონენკოსი, ა. ეგოროვისა, მ. სლიპჩენკოსი; ხარკოვის ძლიერი სამხატვრო სკოლის ტრადიციებმა ჩამოაყალიბა მისი ფაქიზი გემოვნება და გამორჩეული ხელწერა.

1968 წლიდან ვ. ბრიკულეცი მირგოროდში დამკვიდრდა. ამ ქალაქის ულამაზესმა ბუნებამ და

სიმყუდროვემ გაფურჩქნა მხატვრის ნიჭი და ფანტაზია, გაუმდიდრა შემოქმედებითი პოტენციალი. მხატვარს შესაძლებლობა მიეცა, შეექმნა გამოჩენილ პიროვნებათა პორტრეტები, მირგოროდის შემოგარენის პეიზაჟები, ნატურმორტი, დეკორატიული-მონუმენტური კომპოზიციები, სატწერის ნიმუშები. მისი დიზაინერული მიგნებებით შესრულებული არქიტექტურული ნაგებობები მირგოროდის მშენებელ იქცა; ვ. ბრიკულეცმა მირგოროდშივე შექმნა დაზღური ფერწერისა და გრაფიკის შესანიშნავი ნიმუშები. იგი წლობით სახელოსნოში ცხოვრობდა. სტუმართმოყვარე მასპინძლის სამოთახიან ბინაში თავს საკუთარ სახლში გრძნობდა მრავალი ქვეყნისა და ეროვნების დამსვენებელი თუ მირგოროდელ „ხელოვანთა ძმობის“ სტუმრები.

1997 წლიდან უკრაინის მხატვართა კავშირის წევრმა ვ. ბრიკულეცმა, მირგოროდელთა კუშირმა, დ. გურამიშვილს მიუძღვნა 4 უძვირფასესი ნამუშევარი, კერძოდ:

1. დავითის მუზეუმის მთავარ საგამოფენო დარბაზს გახსნის დღიდანვე (1969წ. 12 მაისი) აშშ-ვენებს ოვალურ ჩარჩოში ჩასმული დავითის დიდი პორტრეტი (უ. ჯაფარიდისეული);

2. კურორტ „მირგოროდის“ კულტურის სასახლის ეზოში, სამკურნალო წყლების შენობის მიმდებარე კედელზე, წარმოდგენილია მისი მოზაიკური პანო – ცენტრალური ფიგურაა დ. გურამიშვილი ეროვნული სამოსით, ჩოხით. პანო შემკულია ნ. გოგოლის პერსონაჟებით და უკრაინული ეროვნული ორნამენტებით.

დავითის მუზეუმის ექსპონატებიდან გამორჩეულია მისი ორი ფერწერული ტილო:

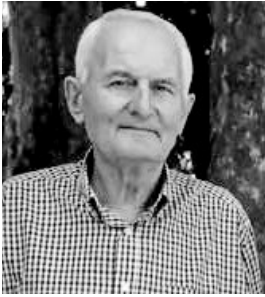
3. „გურამიშვილის შეხვედრა ზუბოვკელ ქალთან“, რომელის ესკიზი საჩუქრად გამომატანა 1992 წელს (დ. ვ. გარდაც. 200 წლისთ.) ლამისყანის ჯამბაკურ-ორბელიანთა სასახლე-მუზეუმის დავითის ოთახისათვის (მისი ერთი ასლი მეც მაჩუქა პირადად – თ.გ.).

4. ესაა XVIII საუკუნის ორი დიდი თანამედროვე ერთ ტილოზე – „დავით გურამიშვილი და გრიგორი სკოვოროდა“ (ფერწერა)... 1980 წელს, დ. გურამიშვილის დაბადებიდან 275 წლის საიუბილეო სცენა მირგოროდის კულტურის სასახლეში დაამშვენა დ. გურამიშვილის 5-მეტრიანმა პორტრეტმა.

ვ. ბრიკულეცის ნამუშევრები, რომელთაც საერთაშორისო აღიარება მოუპოვეს მხატვარს, დღეს დაცულია – უკრაინის, საქართველოს, ფინეთის, გერმანიის, ისრაელის, ავსტრალიის, კანადის, შვეიცარიის, ბულგარეთის, ამერიკის შეერთებული შტატების მრავალ მუზეუმსა და კერძო კოლექციებში.

...სამშობლოზე და საყვარელ საქმეზე უზომოდ შეყვარებული ფუნჯის ოსტატი გარდაიცვალა 2022 წლის მარტში (მირგოროდის მეორედ დაბომბვის შემდეგ), 98 წლის ასაკში!.. ომი რომ არა, მის ასი წლის იუბილესაც ღირსეულად იხეიმებდა მირგოროდი და, ვინ იცის, კიდევ რამდენ წელს მიათვლიდა საუკუნოვან ასაკს!.. ღმერთმა ნათელში ამყოფოს მისი უკვდავი სული და დაუმკვიდროს ზეციური სასუფეველი მართალთა თანა!

გეხსოვდეს აფხაზეთი! გონელი როგავა

აფხაზეთი – ჩვენი დიდი ტკივილი!

უძველესი დროიდან ქართულ-აფხაზურ კეთილ ურთიერთობებზე უამრავი ნაშრომია შექმნილი, მაგრამ მეც მინდა ეს სტატია მივუძღვნა, რომ დავიწყებას არ მიეცეს მოძმე ქართველი და აფხაზი ხალხების მეგობრული, კულტურულ-ლიტერატურული ურთიერთობები და იდენტური მდიდარი ტრადიციები ყველა სფეროში. დავესესხები ცნობილი ქართველი ისტორიკოსისა და ეთნოგრაფის, სერგი მაკალათიას 1941 წელს გამოცემულ ნაშრომს, სადაც იგი წერს: „საქართველოზე, აფხაზეთზე, სვანეთზე ბევრი გაყალბებული ნაშრომია შექმნილი განსაკუთრებით თვითმპყრობელი მეფის რუსეთის მიერ, მათ რუსიფიკატორულ პოლიტიკას უნდოდა არა მარტო ქართველებისა და აფხაზების ერთმანეთისთვის გადამტერება, არამედ ისინი ცდილობდნენ მეგრელების არა ქართველობის დამტკიცებასაც, მაგრამ არ გამოუვიდათ“.

ს. მაკალათიას ნაშრომის მიხედვით და ისედაც ვიცით, რომ კოლხეთის, ლაზიკის და ეგრისის სამეფო ერთი და იგივეა და მათ ეჭირათ საკმაოდ ფართო ტერიტორია, რომელიც შეიცავდა: გურიას, ქვემო იმერეთს, რაჭა-ლეჩხუმს, აჭარას, თურქეთის ნაწილს კაბადოკიამდე, სამეგრელოს, სვანეთს, აფხაზეთს ტუაბსეს ჩათვლით, ტუაბსეს პირველად ქალაქი ლაზიკა ერქვა, შემდეგ – ნიკოფსია. აფხაზები და სვანები ემორჩილებოდნენ კოლხეთის მეფეებს და ისინი ნიშნავდნენ იქ მთავრებს. კავკასიოლოგები: ჯონი კვიციანი და ა. ფარჯანაძე ამტკიცებენ, რომ: „ისტორიული აბორიგენი აბაზგები (აფხაზები) მეგრულად მოლაპარაკე ქართველური ტომები იყვნენ, მაგრამ რუსებმა იქ ჩამოსასხლეს მე-16-17 საუკუნეებში აფსუები და ისინი შეერწყნენ ძირძველ მეგრულად მოლაპარაკე აფხაზებს და ასე წარმოიშვა აფხაზური ენა“.

მეფის რუსეთმა „გ. ტრაქტატის“ გაფორმების დღიდანვე თვალი დაადგა აფხაზეთს. ამ ხალხზე მეტად მათ შავი ზღვა უნდოდათ. 1864 წელს დაიპყრეს აფხაზეთი და მათი გარუსება მონდომეს. მაშინ არ გამოუვიდათ. საბჭოთა კავშირის დროს

კრემლმა ისევ დათესა შუღლი ამ ორ ხალხს შორის.

მეც ვიყავი მონაწილე, ქართველ და აფხაზ ხალხებს შორის მეგობრობის ისევ აღდგენის მიზნით, რუნში ჩატარებული შესანიშნავი ღონისძიებებისა. აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ოკუპაციას რუსებმა 90-იან წლებში მაინც მიაღწია. იმედია, ევროპასთან ჩვენი დაახლოება მოგვცემს იმის გარანტიას, რომ ჩვენი ქვეყნის მცოცავი ოკუპაცია მომავალში არ გაგრძელდება.

აქ ვწყვეტ ისტორიულ თემაზე წერას, რადგან მე ისტორიკოსი არ ვარ. ჩემი მიზანია აწ გარდაცვლილი ფილოლოგიის დოქტორის, პროფესორ ოთარ ჭურდულისა ნაშრომიდან „ქართულ-აფხაზური ლიტერატურულ-კულტურული ურთიერთობანი“ ამონარიდები გაგაცნოთ და ამით შეგახსენოთ, როგორ ძმურად, მეგობრულად ცხოვრობდნენ, იცხოვრებდნენ მომავალშიც ერთნაირი ტრადიციების მქონე ქართველი და აფხაზი ხალხი, რომ არ ჩარეულიყო ჩვენ შორის შუღლის მიუსვველი ოკუპანტი ქვეყანა – რუსეთი.

გონელი როგავა

აკაკი წერეთელი

ქართულ-აფხაზურ ლიტერატურულ-კულტურულ ურთიერთობებზე წერას ვიწყებ: ჩვენი ქვეყნის სასიქადლო მგონის, აკაკი წერეთლისა და სახელგანთქმული აფხაზი პოეტის – გიორგი შარვაშიძის სულიერი მეგობრობით და ძმობით. აკაკი საოცარი მეგობრობით იყო დაკავშირებული აფხაზებთან და აფხაზ ხალხთან. ამის დასტურად გამოგვადგება მისი უმშვენიერესი პოემა „გამზრდელი“, სადაც მან დიდებულად გადმოსცა აფხაზი კაცის ზნობრივი სისპეტაკე, სულიერი სიღიადე, რაინდული შემართება და ბუნება. მან ამ პოემაში გამოავლინა უნაპირო სიყვარული აფხაზი ხალხისადმი. ისინიც ღვიძლი შვილივით ეთაყვანებოდნენ ქართველ პოეტს.

„გამზრდელი“ აფხაზურად თარგმნა ცნობილმა აფხაზმა მწერალმა და პოეტმა, დიმიტრი გულიამ. აფხაზებს მიაჩნდათ, რომ ა. წერეთელმა უზუსტესად შექმნა აფხაზი კაცის მხატვრული სახე: ამაყი, მამაცი, სტუმართმოყვარე, თავმდაბალი, მოსიყვარულე. ორი სახელოვანი მამულიშვილი: ა. წერეთელი და გ. შარვაშიძე მუდამ ერთმანეთს ედგნენ გვერდში. მათი ძირითადი საზრუნავი იყო სამშობლო და მშობლიური ხალხი, ეროვნული კულტურა და დედა ენა. ა. წერეთელმა ასეთი იუმორული თბილი ლექსი მიუძღვნა მეგობარ აფხაზ პოეტს გ. შარვაშიძეს:

„შენი ტკბილი საუბარი
მიყვარს, როგორც ქება-ქება,
შენი ნახვა ნერვებ აშლილს
სამკურნალოდ შეერგება.
ეს შენც იცი, მაგრამ ძმაო,
ცოტას მოიაფხაზურებ,
ახალ-ახალს რომ მონახავ,
ძველებს აღარც კი უყურებ“.

გ. შერვაშიძემ ჩვეული ენამახვილობით გასცა პასუხი ქართველ მეგობარს სალალობო ლექსისთვის:
„შენი ტკბილი მგონის ენა
რა ხანია არ მსმენია.
ფუტკარმაცა იცის კბენა,
მაგრამ თაფლის გამჩენია...
მაგრამ შენსა მალალ ნიჭსა
ვით შეჭფერის უმართლობა,
მოჰყოლიხარ ცოტა ჭორსა,
მოგრევი იმერლობა“.

ასეთ სუფთა იყო მათი სულიერი სიყვარული და მეგობრობა. არა მარტო გიორგის, არამედ ყველა აფხაზს წრფელი გრძნობით უყვარდა „გამზრდელის“ ავტორი, რომელმაც დიდებულად უძღერა ქართველი და აფხაზი ხალხების მეგობრობას, ურთიერთობას. აღსანიშნავია, რომ მან თავის ჟურნალში „აკაკის კრებული“ ბევრი აფხაზური ზეპირსიტყვიერებისა და ფოლკლორული ნიმუში გამოაქვეყნა.

აკაკი თითქმის 60 წელი იბრძოდა მეფის რუსეთის თვითმპყრობელური, კოლონიური პოლიტიკის წინააღმდეგ და მომავლის იმედი ჰქონდა. მან ღრმა ასაკში დაწერა:

„არა! აყვავდეს იმედი!..
გულს ვერ გამიტეხს ჭალარა,
გმირებს უძახის, უყვივს
ჩემი დაფი და ნალარა!

როდესაც დადუმდა ქართული პოეზიის სიამაყის ჩანგი, აფხაზმა თანამოძმემ და თანამოკალმემ გ. შერვაშიძემ იგი ასე დაიტირა:

„სულმნათო! არა არ გეთხოვები,
შენისთანები არა კვდებიან,
სხეულით მხოლოდ შენ
განისვენე,

ხოლო ზეციურ-უკვდავი ხმები
შენის ქნარისა ჩვენთან რჩებიან“...

დიმიტრი ყიფიანი

მე-19 საუკუნის ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის კვლევისას გვერდს ვერავინ აუვლის საზოგადო მოღვაწეს, პუბლიცისტს, მთარგმნელს, – დიმიტრი ყიფიანს.

ასეთია მისი მოღვაწეობის არასრული სია: დააარსა საჯარო ბიბლიოთეკა, იყო, ილია ჭავჭავაძესთან ერთად, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების დამაარსებელი და მისი თავმჯდომარე იყო. შექმნა ქართული თეატრი, ჩამოაყალიბა პროფესიული ჟურნალისტიკა. მას განსაკუთრებული თბილი მეგობრული ურთიერთობა ჰქონია – აფხაზეთის მთავართა შთამომავალ აფხაზ მოღვაწეთა შორის, თვალსაჩინო გენერალ-ლეიტენანტთან, გრიგოლ ალექსანდრეს ძე შარვაშიძესთან, რომლის დედა კესარიაც სამეგრელოს მთავართა შტოს წარმომადგენლის, დიდი ნიკო დადიანის ასული ყოფილა.

გრიგოლს ახლო ურთიერთობა ჰქონია აგრეთვე

ნიკო ნიკოლაძესთან, ილიასთან, აკაკისთან და ა.შ. დიმიტრი ყიფიანი ხშირად ჩადიდა აფხაზეთში და იწერდა ხალხში არსებულ ლეგენდებსა და თქმულებებს. მას იქ გრიგოლის გარდა კიდევ ჰყოლია ბევრი გულითადი მეგობარი. დიმიტრი ყიფიანი კონსტანტინე შარვაშიძესთან ერთად გადაუსახლებიათ, რადგან მონაწილეობდნენ 1832 წლის შეთქმულებაში.

დიმიტრისა და გრიგოლს აკავშირებდათ 50 - წლიანი მეგობრობა. მათი მიმოწერები საინტერესო საარქივო მასალაა ქართველთა და აფხაზთა ძმური ურთიერთობების კვლევისას. საინტერესოა, რომ გრ. შარვაშიძე წერდა გამართული ქართულით. სამხედრო განათლება მიღებულს თავი გამოუჩინა რუსეთ-თურქეთის ომის დროს და დაუჯილდოებიათ. მას მონაწილეობა მიუღია აფხაზური დამწერლობის შექმნაში. ამ მოკლე სტატიაში მათს ყველა ნამოღვაწეს ვერ ვატყვ, ამიტომ მხოლოდ ძმურ ურთიერთობაზე გავამახვილე ყურადღება.

დიმიტრი ყიფიანი რუსეთის მეფეებსაც არ პატიობდა სამშობლოს ჩაგვრას, ამიტომ ყოველთვის, დაპატიმრებებისა და გადასახლებების გამო განსაცდელში მყოფი, მეგობარს, გრიგოლს წერდა: „ჩვენი დიდი ხნის მეგობრობა გამიმართავს ხელს და დიდის განსაცდელისაგან გამომიყვანს“.

ილია ჭავჭავაძემ დიმიტრი ყიფიანს უწოდა „სამართლიანობისთვის მებრძოლი გულთასრული კაცი“. ვიცით ისიც, თუ რატომ დაუპირისპირდა რუს ეგზარქოსს, რისთვისაც დ. ყიფიანმა მას საქართველოს დატოვება მოსთხოვა, ამ მიზეზით იმპერატორმა იგი სტავროპოლში გადაასახლა, სადაც მისმა აგენტებმა 1887 წლის 5 ნოემბერს მოკლეს 73 წლის. მოხუცი. მისი ცხედარი 8 ნოემბერს თბილისში ჩამოასვენეს. სამგლოვიარო ცერემონიალს მიჰყვებოდნენ: ილია, აკაკი, გრიგოლ შარვაშიძე და სხვა გამოჩენილი მოღვაწეები. დიმიტრი ყიფიანი მთაწმინდის პანთეონში დაკრძალეს. მისმა რაინდულმა თავდადება ახალი სული შთაბერა ეროვნულ-გამანთავისუფლებელ მოძრაობას. დ. ყიფიანი წმინდანადაა შერაცხული. მისი და ქართველი ხალხის ერთგული მეგობარი გრიგოლ შარვაშიძე კი 90 წლის ასაკში, 1898 წელს, გარდაიცვალა. დაკრძალულია მშობლიურ სოფელ ათარაში.

ილია ჭავჭავაძე

ქართულ-აფხაზურ ლიტერატურულ-კულტურულ ურთიერთობათა განვითარებაში მე-19 საუკუნის ქართველ მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა შორის ლომის წილი მიუძღვის ილია ჭავჭავაძეს. მას აინტერესებდა ამ ხალხების ძმური, მეგობრული ურთიერთობები, მათი წარსული, აწმყო და მომავალი.

თავის „ივერიაში“ იგი ყოველთვის აქვეყნებდა

აფხაზი ხალხის ყოფა-ცხოვრების, კულტურის, ადათ-წესების, სარწმუნოების, ზეპირსიტყვიერების, მწერლობის, ეროვნული თვითმყოფადობის და ა.შ. საკითხებს.

„ივერიაში“ მას საგანგებო რუბრიკა ჰქონდა გახსნილი აფხაზეთის შესახებ და იქ შემოკრებილი ჰყავდა მოწვეული სწავლული აფხაზები მუდმივ თანამშრომლებად, მათ შორის წინა სტატიაში ნახსენები გიორგი შარვაშიძე, დავით ანჩაბაძე, სოსუმში მცხოვრები აფხაზეთის საზოგადო მოღვაწე თედო სახოკია და სხვა.

რუსულმა გაზეთმა „ნოვოე ვრემიაში“ დაბეჭდა შეთითხნილი სტატია, რომლის მიხედვითაც შუღლი და მტრობა იყო ჩამოგდებული ისტორიის ქურაში გამობრძმედილ ქართველ და აფხაზ ხალხებს შორის. ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობის მედროშემ – ილია ჭავჭავაძემ სასტიკი პასუხი გასცა მათ და დაუსაბუთა, რომ სტატია ყალბი იყო და ხალხთა შორის ურთიერთობის ხელოვნურად გამწვავებას ემსახურებოდა, რომელიც მეფის მთავრობასთან თესავდა და აღვივებდა უნდობლობას ხალხებს შორის.

ილიამ მაშინ კბილებით დაიცვა ქართველი და აფხაზი ხალხების ეროვნული და სოციალური უფლებები. ილია ყურადღებას აქცევდა აფხაზეთში სწავლა-განათლების გავრცელებას. მისი ინიციატივით, წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ აფხაზეთს, სამურზაყანოს გამოუყო თანხა განათლების საქმისთვის.

ილია დელეგაციასთან ერთად მხოლოდ ერთხელ ყოფილა აფხაზეთში ვიზიტით, რადგან მიუწვევიათ გაგრამში, ბავშვთა თავშესაფრის სახელწოდებით, პირველი სკოლის გახსნაზე. ისინი გაგრიდან 1903 წლის 22 მაისს ესტუმრნენ სოსუმს. იქ მცხოვრები საზოგადო მოღვაწე თედო სახოკია მასპინძლად დახვდა მეგობარ ილიას და მის დელეგაციას.

მაპატიეთ, რომ ჩემი ეს სტატია შეზღუდვების გამო ვერ ჩაიტევს თ. სახოკიას ვრცელ წერილს ილიას ვიზიტზე, მაშინ იქ გამართულ ტრადიციულ ქართულ-აფხაზურ მეგობრული სუფრის აღწერას და ილიას მიერ წარმოთქმულ ისტორიულ სიტყვებს. მის პატივსაცემად გამართული სადილი აფხაზური და ქართული სიმღერებით, ცეკვებით შეუმკიათ, ცნობილი ლოტბარის, ძუკუ ლოლუას ხელმძღვანელობით. ბოლოს ყველას ერთად სურათი გადაუღია. ამის შემდეგ ილია ხელში აყვანილი ჩაუსვამთ ეტლში, მიუცილებიათ გემამდე და გამგზავრებულა ფოთში. სოსუმში ეს შეხვედრა დიდხანს ახსოვდათ.

სანამ ვერაგულად მოკლავდნენ, ილია ყოველთვის გულისყურით, მამობრივი მზრუნველობით ადევნებდა თვალს ქართველი და აფხაზი ხალხების ისტორიულ ძმობას, მეგობრულ ურთიერთობას.

იაკობ გოგებაშვილი

ქართველ და აფხაზ ხალხებს შორის ძმური, მეგობრული ურთიერთობის განვითარება და მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში ეროვნულ-განმანათავისუფლებელი მოძრაობისთვის ბრძოლა ილიასა და აკაკისთან ერთად წარმოუდგენელია ერთ-ერთი ღირსეული გამოჩენილი მოღვაწის, მწერლის, პუბლიცისტის, პედაგოგის კლასიკოსის, იაკობ გოგებაშვილის გარეშე, რომლისთვისაც სამშობლოს ბედ-იღბალი, წარსული, აწყო და მომავალი, აფხაზი ხალხის და სხვა ერების ღირსებათა დაცვა ყოველთვის სათუთი ზრუნვის საგანი იყო. მისი პედაგოგიკისა და მთელი შემოქმედების მთავარი თემა იყო – ერის სიყვარულით, პატრიოტული გრძნობით მომავალი თაობის აღზრდა. ის სტატიებში საგანგებოდ ეხება აფხაზი ხალხის ცხოვრებას, მის მიწა-წყალს, ენას კულტურას, განათლებას, ისტორიას, ქართველებისა და აფხაზების უძველესი დროიდან თანაცხოვრებას.

იგი მოუწოდებდა აფხაზ ახალგაზრდობას, საზღვარგარეთ განათლების მიღების შემდეგ, თავისი ერისთვის სამსახურის გაწევის მიზნით, დაბრუნებოდნენ მშობლიურ კუთხეს. მას ყოველთვის გულთან ახლოს მიჰქონდა, ყურადღებითა და პატივისცემით, აფხაზი ხალხის გასაჭირი და სიხარული.

ის აფხაზი ხალხისთვის, რუსეთ-თურქეთის ომის შედეგად, თავზე დამტყდარ მუჰაჯირობას დიდ ეროვნულ უბედურებას უწოდებდა და სასტიკად აკრიტიკებდა ცარიზმის კოლონიზატორულ პოლიტიკას, წინააღმდეგი იყო აფხაზეთში უცხო ტომების ჩამოსახლებისა. მისი პედაგოგიური მოძღვრების პრინციპი იყო, სწავლა მშობლიურ ენაზე. ის იცავდა პრინციპს, რომ საქართველოში მცხოვრები ყველა ერის: ქართველების, აფხაზების, სომხების, თათრების და ა.შ. მშობლიურ ენაზე სწავლება აუცილებელიაო. რუსულის სწავლების წინააღმდეგიც არ იყო, მაგრამ მთლიანად რუსულ ენაზე სწავლების შემოღებას სასტიკად წინ აღუდგა.

იაკობ გოგებაშვილი ამბობდა: „დედა ენა არის ძვირფასი სალარო, როდესაც ბავშვს ამ უფლებას ართმევენ, სულს უმახინჯებენ“.

ასე დაასკვნა დიდმა პედაგოგმა. მაშინ მან მოითხოვა აფხაზური დამწერლობისა და ლიტერატურის შექმნა: მოუწოდა ქართველ და აფხაზ ინტელიგენციას შეექმნათ აფხაზური დამწერლობა და ხელი შეეწყოს აფხაზური სახელმძღვანელოების შედგენაში. მაშინ ი. გოგებაშვილმა და მე-19 საუკუნის მთელმა მოწინავე ქართველმა ინტელიგენციამ შეაჩერა საქართველოში მცხოვრები ყველა ერის გარუსების მცდელობა.

იაკობ გოგებაშვილი თვითონ იყო ჰუმანისტი, განმანათლებელი და ყველასგან ყოველთვის დემოკრატიული პრინციპების დაცვას მოითხოვდა. ის წერდა: „ჩვენ ქართველებს, – მხურვალედ გვსურს როგორც ჩვენი საბუნებისმეტყველო ენის, ისე ჩვენი მშობლიური ლიტერატურის განვითარება და გამდიდრება, მოვალენი ვართ, იგივე ვისურვოთ სხვებისათვისაც, მათ შორის აფხაზებისათვისაც“.

პოეზია

თამთა მუხლაძე

მოგონება

ცას გაღვანურად ფარავდა ქრომით
მთვარე
და ჟანგმაც ფეხი აიდგა...

გადმომხოვდა კრამიტი კრამიტს
და იდაყვები განზე გაეღა.

„ო, ნეტავ, ფერი,
ბაგირს
ჰქონდა, რის“... —
უსათლო ჭკასთან მზე იდგა ერთხანს.
ეზოში გვქონდა ბალი, „ქონდარის“
და წელზე წნელის ქამარი ერტყა.

სტკიოდათ კლდეებს ნათოვი,
ოდენ
მზით ჩაცვენილი,
შავი ფერდები...
დღით — მაგნიტური ქარები ქროდნენ
და ხუნდებოდნენ ტყლაპის ფარდები...

სად ჰორიზონტი სიმინდთა მოკლეს,
ჩემს ბავშვობაში იდგა იქ ოლა...
ზაფხული იყო ცივი და მოკლე
და შარას ქუჩად თავი მოჰქონდა...

ემაგრებოდა ვენახით,
რამით,
სელის, კანაფის, —
სარზე,

კედლები...
აჟიჟინებდა წვიმა ხმელ კრამიტს
და ღიატო ჰგვანდნენ, —
სავსე მკერდებით.

დეღემა უკრავდა უდიერ ბიზეს,
როს მიგდებულნი სველ, მყრალ ჩალაზე,
წამოიძარათნენ რუტინები ზე
და მოგონების კარი ჩარაზეს.

ფოთოლთ-ცვენა

დროა... —
მოხიკავს ქარიც აწ მისებს,
რომ ნიადაგთა არგონ...

ავდები
და თვალთ, —
უძირო „ოქროს საწმისებს“
მოაწყდებიან „არგონავტები“...
დგება დღე ხმელთა და ცარიელთა,
ჩანს შემოდგომამ უჭრელი უჭრა...
შინ კი... ო, შინაც დაცარიელდა
შენი კარადა... უჯრები... —
უჯრა.
ივსება ეზო... მთა... ქვაფენილი...
და ვერუთქმელი ექოა ეს ხმის,
რომ ჭილის თოკზე,
თავს,
გაფენილი,
შენი პერანგი ჩემს კაბას ესხმის.
თუმცა ბადაგი უხემ „გალიფეს“
ჩამოსდინდება მით თოთო წვენად
და სიყვარულსაც ფეხქვეშ გაიფენს,
ვით ქარიშხალი...
ვით ფოთოლცვენა...

ოლე

ცისფერი ნაფლეთი, —
ავი კიდე,
ღრუბელმა, წვიმისამ, ამოლესა.

სიბერე მეგზურად ავიკიდე,
დღეს უფრო მესმის მე ამ ოლისა!

დანებდა თოთი და რა იცინის,
მეხებმა ბოლოდა გაისროლეს...
„— მოვხუცდით...
თარიღთა რა იციან,
ისევ აქ ვიდგებით გაისს, ოლე“!

იმედის გადგერათ ჩურთ², ჩულები³,
გავყურებთ ნარჩენთა ალათ, — წრიულ...

გლახანი,
გამვლელნი
ჩურჩულებენ:
„— გამოხმა...
მოჭრიან, ალბათ, „წრეულ“...“

1. ახლში საჩრდილობლად დატოვებული ხე;
2. თოშა და ყინულს რომ მიაყრის ერთად;
3. ბალნურა (ცხენის (ან სხვა საქონლის) ზურგზე გადასაფარებელი ქსოვილი.)

ცეცხლი

ნისლთა ერთობა,
დაჩათა ორთქლი
და სიცივენი ძვალში ატანენ...

სველი იონჯა და ჩალა-ლორთქო,
შემოხვევიან დამბალ ლატანებს.
რომ სამოსელი ხეთა გალიოს,
ქარი მოჰყვება უკეთეს დუღუნს
და სახურავთა გამხმარ ყალიონს,
ჭადრის ფოთოლთა უკეთებს, თუთუნს.
ჩანს, ცივთა დღეთა აკმარეს წვა მას,
გადაუხდიან რემით აწ ვალებს –
ცა, გალემილი, ბორგავს და წვიმას
პაპიროსივით პირში აწვალებს.
თხელი თითები სად არ ატარა
ელვამ, ეწევა, წამს, ღრუბელს, ქაჩალს
(განსაჯეთ, –
მორცხვი ბავშვი, პატარა,
დედას შიფონის კაბაზე ქაჩავს...)

და ჟვავი –
ხვატთა ურდოთა¹ ხვითო,
მოდის...
სახურავს ქვემეხთა ძეც ღლის...

თითქოს, საცაა უნდა დახვრიტონ,
უნდა გაიხმას ბრძანება – „ცეცხლი“!

1. დამპყრობელი. გადატ.

ლამის დადგომა

(დარიალს)

წვიმდა კვლავ ლომქრით
დღეს
„კუბიდონი“ ...

თუმც, ღმერთთა ელვის სიძით¹ შეკრეს ცა,
როს მზე გაშუალდა მის კაბადონზე
და ბუჩქის ჩრდილი სამზე შეკვეცა.

ისე მობლუის თერგი ჯახით, რომ
ბერი აღანთა კარი „ატირდა“
და მთელი ძალით გასვლას ჯახირობს
დღე – დაცემული კარიატიდა.

ძალს მეთევზე, – ჰვკრის წუხილს სონათა...
ჩანს, ეჭიდება „გოლიათს“ დორი²
და დგება ღამე, მწუხრის სონატა,
შავ ცაზე მთვარის გოლიადორი.

1. აბრეშუმის ძაფი;

2. ნიჩბიანი თევზსაჭერი ნავი.

მზის ჩასვლა

კბოდე ტარივით დაიგო „ცელმა“
და გრძელდებოდა „კვლა“ იქ,
ნაპირის...

ქარით გაიხსნა და, როგორც ელვამ¹ –
პალმების წკეპლამ კვლავ იკრა პირი.

ვით ნამთვრალევი, ოთხზელა იყო,
თითქოს ტალღისას დასწვდეს, უნდა, შტოს,
როს ანარეკლით ოთხზე გაიყო
და მზე მოთავსდა ზღვაში უნაშთოდ.

1. შესაკრავი.

უბრალოდ მოდი...

ეუკრავ კითარას და
სიმაღ რტოებს
ვირჩევ, – ლიანებს...
ხელი არ ჩაჰკიდო
სიმარტოვეს –
ვიეჭვიანებ...

ელის, ამიტირდა,
როგორ ციცქნა,
აკი, თავისებს...
ახლა სად მიდიხარ,
როგორც იქნა
გაგითავისე...

უჩანს თაბახებზე
სია – მახედ,
უბრად, მოლოდინს...
კართან ჩამოკიდე სიამაყე –
უბრალოდ,
მოდი.

შემოდგომის ცა

(მანდაეთს)

ქარმა სიმშვიდე, ჭადრის, აჩენა,
გზა დაიკავა ქაოსმა მგლურად...
შემოიხვია ჩადრი, აჯილა
და გამოეწყო ცა ოსმალურად.

ელვამ ღალატზე, ჩანს, შეიტყო, მის,
ახეთქებს ღრუბელთ, გარდმო, ან ერწყმის...
ხრინწი ჩაწმინდა ცამ, შემოდგომის
წვიმა ზერეულად გადმოანერწყვა...

ღარით ზედვაკეს, ავით, იჯახის, –
როს ყველაფერი დაფოთლილია,
რომ ჩამოიხსნა შავი ჰიჯაბი
და ალეწილი დგას „ფლოტილია“.

გაზაფხულის ცა

(მანდაეთს)

მაცნეა, წვიმის,
„ელვა ღებეშა“,
ჩანს, უსახური, – ახლის...

როს მოიმარჯვა ელვამდე პეშვით –
ჟიჟმატს სახურავს ახლის.

„– წელს უსათუოდ მოიწვევს მტილი“! –
ფრთანი აიკრეს ქორთა.
ელვა, როგორც ბმა ორი წერტილის –
ცამ გადაიკრა ქორდად...

თუმც ვით როსკიპი მეწვრილმანე მყვარს,
მზეს უკვე აცმევს იქ „რობს“¹...

ო, სიყვარულით მე წვიმა მიყვარს,
ის კი მპასუხობს:
„– ვფიქრობ“...

1. სპეციალური, სამუშაო ტანსაცმელი.

ძველი ქალაქი

ქარნი ჭადართა ეტლს აქანებენ
და მუშთაიდის, ჩამოდის, კიდეს...

ჭრელ აივნებმა ხის მაქმანები
წინსაფრებივით ჩამოიკიდეს.
ტირის ვიტრინა...

თარო...

წიგნები...

ფერდში შემდგარი ოფლი აციებს –
ვერესთან წმინდა მთა ქორწინდება,
ან ცით ინადლებს ობლიგაციებს.

ჟვავნიც, ვით ნისლნი, მას აშურებენ –
ო, ქარით შრება მწველი ალაგი...
და ქალღმერთივით ჩანს აჟურული
მინიდან, ახლა, ძველი ქალაქი.

* * *

წვანან ხვიარები...

ბომსლა

ქარით აჰკრობიან ბლები...
და მზით გახუნებულ ფაცხას
ადგას მონაცრისფრო ბლეფი.

თუმცა მერამდენე ცადა,
ველარ დაუშინა წვრილმა...
წვეს ცურგაბერილი ცა და
პირში უკავია წვიმა.

მზია მაღალღამე

* * *

ფერადოვანი სხივების ტვერში
დამიტოვია
ჩემი ბავშვობა...
ზოლო თბილისის
ქუჩების მტვერში
ბედი ბავშვივით
მეთამაშება...

* * *

ეს ისევ მე ვარ, ჩემი ლექსებით...
როგორ დამღალა საკუთარ თავმა...
ასეთი სუსტი და უსუსური...
(უსუსურება ჩემი დამღალა)
შემინებული მწუხარე ბავშვი...
თითქოს რაღაცას მიაგნო, მაგრამ
ვერ მოუყარა თავი ვერაფერს,
არა და, რა ქნას, აწყდება ზეცას,
ეპოტინება რადგან ყველაფერს...
შემინებული მწუხარე ბავშვი...
ხელში კალმით და ზოგჯერ ფუნჯითაც.
ღებავს და ხატავს სამყაროს ღიმილს
და იყურება თავის უჯრიდან...
ხანდახან კიდევ ჩქარობს, ტილოზე
სურს, რომ შეასხას ჩანაფიქრს ფრთები,
მაგრამ ხომ უნდა თვითონაც ფრთები?
არადა, ველარ სწყდება იმ უჯრას,
მარცხენა ხელით რომ ჩაფრენია,
ზეცა კი ახლაც ისევ ლურჯია
და ელოდება ღვთიურ გენიას...
ენაჭიკჭიკალამეთენიას,
რომ ამდეროს იასამნები
და გვირილებით მოხატოს მიწა...
და ყველგან მე ვარ, სადაც მართალი
თავს ვერ მოაბამს ვერაფრით საქმეს...
სადაც მარადჟამს ტირის ტირიფი
და თავის წუხილს სახელს ვერ არქმევს.
რადგან სიმართლე ისე ძნელია,
მარადჟამს ღუმს და
ვერ ამბობს სათქმელს.
კიდევ კარგი, რომ იმედად ჩვენდა
არის ღვთის სახლი და
ვანთებთ სანთლებს.

* * *

თუკი უნდა დავემოწონო,
 მე ვიქნები მონა ღვთისა,
 სხვა ზემოდან ვერ დამხედავს,
 სულში მიზის სხივი მზისა.
 ეკლის გვირგვინს ვერ დავიდგამ,
 ჯერ კიდევ ვარ სუსტი ქალი,
 ჩემს გზას მივლევ თავდახრილი,
 თან დამყვება უფლის თვალი.
 თავაწეულს მეძახიან,
 მე კი გული დამაქვს მფრთხალი...
 წვიმაც მიყვარს, მიყვარს ქარიც...
 მაგრამ მზეს ვერ მოვცილდები,
 მუდამ მოვრთავ ყვავილებით
 ზეცას, ვიდრე გავცივდები.
 მე მყავს ჩემი იები და,
 რა თქმა უნდა, ენძელებიც...
 მაგრამ თვალებს ვერ ვუსწორებ
 ვარდებს, რადგან მეძნელება...
 სულ სხვა გრძნობით
 მიყვარს იგი,
 მაისის ცვრით დანამული,
 მდიდრული და თავმოყვარე,
 ეკალ-ბარდში განაბული.
 ვარდი თეთრი, სისხლისფერი,
 დილის ცვარით დანამული,
 ვარდისფერი, მტრედისფერი,
 გაზაფხულის გაზაფხული...

* * *

არ მიყვარს, როცა დრამატურგი
 იყენებს ჟარგონს,
 რეჟისორი კი უცხო ქვეყნის
 შემოქმედთ ბაძავს,
 დავიწყებია ქართული ზნე და
 ეკრანიდან აგინებს გამგონს,
 აღზევებული მდაბიო კი
 ფენს უწყობს „ტანგოს“
 და ეჭვიანად იმზირება
 უცხო სარკმლიდან
 და თან არ სჯერა...
 თითქოს ყურს უგდებს
 ქარის ძახილს,
 ტურების ხროვას...
 ქაოსით შობილ ურთიერთობას,
 მაგრამ მაინც
 რაღაცით სურს,
 რომ დაემგვანოს
 ბარაბას შვილებს.
 მე კი... კრავივით ხან ბედნიერი,
 ხან უბედური ველოდები
 ახალ-ახალ გამოწვევებს წუთისოფლისას...

მოცეკვავე ქალი

მოცეკვავე ქალი,
 ქალი ამორძალი,
 სცენის სიამაყე,
 სცენის ჯადოქარი,
 ფრენის სურვილს აღძრავს,
 მუხლში უდვას ქარი
 და ფეხდაფეხ მისდევს
 ფრთებგამლილი ქმარი.

* * *

ნეტავ, რას მეჭიკჭიკები,
 ვის უმღერ, ჩემო პატარავ,
 იქნებ ნიავემა ლამაზი
 ამბავი ჩამოატარა.
 რომ მიკაკუნებ ნისკარტით,
 ნეტავ, რა უნდა მახარო,
 ცისა და მიწის საზღვარზე
 თვით ბედისწერა ხარხარებს...
 ჰორიზონტივით იცვლება
 უსაზღვროების სამანი,
 დანიშნულება კაცისა
 ყოფილა უფრო მთავარი,
 ვიდრე გართობა, დაირა,
 ღროის ამაო ხარჯვანი,
 სიმართლისათვის ბრძოლაში
 თურმე ჩავაგეთ ხანჯალი...
 ხოლო გლობალურ ბრძოლაში
 ვერ მივხვდით, ისე გავებით...
 მედროვეებმა გვაჯობეს,
 ბარაბას გზებით წავედით.
 სად არის გმირი ეპოქის,
 გზა მოძავლისკენ გვაჩვენოს,
 სინათლის დროშის ქვეშ დავდგეთ,
 სამყარო გადავარჩინოთ.
 შენი ჭიკჭიკი, ჩიტუნავ,
 გულს იმედებით გვივსებს და
 გაზაფხულს კი მოვესწრები,
 მაგრამ მაწუხებს ის სევდა,
 სამშობლოს დიდ სიყვარულში
 გული რომ დაჭრეს ისრებმა.
 კიდევ მღერიან, სცენაზე
 კარგად ცეკვავენ ხორუმსაც,
 მაგრამ ამ ქვეყნის შენებას
 ნათელ-მირონიც ხომ უნდა.
 მსოფლიო გამოწვევები,
 ათასწლეულის სცენები...
 იყავ არწივის მემკვიდრე,
 გყავდა გრაალის მცველებიც.
 დღეს კი ბელურა ჩიტივით
 სიცივით ხარ მობუზული,
 ყველამ მოყვრულად გიმტრო და
 ხელთ შეგრჩა ქარის ზუზუნი!..

* * *

როცა გენიოსს ვუსმენ,
 გენიოსი ვარ მაშინ,
 როცა ტოროლა უსტვენს
 რა გამაჩერებს სახლში,
 მზად ვარ გაფურინდე მზისკენ,
 ვათენ-ვალამო გზაში,
 ხან ღრუბლის კაბა ჩავიცვა,
 გავითბო სული ბავშვის...
 შენთან მოვიდე, უფალო,
 ფერად ნისლების რაშით!
 გაგიზიარო ტკივილი
 დედამიწელი ბავშვის.
 შენს კალთას მივეალერსო,
 სამყაროსავით გამლილს.

* * *

ისევ შენს წინ ვლოცულობ,
მზეო სიმართლისაო,
სიყვარულით მოვედი,
ძებნად უფლის გზისაო.
ხელთ მიპყრია სანთელი
შენი სინათლისაო,
შენ ხარ სიბრძნე უღვევი,
დღე ხარ სულის სსნისაო.
სინანულად მოვედი,
რწმენად შობის დღისაო,
დაბადებად მოვედი,
შენში, წყაროვ ღვთისაო,
შენს იმედად მოვედი,
ძლევადა ამ სოფლისაო,
დიალო ბრწყინვალეებავ
ცისკრის ვარსკვლავისაო.
სათნოების კიბეო,
აღსავალო რწმენითა,
ამატარე ბოლომდე,
დიდი მოთმინებითა...

* * *

პატარა გულში გალახული
ბავშვივით იჯდა,
ცრემლად დაღვრილი,
თვალციმციმა ლურჯი ოცნება,
ხოლო დღეები მიდიოდა
ნელა და დინჯად,
მიდიოდა და გულგრილობით
გაგაოცებდათ.
ხის კენწეროდან მოისმოდა
მერცხლის ჭიკჭიკი,
გახარებული გაზაფხულს და
მზეს შემღეროდა,
აივნის წინ კი, მწყემსი ბიჭი
ასაკენესებლად,
სალამურს თლიდა წინაპართა
ლერწმის ღეროდან.
ტყეში სააკენე ხეს ეძებდა
მშრომელი კაცი
და შიშისაგან აურჯოლებდათ
ფიჭვებს და კაკლებს...
ქუჩის პირას კი ფიქრიანად
იდგნენ სახლები
და ღიმილიან თვალს აყოლებდნენ
ვარდისფერ აკვნებს.
ხოლო დღეები მიდიოდნენ
ნელა და დინჯად,
მიდიოდნენ და
გულგრილობით გაგაოცებდათ...

* * *

მე სიცხიანი შუბლით ვწევარ
და ისევ გელი...
არავინ არ ჩანს...
მხოლოდ დედის
მხურვალე ხელი...

თარგმანი ლესია უკრაინკა

უკრაინულიდან თარგმნა
მაია მასარაშვილმა

ფიჭვი

გაზაფხულის ქართან ფიჭვი საუბრობდა,
კოხტა, მარადმწვანე ფიჭვი.
იქ მიმოვდიოდი, მალვით მოვისმინე,
რაზე ჩურჩულებდა იგი.
ოჰ, არა! არა „მწვანე შრიალი“!
ხმაურში ისმოდა ზამთრის ფიქრთა ცივი,
სევდა-ნაღვლიანი და
მუდამ მშფოთვარე გრიალი.
ზამთრის დილაა და მუხნარი დადუმდა,
თითქოს გაირინდა ფიქრში.
მხოლოდ ის ბუტბუტებს – კენწერო-ბამბურა
ერთი მარადმწვანე ფიჭვი.
იქ მიმოვდიოდი და მეც ვავიგონე,
რაზე ჩურჩულებდა ყინვაში,
მაგრამ არ ისმოდა ფიქრთა სიხალისე
იმ „მწვანე შრიალის“ გრიალში.

Сосна

З вітром весняним сосна розмовляла,
Вічно зелена сосна.
Там я ходила і все вислухала,
Що говорила вона.
Ой, не «зеленого шума»
Вічно смутная
Ні, не «зеленого шума»!
Чулася в гомоні тяжка зимова думка.
Ранком зимовим дїброва мовчала,
Наче замерла сумна,
Тільки рясним верховїттям
Вічно зелена сосна;
Там я ходила і все вислухала,
Що говорила вона,
Та не веселая
Чулася в гомоні того «зеленого шума»!

მოგონება რეჟის ინანიშვილზე ლინა ბარათაშვილი

ინტერვიუ არ შედგა...

რეჟის ინანიშვილს სხვა რომ არაფერი დაეწერა, ნოველა „სიკვდილი ბარბაღე ბადიაურისაც“ ეყოფოდა. მწერალი შესანიშნავად ხატავს ჰუმანურ, ჭირთამთმენ, თავმოყვარე სპეტაკ ქართველ ქალს.

ბარბაღე ბადიაური კლემამოსილების ნიმუშია (რა სამწუხაროა, რომ მოკვდა ისეთი მშვენიერი სიტყვა, როგორცაა — კლემა, კლემამოსილი, კლემამოსილება). ხიდან ჩამოვარდნილმა ბარბაღემ მუხლზე კაბა გადაიფარაო, — გვეუბნება მწერალი.

რა ლამაზი ეპიზოდი და დიდი ზნეობის ნიმუშია ეს ფაქტი. ლამაზი სიკვდილია, თუ შეიძლება სიკვდილს ლამაზი ეწოდოს. ბარბაღე ბადიაურს სიკვდილი კი არ აშინებს, სირცხვილის ეშინია, ვინემ არ ნახოს საჩოთირო მდგომარეობაში.

მწერლის ამ ლამაზმა მოთხრობამ შთამბგონა ლექსი, რომელიც ამ ღირსეულ ქართველ ქალს ეძღვნება.

„დაფნა და თაყვანისცემა
ჩვენს წინაპარს და წარსულს,
კლდეს გადაჩეხილ მშვენიერ
ნამუსის დამცველ ასულს.
საწუთრო ელგანტურობს
და კლემა კვდება როცა,
ბარბაღე ბადიაური
ცხარე ცრემლებით მოთქვამს.
რეკლამა ათასფერადობს
სიშიშვლე ურცხვად როკავს,
მორცხვ თავსაფრიან დედაკაცს
ასწითლებია ლოყა.
ეს ლექსი მისი ძეგლია
ვინც ჰგავს ლეგენდას ლამაზს,
ვინც სიკვდილის წინ მუხლებზე
კლემით ისწორებს კაბას.

დღეს, როცა ასე მოეძალა უზნეობა საქართველოს (ტელევიზიებსა და ზოგიერთი ბეჭდვური მედიის წყალობითაც), ეს ნაწარმოები, და საერთოდ რეჟის ინანიშვილის შემოქმედება ნამდვილი ოაზისია ზვატიან უდაბნოში...

ბატონი რეჟისორობდა. ამ ჟურნალის რედაქცია და გაზეთი „ნერგი“ (ყოფილი „ნორჩი ლენინელი“, რომლის რედაქციაშიც მე ვმუშაობდი), გამომცემლობა „სამშობლოს“ შენობაში იყო. ხშირად ვხვდებოდი მწერალს. თბილი, ღიმილიანი მოსალმება იცოდა. იგი ჩვენს რედაქტორს, ვანო ცერცვაძეს მეგობრობდა, რედაქციის ხშირი სტუმარი იყო. ზემი იყო ჩვენთვის და მკითხველისთვისაც გაზეთში დაბეჭდილი მისი ყოველი მოთხრობა.

რედაქციაში წერილი მოვიდა. მისი ავტორი იყო დუშეთის პირველი საშუალო სკოლის მოსწავლე ვანო პაპკიაური. ეს ბარათი რეჟის ინანიშვილს ეკუთვნოდა. წერილი და მწერლის პასუხი ჩვენს გაზეთში დაიბეჭდა.

ვანო პაპკიაური წერდა, რომ ძალიან მოსწონს მწერლის მოთხრობები და უნდა, გაზეთის ფურცლებზე ხშირად წაიკითხოს მისი ნაწარმოებები.

რეჟის ინანიშვილმა ვრცელი წერილით უპასუხა, მაღლობა გადაუხადა მისი მისამართით თქმული სიტყვებისათვის. გთავაზობთ ამონარიდს ამ წერილიდან:

„ჩემო პატარა მეგობარო ვანო, „ნორჩი ლენინელის“ რედაქციაში, სადაც შენ, ჩემდამი მოწერილი ბარათი გამოგიგზავნია, მთხოვეს, თუ გიპასუხებდი, ეს პასუხი მათი გაზეთის საშუალებით გამოგეგზავნა, რასაც შენ მოგწერდი, გაზეთში დამებეჭდა. ეს, რა თქმა უნდა, ცოტა ძნელი საქმეა, ვიდრე პირადი ბარათების წერაა, მაგრამ რაკი რედაქციის მუშაკები ფიქრობენ, ჩვენი საუბარი იქნებ სხვა ბავშვებისთვისაც საინტერესო აღმოჩნდესო, შეძლებისდაგვარად, ვუსრულებ თხოვნას.

ვანო, შენ გინდა ხშირ-ხშირად კითხულობდე ჩემს მოთხრობებს „ნორჩი ლენინელში“. ეს მეც მინდა, მაგრამ გამოგიტყდები, ხშირად ვერ ვახერხებ ხოლმე წერას. ამას სხვადასხვა მიზეზი აქვს. აქედან კი ყველაზე მთავარი ის არის, რომ დროის გარკვეულ მონაკვეთში ისეთი არაფერი მაქვს სათქმელი, რომელსაც მკითხველისთვის საინტერესოდ ჩავთვლი. ისე კი ცდას არ ვაკლებ, როგორც კი თქვენს, მოსწავლეთა შესაფერის რამეს დავწერ, „ნორჩ ლენინელში“ დავბეჭდავ“.

რაოდენ დიდი მოვალეობის გრძნობა, პასუხისმგებლობა იგრძნობოდა მწერლისაგან საკუთარი შემოქმედებისადმი. რეჟის ინანიშვილი პანტაპუნტით არ წერდა. მისი ნაწარმოებები ღრმა განცდის, პროფესიონალური სრულყოფის შედეგად იბადებოდა. ბუნებით მშვიდი და გაწონასწორებული მწერალი წერდა: „მწერალს თუ ფანქრის ალების უფლებას არ აძლევენ, უნდა გამძვინვარდეს. უნდა შეეცადოს, როგორც ამას პატიმრები ჩაიდან, კოვზის ბოლოთი მანც ამოკაწროს თავისი სათქმელი კედელზე. თუ იგი, ბედისგან განწირული, ამას არ იზამს, მწერალი არ არის“.

რეჟის ინანიშვილი გახლდათ ის ჭეშმარიტი მწერალი და მამულიშვილი, მკითხველის დიდი სიყვარული რომ დაიმსახურა.

მწერლის დიდი აღიარება იყო მისი წიგნისთვის-

„შორი თეთრი მწვერვალი“ რუსთაველის პრემიის მინიჭება.

ჩვენი მკითხველების თხოვნით, მწერალს რედაქციაში მოუწვევთ შეხვედრა. ბავშვებმა დახატეს მისი მოთხრობების: „კიტრის ქურდი“, „ბებია მარიაში“, „მგლის ლეკვები“, „უკუღმა დაბეჭდილი“, „ბიბო“, „უშიშა პაპას ამბავი“ – გმირები. მახსოვს ოდნავ მოჭუტული, ღიმილიანი თვალებით ათვალიერებდა მწერალი ნახატებს, თან მოწონების ნიშნად თავს აქნევდა. უამრავი შეკითხვა დაუსვეს მწერალს, ისიც სიამოვნებით პასუხობდა.

შეეკითხნენ, ნამდვილად არსებობდნენ თუ არა „კიტრის ქურდის“ გმირები. თურმე ეს გმირები, იმ სახით, როგორც მოთხრობაშია, არ არსებობდნენ. ჩემს სოფელში ბევრი ბიჭი მინახავს აფრიას მსგავსიო, – თქვა მწერალმა. ბევრი შეხვედრია თურმე აფრიას დედისთანა ქალიც და მიხაკო ჯალიაშვილისთანა მამაკაციც. აი, სწორედ ეს შთაბეჭდილებები გამოუყენებია მწერალს „კიტრის ქურდის“ გმირების დახატვისას.

აღმოჩნდა, რომ ყველასთვის საყვარელი მოთხრობის გმირი იყო ბიბო, ეს კეთილი, ყველაზე მზრუნველი, ფიქრიანი ბიჭი. ბიბო განუწყვეტლივ შორ გზაზე წასულ მამაზე ფიქრობს. მწერალმა თქვა, რომ ბიბოს სინამდვილეში ბადრი რქმევია, უჯარმელი ყოფილა და ნაწარმოებში ხაშმში გადაასახლა, საიდანაც ვრცელი ივრის ხეობა სჩანს.

ამ ლიტერატურულ სახესაც სხვადასხვა ადგილას მომიბეჭდილი ცხოვრებისეული ფაქტებით შეასხა ხორცი მწერალმა. კიდევ ბევრ საინტერესო საკითხზე ისაუბრა რეზო ინანიშვილმა, შემდეგ გაზეთის მკითხველებთან ერთად ფოტოც გადაიღო, რომელიც გაზეთში დაიბეჭდა.

მახსოვს, სარედაქციო თათბირზე გადაწყდა, ახალი რუბრიკა დამკვიდრებულიყო გაზეთში – „მამინ თორმეტი წლისა ვიყავი“. ამ საკითხზე მკითხველისათვის საინტერესო ადამიანებს უნდა გაეცათ პასუხი.

მე რეზო ინანიშვილთან უნდა მივსულიყავი. მოგახსენეთ, ჩვენი რედაქციები ერთ შენობაში იყო განთავსებული, შორს წასვლა არ მომიწევდა. მწერალს სამუშაო ოთახში მივაკითხე. მაგიდაზე ქალაქდები ჰქონდა გაშლილი. მუშაობას თავი დაანება, თბილად მომესალმა. ჩემი მისვლის მიზანი რომ გავაცანი, შევატყვე, თვალებში შუქი ჩაუქრა. ერთხანს გარინდებული იყო. შემდეგ სიჩუმე დაარღვია და თავის მძიმე ბავშვობაზე მიაბბო.

რეპრესირებული ოჯახის შვილი ყოფილა. მამა სოფელში კოლექტივიზაციის ჩამოყალიბებას ედგა სათავეში. აქტიური საქმიანობის გამო მტრებიც შეუძენია. როგორც ბევრ მამინდელ კომუნისტს, მასაც სწამდა თურმე, რომ რევოლუციამ ბევრი კარგი რამ მოიტანა. მამის გამო მასაც ავიწროვებდნენ, როგორც კოლექტივიზაციის მეთაურის შვილს.

კომუნისტებმა მამას ერთგულება არ დაუფასეს. 1937 წელს დააპატიმრეს. დაუპატიმრეს პაპაც და ბიძებიც. გადასახლებიდან ერთი წლის შემდეგ მხოლოდ ერთი ბიძა დაბრუნდა.

ძალიან მძიმე ბავშვობა ჰქონდა, ტროცკისტის შვილს ეძახდნენ. უძამოდ დარჩენილი ოჯახი ბავშვების შრომით არსებობდა. შემდეგ რეზო ინანიშვილი ფეხეოში გაამწვეს, 31-ე ქარხანაში ამუშავებდნენ.

თქვენი გაზეთის მკითხველს ჩემი მძიმე ბავშვობის გახსენებით ვერ დავამძიმებო, – მითხრა. მართალი იყო. ინტერვიუ არ შედგა, მაგრამ მე დავინახე სრულიად სხვანაირი რეზო ინანიშვილი. პიროვნება, რომელშიაც დიდმა ტრაგედიამ, განსაცდელმა, ვერ ჩაკლა სიკეთე. არ გაბოროტდა, პირიქით, დიდი ჰუმანიზმი ჩალო თავის ნაწარმოებში და სწორედ ამით არის გამორჩეული, როგორც მწერალი.

1991 წელს, საქართველოს ძნელადობის ჟამს წავიდა ამქვეყნიდან რეზო ინანიშვილი. უთუოდ ქვეყნის ტრაგედიამ დააჩქარა მისი წასვლა. მძიმე დრო იყო. ცოტანი იყვნენ მწერლის საბოლოო გზაზე გამცილებელნი... არ ჰქონია პომპეზური დაკრძალვა, მაგრამ არც სიცოცხლეში იყო პომპეზურობის მომხრე. იგი უაღრესად სადა და თავმდაბალი იყო. რეზო ინანიშვილი წერდა: „მწერალი რომ მოკვდება, ერთი ამოსუნთქვა შევებით უნდა ამოისუნთქოს ყველამ, უპატიოსნებმაც და პატიოსნებმაც. უნდა მოეჩვენოთ, რომ დაისვენეს. დრო რომ გავა, მამინ უნდა ივრინონ დანაკარგის რაობა, მერე უნდა მივიდნენ მწერლის ღარიბულ საფლავთან და ნაღვლიანად დახარონ თავი. გაცოცხლებულიანმა მშვენიერმა გოგონამ კი მკაცრად ტუჩებმოკუმული ბებია რომ უღვას გვერდით, მოკრძალებით უნდა დაადოს მწერლის საფლავს იების პაწაწინა კონა. აი, ასე მიტანილი იების პაწაწინა კონებია მწერლობის ნამდვილი ფასი“.

რამდენიმე წელიწადია, პოეტი და ჟურნალისტი თამარ შაიშმელაშვილი ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულს“ გამოსცემს. მანვე ჟურნალის ირგვლივ მშვენიერი ლიტერატურული ცენტრი დააფუძნა. ჟურნალ „ანეულთან“ არსებობს რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი, რომელიც ყოველწლიურად იმართება.

კონკურსის თანამდგომი იყო მწერლის მეუღლე, უსათნოესი და უკეთილშობილესი ქალბატონი როზა ინანიშვილი (სამწუხაროდ, 2018 წელს გარდაიცვალა). დიდი სიამოვნება იყო მასთან ურთიერთობა. ეს დიდებული ქალბატონი მხარში ედგა ჟურნალს, მისი ხელშეწყობით გამოქვეყნდა რეზო ინანიშვილის უნიკალური პირადი წერილები.

ქალბატონი როზა თანაბრად გვინაწილებდა დიდ ადამიანურ სიყვარულს ყველას. ხშირად მიფიქრია, სწორედ ასეთი მეუღლე უნდა ჰყოლოდა რეზო ინანიშვილს, სანთელივით რომ უფრთხილდება მწერლის ხსოვნას. მქონდა ბედნიერება, მონაწილეობა მიმელო ამ კონკურსში, წარვადგინე ორი ნოველა, „ოქროს აკვანი“ და „დიდი ქეთევანი“. გავხდი რევაზ ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსის პრიზიორი. ჩემთვის ეს ძალზე დიდი პატივია. ჯილდო ხომ რევაზ ინანიშვილის სახელს უკავშირდება.

„ჰოი, ბავშვობის დღეები“ ...

წუხანდელი ღამე ფორიაქში გაატარე. გავდიოდი გარეთ, ცას ავხედავდი, ვცქმუტავდი, ადგილს ვერ ვპოულობდი, რას ვეძებდი თუ რაღაცის გახსენებას ვცდილობდი; ალბათ, აკარმარის ვარსკვლავებით გადაჭვდილი გუმბათოვანი ცის თალი მახსენებდა თავს. იქ, მოვარეც ხომ გივანტური იყო, თითქოსდა სხვანაირი, ლაშქინდარის ტაძრის თავზე სახობტოდ წამობრძანებული... და მზე ბღღვიალა, ტევრებში ემშაკურად აციმციმებული, საღბუნით სასიამოვნო... აი, რამ არ მომასვენა... ღრმა ბავშვობის განცდამ შიშნარევედ ამიტანა... აუუ, რა იყო ბონდის ხიდი. ისე, ის დალოცვილი, უფრო ბეწვის ხიდს წააგავდა, ვიდრე ბონდისას. ძალიან გრძლად გადაჭიმულს კლდეთა წვერზე, სანახევროდ აყრილი ჰქონდა საფეხურები. ქვემოთ ჩახედვის გვეშინოდა. დალიბგა უფსკრულში ჩახეთქილი, ნახევარმთვარესავით რკალოვანი, მახრჩობელასავით შემოხვეოდა ნახშირის საბადოებს და გრუნუნით მირახრახებდა ზღვისკენ...

ბონდის ხიდი ამ დაბაში სულ ორი იყო. ერთი, რომელიც მახტიდან მახტას უკავშირდებოდა, მეორე კი უფრო მოკლე, მახმედან (მახმე-ჩვენს უბანს ერქვა) უკრანეულ ბაბულისათან რომ გადავყავდით. მე და ჩემი ძმა მას „საქანელა-ბილიკს“ ვეძახდით, რატომ? გეტყვით ბატონო, დავრბოდით ერთმანეთის საპირისპიროდ ბავშვები, განა მართო ჩვენ? არა, სხვებიც და ხიდიც თავლაუზოგავად ქანაობდა. მეტი რა გვინდოდა უშიშრებსა და უდარდელებს...

მთის ტანბრეცილა ნეკერჩხლებით, არყებით, ნაძვებით მეტწილად, ზღაპარს წააგავდა იქაურობა, კურდღლებითა და ციყუნებით სავსეს. სასწაულებრივად მწვანეში ჩაფლული მომრგვალო მთები ყელყელაობდნენ, ბროლივით მოელვარე კასკადური წყალვარდნილებით. ამას ემატებოდა ორთქლმაგლის ქშენა დილა-საღამოს, ცარიელი და შეძგომ ნახშირით დატვირთული რომ ბრუნდებოდა უკან, ტყვარჩელისკენ. ეს იყო ჩვენთვის საოცარი ხმა, გვირაბიდან გამოსული და საუკეთესო სანახაობაც,

როცა მისი ბოლი ბებერ ნისლს ეტმასნებოდა.

მახსენდება, სამზარეულოში, კატლეტების ცხობაში გართულ ბებოს რომ გავეპარებოდით, თან არა ერთხელ. ხან ამ „საქანელაზე“ ამოვყოფდით თავს, ხან იმ გრძელ „ბეწვის“ ხიდზე, ხანაც დალიბგის პირას... იქ კენჭების გდება და ამით გამოწვეული „მთების ბანი“ გვსიამოვნებდა, თორემ ისედაც ხმაურიანს, ლოდებით სავსეს, ეს პაწაწუნა ქვები რას დააკლებდნენ. წყალი ყინვასავით ცივი იყო ზამთარ-ზაფხულ და ძალიან გამკრავი, მტაცებელი. იმდენი ჭკუა გვექონდა, როგორც ჩანს, რომ იქ შესვლას ვერც ვებღავდით. ისე, მეზობელი მრავალეროვანი ბავშვები, მაინც არ ერიდებოდნენ ჭყუმპალაობას, ხელოვნურად გაკეთებულ გუბებში. აუ, ნეტარებაა ის წუთები. თუნდაც ჯანტუნისკენ ფეხით რომ გავუყვებოდით, ვტკებოდით ველური ბუნების საოცარი ხმებითა და სილამაზით... ტყე, საუფლომდე აწვდილი, აღმასივით მოელვარე ჩანჩქერები, ცისარტყელებით დამშვენებული, კლდეთა კიდულა ჰორტენზიები, ღეკაც, ასკილიც ვარდისფრად მომდიმარი, მოცვი, ღვია... ლაჟვარდს გაჭრილი არწივებისა და ორბების ფრთათა ტკარცალი გვიკვლევდა გზას აკარმარიდან სიმალლისკენ, სახლიდან გაპარულ ბავშვებს...

აი, მაგრამ მერე იწყებოდა თავგადასავალი. განგაშის გამოცხადებიდან, უპირველესად, ბებოს „სასწრაფო“ დაფაცურდებოდა, ამას მოჰყვებოდა რუსი და აფხაზი მეზობლების ქოთქოთა ქალები... და ლამის, გარს შემორტყმული მთისწინეთის მთელი ფლორა და ფაუნა. ბოლოს, როგორღაც გვიპოვიდნენ ამ მოხეტიალე, მეოცნებე ცეტებს და... და, ვაი, ასეთ პოვნას, დამსჯელი რაზმი თავად წვეტდა ბებიჩემის მეთაურობით, თუ როგორ უნდა გავგეთენებოდა მომდევნო დილა. ჩვენ ხომ ისიც მოფიქრებული გვექონდა უკვე, მაგრამ... მაგრამ რომ წააწყდებოდნენ გულანთებული მზერით მომლოდინე თვალებს, ვაითუ უკატლეტობით დაგვსაჯონ, და ვინ იცის, იმ წამს რა გვიტრიალებდა თავში, უკან იხევდნენ...

სოფლელი ბავშვები ზღვის ნაპირიდან, თავისუფლებას ნაზიარები, ვერ ვეგუებოდით კორპუსის ორ ოთახში ჩაკეტვას, ბუნების შვილებისთვის ეს მკაცრი სასჯელი იყო. ბოლოს და ბოლოს ბებოც ინკვიზიტორობას აღარ იჩენდა... მალე ტყდებოდა, სინათლით სავსე ცისფერ თვალებს შემოგვანათებდა სიყვარულისა და დანებების ნიშნად. ეს ყველაფერი ადრეულ ასაკში ხდებოდა. რომ წამოვიზარდეთ, დავჭკვიანდით, ამასობაში, მესამე შეგვემატა, უსაყვარლესი პატარა დაიკო და მის მერე დედას არ მოვშორებდით ბებოსთან სტუმრობის დროს. თუმცა ის ჩვენი მეორე სახლი იყო, რადგან დედა დედისერთა გახლდათ.

სალამობით ბებო გვასეირნებდა. მის სამსახურთან ახლოს იდგა ათასწლოვანი ჭადრის ხე, გრძელი, ლამაზი ჩამოსაჯდომით გარშემორტყმული, სადაც თავს იყრიდნენ განტვირთვისთვის ძირითადად ასაკოვანი ქალბატონები. ბავშვებიც ბლომად ვიყავით. ანცები ავზუნუნდებოდით, დამალობანასა და წრეში ბურთს ვთამაშობდით, ჩაკვიდებდით ხელს

ერთმანეთს და ვეხვეოდით ამ გიგანტურ ჭადარს, კარგა დაღამებამდე, სანამ აკარმარის დიდგულა მთვარე, დედაჩემის მედიდურ „სტალინის“ სკოლას, „ოლიმპოზე“ მდგარს, ღმერთების სიმაღლიდან, თავზე არ წამოადგებოდა და არ გვაუწყებდა, რომ დროა შინისაკენ ბებიებო და ბავშვებო, ზღაპრის გუდას მიუსწართო...

ხოჯალის მთის ამ ნახევარკუნძულზე, დაბა აკარმარაში, ზამთარი იცოდა საოცრად ლამაზი. დღევანდელი გადასახელით, არცერთ მაღალმთიან კურორტს არ ჩამოუარდებოდა იგი. თუმცა ზოგჯერ მოგძო, დინჯ ფიფქებს ნახშირის შავი წინწყლებიც ეტყობოდა გიშრის თვალებივით, რომ არავის გაეთვლა, ალბათ... მაგრამ მე იქაური ზამთრის კიდევ უფრო ლამაზი პეიზაჟი მინახავს ხოჯალის კალთებზე. წარმოიდგინეთ, ზეცამდე აზიდული ფიჭვნარი, სოჭი, კედარი, მოცისფრო თოვლის ნაბადში. სასწრაფოს გამოძახებისას, თუ შემთხვევით ვსტუმრობდი ბებოს სამსახურში, ასეთი სანახაობები არ მაკლდა. მას თან დაყვებოდი პატარა გოგონა, გამოუცნობი სურვილებით, ჩემზე დიდი წითელჯვრიანი ჩანთით, მეექვსე შახტა იქნებოდა ეს თუ მერვე, ან მთებზე შეფენილ მოსახლეობასთან. უუპ, როგორ მიხაროდა. ხან დაფიფქული შველი გადაგვირბენდა, ისედაც ვიწრო გზაზე, ხან ჯიხვი შეენარცხებოდა ჩვენს მოსიგნალე მანქანას, მაგრამ არაფრის მეშინოდა უშიშარი ბებოს გვერდით... მინახავს ღამის ხოჯალის პირქუში გამომეტყველება, მაგრამ მის მდიდრულ ხიბლს ვარსკვლავებით მოჭედილი, გუმბათოვანი ცა, კიდევ უფრო გასაოცარს ხდიდა, ეს ის თრობაა, რომელიც მხოლოდ ბუნებას შეუძლია და სიტყვები უძლურია ამ შემთხვევაში...

მოკლედ, ხან ისე იყო, ხან ასე... იქაური განუმეორებელი ბუნება და შორეული ბავშვობის მძაფრი, ფერადი, მზიარული მოგონებები არის ჩემი საგანძური, რომელიც წუთითაც არ მტოვებს, აფხაზეთის დაკარგვის მიუხედავად.

„ლაილა“ – ჩემი მშვენიერი ღამე

თუ დამიჯერებ, მე მინახავს სასწაული მზის ჩასვლა მცხეთას. ის იყო ერთხელ და მას მერე აღარც მინახავს... ბავშვობის დროს გადაჭროდა იქ „სვეტიცხოველს“, ხვლიკისფერი თუკი იყო, არც კი მახსოვდა... ბიბლიურ ფასკუნჯს ამღერებდა ფერების ელდა, და ელვარებდა ხელთუქმნელი ჩუქურთმა ვახის... მტკვარზე ტახტრევნით გაწოლილა მზეი წმინდანს და „ხეკორძულა“ ნათლის სხვიად სარჩოდ რგებია!.. – ეგეც იმ ღამით...

ცაცხვთა შრიალი, ჩოჩქოლი უცხო, ანგელოზებმა კამარაო, ცით იწყეს შეება, ხოლო ვარსკვლავთა ქარავანი გზად კიაფობდა. ეს ცდუნებაა, თუ „ათას ერთი ღამის სიზმარი“... მიჭირს გარკვევა, გალობანი მესალბუნება!..

და ბზინავდა „ქვეყანა იგი, რომელ უფალმა ღმერთმა მოგცა შენ“! და შენ რაო, ადამიანო?! – რაო და თავისი თავის უფალი ხარო-ლოცვით, შრომით, მოშიშებით, ..თუ მოისაზრებ! საყდარსა შინა ყველა

დასაკლავი კრავივით ვკრთით, სანთელივით „ვიწვით“ ცოდვით დამძიმებულნი... და ეზოს გარეთ? – გარეთ რა ხდება?!... მარადიული და წრიული ჭიდილი ორთა, დღისა თუ ღამის, კეთილის თუ ბოროტის... მხოლოდ ეს არიის?!

მესამე თვალი თუკი არა მაქვს, რაღას დავებებ, რა დამიკარგავს?! გალესილ დანის ნაპირზე შემდგარს, ვფიქრობ უფალზე. თქვენც ხომ ასე ხართ, განსაცდელის პირისპირ მდგარნი?..

მიმოიხედავ, მიმოფანტულს ეებ „მარგალიტს“, საქმენი შენი საგმირონი სადღა არიან?!.. ფოთოლ-ცვენაში გაშიშვლებულ ხეებზე ვტოკავ, მარადმწვანეებს როცა ვხედავ, შურით ვივსებ... დასანანია, ჩემს „ნაწრთობ“ სულს იგი რომ კაწრავს...

თავისუფლება დღეს ძირაჟია, ხვალ რა იქნება, არავინ იცის!..

მე სტიქიონი არ მომიხმია, უფალი ღმერთი დამემოწმება!..

დამემოწმება „ლაილას“ მთვარეც და თეთრი მტრედიც დამემოწმება!..

ღვთისმშობლის კარის ყვავილი

სადაც შორს, მთის ფერდზე, ულამაზესი ყვავილი ეულად მდგარი, წვიმისგან თავდახრილი და გალუმპული შეენიშნე, გააჩერებინე მანქანა და გავექანე მისკენ, მოვნათლე კიდევ – „ღვთისმშობლის კარის ყვავილი“ ვუწოდე! მივუახლოვდი, მისმა სილამაზემ და ღვთაებრიობამ დამსუსხა, თუმცა არ მივკარებოვარ ისედაც ეკლიანს... ვიდექი ბუნების შედევრის წინაშე, ფაქტობრივად დამოკილი, დამონებული, გაოგნებული! რა მექნა, არ ვიცოდი, ახლოს არ მიკარებდა – არც მე ვუპირებდი „სულის შებერვას“... არც ამოთხრას ვჩქარობდი, არც იქ დასატოვებლად შემეტებოდა!

ის ცისფერი, უნაზესი, ქოლგისებრი ყვავილი, უხვად მსხმოიარე კვირტებით – მომაჯადოებელ ელფერს სძენდა მუქ ჭაობისფერ გარემოს, ჭეჭა-ქუხილის ფონზე... როდემდე უნდა ვმდგარიყავი მის ფესვებთან... მოვიკრიბე ძალა და გავეცალე... დავტოვე მაღალი მთის ამარა, თავისუფლებაში და სამოთხეში... მშობლიურ მიწას არ მოვსწყვიტე, მეყო გონი!.. არ მინდოდა ჩემსავით დევნილი დარქმეოდა!.. მისი სამოთხე ჯოჯოხეთად არ ვაქციე, ახალ ცხოვრებასთან შეგუება რომ არ გასჭირვებოდა... რომ ვინმეს არ წამოეძახებინა, „რად მოიწყინა, რა უნდა, უკაცრიელი, მივარდნილი მთიდან ბარში ჩამოასახლეო“! – არა, ბატონო, უკაცრავად, მისი ბარიც და სამოთხეც იქ იყო, სადაც აღმოცენდა, სადაც განუმეორებელი სილამაზე შთაბერა ქარმა, ზეციურ ძალთა განგება!.. სადაც უკეთურთა ზრახვანი ვერ მისწვდა... ადამიანიც ასეა, ნუ მოთხრით მის ფესვებს მშობლიური მიწიდან, ნუ გააბოროტებთ სისასტიკით, ღალატით, დევნილის დარდით, ათასი წვრილმანით, რომელსაც ცდილობთ ტვირთად უქციოთ, მოკლედ, ძირ-ფესვიანად არ ვთხაროთ ერთმანეთი... ისედაც მიჭქრიან დღეები „ნაბდით დაჭედილი ბედაურებივით“!..

ჩვენ, როგორც ევოლუციის მონაპოვართ, მეტი სიბრძნე და გულისხმიერება გვმართებს. შევუძლებოდა ერთმანეთს სევდა, რა იქნება?!... რამეთუ სამოთხეც და ჯოჯოხეთიც აქ, დედამიწაზე იწყებაო – გვამცნეს!..

მე ერთი, ფოთოლცვენაში გზაარეული, მოხეტიალე ვინმე ვარ, დროსა და სივრცეს აცდენილი...

თუმცა, ნატიფ მოტორიკას არ ვუჩიოდი, მაგრამ ცხოვრების უკუღმართ ლაბირინთში მაინც გავეხლართე... ძალის დაკარგვამდე ვიბრძოდი თავის დასაღწევად... და, ჰოი, საოცრება! მოულოდნელად ღონემიხდილს „ბობოქარი რიწა“ უკვდავების წვეთებს აპკურებს!..

მისი წყალობით „კიდევაც ვნახავ გაზაფხულს“ მზაკვრობის საპირწონედ და ფურისულასავით ავციმციმდები... გალაქტიკამ რომ არ მაცდუნოს, ღამეს ციციანთელები გამინათებენ...

დილა ხომ ისედაც „მნათის“ შვილია, მეც „რიწასავით“ ვეშვილები და საუკუნოვან, მივიწყებულ მუხის ფესვებზე ხელახლა აღმოვცენდები!

მატილური შეგრძნებები

ჩემი სამშობლოს სიმშვენიერის დაუსრულებელი ზღაპარი ხევსურეთია. მივდიოდი ოჯახთან ერთად მატილში და ვგრძნობდი, რომ ჰაერი არ მყოფნიდა, სუფთა ჰაერი. გადანისლული, ცას მიბჯენილი მთები, იქვე მოფარფატე ღრუბლებს ეჩურჩულებოდნენ ჩემს გაკვირვებას. თითქოს ნაკადულებსაც პირი შეუკრავთო ჩემდა გასაოცრად, მოსასულიერებლად უკვდავების წვეთებს მაპკურებდნენ და უნარნარეს, ცისფერ ხალიჩად მეფინებოდნენ...

მაღალი მთის ამინდი თრთოდა. ხან მზე გამოწვერავდა მანათობელ სხივებს, ხანაც კოკისპირულად მოვარდნილი წვიმა, ნიაღვრებით თავბრუს ვგახვევდა. გზა გრძელი, რთული და სახიფათო ჩანდა. თუმცა, მივენდეთ გულისთქმას და წინ, საოცრებასთან შესახვედრად მივიწვედით. ყოველ ნაბიჯზე, ბუნების ხილული სასწაულით ვტკებოდით. თითქოს, ნისლებში დავცურავდით და ციცაბო ფერდზე შეფენილ ცხვრის ფარას, სულაც თოვლის გუნდებს ვამსგავსებდით...

დათვიჯვრის უღელტეხილზე ფიზიოლოგიურმა და გონისმიერმა წნევამ იმატა. ომებში შეუდრეკელ ხევსურთა გულისფეთქვა ვიგრძენი. „ალუდაქეთელაურის“ გენიალური სახე წარმომიდგა – „მით ვაქებ ვაჟკაცობასა, არ იყიდება ფულადა“-ო. „კაკასიონის დეკებზე“, ფანდურზე დაკრადამღერებთა და ხმლის ქნევით, აღმოცენებულან ვაჟას გმირები... მათი უჩვეულო და ხელთუქმნელი ფენომენით, რამაც დაბადა ეს სიტყვები: „კუდას რად უნდა მტერობა, კარგია მუდამ მტრიანი“-ო...

ხევსურეთი იყო, არის და იქნება მითებისა თუ ლეგენდად ქცეული მართალი ამბების მიწიერი სამყო, ამოუწურავი საბადო, სამშობლო „კარგად ნაწვართი“ მეგელიკა ლიქოკელისა, დოსტაქრისა, რომელზეც გროგოლ რობაქიძემ თავის „ენგადში“ უწოდა ხელოვანი, „ვითარცა ლანდი პრეისტორიული ხანისა“

(ხელთნაკეთი იარაღებით ტვინზე ტრეპანაციას რომ ახდენდა)... ამით გაოგნებული მწერალი იქვე დასძენს, რომ „ვგონებ, ხევსურები დანაშთია ვინმე კულტუროსანი ხალხისაო“...

ხევსურთა სჯული, მათი ყოფა, საუკუნეებით „ნაწვართი“, მრავალ წეს-ჩვეულებებს გვიბრჭყვიალებს, ერთგულება-გმირობანი ომებში (ასპინძა, კრწანისი) – სტუმარ-მასპინძლობა, საყოველთაო ხატობები, ნადირობა, ნანადირევის შუაზე გაყოფა და ბევრი სხვა, უდაოდ პატივსაცემი ღირსებებია, თუმცა სისხლის აღებაც (ხშირი თავდასხმები ჩრდილოელი მეზობლების) მათთვის ღირსების საქმედ მიიჩნეოდა, რასაკვირველია, დრომ შთანთქა იგი...

ჰმ... რას არ გადასწვდა ჩემი წარმოსახვითი გონება, დროში მოგზაურის... ფაქტებსა თუ არტიფაქტებს გზადაგზა ვაწყდებოდი იქ, „სხვა საქართველოში“.

შუასაუკუნეების ლებაისკარის „მოქუფრული რაინდი“, კოშკი-საგუმავო, დღესაც ამაყად დგას, ვალმოხდილი, სიმარტოვესთან შერკინებული, ინგუშური ყაიდის. თუმც, ხევსურების ნაგებიაო, ამბობენ. თავისებურად, ორი უძველესი ეთნოსის მეგობრობის სიმბოლოდ მივიჩნეე იგი!

გზად ბუმბერაზი, დიდგულა მთები ღრუბლებთან მთარშიყვდ რომ გამოიყურებოდნენ, როგორ აღვიწეროთ? თითოეული ცალ-ცალკე და ჯაჭკურად მთლიანი, თვისობრივად განსხვავებულ პანორამას ქმნიდნენ... დროდადრო ვაჩერებდით მანქანას და სანახაობით ვტკებოდით... ზოგან წიწვოვან და შერეულ ტყეს, ალპური ზონაც ენაცვლებოდა ჰარმონიაში უნაზეს ყვავილებთან... თითქოს მაღალი მთის ბალახსაც სხვა სურნელი და შეფერილობა ჰქონდა. ერთგან, ობლად ამოსული ველური ორქიდეაც შევნიშნე... კაკასიონის ენდემური შროშანები კი მთვარეულივით ანათებდნენ... მოვიწესხე იქაურობის ხილვითა და მომაჯადოებელი ხიბლით, რომელიც მანამდე არსად შემიგრძნო!..

პირიქეთა ხევსურეთში აქა-იქ მიმობნეული ბებერი ქოხები საამოდ იცქირებოდნენ, „დიაცის უბესავითა“... ეკა, ვინ უწყის, რა მოცულობის ლუდი მოხარშულა იქ, საფიხვნოსთვის ხინკალთან ერთად, რამდენი წყვილის „სწორფრობა“ შეუგრძენია ამ ქოხებს... ამ აუხსნელ წესს მხოლოდ შუმერულ წყაროებში თუ მიაგნებ, თორემ სხვაგან, მსოფლიო ხალხთა ისტორიებში არ მეორდება!

იქვე, კლდის ძირში, მთელს გაყოლებად, გასაოცარი ვარდისფერი გვირილები თავმომწონედ ყელყელაობდნენ, ვითარცა დუდლუნა არღუნის საკინძეები... თვალს ვერ ვუსწორებდი შიმნარევად მბორგავ მდინარეს, უფსკრულში ჩახეთქილ მეციხოვნეს, შეუდრეკელს, ისეთს, როგორიც ხევსური ვაჟკაცის მებრძოლი სულია. ბრძოლის დაუოკებელი ჟინი ხრამთან შერკინებულ ჯიხვებსაც შევნიშნე, რომელთაც თავზე დასწორიალებდათ ვეებერთელა კლდის არწივი. იგი ღირიჟორივით მოხდენილად აორკესტრებდა ბუნების ხმათა სიმფონიას და სი-

ლალისაგან წრეგადასული პოზირებდა...

რაოდენ სანუკვარია ჩვენთვის ყოველი გოჯი მიწისა, წინაპართა სისხლით გაჯერებული, იმდენად თავზარდამცემია მიტოვებული და გავერანებული სოფლები. დანგრეული სალოცავები, მივიწყებული ზარები, სიცოცხლეს მხოლოდ იქაური გრიგალი რომ სძენთ!.. ნუთუ ამისთვის იბრძოლეს აბჯარასხმულმა გმირებმა, ნუთუ ეს არის ჩვენი ხვალისდელი დღე. ამის დამნაშავეს, მე იქ, ჩემი წილი გული მომიკვდა!.. დასანანია, რომ აბუღელაურის ჭიუხვები, მწვანე, ლურჯი და თეთრი ტბები ვერ მოვიანახულებთ, ვერც მუცო, სამაგიეროდ ვიყავით ანატორში, იქაური აკლდამების სანახავად... გამაოგნებელია, დამიჯერეთ, თავისი პრეისტორიით!.. ლეგენდის თანახმად, მეფეთ-მეფე თამარს მონინახულებიაო იქურობა, მისი ბედაურის ფლოქვების თქარუნი მთებს გადაჰქონდაო მღერად, მაღლიერმა ხვესურებმა იმ ალავს – „ანატორი“ ანუ ცხენის ნატორალი შეარქვეს, ეს ტოპონიმი ერთიან „ძლიერ, შეუვალ საქართველოს მაგონებს!

ხანგრძლივი დროის შემდეგ მივაღქით შატილის ციხე-სიმაგრეს. ჩვენებურთა სწორუპოვარ სიამაყეს, სიმბოლოს გონიერებისა, შრომისა, თავდაცვისა, ხუროთმოძღვრების ზეიმისა! თავისი მნიშვნელობითა და ღირებულებით იგი ძირფესვიანად ქართულია, თვითმყოფადია, კაკკასიონის კარიბჭე და ჩირაღდანი! იქ დიდებული მასპინძლები დაგვხვდნენ – ჯაბუმანურებისა და ჭინჭარაულების სახით, რომლებიც საგვარეულო, სამსაუკუნოვან კომპეში ჟიპიტაურითა და ხვესურული ხინკლით გულუხვად გაგვიმასპინძლდნენ, ტაბლას ჩვენი საგზალიც შეემატა...

ქეიფში შემოგვალამდა...

რაღაც ძალამ ბანზე გამიყვანა, ვგრძნობდი მარადისობასთან გაუცნობიერებელ კავშირს, ვიდექი გაშეშებული, ქვად ქცეული, შუალამის ვარსკვლავთა და განთიადის მოლოდინში... უცებ მოშორებით ჩამოვარდნილმა მეხის ხმამ გამომაფხიზლა, ამინდი აირია, „თითქოს ეშმაკმა აბორგა ამალამ ქარი“... ბინდგადაკრული და ქარიანი შატილი კიდევ უფრო ეშხიანი მომეჩვენა, ბრძოლებში გაწვრთნილ ქართლის დედას წააგავდა სიზმრად ნახულს!...

მივშტერებოდი სამშობლოს სიდიადეს და ოჯახთან ერთად ღვთაებრივი მადლით ვტკბებოდი, განგებას მადლობას ვსწირავდი ამისთვის და ვჩურჩულებდი: რა სათუთი ხარ ჩემში, ღმერთო, იმდენად სათუთი, რომ მაგრძნობინე – თითქოს შატილია დილის მზე საქართველოსი და საქართველოა თვითვე შატილი!

P.S. ცის კაბადონზე, ხვესურეთის კლდე-კართან, ხმალიკრული ბაჯაღლოსფერი აკვნიდან ჩვილი ხვესური – ლომისებრ აბრიალებდა უნაპირო, ზურმუხტისფერ თვალებს და გრძნობადქცეული ანგელოზი, ქართველთა ქართველობას გვიგალობდა! ღმერთმა უსმინოს, ამინ!

5-6. 07. 2012

რიკოთის დილა

გამთენიისას თბილისისკენ გამოვემართე. ეს იყო ერთი ექსტრავაგანტული დილა, ფანტელების ნამქერში უცაბედად გახვეული ქუთაისისა... ჩემებთან დროებითი განშორების სევდა და სილამაზე თანაბრად შემეხო... თვალი „ბაგრატიისკენ“ გამექცა. იქ, სითეთრეში, რაღაც ფერები კონტურებივით აჩნდა დიდებულ საგანეს... გავიფიქრე – ტახტრევანია და თავად უფალი ჩამობრძანებულა-მეთქი დედამიწაზე... თოვლით დაწინწკლული რიონი კი, მოთქლაფუნობდა აზვირთებული, თითქოს მთელი სამყაროს სატკივარს მიაქანებდა ზღვისკენ, დაუფრავად!.. საცობების წყალობით, რის ვაი-ვაგლახით გავიარეთ თვალხატულა იმერეთი და მივაღქით გამოაგნებელ რიკოთს...

ბუნების საოცრების ხილვამ დამამუნჯა. ძველით ახალი წლის განწყობა გარინდულმა სისპეტაკემ შემქმნა. დაუვიწყარი თეთრი ფერი, ერთდროულად მბრძანებელიც მომეჩვენა და სათუთიც, ნეტარიცა და მკაცრიც, დაუნდობელი, თავისებურად იდუმალიც... იქაურობა გადაფიფქული, ყინულის ლოლუებს ბრილიანტივით იმშვენებდა და წუთი-წუთზე ელოდაო ფერიებს თითქოს, საშობაო ზღაპრის საპრემიეროდ, შობის ანგელოზების თანდასწრებით!

თეთრულდევით გამომწვევი უღელტეხილი, ულამაზესად მორთულ პატარძალს მოჰგავდა, ოღონდ მართლა. უნებლიეთ ფიქრმა გამიტაცა, ცა კი ბარდნიდა ფიფქთა სიმღერას და სამყაროს ხილულ მისტერიას მარადისობის აკვანს ურწყევდა... ზეცა რომ ცრიდა ზამთრის ნაყოფს მოსავლიანად, ზეგანზე მთისა, თეთრი ნავით ნანაობდა თეთრწვეროსანი, უზენაესი შემოქმედი სამოთხის კარის... გუმანით ვიგრძენ...

რიკოთზე ხეთა პრინცესებს ქორწილი გაუმართავთ მათივე ჯიშის ველიკი კინაზებთან... ბუნების ქორწილი ჯადოსნური სანახავი იყო...

ჩემი დაღრღნილი გული კი შფოთავდა, რადგან ეძებდა მიმობნეულ მარგალიტებს იქვე, სიცოცხლის ნაკადულებში. შემოქმედმა უნაზესი გვირგვინი დაადგა იმ დღეს ხეთა ჯარს, ზეცად აზიდული მთების კალთებზე.

სადღაც შორს, ჩემს ბედზე, ბანქოს მოთამაშეები, ალბათ, ამაზრზენად გამოიყურებიან უკვდავებასთან ჭიდილში; დახავსებული გონებით ისტერიულად ისევ ქმნიან სამინელ ისტორიებს და მთვარეულივით დაეხეტებიან: „ამდენი უსამართლობა გეკითხოთ მე მოველიო! წადით და სხვათა უჭვრიტეთ – ჩემთან ხართ ნუ მომსვლელიო“...

ხოლო თოვლი თოვდა და თოვდა გადასამღერლად, დრო გადიოდა, გზა ისევ გადაკეტილი იყო. ვგრძნობდი, სუსხი როგორ მზარავდა... მაგრამ აზრი, დროში გაწელილი, არ მტოვებდა, ანუ გასივრძეგანება იმისა,

რომ სილამაზეა უკვდავება და სწორედ ესაა მარადისობის თანხვედრი...

რიკოთზე, ეს უცნაური და შეშლილი სამყარო, თოვლის ფიფქივით ნარნარებდა და დედამიწაზე ხეჭვჭურივით ენარცხებოდა...

შენ, ჩემო ჭიამაია!

გახსოვარ? როგორ მინდა რომ დამიდასტურო!.. მე, მთელი ცხოვრება მემახსოვრები...

რატომ? იკითხავ, მოგახსენებ ახლავე, არ გალოდინებ, სულსაც არ ამოვითქვამ ისე მოგახსენებ...

ზაფხულის ცხელი საღამო იყო, ჭიდან ეს-ესაა ყინულივით ცივი წყალი ამოვიღე, ორ ვედროს ძლივით მოვათრევედი, რომ უცებ ხელზე შეგნიშნე, რაღაც ძალამ თუ პირიქით, უძღურებამ მიბიძგა, ვედროები გამივარდა და... და მოვსრიალდი... შენ, მაინც შემრჩი. ეს სასიკეთოდ მენიშნა... მოგიბრუნდი, ხელის გულზე დაგისვი და შემოგთხოვე – ჭიამაიავე, მეიმედები, გთხოვ, ბედი მაპოვნინო, საითაც გაფრინდები, იქით გამოგეკიდები-მეთქი, შემოგდახე ბავშვური მიაბიტობით. შენც, იმ წამსვე ნიაგ-ქარივით გამიფრინდი, ოღონდ უსწრაფეს, აღმოსავლეთისკენ იბრუნე პირი... ჩემდა უნებურად, გადავიხარხარე. ვაა, მგონი, თბილისში ვთხოვდები, იქნებ, იქნებ დედაქალს ვერძლო-მეთქი, გავიფიქრე... გავიდა წლები, ასეც ამინდა!..

ბიბლიურ ბაღს წააგავდა ჩემი წინა ეზო, მოკირწლული სხვანაირად... აგვისტოს მიწურულს, ჩამწიფებული ხილითა და ყვავილებით გარშემორტყმული, მაგრამ მანამდე ვერ გამჩნევდი... ჭიამაიამ რალაცნაირად, განსხვავებული შეგრძნებები დამიტოვა, ბედიც მაპოვნინა და იმ სამოთხის სურნელი, სილამაზე საშუალოდ გამომაყოლა...

მაღლობა შენ, კეთილმყოფელი და გულთმისანო, უჩვეულოდ ლამაზად დაწინწკლულო, მწერო! ბარემ, კიდევ ერთი სვლა გააკეთე, ახლა დასავლეთისკენ!.. ხომ იციმ, ის ბაღი, სახლი, მთელი აფხაზეთი გავერანდა, ავ ღრუბლებშია გახვეული. ასე დიდხანს ვერ გაძლებს, უჩვენობა აწუხებს ერთობ... გულს დარდი გაგვიქარვე, ჩემო ჭიამაიავე, შეესიე მოძმითურთ მტარვალთ, გზები გაგვიმწვანე, ციციანათელეები აგვიციმციმე უხვად, დელოფინები აგვიდგლაფუნე მონატრებულ ზღვაში და იმ წყლის დაქვევას არ გიხსენებ, შენი გამოჩენით კინაღამ კისერი რომ მოვტეხე „სვარტელის ჭასთან“, კონინდარზე... გეხუმრები რაღა, თვალი ჩავიკარი, ხედავ?!
ჰოდა, მეორე ნატვრასაც თუ ამისრულებ, ციციქნავ, გულთმისანო სანდობავ, ვალში არც მე დაგრჩები!

ჩასვლისთანავე ნეკნიდან აღმოვცენდები, მოვაშენებ ფუტკრებს, განვაახლებ ბაღს, სასწაული სურნელი დატრიალდება თაფლის, ადვისის, ატმის, ფეიხოს, აგიჭრელებ კარ-მიდამოს ყვავილებით, შუაგულში ვეებერთელა ძეგლსაც დაგიდგამ, საშუალოდ ჩემთან და ჩემში იქნები, იმ ჯადოსნური ზაფხულის დამესავით, როცა ხელზე მარჯვედ დამასკუპტი!

ახლა უკვე დევნილთა დაბრუნების, გამთლიანების იმედით გელოდები, აფხაზური წვიმით სხვაგვარად დაწინწკლულო, მონატრებულო ჭიამაიავე, გელოდები!.. ბაჯადლოსფერი მზე, ჩემზე იყოს აღმოსავლეთიდან!..

ახლა უკვე დევნილთა დაბრუნების, გამთლიანების იმედით გელოდები, აფხაზური წვიმით სხვაგვარად დაწინწკლულო, მონატრებულო ჭიამაიავე, გელოდები!.. ბაჯადლოსფერი მზე, ჩემზე იყოს აღმოსავლეთიდან!..

პოეზია

ჯემალ შანიძე

* * *

ამ შემოდგომას რა მსურს რომ გითხრა, რით შეგახსენო თავი ცოდვილი, სადა ხარ? – გკითხავ, ვისთან ხარ? – გკითხავ და დაგშორდები სევდამოგვრილი. თუმც არ გიკითხო, არ შეიძლება, ერთად რამდენი ხანი ვიარეთ. უბედურება ასე იწყება, გიყვარვარ, მაგრამ არ აღიარებ. ვიცი, სულ მალე სადმე შეგხვდები, მე, როგორც ადრე – ხელებგაწვდილი, მაგრამ შენ წამით არ შემიხვები და ხელს შემოგხვევს სულ სხვა ყმაწვილი, მაგრამ მას ძლიერ არ ეყვარები და ძველებურად შენც არ იქნები, არ მებრალები, არ მებრალები, ამის ხსენებით არ დავიღლები.

* * *

ყველგან გეძებ, იქნებ სადმე მაინც შემხვდე, ჩემო კარგო, დღეს გადავდე ყველა საქმე, ვერ გიპოვე, არ ვიდარდო?!

თუმც რა გული გაიცრიცა, ამ ლოდინის დავრჩი მოძმე, სადღა არის ახლა ის ცა, ჩვენი სიხარულის მოწმე.

ვიცი ზოგჯერ გულში მნადგლობ და ცრემლები დაგდის მცირე, იქნებ ერთხელ სადმე გნახო, შენზე ფიქრებს არ ვიცილებ.

ახლოს რომ ხარ, ამას გული მძაფრად გრძნობს და ფეთქავს ძლიერ, ვაი, თუკი გიპოვე და მერე ველარ დაგეწიე.

* * *

მიყვარხარ, მაგრამ მიჭირს გამხელა,
ნისლში ჩაფლულებს ვხედავ ქარაფებს,
კვლავ გამახსენა ფიქრმა თავხედმა
შენი თავი და ვამბობ არაფერს.

მოვდივარ, მაგრამ ვეღარ მოვდივარ,
მეხება ქარი, მოგდევ სიოთი,
ვერ გამოვედი ძველი შფოთვიდან,
გეძახდი, მაგრამ ვერ მოვდიოდით...

არ მავიწყლება შენი ნაზი ხმაც,
თითქოს მაღლიდან ღმერთი დამხარის,
დაბრუნდი ჩემთან, სხვასთან რად ზინარ,
დაბრუნდი ჩემთან და გამახარე.

* * *

სიჩუმის ლანდი მინელდა, დალბა,
ოთახში წყნარად გაისმის ბახი.
სოფლელი გოგო მიგონებს ალბათ
და თან მიდენის შინისკენ ნახირს.

ოთახში როგორ აგორდა სითბო,
გარეთ კი ისევ ქარია ნელი.
მე მარტობას ისევ არ ვიტყობ,
და დამაქვს სევდა – ჯერაც უთქმელი.

მზე დაკიაფობს ვარდების კოკორს,
თითქოს და უყოფს სიცოცხლის ნაწილს,
და მე ვიგონებ იმ სოფლელ გოგოს,
რომელსაც, ალბათ, ვერ ვნახავ აწი...

* * *

შენსავით ძლიერ ვის უყვარს რთველი,
ვის უყვარს ხნულში ყურძნების კრეფა,
მე შენგან ახლა სიყვარულს ველი,
მეც ის ძველი ჩხუბი და ყეფა...

შენსავით გამრჯედ ვინ უვლის ყურძენს,
ვის უყვარს მისი ფერადი წვენი.
როგორც მზე უყვართ გადაჭრილ კუნძებს,
ისე მიყვარხარ, – ფიქრით და თმენით...

ბაბუაჩემი

ბაბუაჩემი უბრალო კაცია,
დღედაღამ სოფლური ცხოვრებით დაღლილი.
მას თეთრი ნაბადი ყოველთვის აცვია
და საღამოობით ჩამოჰყავს ნახირი.

უყვარს და იმედით გაჰყურებს მიდამოს,
არასდროს ეშლება სოფლური ლაზათი.
მეც მისი პირმშო ვარ და ძლიერ მინდა, რომ
ჰყოდეს მამალი ბაბუას ნახარდი.

ყანაც და ვენახიც მუდამ მოვლილი აქვს,
მის მტკიცე მარჯვენას სულ ვეალერსები.

აფასებს ვაჟას და აფასებს ილიას
და შეუდარებლად გამოსდის ლექსებიც.
არასდროს თავილობს შრომას და საქმობას.

ყოველთვის მახსენებს – რა არის კაცური,
და ყოველ წელიწადს სთველსა და სანოვავს
ბაბუა მოელის ჟინით და ფაცურით.

იზიდავს სოფლური წესი და ცხოვრება,
ძილშიაც ჩაესმის სამშობლოს ძახილი.

ბაბუაჩემი უბრალო კაცია,
დღედაღამ სოფლური ცხოვრებით დაღლილი...

* * *

როგორ ვთქვა, ჩემი აღარ ხარ უკვე,
რომ სხვასთან ერთად დაიდე ბინა.

ძვირფასო, აწი სხვას ის მოვუყვე,
რომ ძლიერ მიჭირს და აღარ მძინავს.

რომ სარეცელზე ვკვდები მარტოცა,
მოწყენილი და ნატანჯი ძლიერ,

სიომ ჭადრის ხე ვერ შეატოცა,
გთხოვ, ახლოს მოდი და მოიწიე.

ის გული, ადრე შენთვის რომ ძგერდა,
დღეს ვერ პოულობს შენამდე მანძილს,

დავკარგე უკვე კავშირი ღმერთთან,
გარეთ ვარ, ისე საოცრად მაწვიმს...

იქნებ მიპოვო და შემიფარო,
ან შენ სადა ხარ, ის მაინც მითხარ.

მჭირდები, როგორც მეომარს ფარი,
როგორც მეთუნეს საძერწი თიხა...

სოფიო ჯაფარიძე

დაუვიწყარი საღამო მწერალთა სახლში

საქართველოს მწერალთა სახლში გაიმართა წარდგენა ივანე ჯაფარიძის წიგნის – „ტარიელ საყვარელიძე (ღირსეული მარჯანიშვილეელი 100)“, რომელიც დიდი მსახიობისა და მხატვრული კითხვის ოსტატის დაბადების 100 წლისთავს მიეძღვნა.

წიგნის წარდგენას თავად ავტორი უძღვებოდა, რამაც ამ ღონისძიების მოგონების საღამოდ გადაქცევა განაპირობა.

სასიამოვნოა იმ ფაქტის აღნიშვნა, რომ ტარიელ საყვარელიძის მარადიულობაში გადასვლიდან 30 წლის შემდეგაც, მწერალთა სახლში უამრავმა ხალხმა მოიყარა თავი, რათა კიდევ ერთხელ მიეგოთ პატივი დიდებული მსახიობისა და მხატვრული კითხვის დიდი ოსტატის ხსოვნისათვის.

საღამომ ძალზე თბილ და სასიამოვნო გარემოში ჩაიარა. უფროსი კოლეგა და მეგობარი გაიხსენეს: ცნობილმა რეჟისორმა, შოთა რუსთაველის სახელობის საქართველოს თეატრისა და კინოს უნივერსიტეტის რექტორმა, პროფესორმა გიორგი შალუტაშვილმა, რომელსაც ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდას, თემურ ჩხეიძესთან ერთად, შემოქმედებითი თანამშრომლობა ჰქონდა დიდებულ მსახიობთან დავით კლდიაშვილის „ღარისპანის გასაჭირის“ მიხედვით შექმნილ სატელევიზიო სპექტაკლზე მუშაობის დროს.

წიგნის ერთ-ერთმა რედაქტორმა, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორმა, გუბაზ მეგრელიძემ, მოკლედ მიმოიხილა წიგნში შესული მასალების მნიშვნელობა, აღნიშნა ტარიელ საყვარელიძის ბიოგრაფიის აქამდე სრულიად უცნობი თავგადასავლების გამოძეურების შესახებ, რომლის შემსწრე და მონაწილეც წიგნის ავტორი გახლდათ. გაიხსენა ტარიელთან და მის მეგობრებთან დაკავშირებული ზოგიერთი საზუმარო ეპიზოდი, რამაც გაახალისა დამსწრე საზოგადოება.

განსაკუთრებული იყო ტარიელ საყვარელიძის უმცროსი კოლეგა-მეგობრების – ასმათ ტყაბლაძის, მაია ტატიშვილის, აკაკი მესაბლიშვილის მხიარული

ეპიზოდების გახსენება და მოგონებები დიდებულ მსახიობზე, გამოჩენილ პარტნიორზე, ქართული მწერლობის შესანიშნავი ქმნილებების შეუღარებელ მკითხველზე, არაჩვეულებრივი ოჯახის პატრონსა თუ ყველასთვის თავდადებულ მეგობარზე.

ძალზე საინტერესო იყო პოეტ თემურ ჩალაბაშვილის მოგონება ტარიელ საყვარელიძესა და მის მეგობრებზე, რომელთაც იგი თავიანთ უმცროს მეგობრად მიიღეს. პოეტმა საკუთარი მიძღვნილი ლექსები გააცნო დამსწრე საზოგადოებას.

საინტერესო იყო ქართული კინოსა და თეატრის უდიდესი რეჟისორის, ვახტანგ ტაბლიაშვილის ვაჟის, ირაკლი ტაბლიაშვილის, მოგონება ოსტატისა და შევირდის ურთიერთთანამშრომლობის შესახებ, ბატონი ვახტანგის შეფასება ტარიელის პუნქტუალობასა და პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებით, რაც მას სამაგალითოდ მიაჩნდა და უფასებდა მაშინ ახალგაზრდა მსახიობს.

საკუთარი გრძნობა და სიყვარული დიდი მსახიობის მიმართ გულწრფელად გამოხატა ფილოლოგიის დოქტორმა, პროფესორმა ლილი თაბორიძემ, რომელმაც პატივი მიაგო ძვირფასი ბიძის ხსოვნას და ისიც მკაფიოდ აღნიშნა, როგორი მნიშვნელოვანი როლი შეასრულმა ტარიელ საყვარელიძემ მის აღზრდასა თუ მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაში.

ბოლოს საამაყო მამა გაიხსენა ტარიელ საყვარელიძის ვაჟმა, ფსიქოლოგმა რამაზ საყვარელიძემ. მან მრავალი საინტერესო და უცნობი ფაქტი გაამჟღავნა მსახიობის სამაგალითო ცხოვრებიდან.

ამ დაუვიწყარი საღამოს ორგანიზატორმა, „საქწიგნის“ გენერალურმა დირექტორმა, ლია მეტრეველმა, დამსწრე საზოგადოებას გააცნო პროფესორ რეზო ბალანჩივაძისა და აკადემიკოს როინ მეტრეველის წერილები, რომელთაც ობიექტური მიზეზების გამო საღამოზე დასწრება ვერ შეძლეს, მაგრამ თავიანთი დამოკიდებულება, სულისკვეთება და პატივისცემა ტარიელ საყვარელიძისა თუ დამსწრეთა მიმართ, წერილობით გამოხატეს:

„ჩემო მონატრებულო მეგობრებო, პატივცემულო ქალბატონებო და ბატონებო!

რომ იცოდეთ, როგორ მინდა ახლა თქვენთან ყოფნა, იმ სიხარულის გაზიარება, რომელსაც თქვენგანიცდით დამსახურებული ჟურნალისტისა და ცნობილი საზოგადო მოღვაწის, მეცნიერის, პროფ. ივანე ჯაფარიძის წიგნის განხილვის გამო.

როგორც მოგეხსენებათ, წიგნი ეძღვნება საქართველოს სახალხო არტისტის, ყველასათვის საყვარელი მსახიობის, ღირსეული მარჯანიშვილელის, ტარიელ საყვარელიძის დაბადების 100 წლისთავს.

რაკი ბატონი ტარიელი და მასზე დაწერილი წიგნის ავტორი ახლო ნათესავები და თანაც განუყრელი მეგობრები იყვნენ (ასაკობრივი სხვაობის მიუხედავად) ბატონ ვანოს ჰქონდა ბედნიერება, ენახა თითქმის ყველა სპექტაკლი ბატონი ტარიელის მონაწილეობით, მოესმინა ყველა ლექსი, მის მიერ მხატვრულად წაკითხული, დასწრებოდა მის ორივე იუბილეს, ზოგჯერ უშუალო მოწმე

ყოფილიყო როლზე მსახიობის მუშაობისა და სპექტაკლის პერსონაჟად მისი გმირების გარდასახვისა. ასეთი რამ ხშირად არ ხდება. ასე ყველა ავტორს როლი „უმართლებს“. პარადოქსი ისაა, რომ ეს „გამართლება“ შეიძლება ხელისშემშლელიც კი გამოდგარიყო ზოგიერთი ავტორისათვის. ეს მაშინ შეიძლებოდა, თუ ამ ავტორს არ ეყოფოდა პროფესიონალიზმი, ოსტატობა და გამოცდილება, რომ ვერ დაეძლია პირადი სიმპათიები და ტენდენციურ შემფასებლად დარჩენილიყო. მაგრამ ბატონი ვანოს სასარგებლოდ უნდა ითქვას, რომ, როგორც არისტოტელესათვის არ შეუშლია ხელი ობიექტური ყოფილიყო თავისი მასწავლებლის, პლატონის, იდეათა თეორიის შეფასებისას, ისე ბატონი ვანოსთვის ნათესაობასა და განუყრელ მეგობრობას ხელი არ შეუშლია ყოფილიყო ბატონი ტარიელის ობიექტური, ადეკვატური შემფასებელი.

სამაგიეროდ, ბატონ ტარიელთან მეგობრობა აძლევდა მას საშუალებას, ზედმიწევნით ზუსტად დაეხატა მისი პიროვნული თვისებები, მრავალმხრივი ნიჭიერება, შრომისმოყვარეობა, პროფესიისადმი სიყვარული, მიღწეულით დაუკმაყოფილებლობა და მეტის მიღწევის სურვილი, რამაც იგი მარჯანიშვილის თეატრის დიდ კორიფეთა სიმალღემდე აიყვანა და მათი პარტნიორი გახდა.

ყველაფერ ამის შესახებ, საქმის ღრმა ცოდნით და დიდი ოსტატობით არის მოთხრობილი ბატონი ვანოს წიგნში, დეტალურად არის განხილული მისი როლები. კიდევ ერთხელ გილოცავთ, ბატონო ვანო! თქვენ ისეთი წიგნი შექმენით, რომელიც ნამდვილად გაამდიდრებს ქართულ კულტურას. გისურვებთ შემდგომ წარმატებებს“!

რეზო ბალანჩივაძე

ძვირფასი საჩუქარი

საქართველოს ხელოვან მოღვაწეთა შორის ტარიელ საყვარელიძეს გამორჩეული ადგილი უკავია. გასული საუკუნის მეორე ნახევარში ძნელია მოძებნო უფრო პოპულარული, ხალხის უანგარო სიყვარულით შემოსილი პიროვნება.

ათწლეულების განმავლობაში იგი თავი-

სი საოცარი ხმით, ძალზე რთული და მძიმე როლების შესრულებით, ადამიანებთან უბრალო, კეთილმო ბილური ურთიერთობით, არაჩვეულებრივი იუმორით ხიბლავდა ქართულ საზოგადოებას. და აი, ას წელს აღვნიშნავთ ამ დიდი ხელოვანის დაბადებიდან.

სწორედ ახლახან მივიღეთ ამ თარიღთან დაკავშირებით ნატიფად გამოცემული მეტად საინტერესო წიგნი, რომლის ავტორი გამოჩენილი ქართველი ჟურნალისტი და საზოგადო მოღვაწე ივანე ჯაფარიძეა. ამ ავტორისაგან ბევრი სასიკეთო საქმე იცის ჩვენმა ხალხმა. იგი ჭეშმარიტი, მაღალი დონის ჟურნალისტური ხერხებით, მაღალნიჭიერებით ბევრ პრობლემას გვაზიარებს. და აი, ივანე ჯაფარიძის მონოგრაფია „ტარიელ საყვარელიძე (ლირსეული მარჯანიშვილი – 100)“ საოცარი ოსტატობით გადმოგვცემს საქართველოს სახალსო არტისტის, დიდი მსახიობისა და მხატვრული კითხვის დიდოსტატის ტარიელ საყვარელიძის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას.

იშვიათად წამიკითხავს ამგვარი სითბოთი, ადამიანური სიყვარულით დაწერილი ნაშრომი. აქ ალბათ წერის ობიექტთან არსებული სისხლისმიერი ნათესაობაც გარკვეულ როლს თამაშობს. მე კი მინდა ხაზი გავუსვა ავტორის ივანე ჯაფარიძის მაღალნიჭიერებას. წიგნის წაკითხვისას უნებლიედ ხდები აქ მოთხრობილი ამბების მონაწილე.

ზედმიწევნით დაწერილებითა აქვს ავტორს გადმოცემული ტარიელ საყვარელიძის ბავშვობა, მისი მშობლების იოველ საყვარელიძისა და ივლითი ჯაფარიძის ოჯახის ყოფა; ხაზგასმულია ურთიერთობა ლეგენდარულ მთამსვლელებთან – ალექსანდრა და ალექსანდრე ჯაფარიძეებთან. მეტად საინტერესოა ივანე ჯაფარიძის მიერ მოხმობილი ალექსანდრა ჯაფარიძის დღიურები, სადაც მნიშვნელოვანი ცნობებია ტარიელ საყვარელიძის ახალგაზრდული პერიოდის (განსაკუთრებულია სასიყვარულო ისტორია) შესახებ.

მონოგრაფიაში ყურადღება არის გამახვილებული ტარიელ საყვარელიძის ურთიერთობაზე ხელოვნების კორიფეებთან: ვერიკო ანჯაფარიძესთან, ვასო გომიაშვილთან, აკაკი ხორავასთან, გიორგი შავკულიძესთან, დიმიტრი ალექსი ძესთან, ვახტანგ ტაბლიაშვილთან, სესილია თაყაიშვილთან. გამოკვეთილადაა წარმოდგენილი მის მიერ შესრულებული წარმატებული როლები: ამბაკო („მე, ბებია, ილიკო და ილარიონი“), ვიქტორი („ირინას ბედნიერება“), ვარლამი („უცნობი ქალი“), უცნობი („ლეგენდა სიყვარულზე“), კაპულეტი („რომეო და ჯულიეტა“), გრაფი შრუსბერი („მარიამ სტიუარტი“), დე სანტოსი („ურიელ აკოსტა“), მინაგო („ადამიანი იბადება ერთხელ“), კრეონი („ანტიგონე“) და სხვ.

ივანე ჯაფარიძე ყურადღებას ამახვილებს ტარიელ საყვარელიძის ზავერდოვან ხმაზე, მიიჩნევს, რომ გემოვნებით შერჩეული ყოველი ნიმუში ისე შეესატყვისება ტარიელის მონაცემებს, რომ საგანგებოდ მისთვის შექმნილის შთაბეჭდილება გრჩება.

ცალკე უნდა გამოიყოს მონოგრაფიის ავტორის განსაკუთრებული მინიშნება ტარიელ საყვარელიძის დიდ სიყვარულზე უმანგი ჩხეიძისა და ალექსანდრე იმედაშვილის („იმედაშვილით დატყვევებული“) მიმართ. წიგნში საგანგებო თავია: „ჟორჟიკა ყველაზე მეტად უყვარდა“ და მოტანილია ტარიელ საყვარელიძის გულწრფელი შეფასება ჭეშმარიტად დიდი მსახიობის – გიორგი შავგულიძისა. ნახვასმულია ბატონი ტარიელის სიტყვები: „ამ თაობამ გარდა იმისა, რომ გვასწავლა კაცობა, მოგვცა პროფესია, უბრალოდ რომ გენახა, ისიც დიდი პატივი იქნებოდა. ეს იყო თეატრის ოქროს ხანა“...

გულისამაჩუყებელია მონოგრაფიაში საგანგებოდ მოტანილი ნინო (ნინიკო) ჩხეიძისა და თეატრმცოდნე ვასილ კიკნაძის გამოსათხოვარი წერილები, სადაც დიდი ხელოვნის მაღალი შეფასებაცაა მოცემული. გულში ჩამწვდომია სიმონ ჯაფარიძის (იმერი ხრეველი) ტარიელ საყვარელიძისადმი მიძღვნილი ლექსი.

დიდი ცხოვრებისეული გამოცდილების მქონე ავტორი (ივანე ჯაფარიძე) დასაფიქრებელ ფრაზებს გვთავაზობს, რომ გარდაცვალების შემდეგ ერთიანად წარმოჩნდება პიროვნების ნაღვაწ-ნაამაგარი, რომელიც სხვა ფერს, მასშტაბსა და სიღრმეს იძენს და წასული კაცის ცხოვრებას ერთ მთლიანობად აღვიქვამთ.

ჭეშმარიტად, ერთ მთლიანობად წარმოადგინა ივანე ჯაფარიძემ ხალხისათვის საყვარელი პიროვნების – ნამდვილი სახალხო არტისტის ტარიელ საყვარელიძის მეტად შინაარსიანი და ძალზე საინტერესო საქმიანობა – მისი დიდი ცხოვრება და მოღვაწეობა.

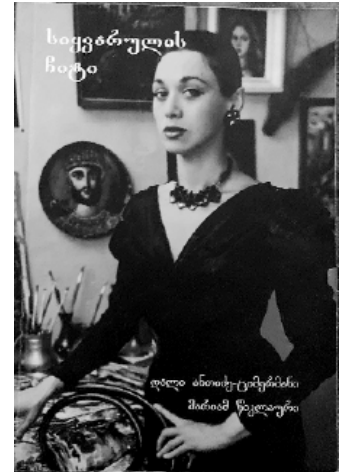
ნახვასმით მინდა აღვნიშნო მონოგრაფიის ავტორის მაღალნიჭიერება, ამა თუ იმ მოვლენის შეფასებისა და პიროვნების მრავალმხრივ წარმოჩინების უზადო უნარი. ჩემი მოკრძალებული მაღლობა მინდა ვუთხრა ივანე ჯაფარიძეს იმ მნიშვნელოვანი საქმისათვის, რომელიც დიდი ტარიელ საყვარელიძისადმი მიძღვნილი წიგნის სახით უძღვნა ქართველ საზოგადოებას.

როინ მეტრეველი

P. S. მართალია, საღამო ორ საათს გაგრძელდა, მაგრამ დამსწრე საზოგადოება დიდხანს არ დაშლილა. ყველა ერთხმად აღნიშნავდა, რომ ასეთ თბილ გარემოში, სიყვარულითა და გულწრფელობით გაჯერებულ შეხვედრას დიდი ხანია არ დასწრებიან, რაც უთუოდ სასიხარულო და სამაგალითოა ამ ურთიერთქმედისა და დაპირისპირების ფონზე.

ყველა დიდ მაღლობას უხდიდა საღამოს ორგანიზატორს, ქალბატონ ლია მეტრეველს, წიგნის ავტორსა და საღამოს წამყვანს, ივანე ჯაფარიძეს, რომლის ტარიელ საყვარელიძისადმი გამჟღავნებულმა სითბომ და დიდმა სიყვარულმა, არა მარტო წიგნის გამარჯვება, საღამოს წარმატებაც განაპირობა.

ლია ჯორჯიანი

მზის გზა

ბუნებით შემგროვებელია ადამიანი და რას არ აგროვებს: საფოსტო მარკებს, წიგნებს, ფერწერულ სურათებს, სხვადასხვა სახის ანტიკვარულ ნივთებს – ჭურჭელს, სამკაულებსა და ავეჯს... არიან სხვაგვარი შემგროვებლებიც, გოდერძი ჩოხელის მსგავსად „სეკდის“, დარდის შემკრებნი, ეგებ ოცნებებსაც აგროვებს ვინმე, ფიქრებსა და სურვილებს...

მეც დავიწყე შემგროვება, უფრო ძიება დავიწყე და ეგებ შემგროვებაც მოხერხდეს... ჩვენს უღმერთოდ გაძარცვულ საუკუნეში რწმენას დავეძებ ადამიანებში... რწმენის მარცვლებს, სულ პაწაწინა, ციციანთალებივით მოკიაფე სინათლეს ადამიანების გულსა და გონებაში. როცა მთელი ცხოვრება აგიოგრაფიას, სასულიერო ლიტერატურას, ჰიმნოგრაფიასა და საისტორიო მწერლობას სწავლობ, ალბათ ბუნებრივია, რეალურ გარემოშიც მოგინდეს, მოიძიო რწმენით განათებული, გასხვიოსნებული ადამიანები... თავისთავად ბევრს ხვდები რწმენა-დაკარგულ, გაუცხოებულ უწინდელ მორწმუნეებს. სარწმუნოება მოდაში აღარ არის და არ უნდა ჩამორჩნენ დროს... ნიჰილიზმითა და უღმერთობით დასნებოვნებულებს თავი თანამედროვედ მიაჩნიათ.

უწინ არ ეძებდი რწმენით აციცინათებულ ადამიანებს. ისინი ბევრნი იყვნენ, სავსე იყო ეკლესიები ახალგაზრდებით... ახლა ბევრი ეკლესიაა, მაგრამ... შენ ეძებ მათ...

და აი, მარიამ წიკლაურმა ფბ-ზე გააზიარა ჩანახატი ახლად გამოცემული წიგნიდან „დალი ანთიქიტიკური მამობა სიყვარულის ჩიტი“.

ნამდვილი სახისმეტყველება – გოგონამ, სულ მარტო რომ ცხოვრობს შორეულ ტყეში, ბეთანიის სიახლოვეს, ტაძრის მოხატვა დაიწყო... ერთხელ მარტობითა და შრომით დალილს ადამიანის ხმა მოენატრა, იფიქრა, ბეთანიელ ბერებს შევეხმდინებო და რაც შეეძლო, ხმამაღლა იძახდა: „წმინდა გიორგიიიი“!... გულწრფელად სჯეროდა, შეისმენს წმინდანი, ვინმე გამოეხმაურება, სულ ერთია, ვინ... მას ხომ ასე მოენატრა ადამიანი!... თან წყაროზეა ჩასული, თეთრი განიერმკლავებიანი სამოსით, კედლის ხატვისას რომ აცვია და ისე სწყურია, ვინმეს გააგონოს ხმა, ვინმე გამოეხმაუროს... სამჯერ რომ

უხმო წმინდა გიორგის, ტყეში უჩვეულო შრიალი გაიგონა, თითქოს ადამიანების საუბარი, მაგრამ არავინ გამოხმაურებია...

ეს იყო და ეს... ხმა არავის გაუცია, მაგრამ ამ დღის მერე აღარავინ მოსულა ამ ძველ ტაძართან გარშემო სოფლებიდან არაქრისტიანი ადამიანები გასამარცხვად, აღარც შემისათვის ახლო-მანლო, არც სხვაგვარად სამტრო-საზიანოდ... შიშმა მოიცვა გარშემო სოფლები... წყაროსთან ახლოს თურმე შეყვარებული წყვილი დასეირნობოდა, მათ დაუნახავთ ეს თეთრსამოსიანი „ანგელოზი“ – როგორ ეძახდა „წმინდა გიორგის“... შიშს დიდი თვალები აქვს და დაუზაფრავს ავისმოქმედნი... ყველას ხომ მინც სწამს გულისგულში „ანგელოზისა“ და უხილავ ძალთა, შიში მინც აქვთ შურისძიებისა სხვისი სალოცავის შემლახველთათვის....

თავისთავად სახისმეტყველება და გულისშემძვრელი ამბავია... სასწაული რომ არ დავარქვათ-ადამიანის რწმენა და სიყვარული, გულწრფელი სურვილი და შემართებახომ უმთავრესია!.. მიუვალ ადგილას, ბეთანიასთან ახლოს, სრულიად მარტო ცხოვრობდნენ რამდენიმე წელი, მოხატო ტაძარი სახარების სიუჟეტებით, მოციქულებითა და ანგელოზებით და ხანდახან ისე მოგენატროს ადამიანის ხმის გაგონება, რომ წმინდანს უხმო, ეგებ ადამიანი გამოძენმაუროსო... თითქოს ეპიზოდია წმინდანთა ცხოვრებიდან, უფლის ნებას რომ მიხდობია ადამიანი და ძალუძად შეიპყრობს წადილი, ადვილი რომ არ არის მსახურება და ადამიანს მარტობა უჭირს... აღესრულება ღვთის ნება – ოდესღაც მიტოვებული და მივიწყებული ტაძარი იხატება, რწმენა მალღდება, სამოცდაათწლიანი ურწმონობის ჟამი ილევს, სრულიად საქართველოში დაკეტილი ეკლესია-მონასტრები ახლდება და ჟამისწირვა ქართულითა ენითა აღემართება!.. და ამ დიდებულ აღმშენებლობასა და სულიერ აღმავლაში ამ ერთი პატარა მხატვარი გოგონას მონღომება და ღვაწლიც არის!... ღვთის ნება თუ არა, როგორ განივრცობა მადლი!... ურწმუნონი რომ ვეღარ ეკარებიან ქართულ ტაძრებს საზიანოდ... სწორედ ის შემთხვევაა, ქრთილისოდენა რწმენა თუ გექნებათ, თქვენს გარშემო ყველა შეიცვლება და განიწმინდება!...

ჰოდა, ისე მომეწონა, ისეთი რწმენა ვიგრძენი ამ თხრობიდან, რომ მარიამს წიგნი ვთხოვე და ვკითხულობ ახლა ნელა, დაგემოვნებით – ვიზოგავ თითქოს ამ მადლს.

მარიამ წიკლაური ამ წიგნის თანაავტორია. მისი პოეზია, საბავშვო მწერლობის ქომაგობა, დაუზარელი შრომა ყველასათვის ცნობილია. დალისთან საუბრებში, შეკითხვებსა თუ ბავშვობის მოგონებებში სწორედ რწმენა და მისი კრიზისია თანამედროვე ყოფაში. ერთ სკოლაში უსწავლიათ, ბავშვობა აერთიანებთ. ორივეს მშობლებისა და ბავშვობისაგან უხვი საგზალი ერგო.

საგზალი ბავშვობიდან

ზღაპრული თხრობიდან გვახსოვს და ეს ყველას ცხოვრებაში განვითარების, წინსვლის კანონზომ-

იერებაა – აუცილებლად გადის ადამიანი „შინ“-იდან. მაშინაც კი, თუ თავის ეზო-კარს არ გასცილებია (ან ქალაქის სახლს, ბუდესავით შეყუჟულს სართულზე), მისი „შინ“-იდან გასვლა ბავშვობის ხანიდან გასვლა, დამოუკიდებელი აზროვნების დასაბამი, სულიერი მზავრობაა. 90-ინი წლების შემდგომ ქართველები მართლაც ზღაპრული გმირებით დადგნენ გზაჯვარედინზე და ოთხივე მხარესა და ოთხივე კუთხეს გაემზავრნენ ბედისწერის ბილიკებით... საბჭოური დასახლვრული კარნაკტილობიდან გაიფანტნენ და მოედგნენ მსოფლიოს ქვეყნებსა და ქალაქებს....

ჩვენი გმირი – დალი ანთიძე ბედმა გამოფენაზე გერმანიაში წაიყვანა. ასე დაიწყო ზღაპრის გმირის „შინ“-იდან „გარე“ – საგალი გზა, ყველაზე ცხადი წიგნიდან ის არის, რომ სამშობლოდან წასვლა შემოქმედი ახალგაზრდა ქალისათვის ძიების გზასთან ერთად მუდმივად შინდაბრუნებისა და სულიერი საუნჯის აღმოჩენის, თანაზიარების გზად იქცა. მუდმივად ბრუნდება „შინ“ ხან ცხადად, ხან – მოგონებებით და „შინ“-იდან წაღებული საგზალიც ყოველჟამს უნდა განახლოვდეს. სადაც არ უნდა იყოს, ფიქრი თანამზავრია მისი.

ბავშვობა ამზადებს საგზალს მომავალი ცხოვრებისათვის. ყრმობა და სიმამწვილე სრულქმნის ადამიანის ხატ-სახეს იმეგვარად, როგორ გარემოში – მშობლებს, სანათესაოსა და აღმზრდელ-მეგობრებშიც უწევს ყოფნა. აგიოგრაფები ყრმობას აუცილებლად ახსენებენ – ღვთისმოსავი მშობლები ჰყავდა, ან მოძღვარი გამოუჩნდა წმინდანს, ყრმობიდან განსხვავებული იყო – სწავლა და სიბრძნე სწყუროდა, არ ჰყავდა თავისტოლებს, ამო გასართობები არ უყვარდა და გამორჩეული იყო....

ჩვენი მთხრობელიც გამორჩეულია ბავშვობის მოგონებებით. სიმამწვილის განსხვავება მისთვის, უკვე სამშობლოდან შორს მყოფი ადამიანისათვის, განსჯისა და ანალიზის საგნად არის ქცეული. მოგვითხრობს ეპიზოდს სკოლის ცხოვრებიდან, მეგობრებისა და მშობლების გარემოცვიდან და თავად განმარტავს, რა დიდი იყო კვალი თითოეული წამისა და განცდისა მის სულიერ ბიოგრაფიაში: როგორ განსაზღვრა დედამ მისი შემოქმედებითი ინტერესი, ხატვის სურვილი, როგორ უყვარდა სიმღერა და საგალობლები, როგორ ტკებოდნენ სკოლის მეგობრები ერთად ყოფნით, როგორ უყვარდათ ერთმანეთი. დები სკოლაში გამორჩეულნი გარეგნობითა და ნიჭიერებით. და ამ მოგონებებში ფერწერული ხატებები იჭრება და მკითხველი ხედავს პატარა გოგონას, რომელიც ხეზე ადის, ამასთან თანაზიარი ხდება თვითგანსჯისა:

„რატომ უნდა მქონოდა ბავშვს, ასე პატარა გოგონას აუხსნელი, სახელდაურქმეველი და თანდაყოლილი სევდისა და მარტოედყოფობის განცდა, სურვილი, ჩემსავე თავში ჩავძირულიყავი... ერთი ულამაზესი ხე მქონდა ამოჩემებული ჩვენ სახლთან ახლოს, მივიდოდი ამ ხესთან, ავძვრებოდი ხედ, ცოცვა არ მიჭირდა, კაფანდარა ბავშვი ვიყავი და საემოდ მოქნილი. ასე ფისოსავით ავხტებოდი ტოტიდან ტოტზე და ერთი ბუდესავით ადვილი

მქონდა შერჩეული. ახლო-ახლო იყო ტოტები იმ ადგილას და შეგეძლო თავისუფლად მოკალათება. საშიშროებაც არ იყო ჩამოვარდნის. დაჯვდებოდი ამ ამოჩემებულ ადგილზე და გავიყურებოდი, შემძლო საათობით ვმჯდარიყავი იქ. ხან ბებოს დაძახილი გამომაფხიზლებდა, ხან ბავშვების ქუჩაში ატეხილი ჟრიაბული, ბურთს რომ დასდევდნენ, ხანაც უბრალოდ შემცივებოდა და ჩამოვფრებოდი უკანვე და შევიყუჩებოდი სახლში. ერთხელ ხეზე ნახატიც კი ავიტანე და ვიჯექი იქ დიდხანს ჩემს ნახატთან ერთად. იცით, ეს ჩვეულებრივი ნახატი კი არ იყო, ქრისტე დავხატე ბავშვმა და ეს ჩემი დახატული, ჩემ წარმოდგენაში არსებული ღვთის სახე გავაქანე და ხეზე ავიტანე. ახლა კი ვფიქრობ, ვინ იცის, ჩემ ეკლესიას ვაშენებდი ასე, ჩემ პირველ ეკლესიას, უფალოთან განმარტობისა და ლოცვის სახლს. მთაზე მე ვერ ავიდოდი და განა ხეც დედამიწის ცად აწვდილი ხელი არაა? ჰოდა, ხეს მივანდე, ხეს დავაჭერინე ჩემი დახატული ქრისტე...

რატომ მახასიათებდა ამ ფარფატა ბავშვს ხეზე გაყურსვა? ქვეყანა და ადამიანი მტკიოდა, სული მტკიოდა.... მერე, როცა სიონში ვიდექი ხოლმე ღამის წირვაზე, მაშინაც ვერ ვარქმევდი სახელს ჩემს ემოციებს, შეგრძნებებს, განცდებს, ჩემს საქციელს... დღეს უფრო ვგრძნობ, საით წამიყვანა უფალომ.... როგორ დამტოვა ქალობაშიც ბავშვად, თითქოს ამით დამამდაბლა...

რა იყო ეს ხეზე განმარტობით და საათობით ჯდომის ჟინი. იქნება ეს იყო ჩემი პირველი სენაკი, სადაც მარტობას კი არა, სწორედ უფალოთან განმარტობის იმ სისავსეს ვგრძნობდი, რაში მყოფობაც ანეტარებს ადამიანს ვგრძნობდი უფალოს, მწამდა ღმერთისა ჩემებურად, ბავშვურად. იქ, ხეზე ასვლისას, ვინ იცის, მხეს და სინათლესაც ვესწრაფვოდი, ფრენის სურვილსაც ამ სახით ვიკმაყოფილებდი. ბავშვი მართლაც საოცარი არსებაა“....

და თითქოს თვალნათლივ ხედავ, როგორ იქსოვება ადამიანის სულიერი სამყარო, პიროვნული გზა. ბრმა ბედისწერას კი არ არის ადამიანი მინდობილი, ან ბედნიერი ცხოვრებისათვის კი არ ტოვებს სამშობლოს და გარბის... თავად სულიერი არჩევანი და ნიჭი განსაზღვრავს პიროვნების ცხოვრებას – გამოფენაზე ჩასული პოულობს თავის ადგილს, სადაც უკეთ შეუძლია გამოავლინოს ნიჭი, სიმღერის სურვილსაც ეღება ფართოდ კარი და მისი შესრულებაც გამორჩეულია.

ამ თხრობას ჰყავს ერთი მთავარი პერსონაჟი და ისიც ბავშვობაში შემოდის დალის ცხოვრებაში – ეს პატრიარქია. ოთხმოციან წლებში, სიონის ტაძარში ბავშვების სიმრავლე იყო. მოჰყავდათ პატარები და პატრიარქი ლოცავდა მათ, წირვის დროს ანგელოზებით იყვნენ გარშემორტყმულნი, ყურადღებით ათვალიერებდნენ ფრესკებს, სამღვდელო შესამოსელს, უსმენდნენ საგალობლებს... აღარავინ კრძალავდა და პატრიარქის კალთამ გამოზარდა ახალი თაობა... დალი იხსენებს ამ წლებს, მას გულში სამუდამოდ აენთო რწმენის

სანთელი და პატრიარქის მშობელივით სიყვარული. მისი მადლი და სითბო აღარასოდეს განულებია. სამშობლოში ყოველი ჩამოსვლისას მოინახულებს პატრიარქს, უგალობებს, უხარია მასთან შეხვედრა.... და მკითხველსაც ათბობს ეს სიყვარული, არადა, აქ მყოფთაგან ბევრმა გაინელა და შეაეჭვა, სულაც ზურგი აქცია ეკლესიას...

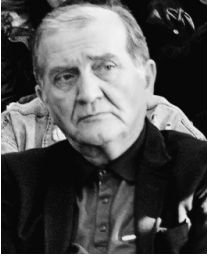
„აქ საფრანგეთში უამრავი უმშვენიერესი ტყეა, ჩემ სახლთან ახლოსაც არის ასეთი ადგილი ბუნებაში, რომელსაც აქაურები „მზის გზას“ ეძახიან, ესაა ბილიკი ულაშაზეს სიმწვანეში. ამ ბილიკზე სწირად მელეხსა და ირმებსაც გადაყვები და როცა ამ გზაზე მივდივარ, სულ მეფიქრება, რომ ჩვენი დედა-ეკლესიაც „მზის გზა“ ნამდვილი მზის გზა. მან მატარა ამ სიკეთის, ადამიანური სიხარულის, სინათლის გზით, რითაც აქამდე მოვედი“...

სამშობლოს ხატი მთხრობელისათვის ბავშვობის მოგონებებიდან საგზლად გაყოლილი სიყვარული და მონატრებაა – ნოსტალგიად ქცეული განცდა, ის სიონიდან გაყოლილ სანთლებსა და აქ დარჩენილ გაჭირვებულთათვის ქველმოქმედებაში ცხადდება და უფრო ამგვარ ეპიზოდში: უცხოელ ბავშვებს შერეული მისი შვილები ლაღად თამაშობენ და დედა ყველას უმასპინძლებდა თანწადებული ძღვენით.... უკვირთ და გაოცებულნი არიან ბავშვები, არასოდეს შეხვედრიან ასეთ ქალს, არც სითბო და სიკეთე ახსოვთ ამგვარი.... ბავშვური გაკვირვებით ეკითხებიან თანატოლებს – ვინ არის თქვენი დედა?

.... და პასუხიც ბუნებრივი სიამაყეა შვილებისაგან – დედა ქართველია!.. ასე ცხადდება სამშობლო დედაშვილობასა და თითოეულ ქმედებაში ..ნათელია, საგზალი სხვათათვისაც მაღლად იქცევა. მე იმათი სამშობლოც მაფიქრებს უცხოეთის ციხეებსა თუ ქუჩებში ქართველთა უღირსობით რომ კანთიელად წარმოდგება მათხოვრად, შელახულად.... და დასანანი, რომ მათი საგზალი სამშობლოდან მწირი და უსახურია, არც სკოლიდან, არც ეკლესიიდან გაჰყოლიათ მადლი, ან ძე შეცთომილივით შემოიძარცვეს და გაანიავეს ყოველივე.... დალის თხრობა მარწმუნებს, რომ თითოეული ადამიანი თავად აგებს თავის ხელთუქმნელ ტაძარს ბავშვობაში. შემდგომ მკვიდრობს და ეს მისი „მინ“ სამყარო, ყველგან თან აქვს, უცხოეთისა თუ სამშობლოში. ის კი დაკარგული ადამიანია და უცხო თვისტომთა შორისაც, ვისაც ამგვარი „მინ“ სამკვიდრო არ აქვს.

მითოსური და ზღაპრული არქეტიპები თავისთავად ცხადია, როგორც ადამიანის სულიერი გზის თვალნათლივ გააზრება. როდესაც დალი იხსენებს და კითხულობს, ნეტა, რა იყო ეს საოცარი სურვილი ხეზე ასვლისა და განმარტობისა?... მე ცხოველმყოფელი და ნათელმოსილი ხეთა უძველესი თაყვანისცემა გამახსენდა, ხე რომ ცისა და მიწის გამთლიანებლად და ძალისმომცემლად მიაჩნდათ... ეთერი რომ ხის მკვიდრად მოიაზრება და მადლმოსილად. „მზის გზაც“ მითოსურ-ზღაპრული ხედვაა, ადამიანს მიაჩნდა, რომ ყველა გზა და ბილიკი მზესთან მიდის, მზეა სინათლისა და სიცოცხლის საწყისი, მაგრამ ყველა ვერ პოულობს მას და არც ეძიებს, მხოლოდ რჩეულნი, მადლმოსილი ადამიანები...

ლიტერატურული ნერილი თეზურ ჯაგოდნიშვილი

დანახვისის მთიდან დანახულისა...

ნინო არსენაშვილის პოეზიის შესახებ...

ლექსი ლექსობას უფრო პოეტისაგან განსხვავებულად წაკითხვაში ავლენს. პოეზიის წაკითხვა – ლექსის განცდა ავტორის წაკითხვაც არის, რადგან უპირველესი პერსონაჟი თავად პოეტია. ამ კარგად ცნობილი აზრის საინტერესო დადასტურებას ვხვდებით უდავოდ ნიჭიერი პოეტის, ნინო არსენაშვილის ლექსების კრებულში „ხმა მომაველიდან“ (2020), რასაც საგანგებოდ აფიქსირებს ამ კრებულის რედაქტორი, თავადაც შესანიშნავი პოეტი თამარ შაიშმელაშვილი. მას ეპიგრაფად აქვს გამოტანილი თავის წინასიტყვაობაში ნ. არსენაშვილის პოეტური თქმა:

„ჩემი ფოტო გსურთ?

პორტრეტი ჩემი...

არ გამაჩნია სხვა პორტრეტი ლექსების გარდა“...

კრებული მართლაც წარმოგვიდგენს განცდათა ენით, მხედველობითი რაკურსებით და სმენითი რეგისტრების ნაირგვარობით საკუთარ ავტორს, მის სულიერ სამყაროს, ლტოლვა-მისწრაფებებს, სევდა-ნაღველსა თუ სიხარულის რაგვარობებს... ამ მრავალგვარობას, ცხადია, კიდევ უფრო ამრავალფეროვნებს მკითხველისეული წაკითხვები, თუმცა ეს წაკითხვებიც მხოლოდ გვაახლოებს პოეტის ნათქვამის არსთან, რადგან მას მაინც ვერასოდეს ამოწურავს.

ყოველი ახალი წაკითხვის პროცესში ჩნდება „გამორჩენილი“ რეალობები, თანაც როგორც მერმე გაირკვევა ხოლმე, არცთუ უმნიშვნელო და არა-არსებითი...

* * *

პოეტი ენობრივი ცნობიერების მისანია უპირველესად. იგი სიტყვაში შთაბეჭდილი სამყაროს სურათხატების ქვეტექსტურობებს ამოიცნობს

პასტოლარული სამყაროს მცნობის მაგვარად. ამიტომაც იზომება პოეტის ნიჭიერება სიღრმეთა იდუმალებების წვდომის უნარით და ამითაც არის განპირობებული ის გამორჩეული პატივი, რასაც მიაგებენ პოეტებს. ამგვარი ნიჭით არის გამორჩეული პოეტი ნ. არსენაშვილი, გამორჩეული ენობრივი ცნობიერებით, ნიჭიერზე ნიჭიერი ლექსებითა და ჭეშმარიტად ქართული მენტალობით.

მისი პოეზიის წაკითხვა და გაცნობიერება ერთი თვალის გადავლებით არ არის ადვილი, თემატიკა პრობლემატიკის თუ მოტივების მრავალფეროვნებისა და მხატვრული აზროვნების თავისებურებების გამო. ეს სერიოზული კვლევის ამოცანაა. აქ და ამჟამად კი ნ. არსენაშვილის პოეზიის გაცნობით ჩემში აღძრულ ორიოდე შთაბეჭდილებას წარმოვადგენ.

* * *

ნინო არსენაშვილის პოეზიის ტვიფარი ისაა, რომ გამორჩეულად თანამედროვეა თავისი ამჟამინდელი საფიქრალ-საწიხარით. მართალია, პოეტი დისტანცირებას ცდილობს, მომავლის გადასახედიდან, მერმისის თვალთახედვით გვაუწყებს სათქმელს (პოეტს, ცხადია, აქვს ამის უფლება, მეტიც, მისი მოწოდებაც კი არის), მაგრამ სინამდვილეში მერმისში ეგზისტენციალურად გარდასული თანამედროვეა – აქაც არის, წარსულშიც და მომავალს წარსულისაკენ „სვლით“ ჭვრეტს, განიცდის და აღიქვამს ისე, როგორც ამას ჩააგონებს მისი კულტურული ცნობიერება, მენტალობა, რომელიც მერმისის ისტორიისაკენ სვლით ჭვრეტს და არა ისტორიიდან – წარსულიდან. ამის საინტერესო გაცხადებაა, მაგალითად, მისი ლექსი „დიდგორის პირამიდა“, სადაც წარსული მომავლის პარადიგმად არის მოაზრებული.

ამ ლექსში პოეტის მზერა ცხრა საუკუნის წინანდელ ქართულ სინამდვილეს – ქართული სახელმწიფოს ზეობას – მომავლის თვალთ ეხმიანება:

„იყო ცხრაჯერ ასის იქით,

იყო ცხრაჯერ ასის წინათ

რომ დაიგრგვინა ქართველმა,

დღეს ის გრგვინვის ნაცვლად გმინავს“...

ნ. არსენაშვილის აღნიშნულ ლექსში საყურადღებო ქართული მენტალობის თავჩენის თვალსაზრისით არის თქმა: „ცხრაჯერ ასის წინათ“ (როგორ გვეხმიანება გ. ლეონიძისეული თქმა: „სალამი, ასჯერ სალამი! შენ გაზაფხულის დგრილო!“ – ლექსიდან „გაზაფხული“),

რაც წარსულის გაგებას გამოხატავს – განვლილს, მომხდარს და არა გასავლელს, მოსახდენს. ხოლო ეს გაგება მოწოდებულია ზმნიზედით: „წინათ“ და არა „უკან“, რაც სავსებით ბუნებრივია ქართული ენობრივი ცნობიერებისთვის, თანაც იმდენად მყარადაა დამკვიდრებული ჩვენს ცოცხალ მეტყველებაში, რომ გრამატიკალიზმით გატაცებულ ლინგვისტს, დიდად მონდომებული ენობრივი დიქტატის მიუხედავად (ჯერჯერობით მაინც), ვერ დაუმკვიდრებია ვითომდა გრამატიკულად სწორი ფორმა („უკან“ ზმნიზედიანი), ვთქვათ „**ცხრაჯერ ასის უკან**“; ამგვარად გამართულ ფრაზას ზოგიერთი საჯარო პირი თუ გამოიყენებს, ისიც გამონაკლი-

სურობად რჩება და ვერ არის დამკვიდრებული საყოველთაოდ.

ეს გამოწვევის ფორმა – უცხო ჩვენი ენობრივი ცნობიერებისათვის – და მისი დამკვიდრების მცდელობები სცილდება გრამატიკალიზაციის ფარგლებს და მენტალურ პრობლემად წარმოგვიდგება.

ქართული ენობრივი ცნობიერება, როგორც ითქვამს, მომავალს წარსულისაკენ „სვლით“ აღიქვამს და იცნობიერებს. უცნაურობად მოჩანს, მაგრამ ფაქტია, რომ დროის დინების ამგვარი განცდა სამყაროს აღქმის ქართულ მოდელს შეესაბამება.

ამ მოდელში სამყარო სფერული აღნაგობისაა და სამ ნაწილად არის გაყოფილი: ზედა (ჩრდილოეთი), ქვედა (სამხრეთი) და შუა. ზედა სფერო ქვედა (ქვემო) ქართლია – მარნეულ-წალკა-ბოლნისის რეგიონი. ქვედა (ქვემო) სამხრეთ საქართველო ანუ ზემო ქართლი – ტაო-კლარჯეთი და მიმდებარე ქართული ისტორიული კუთხეები, შუა ნაწილი კი მოიცავს შუა ქართლს (მცხეთა-თბილისის და სხვა რეგიონებს).

ამ მოდელის შესატყვისია დროის დინების ტრანსპორტის განცდაც და აქედან გამომდინარე მენტალობითი მოვლენაა. ამას ცხადყოფს ქართული ლექსიკა-ფრაზეოლოგიაც, სიტყვები: „უწინდელი“, „წინანდელი“, „გუშინ(ს)წინ“ და ა.შ.

თუ სწორი ფორმისაა ფრაზა: „ორი დღის უკან“, ერთი დღის წინ მომხდარის აღსანიშნად რატომ ვამბობთ „გუშინწინ“ და არა „გუშინ(ს)უკან“? ანდა რატომ შემოგვრჩა სიტყვა „ხვალზე(ვ)ით“ ზეგის გაგებით? ეს უცნაურობა უნებურად გვიბიძგებს პროტოქართული ცივილიზაციის არსებობის აღიარებისკენ, რომელზედაც დიდი სიფრთხილით, მაგრამ მაინც გამოკვეთილად ლაპარაკობენ სხვადასხვა დროისა და ქვეყნების მეცნიერები (მაგალითად, გერმანელი ბორის გრაინშპოლი ნაშრომში „ტროელები და იბერიელები“ და მას იმომბეზებს თენგიზ გაჩეჩილაძე ქართული ცივილიზაციის არსებობის (ჩვენ მას ამირანული ცივილიზაცია რომ ვუწოდებთ) არგუმენტად (იხ. მაგალითად 2023 წლის „საოჯახო კალენდარი“, „კვირის პალიტრის“ გამოცემა, 17 იანვრის გვერდი, შემდგენელი სალომე ნიკოლაიშვილი).

ნ. არსენაშვილის შეუმცდარი პოეტური ცნობიერება აბსოლუტური სიზუსტით გამოხატავს დროის დინების ეროვნულ განცდას და საფუძვლიანად ცხადყოფს გრამატიკალიზმით გატაცებულთა მცდელობის მცდარობას, რაც სამყაროს აღქმის ქართული მოდელის დამახინჯების საფრთხის შემცველია. ცხადია, ნ. არსენაშვილის პოეზიის ტვიფარია მშობლიური ენის სტიქიონის უმძაფრესი განცდა, სათქმელისთვის გამაოგნებლად ზუსტი ლექსიკა-ფრაზეოლოგიის (სიტყვის, შესიტყვების, თქმის) მოძებნა, პოეტურობის უპირველესი ნიშანი.

* * *

ემზარ კვიციანიშვილს აქვს ნათქვამი გიორგი ლეონიძის პოეზიასთან მიმართებაში: პოეზიას ერთი გადაძვლები თვისება აქვს, რაიმეს რომ კითხულობ, პარალელს ეძებ, ცდილობ რაიმეს მიახლოებას (ე.

კვიციანიშვილი „ქართული სიტყვის ბაზიერი“, 2021, გვ.25).

ადამიანი ახალს, შეუცნობელს მსგავსების დაძვებით და ამ ახალთან შედარებით ახერხებს და რა გასაკვირია, რომ პოეზიის სამყაროში ამგვარი მოთხოვნილება გამოკვეთილად მძაფრი რომ იყოს; მით უფრო, რომ პოეტური თქმის „ამოცნობა“ რეზუსის ამოხსნის პროცესს ჩამოჰკავს.

დიდი პოეტი და მასზე ნათქვამი, რასაკვირველია, შემთხვევით არ გაგვხსენებია. მშობლიური ენის სტიქიონთან მისეული სიახლოვის ანალოგიები ამოზიდა ნ. არსენაშვილის პოეზიაში, რადგან გ. ლეონიძეა ის „იშვიათი პოეტი, რომელიც მძაფრად გრძნობდა“ ენის ბნელ სტიქიას და იცოდა საკუთარ ყალიბში სიტყვის ჩამოსხმის საიდუმლოებები. თქმის ფორმათა ძიების მსგავსი მიდრეკები გამოარჩევს ნ. არსენაშვილის პოეტურ ძიებებსა თუ ხილვებს.

ცნობილია, თუ როგორ მიიქცია მკვლევართა ყურადღება გ. ლეონიძის ენობრივი ცნობიერების გამორჩეულობამ. ამაზე წერდნენ: გრ. კიკნაძე, ე. კოშორიძე, ე. კვიციანიშვილი და ყველანი, ვინც კი ამ მხრივ დაჰკვირვებია მის ნაწერებს. მაგალითად, ბესარიონ ჯორბენაძემ კი ქართული ენის გაუკვდავების მხრივ გ. ლეონიძის „ნატვრის ხეს“ ადგილი „ვეფხისტყაოსნისა“ და ს.ს. ორბელიანის „სიტყვის კონის“ გვერდით მიუჩინა.

თითქმის ყველა ამ თავისებურებას ახსნას გ. ლეონიძის ინდივიდუალურობაში უძებნის, არა და აქ პოეტის მშობლიური გარემო და სამეტყველო ტრადიციებიც არის გასათვალისწინებელი – ენობრივი ცნობიერება იმ რეგიონის მკვიდრთა, რომელიც უჯარმა, ხაშმის, პატარაქელის, ნინოწმინდის, საგარეჯოს, გიორგიწმინდის სივრცით რომ არის წარმოდგენილი და მოუხელთავ ფრაგმენტებად ვახტანგ გორგასლისეულ უჯარმის კულტურულ ცნობიერებას რომ ინახავს.

ძალზედ დიდი მანძილია გაწოლილი გ. ლეონიძის ეპოქასა და ამ რეგიონის კულტურულ ზეობას შორის და ჭირს მისი შეცნობა ისევე, როგორც გ. ლეონიძის „რძიანი, ბედაური, მუნღადი სიტყვის სათავეებისა“ (ე. კვიციანიშვილი). ამიტომაც, რომ ჯერაც ბოლომდე არ არის გახსნილი ეს ეროვნული ფენომენი, გ. ლეონიძის „სისხლიდან დაძვრილი მაგიური რიტმების თავაწყვეტილი როკვა, „მტეხიარობა“ (ე. კვიციანიშვილი); და ამიტომაც ფიქრობენ, რომ გ. ლეონიძის პოეტური სამყაროს შესაცნობად მისი მშობლიური გარემოს მკვიდრთა მეტყველების შესწავლაა აუცილებელი.

ისიც არის საყურადღებო, რომ ამ რეგიონის მკვიდრთა ენობრივი ცნობიერება და სამეტყველო ტრადიციები ღრმად არის „შეჭრილი“ არა მარტო გ. ლეონიძის, არამედ ამავე რეგიონის შვილთა – მ. ქვლივიძის, რ. ინანიშვილის მხატვრულ სამყაროებში.

ამ რეგიონიდან გამოსულ ხელოვანთა, განსაკუთრებით კი გიორგი ლეონიძის, მხატვრულ სამყაროსთან საინტერესო სიახლოვე გვეხმედება ნ. არსენაშვილის ლექსებიდანაც. ყველაზე მეტად ამას ცხადყოფს პოეტური ხედვის ის გამართულობა, თავად გ. ლეონიძე „ვაჟურ ბუნებას“ რომ

უწოდებდა და სხვათა ლირიკაში გამოვლენილ „ქალურობას“ რომ უპირისპირებდა; ვაჟურობის ნიშნად „გავემბეზრებული ტახის ძალას“ რომ აცხადებდა, რაც გრძობა-განცდათა ვულკანურ ამოფრქვევაში, ზღვად მომსკდარ სტიქიონურ ვნებათა „თარეშში“ გამოიხატებოდა და რაც მის თქმას ქუხილისა და მეხთატეხის პოეზიად აქცევდა – ქალურობაში ნაგულისხმევი სიღბოს, არტისტული შნოიანობა-კოპწიაობის საპირისპიროდ.

პოეტური აზროვნების ხედვა-განცდის ამ მანერას თუ „გოგლაურს“ ვუწოდებთ, მაშინ ნ. არსენაშვილის ლექსების ტვიფარი „გოგლაურობით“ უნდა განისაზღვროს, რადგან მის ლექსებში სიღბოზე მეტად ზრიალი გაუდის ფრანას, თითოეულ სტრიქონს.

2020 წელს გამომცემლობა „მერიდიანმა“ გამოსცა ნ. არსენაშვილის ლექსების კრებული „ხმა მოძავილიდან“. ამ კრებულში შესულია სხვადასხვა წლებში შექმნილი ლექსები და ამდენად, გარკვეულ წარმოდგენას ქმნის ავტორის შემოქმედებაზე, მის მხატვრულ ხედვაზე თუ პოეტურ თვალსაწიერსა და თემატიკა-პრობლემატიკაზე. ცხადი ხდება, რომ მისი პოეზია საქართველოს, ქართული სულის, ქართველად მყოფობის განცდას წარმოადგენს (და ეს ასეც უნდა იყოს). გასაოცარი და მოსაწონი აქ ამ განცდის მანერა და რეგისტრებია.

პოეტური მანერა უმთავრესად **გოგლაურია**, გოგლაურია მხედველობითი ხატებიც და მათით განპირობებული **სმენითი ეფექტიც**, რითაც უზრუნველყოფილია გამოხატვის სისადავე და უშუალოება. სანიმუშოდ, ბუნებრივია, რამდენიმე დაკვირვებაც იკმარებს ნ. არსენაშვილის ლექსებზე. მაგალითად, ლექსში „თებერვალი“ პოეტი ამ ჭირვეული თვის ბუნებას ასე აღწერს:

**„აირია თებერვლის თოვლის ქარაშოტები,
ეხეთქება ერთმანეთს შიშველ ხეთა ტოტები,
დაქრის ქარი ქურფი ჩვეულ გაბოროტებით
და სივრცეში გაისმის გაბზარული ნოტები“...**

ამკარაა, რომ ყველა ზმნა მხედველობითი ხატის შექმნას ემსახურება და იმდენად ზუსტ სურათს ქმნის, რომ შესაძლოა ვინმემ ჭარბი ნატურალიზმიც კი დაინახოს (იქნებ პოეტის მიზანიც ეს იყოს...), მაგრამ აქ პოეტური თქმის მანერაა – ყველაფერი მოძრაობს, იბრძვის, ერთმანეთში ირევა, ეხეთქება თავგამეტებით.

მსგავსი მანერით ქმნის ნ. არსენაშვილი პეიზაჟს ლექსში „წვიმიანი ღამე“:

**„ქალაქი ღულს და წვიმას მასპინძლობს,
სადღევრძელოებს სვამენ ხეები,
გადარჩენილნი ცულებს და ხერხებს“.**

ანალოგიურად არის გადმოცემული პოეტური განწყობა ერთ უსათაურო ლექსში, სადაც შემოქმედებითი შთაგონების მისტერიაზეა აქცენტირება:

**„მთვარე სხივს ცერად გამიყრის სულში
და უცხო ჟრჟოლა ამიტანს ლექსის;
გადავვარდები სადღაც ჯურღმულში,
რომ ამოვზიდო ნერვი, ვით ფესვი“ (გვ.22).**

მთვარის სხივის ცერად გაყრა სულში, შედეგად უცხო ჟრჟოლის მოგვრა, პოეტური ვიზიონების მოხილვისათვის სულის ჯურღმულებში გადავარდნა,

ლექსის ძიების პროცესი – შეხლა-შემოხლის, ჯახების, ვარდნის რეგისტრებით არის მოწოდებული და არა რაიმეთი ავსების, ზვეწის, სულის რაფინირების მისტერიალად.

გოგლაური თქმა შემოგვანათებს ლექსშიც „ათას წლის მერეც“, სადაც ასევე ლექსის დაბადებაზე საუბრობს პოეტი:

**„თითქოს ვაგროვებ ლექსის ნამცვრევებს,
მივყვები სიტყვებს, შეუცნობ ბგერებს,
რომ ერთ სიმღერად ამოიგრგვინოს
ათას წლის მერეც“...**

გოგლაურობა ჩანს, სხვათა შორის, დროის მხატვრული ხედვის სივრცულობაშიც (ათასწლეულებით „შემორკალვა“ განცდათა თრთოლევით).

გოგლაურია წარსულის განცდაც თუ ხილვაც, რომლის მხედველობითი ხატი და სმენითი ეფექტი შექმნილია ნაომარის, ნახანჯლარის, ნატყვიარის, დანაცრულის, ნაოხარის რეგისტრებით. ამგვარი ხატი შემოგვცქერის ლექსიდან „აბოს წამების დღე“. აქ პოეტი აბოს თავგანწირვის ბრწყინვალეების გაუხუნარობას ასე გამოხატავს:

**„საგოდებელზე ჯერ სულ მცირე ათინათია...
აქ გაბრწყინდება, სულ მალლა რომ ცეცხლი
ანთია.“**

ეს გაბრწყინება მხოლოდ ცამ იცის.

ცას ვერ დააფნეთ ამირას გულს,

მარცხით ნატყვიარს“...

გოგლაურებით გვაუწყებს ნ. არსენაშვილი საკუთარ ხედვას ზნეობრიობაზე უსათაურო ლექსში: „ჭრიდნენ და სჭირდათ ჭრილობა, ეყარნენ, – ჰქონდათ ყრილობა, დავიწყებოდათ სრულიად ზრდილობა, თავდაზრილობა“ (გვ.50).

მსგავსი მანერითვეა მოწოდებული სათქმელი კიდევ ერთ უსათაურო ლექსში (გვ.63):

**„შეჭმას მიპირებს მარტოობა ნაშიშმილები,
მე წუთისოფელს – ცალთვალა დევს მივეკერები,
ამტკივდებიან სტრიქონები – ცოდვის შვილები
და სხვა ამბები დამრჩებიან, როგორც გერები“...**

მსგავსი მაგალითების მოტანა დაუსრულებლად არის შესაძლებელი, რაც ცალსახად ცხადყოფს, რომ აქ ლეონიდის პოეზიის რემინისცენცია – ალუზია კი არ შემოგვანათის მხოლოდ, არამედ მანერულობა. ავიღოთ თუნდაც ლექსი „დრო სიყვარულის“ (გვ.85), სადაც ბუნების ხატი შექმნილია არა უბრალოდ მოქმედებითი გვარის ზმნებით, არამედ ქმნადობის, ჯახების, შერკინების გამძაფრებით:

**„ააბრიალა ცის კაბადონი,
თვითონ კი ნისლის ფარი იფარა“...**

შეხლა, ყვილი, ზრიალი გვიამბობს პოეზიის დაბადების მისტერიას ლექსში „თიბათვე“ (გვ.99):

თვალეში დნება ზეცის ყვილი

და მზესლა ვუმზერ,

ცაცხვის ყვავილის მმოსავს კვართი

და ბრუ მენვევა;

ლექსი, რომელიც აქამდე არ ვთქვი,

გულზე მენსლება,

გულზე მენსლება ჯერ ართქმული

ლექსის სტრიქონი“...

და ბოლოს: ნინო არსენაშვილის პოეტური ხედვის გიორგი ლეონიძესთან სულიერი სიახლოვის მანიშნებელია ქართული მწერლობის წარსულში ჩაღრმავების და მხატვრული ტრადიციების გამოხმობის ცდებიც. ამის ერთი საინტერესო ნიმუშია ლექსი „დანახვისი“ (გვ.79), სადაც ფოლკლორული ამირანნიანიდან მოყოლებული მოსე ხონელის ნიჭით შექმნილი ჩვენი ლიტერატურული შედევრის სიმაღლეზე აზიდული „ამირანდარეჯანიანის“ პოეტური თქმა და სმენითი ეფექტი გვეხმიანება:

„ქართლში მთაა დანახვისი...
ვინც ამ მთიდან გადიხედოს,
ქართლის ხილვა ალალ მისი.
მტერს ისარი ვინც გასჭედოს,
საქართველო ალალ მისი“...

მხატვრული განცდის პოეტურ რეგისტრებს, საზოგადოდ, ქმნის ტროპული მეტყველება – **შედარება** (ახლის, შეუცნობის შეტოლება ცნობილთან და ამ შეტოლების უჩვეულობა), **მეტაფორა** (უზუალური, ინდივიდუალურ-საავტორო თავისი ნაირგვარობებით), **მეტონიმია** (მოვლენის ასოციაციური წარმოჩენა) და **ოქსიმორონი** (პოეტური ხედვის უმაღლესი რეგისტრი). ნ. არსენაშვილი ვირტუოზულად ფლობს ამ რეგისტრებს და განსაკუთრებით ემარჯვება ოქსიმორონები, ანუ მოვლენის უჩვეულო რაკურსით აღქმა-გამოხატვა, სადაც საკუთრივ სიტყვა ადგილს უთმობს ხილვით ხატს, სადაც მოვლენა მხედველობას არაუზუალურად, ქიშკრულ კავშირებში, უკუკავშირებსა თუ დაპირისპირებებსა და გამორიცხვებში ეძლევა. მაგალითად, ლექსთა ქმნადობის პროცესის ჭირვეულობა ნ. არსენაშვილისათვის „ბატონების“ სახელით ცნობილი ხალხური მედიცინის – ავადობის მაგვრია:

„როცა მეგონა მოვისხადე ლექსის სახადი,
სიტყვაზე ამცრეს და გამირთულდა“-ო, ამბობს პოეტი. აქ ოქსიმორონულობა შთაბეჭდილია შესიტყვებაში – „აცრა-გართულება“, რადგან მისი ტრადიციული შინაარსის ლექსის თხზვის პროცესთან პროეცირებით არის ნაცადი პოეზიის შესაქმნის მისტერიალურობის გაცნობიერება. მსგავსი თქმები უხვადაა ნ. არსენაშვილის პოეზიაში. ქრესტომათიული ოქსიმორონებია ნ. არსენაშვილის ლექსებში „ესმა ონიანის საღამოს გამო თქმული“ (იყო ნახატის სუნთქვა და სუნი ციდან დაღვრილი საღებავების), ასევე ლექსში „დღეები – თეთრი რაშები“ (დღეები უქარქაშებოდ, იქნებ იჩქაროთ ნელიად).

ამდაგვარი მხედველობითი ხატებისა და სმენითი ეფექტების ოქსიმორონები, როგორც უკვე ითქვა, საკმაოდ უხვად ამშვენებს ნ. არსენაშვილის პოეზიას და ცხადყოფს მის მხატვრულ სიმაღლეს. ნინო არსენაშვილის პოეტური აზროვნება, ხედავ-განცდის, მხედველობითი ხატებისა და სმენითი ეფექტების ორიოდ შეტრიახი წარმოვადგინეთ. ისინი, ცხადია, ოდნავადაც ვერ ამოწურავენ იმ შთაბეჭდილებებს, რასაც ამ პოეტის პოეზიის ხიბლიანობა იწვევს. უდავო ისიც არის, რომ ამ უაღრესად ქართულ პოეტურ სამყაროს ნამდვილად ეყოლება (ჰყავს კიდევ) მისი ავტორის „თანაზიარი მკითხველი“.

პოეზია

თემურ გოგსაძე

ავტობორტრეტი

მიყვარს ჩემში, დედა-მიწის სურნელება!..
მაგრამ მაინც, მთავარია, უფლის ნება!
ჰუმორები! ქცევის რიტმებს თუ განაგებს,
რწმენის არსი – მარადიულს
გვიქადაგებს!

ხშირად ვიცვლი, ემოცია, გრძნობა-აღქმას!..
არ ვღალატობ, სულში, სიყვარულის აღთქმას!..
მე, დუმილის მეტყველება, უფრო მიყვარს –
ღირსებიდან, არასდროს არ გადამიყვანს!..

ვეთხოვები ცოდნას, რაც მხდის – უცოდინარს!..
ვეძებ სიბრძნეს, სიკვდილ-სიცოცხლიდან, მდინარს!..
სიგიჟეა, ანდა, იქნებ, უფრო მეტიც –
გარდასახვა, ძებნა – სულ სხვა, ინტელექტის!..

ეპიფიზშიც², ვერ ეტევა, ჩემი სული,
პლანეტების გონის თხემში, გარდასული!
აზრთა დოლი, შეუცნობელ ძალას იძენს,
სადაც ქრება, დაბრკოლება – დრო და სიგრძე!

წარმოსახვა, უსასრულო, წყებად მოდის,
თუმცა მასსოვს, გარდასული, დროის კოდიც!..
თავისუფლად მონავარდე-ცნობიერი,
ვერ იქნება, ვერცერთ დროში, ზომიერი!..

გონი ჩემი, უსასრულო ზღვარსაც გასცდა...
ჭეშმარიტი ნეტარების, მხიბლავს, განცდა!..
ჯოჯოხეთს თუ სამოთხის გზას, კი არ ვარჩევ –
მარადიულ წრე-ბრუნვაში მინდა დავრჩე!..

ასეთია, გარდამოსვლის, სრული, არსი!-
აღმასვლებით იზომება, დროის ფასი!
იფანტება, წუთისოფლის, სევდა-ჯავრი,
თუ გონება, ხდება, ღმერთის თანამგზავრი!

1. ადამიანის სხეულში სითხედ გარდაქმნილი სინერგია, რომელიც ქცევებს განაგებს.
2. ტვინის ჯირკვალი, სადაც, მეცნიერების აზრით, სულია მოთავსებული.

კაცობა

ეს სტრიქონები ეძღვნებათ დიდ კაცებს – თემურ
ჩალაბაშვილსა და ტარიელ ხარხელაურს! აგრეთვე, ყველა
ღირსეულ კაცს, რომელთა ნაკლებობაცაა და ასე
სჭირდებიან ქვეყანას!

სამყაროს ბოროტი გენი,
მძლავრობს, არსს ებრძვის,
არ ცხრება!
ამიტომ, ღვთისსახიერნი,
უნდა ვეკურთხოთ კაცებად!

ჩაგვიტანს ცოდვის მორევი,
თუ რწმენამ არ გადაცურა!..
არვინ არს, შენი მოძრევი,
კაცი, თუ ცხოვრობ კაცურად!..

გაგვიჭირდება გულწრფელი,
ღვთისთვის – პასუხის გაცემა!..
არად ღირს წუთისოფელიც,
თუ არ მოვკვდებით კაცებად!

და რაც ვალი გვაქვს ღვთისადმი –
მტრობა, შური და გაცემა...
ერთხელ და უკუნისამდღი,
უნდა აღვკვეთოთ კაცებმა!

ხმალი, კაცისთვის იწრთობა,
ბრძოლაში ააღმასდება!
კაცი ღირსებით იცნობა,
სიტყვით და საქმით – ფასდება!

ჩვენი გუმანი, არ ცდება –
თაობაც ამამაცდება!..
ვიდრე დავრჩებით კაცებად,
სამშობლო არ დამარცხდება!

ხმალში გადავცვლით ფანდურსა,
ვიქცევით – ჯარისკაცებად!
არ ეღირსება მომხდურსა,
იბერთა ქვეყნის დაცემა!

დავთმოთ გენური თვისება,
კაცებს, არა გვაქვს, უფლება! –
დედა-სამშობლო, ღირსება,
ღმერთი და თავისუფლება!

ღლე-სასწაული

წლებს ვითვლით, თუმცა ღლეები,
უფლისგან ნაბობებია!
წუხილით თუ ოცნებებით –
თვალს და ხელს შუა ქრებიან!..
სიბრძნეზე ხელი ავიღეთ,
სულიც ყოველდღე ორდება –
ვერ ვხვდებით, რომ არცერთი ღლე,
არასდროს განმეორდება!
წუხილით – საქმე მოცდება
ან, ღლეს – უსაქმოდ ჩამოქნის,
მომავლის კოშკზე ოცნება?!...
ამით, ღვთისგანაც მარტოა,
უგნურთა – ორომტრიალი
და მერე გვიკვირს. რატოა,

წუთისოფელი – ტიალი!..
ღლეს დღის საკეთებელი,
თუ დარჩა, ზრუნვა – ხვალისა?!
გახდება შეუძლებელი,
შენება – მომავლისა!..
მზის სხივს და მთვარის ნათებას –
ზე-არსი მართავს, ფარული!..
ჩვენსკენაც მოემართება –
ღლის სიბრძნე და სიყვარული!..
ვიდრე არ დავედარებით,
ყოველ დღის მაღლს და მშვენებას!
ვერასდროს ვეზიარებით –
ჭეშმარიტ ბედნიერებას!

მისი ქოპილაში

მატიანის ნატეხი

აბა, ვის რა ესმოდა,
მეგობარო, დესმონდის,
ალბათ, შენც ქვას ესროდი,
პირისპირ რომ გენახა.

ასე ხდება ყოველთვის,
წუთისოფლად სულ არის,
ვიშითა და ვაებით
შესუდრული გულები.

ახლა ვხვდები გუმანით,
ცოტა თუ გადარჩება,
ვინც კი არის ამქვეყნად,
ერთი წუთით, სტუმარი.

ურიოშო მუსაიფს, ნეტავ, გადავწყდომოდი,
სად რჩებიან ქარქაშში, ხმალი ვადანნი ბოლომდის.
მტერზე მეტი, საღმობა კაცთა გაუტანლობამ,
შინაურთა ქიშპობამ, მოიტანა ჩვენამდე.

ვაკოწიწებ ჩემს სულში მატიანის ნატეხებს –
ჩვენი მოდგმის ურიცხვ და უსასრულო
ქარტეხილს...

ამალეკთა ამაღა ვერაფერმა დამალა.
რისხვა მეფე დავითის – გრგვინვა სულთა მარეკის.
ავაზაკთა კოლტები მიწებიდან გარეკეს,
კერპთა შავი თვალები, ჰვავდნენ ძრწოლვით
წალეკილს.

წყალს მიჰქონდა სახლებთან, აჩეხილი მკლავები,
ქვითინებდნენ ქალები, თარეშობდნენ ქარები.
მითხარ, ვის უშველიდა ანდა ღობე ქვითკირის,
სადაც ცეცხლის ენები გვამებს გემოს ატანდნენ?!
რეკდნენ სულმოუთქმელად გლოვის მძიმე ზარები,
უფლის ძალის წინაშე, კანკალებდა სატანა.

...მერე, ვარდებს სიცივით დაულურჯდათ ტუჩები,
ჩემი ფიქრის სამანი, თრთოდა იასამანი...

და მე ვხვდები გუმანით,
ცოტა თუ გადარჩება,
ვინც კი არის ამქვეყნად,

საქართველოს უგვირგვინო მეფე

ხარხარებდა უშნოდ ეშმა, ოდეს გვძლია ლეშმა,
გიხაროდეს! გიხაროდეს! – მსახურთა ხმა ესმა.
შავად იყო ჩვენი საქმე, ქარი ქროდა ავი.
და არავის აღარ ჰქონდა შებრძოლების თავი.
მტერი რწმენას ამიწებდა და ყვარელის ბოლოს,
დაიბადა ერთი გმირი, კაცობის სიმბოლო.
საქმე კალმით წამოიწყო, თერგი მუჭით შესვა,
სხვა იმედი საქართველოს, იმ დროს, აღარ ესვა.
დაინახეს ღვთის შვილებმა და მოეცათ ძალა,
მომხვდურს საქმე გაუხადეს იწროდ და ვალაღად.
სიტყვა სივრცეს ითვისებდა, ვრცელდებოდა ერში,
– მრისხანება მძვინვარებდა სისხლის მწოველ
მწერში.

ის კი, საქმეს განაგრძობდა, აარსებდა სკოლებს,
ადგილ-მამულს არ უთმობდა, უბატონოდ, მსტოვრებს.
სიტყვა სარკედ იქცეოდა, შესაგონრად კაცთა,
ათას ხმათა დაყრა უწყეს კაცთმომულე ვაცთა.
ზოგმა ისიც დაიჯერა, რომ მიცემა წყლისა,
არ სწყუროდა, ვინც სამშობლოს თვისი სისხლი
მისცა.

მზე ტიროდა წიწამურში, ქარი ქროდა ავად,
გოლიათთან იჩოქებდნენ ქვათა მოსართავად.
ნაყოფი კი, ხორბლის მარცვლის, იზრდებოდა
ზავთად,
გიხაროდეს! გიხაროდეს! – გამომხსნელო კაცთა.

წინაპრისამებრ

მე გაზაფხულის საღამო მათრობს,
გულში უძრეტი ბრძოლის ჟინია.
ვცლი ცეცხლით სავსე ლექსის მათარას,
დროა სიფხიზლის, რა დროს ძილია!
წყურვილი მახრჩობს რაღაც სხვაგვარი,
როდესაც ღამე გატეხილია.
სისხლში მომყვივის გენი მეღვარი,
რა ატეხილი ქარტეხილია!
მე მეზმანება მაქმანი დილის,
აქედან ახლა ბარიც ახლოა,
სულს ვერ დამიფრთხობს მიწა ხენეში,
მფარველი ჩემი ბარისახოა.
ასე იბრძოდნენ, ჯიშით და გვარით
და თვალწინ ედგათ ფესვები მუხის,
ერთ ხელში ხმლით და მეორეს ბარით,
არ ნებდებოდნენ ოხვრას და წუხილს!

შენ უკეთ იცი

მიწამ ვერ მოგვცა მარღუქი,
ალბათ, წარღვანა მანდ უკვე.
შენ მეტად იცი, სად უკეთ,
აყვავილდება ბამბუკი.
ვიცი, არ გველის ქარბუქი,
ერთად მოვედით მანდ, თუკი.
და მაინც მაგანს რად უკვირს,
სად, კაცი ზეცას არ უკმევს,
რომ უკრავს ქვეყნად არ ბუკი.
შენ მეტად იცი, სად უკეთ,
აყვავილდება ბამბუკი...

ოდა ბუნებას

მხეს ცისფერი კანი აქვს და ზღვისფერი თვალები,
ყველას უძღვნის სინათლეს, წყვილია არ ემალება.
მზე არ უყვარს ალუკარდს, მაგრამ ვერ ძლებს
გარემუც

და სანუკვარ ზმანებას
ეძალება მაღიმალ.

ზღვა პასუხობს სიუნჯით, ქვებით ანუ ძალებით,
როს მის ნატიფ დალალებს სხივი დაევენება.
გულმაგარი გურამი ესტუმრება ალავერდს
და დაამსხვრევს წარმართულ ღვთაებათა ხატებას!
როცა ყველა შეხება გულზე მენად გატყდება,
დროა ძარღვში აღტკინდეს, სისხლი შენი –
ტყეური.

დაკოდელი აკორდი, რითმავ ჩემო, აკორდი!
მიწის ყველა მარცვალი კავშირშია ღვთიურთან...
ძლებს თავნება სიღურჯე, როგორც კლდის
ნაყვრიძალი

და ყვარელში უძღერის სიო ყვავილს ნანინას,
არ სრულდება აროდეს, დღის და ღამის რომანი,
მზემ ბადრ მთვარეს უმანკო სახე დააბანინა...

გაბრიელს

მახსოვს... მოხვედი ჩემთან, გაბრიელ,
შენ ნაცრისფერი ქურქი გემოსა,
თვალები სველით გიციმციმებდა,
ატანდი როცა ფიქრებს გემოსა.
გახლდა გოგონა, ველარ ვიგონებ...
წარსულს ვერ სწვდება ჩემი გონება,
ჩამოიქროლებს ბოლო ვაგონი,
პირველს კი სტანჯავს კვლავ მოგონება.
წვიმდა და წვიმდა... ორნი ვიდექით,
აივნის პირზე, წვეთებს ვითვლიდით,
ახლაც მომინდა სიტყვის თქმა ჩოქით,
შენი ხსენება, კრძალვით და რიდით.
ან ეს სიტყვები რალას უშველის,
ან ჩემი ცრემლი – სული მიშველი,
მწამს, რომ სიცოცხლე ისევ მოგელის,
ღურჯი, დიადი, უნატიფესი...

მეგობარ პოეტებს

გადავიყოლებთ უნებისყოფობა,
კეთილი გული დაგრჩებათ ოხრად,
ლექსის ქსელს ართავთ, როგორც ობობა
და შიგ გაბმული მკითხველი ოხრავს.
შენ შეგიყვარდა კენტი ტაეპი,
მას კი უყვარდა სიტყვა ჰაფეზის,
ვერცერთი ასცდით წუმბეს ცხოვრების
და მიათრევდით სულს დაკეპილს.
ქუჩაში ისევ გელოდათ ღამე,
გაფითრებულნი, როგორც აფთარი,
გადატკეპნილი რუხი ასფალტი,
სიკვდილი, გლოვა და კელაპტარი.
შენ შეგიყვარდა კენტი ტაეპი,
მას კი უყვარდა სიტყვა ჰაფეზის,
სიცოცხლე – ზღვაში ბოლო ნაფაზი,
და ალკოპოლი, როგორც კოპტონი...

აქა ამბავი ერთი ადამიანის სატკივარისა

შენ, სიფრიფანა ქული გეხურა,
როს მე, ვენახში ვიდექ გლეხურად,
ცაზე ვარსკვლავთა იყო კიაფი,
იფანტებოდა შენ წინ წყვილიადი.
თბილ ცისარტყელებს აფრქვევდა მიწას
შენი თვალები, და მათზე იწვა
სევდა მომავლის...
ერთი ზღაპარი არგუნა ბედმა
კაცსაც და ქალსაც, ბავშვსაც და ღიღსაც,
ამოდიოდა თბილი მზე გულში,
დნებოდა ღვინის წვეთები პურში.
მერე... ვუსხელით ჩვენს ტაბლას ბაღში,
ქარი არხევდა ფოთლებს ივლისის,
ვეფიცებოდით ერთმანეთს გრძნობას
და სიყვარული ტანში გვივლიდა.
ზღვის ტალღებს ფერი დაკრავდა შენი,
უკრავდა ღამე თავის მუსიკას,
არ გვადარდებდა სხვა დანარჩენი,
აურზაურით ვიკლებდით შუკას.
მე კი ჩაფიქრდი... ყოველი წუთი,
მივხვდი – მტარვალი, შენ თავს მართმევდა,
ცხოვრების სახდელს რომ ყველა იხდის,
არ რჩება მიწა დაუსახლებლად.
დავლონდი... რადგან, უნდა დასრულდეს
თურმე, რაც ჩვენ ორს შორის დაიწყო,
ვერ გაექცევა ვერავინ აწმყოს
და მომავალიც თავის ხარკს ითხოვს...

* * *

დღეთა უჩვეულო ნაყოფია,
სული ამ ბილიკზე ნამყოფია,
ცრემლი ყველასათვის სამყოფია.
სადღაც გაჩორკნილი აკოფია;
ხორცს რომ გააცეებს ცხელი ტყვია,
იტყვის ჯარისკაცი გაკაფულში:
– ამას ვენაცვალე, რა თოფია!
დარდი არ მოუშვა სათოფეზე,
თორემ თავი ყულფში გამყოფია.
ბედი ორ ნახევრად დამყოფია,
სული ამ ბილიკზეც ნამყოფია...

შეჩვევა

მარტში, მარტობამ
შობა მარტო თრობა.
სიშორემ წაბილწა სულის სინატიფე.
და ყოველ ნაჯღაბნში, ჭიქასა თუ ჯამში,
თითქოს, წამიერად ყოფას ვიმარტივებ,
როგორც ათასები.
ისევ მომეძალა ახლა ნოსტალგია,
ღმერთო, მომე ძალა ფეხზე წამოდგომის!
ასე ეჩვევიან ლაფში სიარულსაც,
ძალა აღარა აქვთ, უკვე როცა ომის;
კვდებიან მასები.

ფინიუცი

მარიამ სულაბერიძე

ცვლილება

კორპუსის ყველა ფანჯარა ბნელია, გარდა ერთისა, რომელიც ცისკრის ვარსკვლავით კაშკაშა იყო შავ ფონზე. ამ ერთ, მოცულობით პატარა სახლში მუდმივად ერთსა და იმავე დროს ინთებოდა და ქვრებოდა სანთელი. ერთი გოგონა ცხოვრობდა, ასაკით 16 წლისა იქნებოდა, მარიამი ერქვა.

უცნაური და თავისებური იყო იგი. დილაობით ძილი ერჩინა, ღამეს კი საოცრად ენერგიული აღგებოდა ხოლმე, თავის პატარა წიგნაკს წინ დაიდებდა მაგიდაზე. მაგრამ შუქსაც არ ანთებდა. იქაურობას სანთლით ააკაშკაშებდა, ერთი ცალი სანთლით, რომელიც პატარა იმედის ნაპერწკალივით მოჩანდა ბნელ სამყაროში.

მკითხველო, ვიცი, შენც არ გძინავს, გვიანობით ღამესაც ათენებ ხოლმე

ფიქრში. გოგონა ჩვენგან, ჩემგან და შენგან იმით განსხვავდება, რომ ის ხვდება იმას, რასაც ჩვენ წლებია ვერ მივხვდარვართ. ხედავს ყოველივეს ჩვენთვის შეუმჩნეველს. ღრმაა მისი აზროვნება. ალბათ თავფლიან წყალს სვამს ხოლმე ხშირად.

მოდი, ჩავიხედოთ ამ გოგონას წიგნაკში. გადავფურცლე პირველ გვერდზე და კვითხულობ:

„გამარჯობა, შენ იპოვე ჩემი წიგნაკი, რომლითაც შენ მე გამიცნობ; გაეცნობი ორ სხვადასხვა პიროვნებას ერთ ადამიანში. ის (მე) აწყდება ყველასთვის საკმაოდ შემაწუხებელ პრობლემას, რომლის მთავარი სიმპტომიც სიზარმაცეა.

ხშირად გვიქრება ინტერესი თავად ცხოვრების მიმართ. ეს მაშინ ხდება, როცა რაღაცაში ან არ გვიმართლებს ან უბრალოდ ზარმაცები ვართ და ამის მიუხედავად სასურველი შედეგის დადება გვსურს. როცა მას ვერ ვიღებთ ვლიზიანდებით, წამში დავყრით ხოლმე ფარ-ხმალს და მივეცემით უმოქმედობის ნაკადს, რომელიც ბნელ ხეობაში ჩაედინება“.

ინტერესით გადავშალე მეორე გვერდი, საიდანაც გოგონა უკვე თხრობას იწყებდა:

„ყოველთვის ღამე უფრო მიყვარდა, ვიდრე დღე. მიუხედავად იმისა, რომ ბუნება დღისით მეტად ცოცხალია. აი, ამ წამს, ვზივარ ჩემს ოთახში, ღამის 4 საათია. მესმის ხის ფოთოლთა შრიალი, რომელიც თითქოს მუსიკალურ მელოდიასავით თან ახლავს ცხოვრების მდორე რიტმს. ეს მელოდია ხან მშვიდია, ხანაც ხმაურიანი. მე მესმის ბუნების, მასაც ესმის ჩემი. ჩვენ ერთმანეთს ვუგებთ, სწორედ ამით ვავსებთ შინაგან სიცარიელეს. ადამიანი უცნაური და საინტერესო ქმნილებაა. მისი წარმოსახვის სიღრმე განუზომელია. ხანდახან საჭიროა ამ ფანტაზიის სხვისთვის გაზიარება, ბუნება კი ყველაზე კარგი რამაა ამისთვის. სანატრელი მეგობარი, მსმენელი და თანაზიარია. სულიერად იქნება შენთან, განსაკუთრებით კი მაშინ, როცა ირგვლივ არავინ გყავს.

მახსოვს, სახლში ყველას ეძინა. მე კი არანაირი სურვილი არ მქონდა თვალი მომეხუჭა, იმდენად ღამაში იყო ღამე... გადავწყვიტე, გამესეირნა. ავუყევი აღმართს, რომელიც მაღალ გორაკზე აღის. იმ ადგილიდან ღამაში ხელი იშლება „ამიტომ განსაკუთრებით მიყვარდა იქ ასვლა. მივდიოდი და გზადაგზა ვარსკვლავებით მოჭვდილ ცას ვუყურებდი დიდი აღტაცებით. ნაზად ციმციმებდნენ ვარსკვლავები. მთვარე კი ამაყად აშუქებდა არემარეს. ამ დროს ვგრძნობდი სიცოცხლეს და მის მშვენიერებასაც მაშინ ვხედავდი.

თუ მთელი დღის განმავლობაში, ყოველ წუთს ათასნაირი უსიამოვნო ფიქრი მაწუხებდა, ბუნებაში თავს სრულიად მშვიდად ვგრძნობდი. დალილს ისე მსიამოვნებდა გრილი სიო, სრული ნეტარება იყო ეს ჩემთვის. რა იყო ეს განსხვავება ამ ორ პიროვნებას შორის, ყველაზე მკაფიოდ სწორედ ამ დროს იკვებებოდა. ცხოვრებაში უძინო და უძილო ვიყავი. სკოლის დავალებების კეთება მსიამოვნებდა, მაგრამ მერე ჰოპ, რაღაც შემეშლებოდა და ვივსებოდი ბრაზით და განცდით, რომ ეს მათემატიკური მაგალითები, გრამატიკის დავალებებიც, წერიითი სავარჯიშოებიც და ყველაფერი ირგვლივ მე მერჩოდნენ.

ღამდღელი იყო ეს, მუდმივად უსარგებლობის განცდა, დაუსრულებლად რომ ჩაგნიჩინებს ბოროტი ძალა.

– საკმარისი არ ხარ. ტყუილად ცდილობ!

ვფიქრობ, მე მივეცი მას ამის თქმის უფლება. არავის შეეძლო ჩემი მოტივაციების ისე განადგურება, როგორც მე. თავად შევქმენი ეს ეშმაკი, რომელიც შინაგანად მანადგურებდა. ამას ახლა ვაანალიზებ, თორემ მაშინ გონების თვალი დაბრმავებული მქონდა.

მიდიოდა ხანი ასე მდორედ, ერთფეროვნებით, მაგრამ ღამდამობით მთვარის სიდიადე თავისებურად მამხნევებდა. გულს გადავუშლიდი ხოლმე მას და ვმშვიდდებოდი კიდეც.

სახლშიც, როცა სანთლის შუქზე ვვხდებოდი და ვიყურებოდი ღამის წყვილადში, სრული სიმშვიდე ეფინებოდა ჩემს სულს და ფიქრთა ბურუსით

მოცულ გონებას გახსნის საშუალება ეძლეოდა. ასეთ მომენტებში ყველაზე ბედნიერად ვგრძნობდი თავს. არ მეგულება ირგვლივ კაცი, ვისაც ბუნება და მისი მშვენიერება არ იზიდავს. ვპოულობდი სიმშვიდეს და ის ვიყავი, ვინც რეალურად ვარ. აქ არ მჭირდება თამაში, არ მიწევს ხალხის ცნობის-მოყვარე თვალებისთვის თავის არიდება და ა.შ.

ასე მგონია, დამლუპავდა ეს ყველაფერი, რომ არა ეს საოცარი ხეები, მდინარეები, მთები, ცა, და ციმციმა ვარსკვლავები, რომლებიც ასე ელიან ჩემი სათქმელის გაზიარებას, რომ მერე უზენაეს ღამის ციურს, დიად მთვარეს, გადასცენ და ერთი დიდი იმედი ჩამისახონ ყველამ ერთად.

დღის გათენებას ველოდებოდი სულმოუთმენლად, იმედმოცემულს გულით მეწადა ცხოვრების ახალ საფეხურზე ასვლა და ვერ მომეცადა. გავიდოდი სახლში სწრაფად, მალე მინდოდა დამძინებოდა, რათა დილას განსხვავებულად შეგვებოდი.

მეორე დღე სულ სხვანაირად დაიწყო. გაგახელდი თუ არა თვალს, მომეძალებოდა ჩვეული სიზარმაცე, პატარა ბავშვივით მივეკრობოდი საწოლს და იქიდან ადგომას აღარ ვაპირებდი. უეცრად, გამახსენდა წინა ღამე, დიდი გვეგები რომ მქონდა. იმ წამიდან სინდისმა შემაწუნა ძალიან.

— სად გაქრა ის მარიამი, წარმატების გზა რომ დაინახა გუშინ? ვეკითხებოდი საკუთარ შინაგან მეს. თავი ჩაემაღლე ბალიშში. ბუნება შემეცვალა. სამყაროდან გაქრობა მინდოდა სრულიად. ვგრძნობდი, ვერ მეპოვა საკუთარი თავი. სკოლის დროც ახლოვდებოდა. ცხრას აკლდა თხუთმეტი წუთი.

თავი დავანებე გორაობას. გადავაგდე ათასგვარი ფიქრი, ცივი წყლით გამოვიფხიზლე თავი. ჩემს ორეულს ვეუბნები სარკეში:

— დღესაც იპოვე, მოძებნე და იპოვი!

გავეშადა, მოვეწესრიგედი სასკოლოდ, ჩანთა მოვიკიდე და გავეშურე სკოლისაკენ.

კლასში რომ შევედი, ქართულის მასწავლებელმა ნაცნობი სიტყვებით დამტუქსა. მიჩვეული იყო ჩემგან ყოველდღიურ დავიანებას და დიდად აღარც ირჯებოდა შენიშვნების მოცემით.

სიმშვიდე იყო, ბავშვები გარინდულები ისხდნენ და ყურადღებით უსმენდნენ მასწავლებელს. რაღაცა საინტერესო თემაზე საუბრობდა ნონა მასწი— ასე მივმართავდით მას სიყვარულით. ბავშვებს დავალებებს რომ მოგვცემდა, ბოლოს დარიგებით გვეტყოდა, რომ სწავლაში მთავარია გავითავისოთ მიღებული განათლება და გამოვიყენოთ ის, ნიშანი კი მეორეხარისხოვანია.

სათანადო შინაგანი მზაობა იყო საჭირო იმისთვის, რომ მე სხვა თვალთ შემეხედა სწავლისთვის და ჩვეული სიზარმაცე დამეძლია.

ნონას სიტყვებზე დაფიქრებას მოჰყვა ჩემი ცხოვრების შორეული გზის განხილვა, მომზადების საჭიროება რაღაც მნიშვნელოვანი სიახლისთვის, სადაც მეკისრებოდა სერიოზული მოვალეობები საკუთარი თავის წინაშე და ამ ყველაფერმა წამიერად

გაირბინა გონებაში.

დღევანდელი საგაკვეთილო პროცესი ეხებოდა საკითხს — ადამიანის რაობა. ეს თემა საუკუნეების მანძილზე აინტერესებდა კაცობრიობას. ბავშვები ხელს იწვედნენ კითხვების დასასმელად. ქალბატონი ნონა ღრმადმორწმუნე ქრისტიანი იყო. თამამად დაიწყო საუბარი ამაზე. თავის მოსაზრებას განავრცობდა და ბავშვების რეაქციებს სიყვარულით აკვირდებოდა. მისი თბილი მზერა მეც მომწვდა და მითხრა:

— მარიამ, გამოდი დაფასთან!

მოუმზადებელი ვიყავი იმ დღეს და ცოტა ავლელი, ჩემი სახელი რომ გავიგონე.

„ღმერთმა ადამიანი შექმნა ხატად და მსგავსად თვისისა“, — დამაწერინა წარწერა დაფაზე. ამით მის სიდიადესა და უპირატესობას გაუსვა ხაზი. შემდეგ კლასს პირდაპირ შეგვეკითხა:

— რამდენად ვიყენებთ ნიჭს, რომელიც ღვთისგან გვებოდა და ვამრავლებთ თუ არა მას? გაგაჩნია ცხოვრებაში მიზანი, რომლის მისაღწევადაც წინ უნდა მივიღოთ მუდმივად? თუ არა, მაშინ რას ვაპირებთ, ან ასე უმოქმედოდ რას ველით, რომ შეიცვალოს?! მერწმუნეთ, ამის ბოლომდე გათავისებაა საჭირო და მიხვდებით, რომ ჯერაც არაა გვიანი. არასდროსაა გვიანი იმისთვის, რომ გახდე უკეთესი და შეცვალო ცხოვრება, რომელიც არ გაკმაყოფილებს. უნდა იპოვო მანამ, სანამ აქ ხარ, სანამ გეძლევა შესაძლებლობა, შეიცნო სამყარო, ბუნება, რომელშიც სიცოცხლე ჩქეფს.

მისი შემყურე, მეც სინარულით და იმედით ვივსებოდი. გამიკვირდა, რადგან იშვიათად თუ დამინტერესებდა რაიმე მას შემდეგ, რაც ხელი ჩავიქნიე ყველაფერზე.

და იმ წამს ვიგრძენი უდიდესი დანაშაული ღმერთის წინაშე. სინდისმა შემაწუნა, მაგრამ მაშინვე გამახსენდა ნონა მასწავლებელი. არვიცი, მკითხველო, ეს ადამიანი მოსიარულე მოტივაცია გახლდათ, რომელიც მეც დღეს შევიცანი ბოლომდე. სწორედ ეს მომწონდა ქართულის მასწავლებელში, რომ ის არასდროს ნებდებოდა, ძლიერი ქალი იყო, რომელიც წაგებას არ აპირებდა. ჰარმონიაში ჰყავდა მოქცეული მატერიალური და სულიერი ცხოვრება. ეს ერთი მნიშვნელოვანი ესმოდა მას, რაც ამარჯვებინებდა ყველაფერზე ყოველთვის — ტალანტის გამოყენება ბოლომდე, რათა მოიგო უფრო მეტი და ადილო შემქმნელი ყოვლისა. მაინც რა უცნაურია ცხოვრება, მოულოდნელობებით სავსე. დილით მეგონა, ისევ ჩვეულებრივად გავიყვანდი დღეს არაფრის კეთებით, რომელიც დღითიდღე დებრესიაში მაგდებდა, მაგრამ, როგორც ხედავთ, ასე უეცრად და ჩემთვისვე მოულოდნელად, გამინათდა ბნელი გონება, რომელიც დღემდე ბურუსში იყო გახვეული.

შენ, ვინც ამას კითხულობ, მინდა, იმედი მოგცე და გითხრა, რომ ისევე გათენდება შენს ცხოვრებაში, როგორც დღეს ჩემსაში, უბრალოდ მთავარია

დააფასო ყოველი წუთი და ყველაფერი, რაც ახლა გაგაჩნია. ვეცადოთ, შევინარჩუნოთ და მეტიც შევმატოთ მას.

უბედნიერესი გამოვედი სკოლიდან, თითქოს თავიდან დავიბადე და იმ დღეს თავს უკვე ისე ვგრძნობდი, როგორც ღამეს ბუნებაში განმარტობული.

სახლში დედა დამხვდა. მითხრა, რომ სხვანაირი ვჩანდი. დედაც არ მხელავდა ხშირად კარგ გუნებაზე, რამდენჯერმე სცადა ჩემთან საუბარი, მაგრამ მე ყოველთვის მარტო ყოფნისკენ მივიღებოდი. ყველაფრის არსს აზრი ჰქონდა დაკარგული. ამას კი ახლა რომ ვუყურებ, სისუსტედ მიმაჩნია. დანებებული ვიყავი სრულიად და უკმაყოფილო ცხოვრებით, მაშინ, როცა დღეს გარშემო უამრავი ადამიანი იბრძვის სიცოცხლისთვის.

გადავხვებოდი დედას, თავადაც დიდი სიყვარულით ჩამიკრა გულში. იმ მომენტში მხოლოდ ჩახუტება მინდოდა, არაფერი სხვა. არ მინდოდა მესაუბრა რაიმეზე. მაღლობა გადავუხადე მას, რომ მომავლინა ამ ქვეყნად. გაკვირვებულმა შემომხვდა, თან მილიმოდა ცრემლიანი თვალებით. მითხრა – შენს თვალებში სიცოცხლე იგრძნობაო.

როცა დედაშვილურ აღერსს მოვრჩით, ორივემ გადავწყვიტეთ, სადმე გაგვესეირნა. მე მაშინვე ჩემი საყვარელი ადგილი შევთავაზე, ისიც წამშივე დამთანხმდა.

ერთად ბედნიერი წუთები გავატარეთ იმ დღეს. ალბათ პირველად მოხდა, როცა დღის სინათლე მსიამოვნებდა. ერცხლების ჭიკჭიკი ისმოდა ირგვლივ. აცოცხლებდნენ ბუნებას და ყველა სულიერს.

თითქოს უნდოდით ბოლომდე დამტკბარიყვნენ ცხოვრებით და გარდაუვალ სიკვდილზე გაემარჯვათ. ასეც იყო. მათი შემყურე ყველა ადამიანი აღივსებოდა უდიდესი სიხარულით და უკვდავებას მიეცემოდა ბუნების სილამაზით მოხიბლული.

ცოტა მანძილია გვრჩებოდა გორამდე. მიუყვებოდით აღმართს. დედას ვკითხე:

– დედა, შენ დღე გირჩევენია თუ ღამე?

უეცრად დაღონებული მეჩვენა, მან მიპასუხა, რომ ღამე არ უყვარდა. მერე მცირე ხანს უხმოდ მოსეირნობდა ჩემთან ერთად, ბოლოს სიტყვა ჩამოაგდო თავად.

– ვერცერთი დედა გაიხარებს მწუხარე შვილის შემყურე.

გხედავდი, უიმედობაში ჩავარდნილიყავი, მინდოდა შენს გულში ჩამეხედა და გამეგო, რა ნაღველს იტევდი. დედაობა რთულია, შვილო, ამავე დროს, დიდი საჩუქარიც. მაღელვებდა ეს ძალიან, დღესა და ღამეს ლოცვაში ვატარებდი. ნეტარებას ღმერთთან ვეძიებდი და აი, შეისმინა კიდევაც წრფელი თხოვნა (შენი კარგად ყოფნა). ახლა ვხედავ, თავად წამოდექი ურთულეს დროს და არ დანებდი.

სულ მინდა გახსოვდეს, თავი უნდა დააღწიო მწუხარებას, ღარდს, რომელში შენი ყოფნაც ემძაკს ახარებს. კი არ გაექცე, არამედ შეეჭიდე და დასძლიე. ღმერთი ზუსტად ამ დროს ელოდება შენგან ყველაზე მეტს და თავადაც გიდგება მხარში, რომ ჭაობში ჩავარდნილს ნათელი ბილიკით გაგიკვალოს გზა.

ეს იცოდე, შენთვის ვცოცხლობ. შენ მახარებ. როცა შენს გულში ბნელა, ჩემსაშიც მაშინ ღამდება. ამას მაგონებს შავით მოცული არემარე. უიმედობით აღვსილი ადამიანის სხეულს, თუმცა ნათქვამია, გამარჯვება მარცხის გარეშე არ მოიპოვებაო. მეც ამის მჯერა და შენც გეტყვი, რომ შეიყვარო ის, რამაც უკეთესობისკენ შეგცვალა, მისკენ ვიბიძგა, რომ ნაბიჯი გადაგედგა.

წარუმატებლობის პერიოდიც ერთ-ერთი ნაწილია წინსვლისა და მჯერა, რომ შეეგუები ყველაფერს“.

დღემდე მახსოვს დედის სიტყვები. გულში ჩავიწერე იმ დღიდან და ვერავინ და ვერაფერი შლის მას აქედან.

მილიოდა ხანი. მხოლოდ მიზნის დასახვა არაფრის მომტანი იყო, არამედ საქმით უნდა დამემტკიცებინა საკუთარი თავისთვის, რომ ახალ საფეხურზე გადავიდიოდი. ამ დროს უკან არ უნდა მოიხედო და წარსულს, რომელიც მწარედ გახსოვს, არ მისცე შენში მოტივაციის განადგურების უფლება. დღეები პროლუქტიულად გამყავდა, დედასთან დიდ დროს ვატარებდი. უსაზღვროა ჩემი სიყვარული მის მიმართ. მინდოდა, ის დანაკლისი შემეგვსო მისთვის, რაც მაშინ მიიღო ჩემგან.

ოცდაათი წლის ასაკში ქართულის მასწავლებელი გავხდი ერთ-ერთ სკოლაში. სიყვარულით ვაკეთებდი ჩემს საქმეს და ისევე ვულვივებდი ბავშვებს იმედის ნაპერწკალს, როგორც ნონა მასწავლებელი ჩვენ. მინდოდა, მათაც დაენახათ ცხოვრება კარგი კუთხით, დარწმუნებულიყვნენ თავიანთ შესაძლებლობებში და მოტივაცია ჩასახვოდით, რომელიც მერე ყოველდღიურ ჩვევად – დისციპლინად გადაექცეოდათ და გასაკეთებელ საქმეს, სურვილის ქონა-არქონის მიუხედავად, გულმოდგინედ შეუდგებოდნენ. სხვისთვის დადებითი ენერჯის გადაცემა მეც სიხარულით ამავსებდა ხოლმე და მოუთმენლად ველოდი დამენახა მოსწავლეთა შედეგი, თუ რა გზა აირჩიეს და სად უფრო მშვიდად გრძნობდნენ თავს, მიზანდასახული ცხოვრების გზაზე, თუ უიმედობაში, სადაც არ არის სიყვარული არაფრის მიმართ“.

დავხურე წიგნაკი. წვიმის შხეფების ხმა ყრუდ მოისმოდა დაკეტილი ფანჯრებიდან. უცნაური იმედის შეგრძნებითა და პოზიტიური განწყობით აღვსილს წვიმაში ხეტიალი მომიწდა. გავვდი გარეთ. ვგრძნობდი, როგორ ჩამომამორეს სხეულიდან ძველი, უმიზნო და უინტერესო პერსონა ცივმა წყლის წვეთებმა. ხელმეორედ დავიბადე თითქოს...

თარგმანი

ფრანგული მოზაიკა

ფრანგულიდან თარგმნა მარინა გოგოლაშვილმა

პოლ ვერლენი

* * *

ცა ფარავს სახურავს..
 ლურჯი და მშვიდი!
 ხე ფარად ახურავს,
 ტოტებით დიდით.
 ზარს, ცაში რომ ვხედავთ,
 ის ზარი რეკავს.
 ჩიტს, ხეზე რომ ვხედავთ,
 ის რას სტკვენს, ნეტავ?!..
 ო, ღმერთო, ჩემო, აქ ვგრძნობ სიცოცხლეს,
 მარტივს და წყნარს.
 ქალაქიდან კი სუსტი ჭორები
 ამოაქვს ქარს.
 – რა გააკეთე, შენ, ვინც აქ ხარ
 და ცრემლებს ეყმე.
 რა გაუკეთე, შენ, ვინც აქ ხარ,
 საკუთარ სიყრმეს?

1873-75 წელი, მონსის ციხე, ბრიუსელი.

შემოდგომის სიმღერა

ვილონჩელის
 ქვითინი გრძელი, –
 შემოდგომურა,
 მისერავს გულს,
 ო, ისე ღრმად,
 მონოტონურად
 საათი რეკავს,
 უფერულდება ყოველივე
 და დროს ვშორდება
 გამანსენდება
 წარსული წლები
 და ავტირდება.
 წავალ,
 წამიღებს ბოროტი
 ქარი იქით, საითაც
 უკვე დაკრძალა
 ფოთოლი მკვდარი.

ემილ ვერჰარი

იენისის ვარდები

იენისის ვარდებო, ულამაზესებო,
 მზისგან გაჟღენთილი გულებით,
 მშვიდო და ამავე დროს მღელვარე ვარდებო,
 რტოებზე – ჩიტთა ნაფრენის წნულებით.
 იენის-ივლისის ვარდებო, ნორჩებო, –
 კოცნებო, ამბოხებულ ტუჩებით.
 ბაღში ქარების მისვლა-მოსვლის ჟამს
 მზე-ჩრდილთა ჩახუტებას უხდებით.
 ვარდთა მუნჯი გზნება, ნაზი სურვილი,
 ვარდები – ავხორცი ხავსით ბურვილი,
 თქვენია ზაფხულის სავსე დღეში,
 რათა გიყვარდეთ სინათლეში!
 ვარდები – წარმტაცად ქორფები,
 მათ ჰგავს დაუთვლელი ჩვენი სურვილები –
 ძვირფასი დალლით ჟრჟოლა-კრთომაში,
 ურთიერთ ლტოლვათა გზნება-განცხრომაში!

არტურ რემბო

მწვანე კაბარეში

(სალამოს ხუთი საათი)

რვა დღე ვიარე, შემომაცვდა ფეხზე წულები,
 ქვალორლიან გზით შევეხებე შარლერუაში,
 ბუტერბროდს გემოს მხოლოდ ლუდით თუ
 აუულებდი,
 ჰოდა, აღმოვჩნდი მწვანე სამიკიტნოს შუაში.

შვებით წავიძრე მაგიდის ქვეშ ძონდა-წულები,
 კედლის ხალიჩას სიუჟეტი ჰქონდა მარტივი...
 წარმტაცი მკერდი ამშვენებდა, კოცნაუძლები,
 გოგონას, თავს რომ წამომადგა გიჟი მარტივით.
 მოხატულ თეფშით მორთმეული არ იყო ცუდი –
 ნივრის სურნელით – ბუტერბროდი და ლორის
 მძივი.

ვეება კათხით ლიცლიცებდა ქაფქაფა ლუდი,
 ზედ კიაფობდა ჩამავალ მზის მთვლემარე სხივი.

შეგრძნება

ზაფხულის ლურჯი სალამო და ბილიკი ვიწრო,
 სუსტლეროიან ბალახს ვთელავ და მჩხვლელტს
 თავთავი
 მე, მეოცნებე, ფეხქვეშ ქორფა სიგრილეს ვიგრძნობ,
 სალივლივოდ კი დახრილი მაქვს ქარისთვის თავი.
 სიტყვას არ ვიტყვი არც იმ ფიქრზე, მე რომ
 მაწვალა,
 სულში იფეთქებს სიყვარულის უსაზღვრო ალი
 და მე წავალ შორს, ძალიან შორს, ვით მაწანწალა,
 ბუნებით ისე ბედნიერი, – როგორაც ქალით.

ვიქტორ ჰიუგო

ნოემბერი

„მე მას ვუუბნებ: როგორც იცი, ბაღის ვარდი
ნაკლებად გამძლეა და ვარდობის სეზონი ძალზე
ხანმოკლეა. – სადი.

* * *

როცა შესანსლავს შემოდგომა დღეებს მუქარით,
დაიფერფლება საღამო ცეცხლით, ყინვით – ცისკარი
და ნისლიანი ნოემბერი წალეკავს ზეცას,
ტყეში – გრივალის, ყვავილების თოვთა ქარში,
ო, ჩემო მუზავ, ჩაფიქრდები ჩემს სულში მაშინ
და, როგორც ბავშვი, ცეცხლისპირას ვცახცახებ
მეცა.

ბნელი ზამთარი მოზუზუნე პარიზისა წინ
გელოდება.

აღმოსავლეთის მზე დაგტოვებს უმწეოდ და
დაიბინდება.

ისე, ვერც ნახავ, აზიაზე კვდება ოცნება!
ჩვეულებრივად მიხმაურობს თვალებში ზეცა,
მონისლულ ფანჯრებს მიუყვება ღრმა კვალი ურჩად,
სახლთა მწუხარე ბუხრებიდან რომ იფანტება.
გადავიკარგოთ, მაშ, აქედან, როგორც ზონთქრები,
პირამიდები, კატორღები და კაპიტნები.

თავდაჭერილი აქლემები, ხარბი ვეფხვები,
ფრენენ ჯინები და ცეკვავენ ბაიდარები,
და მიქანაობს დომადერზე მჯდომი არაბი,
ხოლო ჟღალ ჟირაფს აცა-ბაცა დააქვს ფეხები!
თეთრ სპილოებზე კანმუქ ქალთა კარუსელია,
დაბებს ახურავს ოქროს გუმბათი, მთვარის წელია.
მაგი იმამი, მუსულმანი, ქურუმი ბელის,
ქრება ყოველი – მინარეთი უკვე მკვდარია
და შავ ბაბილონს შუბლზე წითლად არეკლილი
აქვს,

რომ ცხელ სერალსაც ელის ფიცხი გომორის ბედი.
ეს პარიზია! ზამთარია! შენ კი კვლავ მღერი.
ბუნდოვან შორეთს შერჩენიან ფაშა, ემირი.
ამ ვრცელ პარიზში უჭირთ კლეფტებს – საცოდავ
გერებს.

იღვრება ნილი, ქსოვა ჭრიჭინა სიჩუმის ფარდებს,
აკანკალებს ამ მინდვრებში ბენგალურ ვარდებს.
ასეთ ნისლიან ზამთრის მზეზე სციოდათ პერებს.
ატირებულა, მუზავ, შენი ძველი აზია,
მოდინარ ჩემკენ და ეგ კდემა რა ლამაზია:
– თეთრი სარკმელი, წყლისფერ წვიმის
ნაკადულები

ისე მომბეზრდა ჩემს მინაში სჩანს მზე ოქროსი! –
მეჩურჩულები: – მეგობარო, გაქრა ეროსი?!
მაშ, ჭაბუკურად აღარ ძგერენ ნუთუ გულები?!
ო, ჩემო მუზავ, გაჭვირვალე ხელს მკიდებ ხელში,
ერთად ვთავსდებით და უმეცარ თვალთა სიღრმეში
აირევიან ტკბილზე-ტკბილი მოვონებები:
ახალგაზრდობა, სკოლის წლები, თამაში, ჯანყი,
დაუსრულებლად ბაღური ფიცი რა იყო ანკი?!
და ბედნიერი დედა, როცა სხვა ქმარს ნებდება.

ოდესღაც ჩემთვის ვერცხლის ზარიც ტკბილად
რეკავდა,
ეს ხმა ფენოვან შაქარლამას საოცრად ჰგავდა.

ხეტიალობდა ჩემი ნორჩი თავისუფლება.
ათი წლის მარტოც შევრჩენივარ ნისლიან არეს,
ხოლო თვალები სულ ამაოდ ეძებდნენ მთვარეს,
თითქოს ზაფხულის დუნე ღამით კვირტი იშლება
სახელდახელო საქანელას ფეხზე კვიდივარ,
ჭრიალებს, ვერ მძრავს ბებერი წაბლი, უკვე დიდი
ვარ –

ეს დედაჩემის საუკუნო შიშის ძრწოლაა.
ვიხსენებ გვარებს ესპანელი მეგობრებისა,
მადრიდის კოლეჯს, სევედის გაცლა რომ არ ეღირსა.
ჩვენი ყრმობა ხომ იმპერატორისთვის ბრძოლაა!
ცამეტი წლისა დაიხოცნენ ნორჩი ქალები,
მაშინ, როდესაც ანთია და ბრწყინავს თვალები.
სიყვარულს შორის უმთავრესი კი პირველია.
ნაზი პეპელაც გასაფრენად აფარფატდება,
მაგრამ მომწყვდუელ თითებს შუა მყის ატრდება.
ყველა დღე ჩვენი წარსულისა ოქროსფერია!

*დომადერი – ერთკუხიანი აქლემი.

*ბელი – სემიტურ რელიგიაში ცის ღმერთი.

*სერალი – ჰარამხანა.

*პერი – ფრანგულ არისტოკრატიულ იერარქიაში
მაღალი წოდება.

*კლეფტი – ბერძენი პარტიზანი გლეხები, რომლებიც
იბრძოდნენ თურქეთის ბატონობის წინააღმდეგ XVII-
XVIII საუკუნეებში.

გიომ აპოლინერი

მირაბოს ხიდი

მირაბოს ხიდქვეშ მირბის სენა
მასთან გრძნობაც
რამ გამახსენა
სიხარული ცვლის ტანჯვას და წყენას

ქრება დღე ჟამია ღამის
მე კვლავ მომსწრე ვარ ამის
ხელოჩავლებულნი ვრჩებით პირისპირ

მანამ სანამ
ირეკლავს ჟამით დალილ წყლის პირს
ჩვენი მკლავების ხიდი ირბი

ქრება დღე ჟამია ღამის
მე კვლავ მომსწრე ვარ ამის
მდინარებს ტრფობა ვით მდინარე
მიდის გრძნობა
მძიმეა ყოფა და უწინარეს
იმედია მეტად მშფოთვარე

ქრება დღე ჟამია ღამის
მე კვლავ მომსწრე ვარ ამის
დღენი ტოვებენ ცხოვრების სცენას
და ჟამი არა
არც ტრფობამ იცის უკუსვლით დენა
მირაბოს ხიდქვეშ მიღვლავს სენა

ქრება დღე ჟამია ღამის
მე კვლავ მომსწრე ვარ ამის.

შარლ ბოდლერი

აივანი

ხსოვნის დედაო! ქალბატონო უპირველესო!
 შენა ხარ ჩემი სიხარულიც, რიდიც, ქველობაც!
 შენ გამიცოცხლე ცხელ კოცნათა მშვენიერება,
 კერიის სიტკბო, საღამოთა მომხიბვლელობა.
 ხსოვნის დედაო! ქალბატონო უპირველესო!
 აჩირაღენებდა საღამოებს ნაკვერჩხლის ალი,
 როგორ თბებოდა შენი გრძნობა, გულისხმიერი.
 და აივანს კი, გადაფიფქულს ვარდთა ვუაღიოთ,
 უკვლავებაზე საუბრისას რაღაც ციური ჰქონდა
 აჩირაღენებდა საღამოებს ნაკვერჩხლის ალი.

რა კარგი იყო მზე იმ თბილი შეღამებისა და
 რა ღრმა იყო ის მანძილი, ლტოლვა – ძლიერი.
 ო, დედოფალო, შენკენ დახრა რაკი მელირსა,
 მაგ ცხელი სისხლის სურნელებით, მახსოვს,
 დავთვერი.

რა კარგი იყო მზე იმ თბილი შეღამებისა.
 როგორც ტინარი – იდგა ღამე შესქელებული,

შენს თვალთა გუგებს ბნელში თითქოს მხერით
 ვეხები.
 ტკბილო სამსალავ! შენი სუნთქვა შევსვი
 ვნებული,
 უმანკოდ თვლემდნენ ჩემს ხელებზე შენი ფეხები,
 როგორც ტინარი – იდგა ღამე შესქელებული.
 მაგიურ ლოცვით დავიბრუნებ წუთებს ბედნიერს,
 წარსული მუხლზე დაგიჯდება გადარეული და
 განა სადმე მოვძებნი კი მარადმშვენიერს
 სხვაგან? აქ არის შენი გული, შენი სხეული!
 მაგიურ ლოცვით დავიბრუნებ წუთებს ბედნიერს.
 სურნელი. ფიცი უსასრულო. ალერსი მწველი –
 კვლავ განახლდება, როგორც ლოტი უფსკრულის
 პირზე,
 ვით ცისკენ მსრბოლი, პირველქმნილი და
 განბანილი
 მზე იბადება ზღვის კამკამა და სუფთა ძირზე.
 სურნელი. ფიცი უსასრულო, ალერსი მწველი!

ჟაკ ბრელი

ნუ მიმატოვებ

ნუ მიმატოვებ.
 ჰო, საჭიროა
 თავდავიწყება
 და ყველაფერი
 წამს დამიწდება
 აწ გარდასული.
 ჰო, დაივიწყე
 დრო – დაკარგული.
 გადაივიწყე
 საათი, წამი,
 რომელიც, ზოგჯერ,
 შეკითხვით, –
 რატომ? –
 ჰკლავს, ერთი
 დარტყმით,
 ბედნიერ გულებს –
 ანაზღაურა!
 ნუ მიმატოვებ,
 ნუ მიმატოვებ.
 მე შენ ვთავაზობ
 წვიმის მარგალიტს, –
 მოსულს ქვეყნიდან,
 სადაც არა წვიმს.
 ჩემს სიკვდილამდე,
 სიკვდილის მერეც,
 უნდა მოვთხარო
 პეშვებით მიწა,
 შენი სხეული
 რომ ოქროთი და
 შუქით დავიცვა.
 შევქმნი სამეფოს,

სადაც ამური იქნება
 მეფე.
 სადაც ამური
 იქნება მეფე,
 შენ – იდელოფლებ.
 ნუ მიმატოვებ,
 ნუ მიმატოვებ.
 გამოვიგონებ, –
 მხოლოდ შენთვის, –
 ჯერ ართქმულ
 სიტყვებს,
 რათა შეიტყო,
 იქ, მიჯნურებმა
 სხეული სხეულს
 როგორ ჩააწნეს
 სულ ორად ორჯერ.
 მე მოგიყვები
 ერთ ისტორიას
 მეფეზე, ვისაც
 ქვეყნად სიკვდილი
 არა ჰქონია.
 ვისაც შენსავე
 სულში შეხვდები,
 ასე მგონია.
 ნუ მიმატოვებ,
 ნუ მიმატოვებ,
 ნუ მიმატოვებ.
 ხშირად უხილავთ
 ცეცხლისმფრქვეველი
 ვულკანი ცხელი,
 როგორც ფიქრობენ,
 ძალიან ძველი.
 ეს უნდა იყოს
 დამწვარი მიწა,
 ხვავი ხორბლისა,

რომელმაც უფრო
 უმეტეს მისცა,
 ვიდრე აპრილმა –
 საუკეთესომ.
 მოდის საღამო,
 რომ ცა აანთოს.
 შავი წითელ ფერს
 არ შესთავაზებს
 ჯვრისწერის ლოცვებს,
 ნუ მიმატოვებ,
 ნუ მიმატოვებ,
 ნუ მიმატოვებ.
 ამიერიდან
 არ მსურს ტირილი,
 აღარ ვიტირებ.
 დავდუმდები და
 შევიძალები
 იმ სამეფოში,
 მე რომ შევქმენი, –
 გართულს ცეკვასა
 და სიმღერაში
 მინდა გიქცეო
 სახემცინარეს.
 უმორჩილესად
 გთხოვ, მომცე ნება,
 რომ ვიქცე მონად
 შენი ხელისა,
 რადგან
 ერთგული ძაღლის
 ჩრდილის
 ბედი მელირსა.
 ნუ მიმატოვებ!
 ნუ მიმატოვებ!
 ნუ მიმატოვებ!
 ნუ მიმატოვებ!

პოლზვანგ ბორხმერტი (1921-1947)

გერმანიიდან თარგმნა გიორგი ვარამაშვილმა

კატა თოვლში გაიყინა

ლამე იყო. მამაკაცები გზაზე მიდიოდნენ, ღილინებდნენ და უკან საშინელ წითელ ლაქას ტოვებდნენ. ეს სოფელი იყო, რომელიც იწვოდა. სწორედ ამ კაცებმა წაუკიდეს ცეცხლი. ამ ადგილას ომი მიმდინარეობდა და ეს მამაკაცები ჯარისკაცები იყვნენ. მათი წვეტიანი ფეხსაცმელების ქვეშ თოვლი საშინლად ღრჭიალებდა. ადამიანები საკუთარი კარმიდამოს ირგვლივ იდგნენ და სახლები იწვოდა. ილიაში ტაფები, ბავშვები და მაგიდის ტილოები ამოეჩარათ. კატები კნაოდნენ. სისხლით შეღებილ თოვლის სიწითლეს ცეცხლის ალები უფრო ამუქებდნენ. ცეცხლში გახვეული სახლების მკვნი-სარე ტკაცუნის ხმა ისმოდა და ირგვლივ მყოფი ადამიანები დაღუემბულნი იყვნენ. სწორედ ამიტომ თოვლიც ვერ იღებდა ხმას. ზოგიერთს ხელში მცირე, ხეზე ოქროსფერ, ვერცხლისფერ და ლურჯ ფერებში შესრულებული ნახატი ეჭირა. სურათზე აღბეჭდილი იყო მამაკაცი, ოვალური სახით და ყავისფერი წვერით. ხალხი გაგიჟებული უყურებდა ამ მამაკაცს თვალებში. სახლები კი იწვოდა და იწვოდა. იწვოდა და იწვოდა.

ამ სოფლის გვერდზე სხვა სოფელი იყო. ამ ღამეს ამ სოფლის მაცხოვრებლები ფანჯარასთან იდგნენ. ციდან მთვარის შუქისფერ თოვლის ფანტელებთან ერთად ვარდისფრად შეფერილიც ცვიოდა. ადამიანები ერთმანეთს უყურებდნენ. სახლის საყრდენ კედელზე ცხოველები მძუნაობდნენ. სიბნელეში ხალხი ერთმანეთს თავს უქნევდა.

ერთ სახლში მელოტი კაცები მაგიდის ირგვლივ იდგნენ. ორი საათის წინ ერთ-ერთმა რუკაზე წითელი ფანქრით ხაზი გაავლო. მანამდე ეს სოფელი წერტილით იყო აღნიშნული. ამ სახლში მყოფმა მამაკაცმა დარეკა და ჯარისკაცებმა უკან ლაქა – სისხლში მცურავი ცეცხლწაკიდებული სოფელი დატოვეს. გარეთ, ვარდისფერ თოვლში გაყინული კატები კნაოდნენ. ერთ სახლში პატარა გოგონა მღეროდა და კაცებს იგივე მუსიკა კვლავ სუსტად ესმოდათ. ძალიან შორს წამოიქუხებდა ხოლმე.

გვიანი ღამე იყო. მამაკაცები გზაზე მიდიოდნენ და ღილინებდნენ. ისინი ამ წუთას მსხლის სურნელს გრძნობდნენ. აქ ომი აღარ არის და ეს კაცებიც ჯარისკაცები არ არიან, მაგრამ ცაზე სისხლისფერი წითელი ლაქა იყო. მამაკაცებმა ღილინი შეწყვიტეს, გაჩერდნენ და ერთ-ერთმა თქვა:

– შეხედე, ცაზე მზეა!

გზას გაუყვნენ, მაგრამ კაცები აღარ ღილინებდნენ. მხოლოდ აყვავებული მსხლების ქვეშ ვარდისფერი თოვლი ჭრიალებდა.

სოფლის ერთ ნაწილში ბავშვები დანახშირე-ბული შემით თამაშობდნენ. ეს შემა უწინ თეთრი ფერის ძვლები იყო. ბავშვები ძვლებს საყრდენ კედლებს ურაკუნებდნენ და საყრდენი კედლები ისეთ ხმას გამოსცემდნენ, თითქოს ვიღაც დოღზე უკრავდა. ტოკ, ტოკ, ტოკ, ტოკ. ეს მართლაც, რომ დოღის ხმას ჰგავდა ბავშვები განარებულები იყვნენ. ირგვლივ არემარე განათებული იყო და ძვლები გაყინულ კატას ეკუთვნოდა.

პური

უცხად გაელვია. სამის ნახევარი იყო. ის დაფიქრდა, თუ რატომ გამოელვია. აჰ, გასაგებია! სამზარეულოში ვიღაც სკამს დაეჯახა. მიაყურა და სამზარეულოს. სიჩუმე დასადგურებულყო. ეს სიჩუმე უცნაურად მოეჩვენა და საწოლის გვერდითა მხარეს ხელი გაასრიალა. სიცარიელე იყო, შესაბამისად, გვერდით მისი ამოსუნთქვის ხმა აკლდა და ეს იყო სიჩუმის უმთავრესი მიზეზი. წამოდგა და საძინებლიდან ნელი ნაბიჯებით ბნელი სასტუმრო ოთახის გავლით სამზარეულოში გავიდა. მაცივართან რაღაც იდგა თეთრებში. შუქი ანთო. ორივეს ღამის პერანგი ეცვა. სამზარეულოში მაგიდაზე საპურე იდგა. საპურეს გვერდზე დანა იდო. დაინახა, რომ პური მოეჭრა. მაგიდის გადასაფერებელზე პურის ნამცეცები ეყარა. ყოველთვის, როდესაც დასაწოლად მიდიოდნენ, სუფრას სუფთას ტოვებდნენ. ახლა საპურის გვერდზე დანა იდო და სუფრაზე ნამცეცები ეყარა. მეტლანის იატაკიდან წამოსული სიცივე იგრძნო. მაგიდას თვალი აარიდა.

– რაღაც ხმა გავიგონე და ვიფიქრე, რომ აქ რაღაც იყო. თქვა კაცმა და სამზარეულოს მოავლო თვალი.

– მეც რაღაც გავიგონე.

ამ წუთას შენიშნა ახლა მის ასაკის შესაფერისად გამოიყურებოდა. 63 წლისას. ხანდახან დღის განმავლობაში თავის ასაკზე უფრო ახალგაზრდული სახე ჰქონდა. ამ წუთას ისიც მოხუცებულს ჰგავდა, ამ პერანგში ზოგადად საკმაოდ ასაკოვნად გამოიყურება, მაგრამ ამ წუთას მისი მოხუცებული სახის მიზეზი ალბათ თმებშია. ღამე ქალებს თმები ასაკს მატებს. ფიქრობდა კაცი.

– ფეხსაცმელები უნდა ჩაგეცვა, ფეხშიშველა მეტლანის იატაკზე რომ დგახარ, გაცივდები.

ის თვალებში არ უყურებდა ქმარს, რადგან ოცდაცხრამეტი წელია ცოლ-ქმარი არიან და ვერ იტანდა, როდესაც ატყუებდა.

– აქ თითქოს რაღაც გავიგონე. – გაიძეორა მან კიდევ ერთხელ და ერთი კუთხიდან მეორე კუთხეს უაზროდ შეხედა. აქ თითქოს რაღაც გავიგონე. მე მეგონა, რომ აქ რაღაც იყო.

– მეც რაღაც გავიგონე, მაგრამ, როგორც ჩანს, არაფერია.

ქალმა აიღო საპურე მაგიდიდან და სუფრიდან პურის ნამცეცები ხელით ჩამოფერთხა.

— როგორც ჩანს, არაფერია. — კაცმა დარწმუნებულად გაიძიერა.

— ალბათ გარეთ იყო. წამოდი, ლოგინში დაწეჭი. შიშველი ფეხებით მეტლახზე ყოფნით, გაცივდები. კაცმა ფანჯარას შეხედა.

— ალბათ მართლა გარეთ იყო, მე მეგონა, რომ აქ რაღაც იყო.

ქალი კაცის დაწინარებას შეეცადა:

— წამოდი, დაწეჭი, ამ ცივი მეტლახის იატაკზე გაცივდები, ალბათ მართლაც გარეთ არის, ეტყობა, წყალსადინარი ქარის გამო კედელს შეეჯახა.

— დარწმუნებული ვარ, წყალსადინარი იყო. ქარიან ამინდში ის ყოველთვის კედელს ეჯახება. — თქვა ქალმა და ხელი ჩამრთველისკენ წაიღო და თავისთვის დაფიქრდა: „შუქი უნდა გამოვრთო, თორემ თეფშს ამ განათებულ ოთახში თეფშს უნდა ვუყურო და მე არ მივცემ ჩემს თავს ამის უფლებას“.

ორივე შიშველი ფეხებით გავიდა საძინებელში. ცოლ-ქმარის შიშველი ფეხები ტყავაუნობდნენ იატაკზე. მართლაც ქარია. კი, მთელი ღამე ქარი ჰქროდა. ჰფიქრობდა კაცი, როცა ლოგინში დაწვნი. „მე მეგონა, სამზარეულოში რაღაც იყო, მაგრამ ალბათ წყალსადინარია“, — თქვა მან ნახევრად მძინარე მდგომარეობაში. ცოლი ამჩნევდა, როგორ არაგულწრფელად ჟღერდა ქმრის სიტყვები, როცა ის იტყუებოდა. „ცივა“, — თქვა მან მთქნარებით, „საბნის ქვეშ ვარ შემძვრალი, ტკბილი ძილი“.

— ძალიან ცივა, მართლაც. ტკბილი ძილი.

ირგვლივ ყველაფერი სიჩუმემ მოიცვა... რამდენიმე წუთის შემდეგ ქალმა გაიგონა, რომ ის გავიდა სამზარეულოში და ლუკმას ნელ-ნელა ატრიალებდა. განზრახ ღრმად და ზომიერად ამოისუნთქა, რომ არ შეემჩნია, რომ ჯერ კიდევ ფხიზელი იყო. ის ისე ზომიერად ღეჭავდა, რომ მას ნელ-ნელა ჩაეძინა.

მეორე ღამეს, როდესაც ქმარი სახლში დაბრუნდა, ცოლმა ოთხი ნაჭერი პური დაუღო წინ. ის აქამდე მხოლოდ სამს ჭამდა. „შეგიძლია, მშვიდად ოთხი ნაჭერი ჭამო“, — თქვა ქალმა და მაგიდაზე ლამპა ოდნავ წინ გასწია. „ეს პური მწყენს, შეგიძლია კიდევ ერთი მიირთვა, ეს პური მწყენს“.

დაინახა, ის როგორ იყო თეფშისკენ გადახრილი და საერთოდ არაფერს უყურებდა. სინანულს გრძნობდა საკუთარი ცოლის მიმართ. „შენც შეგიძლია, ორ ნაჭერზე მეტი მიირთვა“, — თქვა კაცმა, ისე რომ თავი თეფშიდან არ აუღია.

— ღამე პური მწყენს, ჭამე, კაცო, ჭამე, — თქვა ქალმა და მაგიდასთან ლამპის შუქზე დაჯდა.

კეგლის ბილიკი

კაცებმა ორმო ამოხარეს. ის იყო ფართო და ერთ ადამიანს დაიტევდა, მოკლედ, საფლავს ჰგავდა. წინ იარაღი ედოთ. ეს ადამიანის სასროლად გამოიგონეს. მკვლელები უმეტესად მსხვერპლს არ იცნობს, არ ესმის მისი ენა, არაფერი დაუშავებია,

მაგრამ მაინც უნდა ესროლოს. ასე უბრძანეს. ერთ ჯერზე შეუძლია ბევრი მოკლას, რადგან ცნობილია ერთ წუთში ექვსზე მეტი ტყვია ვარდება. ამისთვის ფულს უხდიან.

ამ ადამიანების წინ ასევე მეორე ხვრელი იყო. ორმოდან რაღაც არსების თავი გამოჩნდა, ეს არსება ადამიანს ჰგავდა, მას ჰქონდა ცხვირი, რომელსაც სუნამოს სუნი ასდიოდა, თვალები, რომელსაც ქალაქის ან ყვავილების დანახვა შეეძლო, პირი, რომლითაც პურს ჭამდა, „ინგე“ ან „დედა“ ამბობდა. ის დაინახეს მამაკაცებმა, რომელთაც იარაღები ჰქონდათ თან.

— ისროლე! — ბრძანა ერთმა.

ბრძანება შესრულდა. მოკლეს. ახლა აღარ ასდიოდა სუნამოს სუნი, ვეღარ დაინახავდა ქალაქს და ყვავილებს, ვეღარ შეჭამდა პირით და იტყოდა „ინგეს და დედიკოს“. ვეღარ...

ორივე მამაკაცი თვეების განმავლობაში თხრიდნენ ამ ორმოს, მათ ბევრი ადამიანი მოკლეს, რომელთაც არ იცნობდნენ, არაფერი დაუშავებიათ და რომლის ენასაც ვერ იგებდნენ, მაგრამ ვიღაცამ იარაღი გამოიგონა, რომლითაც შეუძლიათ ერთ წუთში ექვსზე მეტი კაცი მოკლან. ვიღაცამ ბრძანება გასცა.

იმდენი ადამიანი მოკლეს, რომ მათი გვამებისგან ერთი დიდი მთა დადგებოდა. როცა იძინებდნენ, სხეულები იწყებდნენ რხევას, როგორც კეგლის ბილიკი, რხევისას ჩუმი გრგვინვის ხმა ისმოდა და მამაკაცები იღვიძებდნენ.

— ასე ბრძანეს, — ჩაიჩურჩულა ერთმა.

— ჩვენ შევასრულეთ ხმამაღლა უპასუხა მეორემ.

— მაგრამ ეს საძინებელი იყო, — ამოიკვნესა პირველმა.

— ხანდახან სასიამოვნოც არის. — გაეცინა მეორეს.

— არა, — იყვირა მოჩურჩულემ.

— კი, ხანდახან ეს სასიამოვნოა, მართლაც რომ სასიამოვნოა.

ორივე გაჩუმდა და საათობით ისხდნენ ასე, არცერთს არ ეძინებოდა, უცბად ერთმა ღუძილი კვლავ დაარღვია: — ჩვენ ღმერთმა შეგვქმნა...

— მაგრამ ამისთვის ბოლიში აქვს მოსახდელი. ვიცი ვიღაც იტყვის, რომ ღმერთი არ არსებობს.

— არ არსებობს?

— ეს არის ერთადერთი გამოსყიდვა იმისა, რაც აქ ხდება.

— მაგრამ ჩვენ ხომ ვარსებობთ, — ჩაიჩურჩულა ერთმა.

— კი, ჩვენ ვარსებობთ. — ჩურჩულით უპასუხა მეორემ.

ორივე მამაკაცი, რომელთაც უბრძანეს, ბევრი ადამიანი მოეკლათ, არცერთს არ ეძინებოდა, რადგან გვამები რხევისას გრგვინვის ჩუმი ხმას გამოსცემდნენ.

— და ჩვენ ასე ვცხოვრობთ.

— და ჩვენ ასე ვცხოვრობთ.

— გეყოთ, დაიძარით! — დაიყვირა ვიღაცამ.

ორივე მამაკაცი წამოდგა და იარაღი აიღო ხელში. სადაც კი ადამიანი ხვდებოდათ, ესროდნენ. ყოველთვის იყო ადამიანი, რომელსაც არ იცნობდნენ და არაფერი დაუშავებია, მაგრამ ესროდნენ, რადგან ვიღაცამ სწორედ ამისთვის გამოიგონა იარაღი და ისინი ამით შოულობდნენ ფულს.

და ვიღაცამ — ვიღაცამ ეს ბრძანა.

მარინა ლონდაძე

მწვანე თავსაფარი

დაღამდა. ოჯახმა დაიძინა. ჩვენი საძინებელი ოთახი მეორე სართულზე, გზის პირასაა. ფანჯარას ლედვის ფართო ფოთლები ჩრდილავენ. გვიანი შემოდგომაა.

საკმაოდ ცივა. ცა ისე იღრუბლება, თითქოს თოვას აპირებს.

– წავიდეთ?

– წავიდეთ.

ვერთხილობთ, არავინ გავაღვიძოთ, კარის ხმაურს ვერიდებით და ფანჯრიდანაც მოხერხებულად გადავდივართ. ხელჩაკიდებულები მივიკვლევთ გზას სიბნელეში, სულმოუთქმელად, შეუსვენებელივ ავრბივართ ციცაბო ბილიკზე. პირველი შემთხვევა არ არის, ასე მოკლე გზით რომ გვიწევს ასვლა, ამიტომ არც ახლა გვიჭირს.

– ნეტავ თუ მოვა დრო, როცა აქ არბენას ვეღარ შევძლებთ? – მეკითხება ზურიკო.

– არა – ვპასუხობ მე და მთელი მონღოებით ვუსწრებ წინ.

– აი, ჩემი სკოლა. რამდენი მოგონება გვაკავშირებს ამ პატარა შენობასთან. ბავშვობა, პირველი მეგობრები, პირველი სიყვარული... გართობა, ცეკვა, სიმღერა, თამაში. სკოლიდან არც ისე მოშორებით, ჩემი სახლი ჩანს. სინათლე ანთია, ეზოს სინათლეც... როგორ მიყვარს ეს სახლი, ეს სინათლე... არასდროს ჩამიქრო, ღმერთო! – ვევედრები ღმერთს..

ჭიშკრის ხმაური მასპინძელს მაშინვე ესმის, სამზარეულოს ფანჯრიდან დიასახლისმა გამოიხედა, მიხვდა სავარაუდო ღამის სტუმრებს, კარებისკენ გამობრბის.

– თქვენ გენაცვალოთ დედა! ეს რა საღამო დამიღამდა, გული მიგრძნობდა, გელოდით!

თითქოს ასი წლის უნახავები ვყავდეთ, ისე გვეხვევა და გულში გვიხუტებს მე და ზურიკოს. უსწრაფესად იშლება მაგიდა. მამას სამი განსხვავებული ფერის ღვინო გამოაქვს. მის დაყენებულ ღვინოებს სულ სხვა გემო და ელფერი დაჰკრავს. სოფელს სძინავს. ჩვენ კი... ჩვენს მოღვნას და სიყვარულს საზღვარი არ აქვს. სიძე თამაღობს,

თავს არ ზოგავს, ლამაზი სიტყვებით ყვება საღვთობებს, არატრადიციულად, რაც განსაკუთრებით ნიბლავს ტრადიციულ, ყოფილ თამადას.

ოთხი ადამიანი, თითქოს ტოლნი, თითქოს სწორნი, ისე ვილხნთ, როგორც ათასი...

– აბა, ფოქსტროტი! – და სიძემ სიდედრი გაიწვია საცეკვაოდ. დედაც სიხარულით დაჰყვა, გოგოსავით დაქრის... მე კი მამა მიწევს პარტნიორობას და ისე შესანიშნავად მიყოლიებს ცეკვაში, უცნოს პროფესიონალი მოცეკვავე ვეგონები... შემდეგ „პარტნიორებს“ ვცვლით... ბოლოს კი მე და ზურიკო...

მოქანცვამდე ძღერის ფირსაკრავი...

ბედნიერებაა...

შუალამე ნელ-ნელა ალიონისკენ მიიწევს. განშორება გვეძნელება, მაგრამ რას ვიზამთ. გარეთ გამოვდივართ. ცას ღრუბელი ნისლში გაუხვევია და უკვე თოვს. თეთრი მსხვილი ფანტელები ცვივა ციდან. დედა და მამა გვაცილებენ. ჩემი ჯელტმენი „მსხვერპლს იღებს“, თბილ ქურთუკს იხდის და მხრებს მითბუნებს.

– ჩემი სიკვდილი! დასველები, გაცივლები, შვილო! – დედა თავის პატარა, მწვანე, თხელ შიფონის თავსაფარს სასწრაფოდ იხსნის და სიძეს მხრებზე ახვევს. ზურიკო არ უხერხულობს. ყურადღებას იფერებს და ხელზე ემთხვევა... გრძელ, შავ წამწამებზე თეთრი ფანტელები ეცემიან, მწვანე დიდრონი თვალებით სიყვარულს და ბედნიერებას ასხივებს...

– როგორ მიყვარხართ, რომ იცოდეთ! ღმერთმა გამოგაცდევინოთ ეს სიყვარული თქვენს შვილებზე – ამბობს დედა.

– უკეთეს სიძეს არც ვინატრებდი! – ამატებს მამა, – ზურიკო, შენნაირს, მხოლოდ...

ასე ვმორღებით ერთმანეთს... იმავე გზით ნელ-ნელა ვეშვებით. ჩუმად, ფეხაკრეფით, უხმაუროდ ვიპარებით სახლში, კვლავ ფანჯრიდან. ქვემოთ სართულზე ისევ სძინავთ და არავინ იცის ჩვენი ღამის ვოიაჟის შესახებ.

თუნდება... თოვლი ფარავს ყველაფერს. სახლებს, ეზოებს, გზებს... და ჩვენს ნაფეხურებსაც ფანჯრის რაფასთან...

.....

ეს, უკანასკნელი, ერთად ყოფნისა და „სიყვარულის საღამო“ იყო, თურმე... მას მერე დედა აღარ მინახავს...

.....

ამ დღით, სოფლის ძველებური კარადიდან, შიფონის მწვანე თავსაფარი გადმოვარდა... საგანგებოდ, ლამაზად დაკეცილი მწვანე თავსაფარი... ჩვენ ორივემ თვალი მოვარიდეთ... თავსაფარსაც... ერთმანეთსაც...

თურმე ქვეყნად სიყვარულიც, სიყვარულიც მოსასწრებია...

მე შენ გიპოვე!

მაისის წვიმა მოაწყდა ქალაქს. მოულოდნელად დაესხა თავზე დამტკვერილ ფიჭვებს. მტკვერი სივრცეს მოედო, გაიფანტა. წვიმამ დაჯაბნა, დააცხრო და ცოტა ხანში მწვანე ტბორებად მოავლო ქუჩებს.

არ შემიძლია, ადვილად ვერ ვუძლებ მაისს. მგონია ხელახლა ვიბადები, ეიფორიაში ვარ და ისე ვტირი, როგორც ახალშობილი ბავშვი. ან როგორ შეიძლება ჩვეულებრივი თვალით ვუცქირო ბუნების ხელახალ გაცოცხლება-აყვავება-ამწვანებას!

თრიალეთის მთის წვერზე ისევ თოვლი დევს. უფრო დაბლა მწვანე ლურჯში გადადის, კიდევ დაბლა სალათისფერი ხასხასა ბორცვები ჩაკვრიან ფერდობებს, კიდევ უფრო ქვემოთ კი, ხავსისფერი მდელოები თეთრ გვირილებს მოუქარგ-მოუხატავთ. ჭალაში ყვავის ყველა ფერი: წითელი, ყვითელი, თეთრი, იასამნისფერი, ვარდისფერი – ათასი, ათასი, ათასი ფერი!

– აწყურის ხატს მოაბრძანებენო, – შემომძახა მეზობელმა.

თავბრუ მეხვევა, მაგრამ მაინც მივდივარ. რამდენი ხანია, ტაძრის კარი არ შემიღია. მრცხვენია ღმერთის, მრცხვენია მოძღვრის, ჩემი თავის კი ყველაზე მეტად მრცხვენია.

მედავითნე ლოცვებს კითხულობს. ვუყურებ ხატებს და ვფიქრობ, როგორი ცოდვილი ვარ. ნუთუ კიდევ მაპატიებს უფალი ულოცველობას, წირვაზე წაუსვლელობას, უმარხულობას და, ვინ იცის, რამდენ ცოდვას, ჩადენილს – ნებით თუ უნებლიეთ.

ვდგავარ მორიდებით, დამძიმებული.

ტაძარში ახალგაზრდა ბიჭი შემოვიდა. ანალოგიაზე დაბრძანებულ ხატს ემთხვია, მობრუნდა, დამინახა, სწრაფი ნაბიჯით ჩემკენ გამოიქცა და ჩამეხუტა. ერთ-ერთი ჩემი აღზრდილი იყო. რა თბილად ჩამეხუტა! მახსოვს, ძალიან პატარა ბზის ტოტებიდან ჯვრებს თლიდა და მჩუქნიდა...

როგორ მიყვარს...

გარშემო მოვაგლე თვალი. ჩოხოსნები, მგალობელთა გუნდი, სტიქაროსნები, მრევლი... უმეტესობას ვიცნობ...

როგორ მიყვარან...

ის, ის, ის...

გვერდით მეგობრები მიდგანან. ერთს ჩემი ხელი აქვს ჩახუტებული, მეორე კი დიდ კელაპატარს მჩუქნის, რომ ავანთო.

როგორ მიყვარან...

ჩემი მოძღვრის გალობის ხმა ჩამესმის... „მეუფეო ზეცათაო, ნუგეშინისმცემელო“... რა ლამაზი ხმაა... გაუბზარავი... ტკბილი... მშობლიური...

როგორ მიყვარს...

უცებ კითხვა დამებადა – არის ვინმე, ისეთი, ვინც არ მიყვარს?! – ისევ გონება გამეფანტა, ლოცვებს ვერ ვუსმენ... – არის ასეთი ვინმე?! ვერ მოვიგონე. თვალები დავხუჭე და გადავაგლე ჩემს ნაცნობ-უცნობებს, მეგობრებს, ახლობლებს...

როგორ მიყვარან... როგორ მიყვარან...

საიდან იტევს გული, ეს პატარა, ერთი ციციქნა გული ამდენ სიყვარულს, რომ არ სკდება! მამას სიტყვები მომაგონდა, „გული ადამიანის პატარა, საიდუმლო ოთახია, სადაც ყველაფერია შენახული, რაც კი გჭირდება“. მე? მე რა მაქვს შენახული?

სიყვარული, სიყვარული მაქვს შენახული. ოჯახის, ადამიანების, ქვეყნის, მიწის, ბალახის, ყვავილების, სამყაროს სიყვარული... ფრინველთა თუ ცხოველთა... სიცოცხლის, სიცოცხლის სიყვარული...

ისევ ღმერთისკენ გამექცა გული. ნეტავ, მაპატიებს?

– მაპატიებ? – და იმდენად დიდი იმედით ავიხედე ტაძრის გუმბათისაკენ, შეუძლებელი იყო, არ დავენახე...

უცებ ვიგრძენი, რომ ის, იქ, მალა კი არა, ცაში კი არა, ღრუბლებში კი არა... აქ... ჩემთან, სულ ახლოს იყო... იმდენად ახლოს, რომ ხმაც კი მესმოდა... მე კი, სად აღარ ვეძებდი!

– სად არ ვეძებდი, უფალო! შენ კი ჩემს გულში იყოფილხარ!.. სიყვარულის სახელით!.. იმედი, იმედი მომეცა თანანადებთა ჩემთა პატიების, მოტევების იმედი... რადგან შენ ხომ სიყვარული ხარ და ჩემთან ხარ, უფალო... მე შენ გიპოვე!

„შენ ხარ გზად და შენ ხარ ჭეშმარიტებად და ცხოვრებად“...

...და შენი სახელია ს ი ყ ვ ა რ უ ლ ი!

– მე გიპოვე შენ, უ ფ ა ლ ო!

ნმსტან ხრიკული

წერილები დედას

სამხედროფორმიანი კაცის დანახვაზე შეკრთა.
 – საით? – ჰკითხა მკაცრსახიანმა მამაკაცმა.
 – დედასთან. – ჩუმი ჩაილაპარაკა და ხელით ანიშნა ზემოთ, ფერდობისაკენ.
 ქართულად ნათქვამის გაგონებაზე გაუბედავად მიუახლოვდა სამხედროებს, პარკი გაუწოდა და მორიდებით უთხრა: ვაშლი მიირთვით, ძია...
 ბავშვის ხმაზე ჯმუხსახიანმა გვერდულად მიხედა გოგონას, რომელსაც სიცივისაგან ერთიანად გაწითლებოდა ხელები...
 – მოიცადე, – თითქოს გაუთბა ცივი ხმა სამხედროს. ერთ ვაშლი ამხანაგს გაუწოდა, მეორე თვითონ დაიტოვა და პარკი უკან დაუბრუნა.
 – მადლობა, მეტი არ გვინდა...
 სწრაფად აირბინა გოგონამ აღმართი, დაბალ ბუჩქებში მიმალულ თოვლიან ბორცვთან შეჩერდა, მალევე გაუარა დაღლილობამ, დაწყნარდა. ახლა არავისი აღარ ეშინოდა. ფრთხილად ამოალაგა პარკიდან ვაშლები, ნაზად დაალაგა. შეხვეული ვაშლები გახსნა და იის პატარა კონა ამოიღო (წინა დღეს ბებიასთან ერთად დაკრიფა ალაგ-ალაგ თოვლით აჭრელებულ მზვარეში).
 ჩუმი აქვითინდა, მუხლჩახრილი, პატარა ხელე-ბით ეფერებოდა მისთვის ძალიან ძვირფას თოვლიან გორაკს და ცრემლები ეყინებოდა სახეზე.
 ერთხანს ასე იყო, მერე გაყინული სხეული გაუთბა, გაუკვირდა, საფლავიდან თითქოს სითბო მოდიოდა.
 ტასო მასწავლებელი გაახსენდა, სიკვდილის წინ რომ დაიბარა და სთხოვა: – შენ კარგი გოგო ხარ, დაუნარელი, ესენი (რუსები იგულისხმა) რომ წაეთრევიან აქედან, ამირბინე ჩემს საფლავზე და მახარე... მერე შემცბარ გოგონას გახედა და ჩუმი გააყოლა – ხმამაღლა მითხარი, აუცილებლად გავიგონებო.

ორი წლის შემდეგ პაპამაც იგივე სთხოვა...
 ეჭვნარევი მხერა მიაპყრო სივრცეს. ნუთუ... მერე ადგა და გაოცებულმა დახედა საფლავს. თოვდა, მაგრამ კარგად ჩანდა ყვავილებზე დადებულ რვეულის ფურცელზე დაწერილი – 8 მარტს გილოცავ,

საყვარელო დედიკო!

სულმოუთქმელად ჩაირბინა დაღმართი. სამხედროები ისევ იქ იდგნენ. ნეტა, რას სდარაჯობენ სასაფლაოსთან?

ნაბიჯს აუჩქარა. გზაში ბებია შეეგება, მოეფერა:
 – სად დაიკარგე, გოგო, რამდენჯერ გაგაფრთხილე, მარტო არ გახვიდე სახლიდან, საშიშია-მეთქი. მტერი კარზეა მოსული, შვილო, მეშინია, არაფერი დავიშაონ. პატარა გოგონამ დაამშვიდა აღელვებული ბებია და მრავალმნიშვნელოვნად ჰკითხა:
 – მკვდრებს ესმით ეს ყველაფერი?
 – ჰო, – დაუმოწმა ბებომ.
 – ხედავენ კიდევ?
 – ხედავენ, მაშ...

ჩემო საყვარელო დედიკო, ჩუმი ყოფნა მიყვარს, ხომ არ გეწყინება, წერილები რომ მოგწერო ხოლმე, კარგი, დედა?
 შენს სურათს ვეხუტები, გეფერები და გიყვები ამბებს.

ჩემო საყვარელო დედიკო!
 ისევ ხუთებზე ვსწავლობ. წიგნებსაც ვკითხულობ, რომ არ წავიკითხო, მეშინია, შენ არ გაბრაზდები. სკოლაში ოსური ენა დაგვიმატეს. იმის სწავლა მიჭირს. რუსული ენის სწავლა ისე არ მიჭირს. სკოლაში ბავშვებიც ნაკლებად არიან. მეშივე კლასში მხოლოდ ერთი მოსწავლეა, მერვეში სამი და ასე. ყველა წეროვანში გადასახლდა.

ჩემო დედიკო!
 იცი, ჩემი ციციქნა დაიკარგა, მე და ბებო ვეძებდით, ხმამაღლა ვეძებდით. სამი დღის შემდეგ ვიპოვეთ, ერთ ნასახლართან ვნახეთ. ხმა რომ გაიგონა, სა-მაღალიდან გამოძვრა და ყფით ჩვენკენ გამოიქცა. გახარებული წკმუტუნებდა, გარს გვივლიდა და ხელეებს გვილოკავდა. მერე შეწყვიტა ჩვენი მოფერება, გაჩუმიდა და ისევ იქ შეძვრა, საიდანაც გამოჩნდა. ბებამ თქვა, უთუოდ პატარა ლეკვები ჰყავსო. ვერ გამოვიყვანოთ, არც დავგანებებს, თვითონ მოვა თვისი შვილებითო, დამამშვიდა.

ჩემო დედიკო, დედა!
 ერთ აღრიან დილას ბებოს ძახილმა გამაღვიძა. წინსაფარი გაშალა და იქიდან ხუთი ულამაზესი, ნაირ-ნაირი, ბუთხუზა ლეკვების თვალები შემომცქეროდნენ. ჩვენი ციციქნა კი, ახლა უკვე გაზრდილი, კართან წრიალებდა.

ჩემო დედიკო, შენი წასვლის შემდეგ თუ რამე გამახარებდა, არ მეგონა. მთელი დღე ლეკვებზე ზრუნაში ვაგატარე.

ჩემო საყვარელო დედიკო!
 არ მინდოდამეთქვა, მაგრამ ვერ მოვიტოვებ. ჩვენ სახლი წაგვართვეს. სხვა ოსებმა კი არა, იმით, ვისგანაც ვიყიდეთ (არ იდარდო, ოდესმე ხომ დავი-

ბრუნებთ). ყველას წართვეს ათი, ოცი, თხუთმეტი და ოცდაათი წლის წინ გაყიდულიც კი. ფული არც ჩვენ და არც არავის არ დაუბრუნეს. კარის საკეტები გააფუჭეს და სხვა ბოქლომებით დაკეტეს. არაფერი გამოგვატანინეს, შიშით ვინ გააღებდა! არაფერი არ გვინდა, მარტო შენს დარგულ ყვავილებზე ვვკავრობ, უწყლოდ დახმებიან. ყოველდღე მივდივარ და ჩვენს ფანჯრებს შევყურებ, აბა, მწვანედ ჩანს თუ ყველა გახმა?

ჩემო საყვარელო დედიკო!

მზია ბებომ უთხრა ბებოს, ნუ დარდობთ, ჩემთან გადმოდით და იქ იცხოვრეთ, ბებომ იუარა, სირცხვილია, ტვირთად როგორ გექცეთო. მერე სთხოვა, ეზოში რომ პატარა ფარდული გაქვთ, ცოტა ხანს იქ ვიქნებით, იქნებ მანამდე სასლიც დაგვიბრუნონო. ჰოდა, იქ დავსახლდით. მზია ბებოს, ყველაფერი, რაც გვჭირდებოდა, წინასწარ შეეტანა (ვითომ იქ იყავი), ბებო მაინც მიხვდა და თქვა, როდის შევძლებ ამ ქალის სიკეთის გადახდასო.

ჩემო დედიკო!

აქ ყველანი ერთმანეთს ეხმარებიან, ვისაც როგორ შეუძლია. ბებოც ეხმარება მეზობლებს: ხილის დაკრეფაში და სხვა. ვინმე ავად რომ გახდება, ერთმანეთს პატრონობენ, უკლიან.

დედიკო, დედა,

წართმეული სახლის ეზოში ვიპოვეთ გადაგებული, დახეული, ტალახიანი დიდი წიგნი, საქართველო რომ ეწერა, სურათებიანი, შენ მიყიდე, გახსოვს, დედიკო? ბებო ცდილობდა, ჩემთვის დაემალა, მაგრამ მე მაინც დავინახე და ტირილი დავიწყე. ბებო მამშვიდებდა, ნუ ტირი, შვილო! სანამ ერთი ქართულიც კი ფეხზე იდგება, ქართულ ენას ვერავინ მოერევა და ვერც გადააშენებსო.

ჩემო საყვარელო დედიკო!

მე არ მეშინია ავტომატიანი სამხედროების, ჩვენ არაფერს გვიშავებენ. დედა, დედიკო, ჩვენი ციციქა, ხომ იცი, როგორი ავია, ეზოში არავის ატარებდა, გაგიკვირდება, თოფიან სამხედროებს რომ ხვდება, ჩუმიად, კულის ქიცივით მიჰყვება უკან. ახლა მეტყვი – ეშინია და იმიტომო. არა, ციციქას არავისიც არ ეშინია.

ჩემო საყვარელო დედიკო!

...ათი წლის გავხდი. როგორ მიდა, შენც ჩვენთან იყო. როგორ მენატრები, როგორ მინდა შენი ნახვა, დედიკო, შენი მოფერება, შენი ხმის გაგონება. ყველაფერი მენატრება შენი, დედა, მენატრები, მენატრები, მენატრები...

საყვარელო, დედიკო!

იმდენი საჩუქარი მომიგროვდა – წიგნები, თოჯინა, კამფეტები. ბებომ და მზია ბებომ ხაჭაპურები გამოაცხეს, ლიმონათი და ნამცხვარიც გააჩინეს და

ლამაზი სუფრა გაშალეს. უშენოდ არავის არაფერი უხარია. შენ გარეშე სუფრაც მოწყენილია და ყველაფერიც, ჩემო ლამაზო!

დედა, დედიკო!

ბებოს ვუთხარი, წეროვანში სახლი ხომ გვაქვს, იქ წავიდეთ-მეთქი. იუარა. არ უყვარს, დევნილებს რომ გვეძახიან საკუთარ ქვეყანაში მყოფებს, – ჯერ არა, შვილო, ჩემს შვილს ვერ მივატოვებ, თანაც სასაფლაოს ასე გავერანებულს ერ დავტოვებო.

მერე აღარ მითქვამს წასვლაზე არაფერი.

ზაფხულის ცხელი დედა, ბებიას შევეხვეწე, მდინარეზე გავეშვი საბანაოდ. ის და მზია ბებოც წამოვიდნენ და მდინარის პირას ჩამოსხდნენ.

მდინარე ქსნის გაღმა-გამოღმა სანაპირო სავსე იყო უცხო კაცებით, ქალებით და ბავშვებით. ორისამი ბავშვი ვიყავით და სად გვებანავა, არ ვიცოდით. სულ რუსული და ოსური ლაპარაკი გვესმოდა, თითქოს ჩვენი ადგილი არსად იყო ჩვენთვის და მდინარეც კი საშიშ და გაბრაზებული ჩანდა.

დედა, დედიკო!

დღეს ერთმა ქალმა დაუძახა ბებოს და რაღაცას ელაპარაკებოდა. სიტყვები არ ისმოდა კარგად. ჩუმიად ჩავიმალე ლობის ძირში და ყური მივუგდე.

ჩემო დედიკო, ვიცი, ჩემი საქციელი არ მოგეწონება, მაგრამ მივხვდი, ჩემზე რაღაცას ლაპარაკობდნენ და იმიტომ გადავწყვიტე, ჩუმიად მოსმენა.

– ქალბატონო ნათელა, ბავშვი მარტოა მთელი დღეები, ცოდოა.

– რატომ არის მარტო, სკოლაში დადის, ჩემ გვერდითაა...

– კი, მაგრამ, იქ ბევრი ბავშვია. ვაკვეთილებსაც იქვე ამზადებენ. მასწავლებლები მიეხმარებიან. ღამით მარტო ბავშვები არ არიან, მათთან ძიძა იძინებს. საჭმლით, ტანსაცმლით და ფეხსაცმლით უზრუნველყოფილი იქნება. შაბათ-კვირას შეგიძლიათ შინ წამოიყვანოთ. იფიქრეთ ამაზე.

– არა, შვილო, დიდი მადლობა, მაგრამ მეტი არავინ მყავს, არ მაქვს იმის გასაჭირი, ერთი ბავშვი ვერ შევინახო. ვერა, ვერ მოვიცილებ გვერდიდან. ცოტა ხნით თვალს რომ მიეფარება, მეშინია, მგონია, რაღაც დასცეს პირს და ჩაყლაპავს-მეთქი. აი, მისი მშობლები ცოცხლები რომ იყვნენ, თვითონ გადაწყვეტდნენ, მე კი არ შემიძლია, გენაცვალე. – კიდევ ერთხელ მოუბოდიშა ბებომ ქალს და მადლობა გადაუხადა.

მერე გავიგე, ბავშვთა სახლის „პრიუტის“ დირექტორი ყოფილა ის ქალი. შენ გიცნობდა თურმე.

ჩემო დედიკო!

მთელი დღე წვიმდა, ლალის პატარა დას დახეული ფეხსაცმელებიდან ფეხები დაუსველდა. დაპატარავებული ბოტები რომ მქონდა (შენი ნაყიდი რომ იყო, იმიტომ ვინახავდი), შემეცოდა, ბებოს ვუთხარი, ის ბოტები ვაჩუქეთ. ნეტა გენახა, როგორ

უხაროდა. მთელ დღეს გზაზე გუბებში ჩამდგარ წვიმის წყალში დარბოდა. შენც ხომ აჩუქებდი, ჩემო კეთილო დედიკო?!

ჩემო საყვარელო, დედიკო!

ყველაფერი უნდა გაიამბო. დღეს ყველა სადღაც გარბოდა, მე და ბებოც წავედით.

მდინარე ქსნის მაღლა გზიდან დიდი სამხედრო მანქანა მოცურებულიყო და კაცებს თოკებით რომ ეშველათ, სადაცაა გადავარდებოდა ქვემოთ ჭალა-ზე. მთელი ძალით ეწეოდნენ და ძალ-ღონეს არ ზოგავდნენ, რათა მოესწროთ და კაბინაში მყოფი ახალგაზრდები როგორმე იქიდან გადმოეყვანათ.

როგორც იქნა, თოკები მახლობლად მდგომ დიდ ხეს მოაბეს და მანქანა ზედ ბეგზე შეაჩერეს. ყველას უხაროდა მათი გადარჩენა.

შინ დაბრუნებისას ბებოს ვკითხე:— ბებო, ისინი (რუსები) ხომ მტრები არიან, რატომ მიმეხმარეთ?

— სამაგიერო სიკეთით იხდება. სიკვდილისთვის ყველა ცოლოა, შვილო.

ჩემო დედიკო!

ბებოს ხილი რომ მიაქვს ბალიდან, გზად მოსეირნე რუსები რომ შეხვდებიან პატარა ბავშვებთან ერთად, ხილს აძლევს ხოლმე. მე ვსაყვედურობ.

— ხან მტრებს ეძახი მაგათ და ხილს რატომღა სთავაზობ-მეთქი?

— მაგათ არა, ბავშვებისთვის არ მენანებაო.

ჩემო ლამაზო დედიკო!

ბებო თმებს არ მაჭრის, დედაშენს უყვარდაო. მეც მიყვარს, არც მე შევიჭრი შენი ხათრით.

დედიკო დედა, ძალიან გვენატრები მე და ბებოს. არ იღარდო, ჩვენ კარგად ვართ. მარტო იმას ვღარ-ღობთ, შენ რომ არ ხარ ჩვენთან.

არ მინდა, ამდენი ამბით დავღალო. მერე კიდევ მოგწერ, თუ რამე ისეთი მოხდება. იმასაც მოგწერ, რუსები რომ წავლენ ჩვენი რაიონიდან, ჩვენი ქვეყნიდან. ჩვენებურები რომ დაბრუნდებიან შინ და დევნილები რომ აღარ გვერქმევა. აღარ იქნება მიტოვებული სახლები. აქ მეზობლებთან შესიზნული ძაღლები და კატები, ყველა თავის კერას მიუბრუნდება. ვიცი, შენც გაგიხარდება, დედიკო, ნეტა შეიძლებოდეს შენი დაბრუნებაც, რა ბედნიერები ვიქნებოდით.

გკოცნი ბევრს, ძალიან ბევრს, ჩემო ლამაზო დედიკო.

* * *

დიდი ტკივილი ბავშვს „დიდ ადამიანად“ აქცევს, დიდ ადამიანს კი მალე აბერებს.

ახალგორი

პოეზია

თამარ ელოზვილი

* * *

სწორედ ამ ღამით მე ვიქნები მოდილიანი, როცა საათის ციფერბლატი თავს დახრის დაბლა, როცა ამოვა მაგიურად მთვარე მთლიანი და მეც ღამართებს შემოქმედის საამო „დამბლას“...

სწორედ ამ ღამით შემოტეხავს ფანჯარას ქარი, როგორც მძარცველი, ონავარი და როგორც ქურდი, როცა იქნება გულის ცემა ესოდენ ჩქარი და როცა მთვარე შეიქმნება საღამოს ქული...

სწორედ ამ ღამეს მე გამაფრენს ზღვა უეცარი, ზღვა ყველა ფერის, გვირილების, ედელვაისის, სხვა ემოცია მოქანავე ტაძრების ზარი და ზარის მიერ დაძახება ედემდაისის...

სწორედ ამ ღამით მე გამოვცლი ღვინიან ბოთლებს, როგორც ფუტკარი ყვავილიდან სასურველ ნექტარს და როცა ქარი მიმოფანტავს მოთენთილ ფოთლებს, მე მივეცემი მძინარებას ესოდენ ნეტარს...

სწორედ ამ ღამით გადმოხტება ჟანაც სახლიდან, თოვლი შეიგრძნობს ქალის სისხლში რაღაც სიცივეს, დაიბადება სიყვარული ისევ ახლიდან და მე ვიტირებ აუტანელ სულის სიმცირეს...

სწორედ ამ ღამით გაიეღვებს სიზმარი თოვლზე, ფარშევანგივით ფრთაგამლილი, მასავით ჭრელი, როცა ციმციმი დაეხვევა გველივით ბროლზე და გაიეღვებს სინანული ზმალივით მჭრელი...

სწორედ ამ ღამით მე გავხდები მოდილიანი, თოვლი იქნება ჟანაც სახე, მისი ანფასი როცა შემოვა საიდანღაც მთვარე მთლიანი და ნახატებით გაივსება თეთრი ღარბაზი...

ოდესღაც გემი წავიდა იქით
და უკან აღარ დაბრუნებულა...
რა დრო გასულა თურმე ლოდინში
ნაპირზე ღელვა დაუდებულა...

ოდესღაც გემი გაიჭრა იქით
სადაც ერთდება ზღვა და ხმელეთი
მე ყოველდამე ჩირღდანს ვანთებ,
როცა სულს კორტნის ყვავად ბნელეთი...

და მაშინ ექოც და მარტობაც,
თმააწეწილი, მღვიმისკენ მივბის...
მე ვუხმობ ანძებს სადღაც დაძრულებს
თუმცა კი გემი მიდის და მიდის...

ოდესღაც გემი წავიდა პორტში
და არ მოსულა იმ დღიდან ცნობა,
ნაპირს შიშინით ადნება ტალღა
და მეც მიკვდება უკვდავი გრძნობა...

და ვფიქრობ ცრემლით ქვიშაში მჯდარი
კლდეებს დასწივის თოლიის ექო,

მეზღვაურები აღარ გამოჩნდნენ
მე კი კუნძულზე სიკენტე მერგო...

და შევაჩვიე კიდევ ჩემი ხმა
ზღვის ფსკერზე საგნის ჩაძირულ ღრჭიალს...
ძილის წინ ოდნავ ყუჩდება სივრცე,
რადგან გუშბათი გამოსცემს ციალს...

ოდესღაც გემი წავიდა პორტში,
ოდესღაც ბოლო იყავი აქაც...
შენი ნაბიჯი და მისი წაშლა
იგლოვეს დიდხანს, იგლოვეს მათაც...

მაგრამ ნელ-ნელა გაცივდა ყველა...
ფუჭი ლოდინით თუ შტორმის ძალით...
ყოველდამ გაღმა თეთრ სივრცეს ვხედავ...
მაგრამ ის სივრცეც მიცოცავს მალვით...

ოდესღაც გემი წავიდა პორტში...
და ქვიშა შენს ტერფს გადაეჩვია...
თურმე იმ ღამეს ის ანძაც მოკვდა
და ნაპირს მხოლოდ ქუდი ეწვია...

ძოლოდინი შემოდგომისას

შოპენი (დიდი გენიოსი)! – ჩურჩულებს ოქრო
და ოქროსფერი შემოდგომის უსიერ ტყესთან
ბურუსი თითქოს იფანტება გადამდნარ ოქროდ,
როგორც ყოველი ნეგატივი უბრალოდ შენთან...

შოპენი! (ქარის სიმფონია!) – ჩურჩულებს ვიდაც
და ფოთლის კანკალს ნაკადულში ებებენ
ფრთხილად,
სექტემბერია ჩვენს შიგნითაც, აქაც და იქაც
და შენი ნაზი სილუეტი ქარს იცვამს თბილად...

შემოდგომაა, სიოქროვე ეხვევა ტყეებს,
როგორც ყვითელი ბამბის კაშნი საყვარელ კისერს,
მე გავიხსენებ ჩვენს უდარდელ, მშვენიერ დღეებს
და მოვიფიქრებ უკან მოსვლის საოცარ მიზეზს...

სექტემბერია, ო, ამ სეზონს როგორ ელოდი,

გასხოვს, რამდენჯერ გადათვალე ამ რიცხვის
მოსვლა,
იდექი მცირე აივანთან და უძღეროდი,
ქარს სევდის ბუდის და მანძილის დიდი ხნით
მომლას...

(შოპენი! დიდი გენიოსი!) – ჩურჩულებს ახლაც
და ოდნავ მზეშიც სავარძელზე მჯდომარე თბები,
ოქროს ელფერი გასჯდომია მორების სახლსაც
და გაუშლია შემოდგომას შენს სულზე თმები...

სექტემბერია, შენ მე მიცდი გზაგადაკარგულს,
ქარი ქრის ირგვლივ და მოვდივარ შინისკენ, შენთან,
ლოცულობს ეს დღე და მახსენებს, რომ
არდაკარგულს,
ჩვენი ხეები მომელიან ოქროსფერ ტყესთან...

სამოთხის ჰიმნი ბეთჰოვენის მთვარის
სონატით

თეთრი, უფორმო არსებები მთვარის სონატას,
ტაძრის ორგანზე აფრენამდე უკრავდნენ გუშინ...
ქმნიდნენ ნოტები მილმიერი სივრცის მონახატს
და მოდიოდა ბეთჰოვენი მუსიკად სულში...

მთვარის სონატა და პირველი მთვარის ნაწილი...
ჟრუანტელს მგვრიდა და მეძახდა გალაქტიკიდან ...
ბეატრიჩის ჰგავდა ვარსკვლავების მთვარესთან ძილი
და მოდიოდა ხმა კოსმოსის სტალაქტიკიდან...

ანგელოზების საყვირები აჟღერდნენ იმ დროს,
ფესვი გაიდგეს იდეებმა გამოუთქმელმა,
გასცდა ეპოქის მწვერვალები საოცრად დიდ დროს
და დაიბუდა სასწაულმა წარმოუთქმელმა...

გაბრწყინდა ტაძრის თვალმწუხარე, ძველი ფრესკები,
სერაფიმები, ქერუბიმნი, საყდარნი, ძალნი...
ათი ათასი ანგელოზი და მოწამენი,
აღვთისმეტყველდნენ მოციქულთა ცეცხლების
ძალით..

და უცებ თითქოს დედამიწამ შეწყვიტა ბრუნვა
და ეკვატორი ისარივით გაფრინდა სადღაც,
დასრულდა გლოვა, აგონია, წყევლა და კრუნჩხვა,
ტაძრის წერტილში ნამიწარი ვიდექი საღაც...

თეთრი, უფორმო არსებები მთვარის სონატას,
ტაძრის ორგანზე აფრენამდე უკრავდნენ გუშინ...
ქმნიდნენ ნოტები მილმიერი სივრცის მონახატს
და მოდიოდა ბეთჰოვენი მუსიკად სულში...

მარსის ფირფიტა

კვდება მარცვალი, მაგრამ სანაცვლოდ,
მისით ახალი სიცოცხლე ჩნდება,
ბრუნავს პლანეტა, არა სანაღვლოდ
და გზა მართალი უფალთან ხვდება...
ასე ტრიალებს მარსის ფირფიტა,
ასე ციალებს გარსის შრეები,
სული ნისლეულ ტბასთან მიფრინდა
და წარმოიქმნა რთული წრეები...
სწორედ ისეთი, როგორსაც მხოლოდ,
ფანტაზიების სითეთრით ცდიან,
ჩემი ოცნება ასრულდა ბოლოდ
და მას იების კონებით ქმნიან...
და რა ახლოა თურმე სურვილი,
როგორ ველოდი მზესთან შეხვედრას,
მიწაზე დარჩა მრუდე წყურვილი,
მიწიდან ავცდი ბელთან შემთხვევას...
ახლა კი ბრუნავს გალაქტიკები,
განათებები პლანეტის მსგავსი,
მკურნავს კოსმოსის სტალაქტიდები
და იფანტება ყოველი ნავსი...
ხოლო ფირფიტა განავრცობს ტრიალს,
სულ ჯადოსნური გრადაციებით
და როცა სული განავრცობს ციალს
კვლავ იფარება სადა იებით...
აი, ასეა ციკლი სხვაგვარად,
დასასრულიდან დასაწყისამდე,
იქმნება ფორმა უკვე ამგვარად
და სხივი ჩადის დასად-მიწამდე..

შინაგანი სამყაროს ორი მხარე

დაცემულისთვის მტანჯველია უსასრულობა,
უკვდავისათვის კი ძნელია მიწაზე ყოფნა...
არსებობს სული, მარადისი და სასრულობა
და ეს სამივე ფაზებია ჩვენეულ ყოფნად...

მარადისობას ჩვენ გარეშე არა აქვს არსი,
როგორც თვითონ ჩვენ მის გარეშე არა ვართ რამე...
ადამიანი დედამიწის ღრმა შინაარსი,
ძალიან ხშირად ესწრაფება ცოდვას და ღამეს...

და ასე გარბის წელიწადი, გადის წამშობი...
ყველა სხვაგვარად კვლავ განიცდის რაღაც
ცვლილებას...

მოგონებაა ემოციის დიდი საზომი,
რომელიც ტოვებს აღუწერელ შთაბეჭდილებას...

ურწმუნოსათვის უცხო არის მორწმუნის აზრი,
სიბნელისათვის კვლავ უცხოა სინათლის ცნება...
ადამიანი მიწად რჩება საქმით და ფრაზით,
მისი სხეული კი უბრალოდ, მარტივად ქრება...

დღეს ნუ დამტოვებ, ოღონდაც დღეს ნუ შემეღვები,
ნუ შეეერევი მეწამულად ზამთრის განთიადს,
ანთია ცეცხლი სიყვარულის შიშველ ხელებით
მოვისათუებ და გიწამლებ ჩემზე დარდიანს.
იცი, ძვირფასო, შენ შემქმენი, გამომიგონე,
ახლა ვიგონებ, როგორ შევრჩი მარტო ამ კიდეს,
შემომეშველე, შეეწიე დაღლილ სტრიქონებს,
მარტო ვერ ვზიდავ ამ სამყაროს, შენ რომ ამკიდე...
ნუ, ნუ დამტოვებ, ნახე, როგორ მიღიმის დილა,
იაღონებსაც ყური უგდე, როგორ გალობენ!
ჩემი ხარ, ჩემი, მეტოქენო, იყავით ფრთხილად,
რადგან განგება მე მიცავს და მე მამწყალობებს!

სონეტი 202

აზრი რომ ჰქონდეს, მოვეუხმობდი ისევ მაისებს,
და გულში კოცონს დავანთებდი შლეგურ ვნებათა.
თაიგულებად შეგიკრავდი ედელვაისებს,
შენ მოგიძღვნიდი მას, რაც თვითონ აღარ მებადა.
ნება რომ მქონდეს, ავიღებდი ბაჭის ფრთას ხელში,
რომ დამეწერა მზის და მთვარის დაქორწინება.
წამოვიდოდა ღრუბლებიდან წვიმების თქემი,
თითქოს ბუნების თანადგომა ღმერთმა ინება.
მე რომ შემეძლოს ჩვენი ერთად ყოფნის კურთხევა,
განა ამდენ ხანს ამ სიამეს დავახანებდი?
მე ახლა ჩვენი სიზმრის კოშკის ერთი კუთხე ვარ,
ამ სინამდვილეს მე დავნებდი, შენაც დანებდი!
რა ვუყოთ, ჩემო, ასეთია იღბალი ორის, –
ჩვენ ღროში ავცდით, საუკუნე ჩადგა ჩვენ შორის!

სონეტი 209

გულის სიღრმეში დამარხული ბავშვობა მტკიცია,
თითქოს მომესმის გვირილების შორი ლოცვები.
ჩემი აჩრდილი ამ გზით შენთან ვერასდროს მივა,
მე ველარც შენი ბაგეებით დავიკოცნები.
უმკაცრეს ხსოვნას არაფერი გამოპარვია,
ვესათუებები გაუხუნარ ფიქრთა ხავერდებს.
ღამეულ ცაზე ვარსკვლავების შორი არეა,
მისი ალერსით, მიკვირს, ასე როგორ გავერთე!
ნეტავ აქამდე მე უშენოდ როგორ გავეძელი,
შევხვდით, ჰო, შევხვდით, მაგრამ უკვე არის გვიანი.
ჩვენს ფარულ ბილიკს ბურუსებში ვხედავ
გაწვლილს,
რომელსაც თითქოს დამხობია ცა რისხვიანი.
მოცურდი ჩემთან, სიყვარულის წმინდა ნაფოტო,
ოკეანე ვარ უნაპირო, უკალაპოტო!

სონეტი 205

უსმინე, ყურთან რას ჭიკჭიკებს ცელქი ნიბლია,
შენი ხიბლია თუ ლიბრია თვალთა არეში,
აზრთა თარეში შემადრწუნებს მე – ვერიღბლიანს
და ვერლიბრიანს გამაცილებს, იქ, სამარეში.
ცივდარდებგრძნობადანათოვი ჩემი სხეული,
მიწის სივრლით და სიმწვანით დაიფარჩება,
და ცისქვეშეთში შენი ნდომით გადარეული,
ეული გიჟის ხსოვნა შენ ერთს მაინც დავრჩება.
ჩემი თვალებით შემოგხედავს მზის სხივი დილით,
სულიც ყიჟინით მოგაცხრება, უთხარი რამე,
გათამამე, მე ვიქნები სიზმრების ჩრდილი,
მწველი განცდებით, ოცნებებით დამდნარი ღამე.
განაღმე ჩემი სათნო გული, სევდამრავალი,
ღიმილიანი რომ გვეღირსოს ჩვენ მომავალი...

სონეტი 500

ვერ მიგატოვებ, მაგრამ არ მსურს დიდხანს
დაგვალლო
და ამ საამო გრძელ სიმღერას შევწყვეტ ღროებით,
დილა იქნება, შუადღე თუ ლურჯი საღამო,
შენთან ვიქნები და სულმუდამ გემახსოვრები...
ხუთასჯერ მოველ შენს სახლთან და
ათრთოლებული,
ამდენჯერ შევდექ გამოღებულ კარის ტიხართან,
ამ აკრძალული სიყვარულით ვიყავ ვნებული,
მაინც ხუთასჯერ ჩაგჩურჩულე: მე შენ მიყვარხარ!
პასუხს არ ველი არასოდეს, განა გაუძლებს,
შენი გოგონა, ან ჰო უთხრა თრთოლვით ან არა?!
სჯობს ეს ოცნება ჩემს სიყვარულს დიდხანს
დაურჩეს,
თორემ გასკდება გული ბავშვის, გული პატარა...
თუ მოხვალ, ისევ მოგიმუშებ მტკივან იარებს,
მაშ, ხუთასივე საფეხური ამოიარე!...

სონეტი 619

კაცობა ვინაც დაგვანახვეს, – დაეცნენ ველზე,
 აშენეს, მკეს და ლუკმა პური არ უძებნიათ,
 არც დიდებაზე უზრუნვით და არც სახელზე
 და მხართეძოზე კოტრიალსაც არ უნდებიან.
 კაცი თუ კი ხარ, გაარჩიე მტერიც, მოყვარეც,
 მტერს მტრულად დახვდი, იარაღი აღარ დაჰყარო,
 თუ თევზი გთხოვოს ძმამ, შენა ხარ იმის მოვალეც,
 კი არ აჩუქო, თევზის ჭერა უნდა ასწავლო.
 მხოლოდ მამრობით სქესს არ ნიშნავს შენი კაცობა,
 ტრფობით ანთილი გული მკერდში უნდა გიმკერდეს,
 მორჩილი იყო ღმერთის, დაჰკმო შენ ავკაცობა,
 რომ შვილი შენი სიამაყით თვალში გიქცქერდეს.

კაცი თუ გქვია, უნდა იყო გმირი, უზადო,
 შენთვის კი არა, შენს სამშობლოს შვილნი უზარდო!

სონეტი 693

გაიზარდე-თქო, ჩავჩინებ ჩემს თავს და ველეავ,
 ვერ გამოვიდა ჩემი ეგო „ენკი-ბენკი“-დან,
 მზე დამეკიდა ფერმკრთალ ღაწვზე და სახეს
 მთელავს,

სული? ოჰ, სული, კვლავ ბავშვობას გამოეკიდა...
 უხმოდ მიხმობენ თოჯინები: სად ხარ აქამდი!...
 თოჯინა „ვიკი“ კვლავ მაჩვენებს თავის ციცქნა
 ცერს,

უსულოებმა რა იცოდნენ, თურმე, დავქაღდი,
 აღარ ვთამაშობ, ახლა, და რომ სიყვარულზე ვწერ...
 კუთხეში ზის და იცრემლება თოჯინა „ჯიმი“,
 ნაღალატევემა, შეიბრუნა ზურგი მიქცევით,
 ახლა შენა ხარ, ჯიმის ნაცვლად მფრინავი ჯინი,
 ჩემში რომ თვლემ და ამოსვლისას ლექსად იქცევი...

ეს ბარათები ჩემს ბავშვობას თითქოს მათლიან,
 მაგრამ მე მისთვის, არასოდეს მიღალატია...

სონეტი 700

გაზაფხული და ზაფხული ხომ გაგვისხლტნენ
 მარდად
 და შემოდგომაც წასასვლელად დაითვლის წამებს,
 ცივი ზამთარი გველოდება, გაყინულ, კართან,
 ახლა, ყინვაზე მომიყევი, მიაძბე რამე!

ტადრები ხმების მინავლებით ზამთრისას რეკენ,
 ღრუბლებს მოუსხამთ დაძენილი თეთრი ქურქები,
 უბრები დავალთ, საკრალური სიმშვიდით, მე კი,
 დღეს, მეშვიდასე თეთრ ღამეზე გესაუბრები...
 ვიღვიძებ მგონი, ვხვდები ჩემო, რომ სიზმრად ვნახე,
 ყველა ზღაპარი, რაც მოჰქუხდა ვულკანურ ღავად
 და ამ სიზმრებზე შენივთული მე შენი სახე,
 ვერ მოვიტაცე, რა უნდა ვქნა? – უშენოდ წავალ...

შენი ლანდებიც დაემსგავსნენ უჩინ-მაჩინებს,
 გული შენია, ჩემს ლექსში რომ აღმოაჩინე...

სონეტი 800

დადგა ზაფხული, მზის სხივები მყვანან მცველებად,
 რომ არ შესცივდეს ჩემს სიყვარულს, შენგან
 განათობს,

შემოდგომაზე, ნოემბერში რა მეშველება,
 მზე რომ წავა და თუ არ მოხველ, ვინლა
 გამათობს?!

რვაასი ღამე შემოგწირე, ტრფობის, ჯერ მხოლოდ,
 სინაზით სავსეს, ისევ შენთან ყოფნა მინდება,
 მსურს, მუდამ გყავდე და შენც მუდამ უნდა მეყოლო,
 რომ სიყვარული ავაშენოთ პირამიდებად...

ვერ ვარ ძლიერად, ალბათ წლები თავისას შვრება,
 ზღაპრების გულის ფსკერზე მაინც ვეღარ ჩავედი,
 წუთისოფელში, მხოლოდ შენ ხარ, ძვირფასო, შვება
 და სიყვარულის მართონშიც შენთან ჩავები...
 ღამე დღეს ცვლის და დღე მთვარიან ღამეს მიჰყვება,
 რომელიც დიდი სიყვარულის ზღაპარს გიყვება...

სონეტი 888

დაღლილი ვარ და ჩემი ენა მაინც ბარაქობს,
 ამბობენ, თურმე სიყვარული გადის მოდიდან,
 ოდითგან, ახლაც, მსურს ამაზე გელაპარაკო,
 „მიყვარხარ“, „ვიწვი“, „შენატრები“, „კვლეები“,
 „მოდი“ და...

კიდევ ვინ იცის, რამდენს დავწერ ჯადოსნურ
 სიტყვას,
 ტანში რომ გაგცრის, დაგანახვებს აპრილურ ფერებს,
 ჟრუანტელი რომ დაგივლის და, უამრავ ტიტას,
 ბაღში გაგიშლის და ჩემ თავსაც რომ გაგანსენებს...
 მინდა სულ გწერო, მე ხომ ვიცი როგორაც ელი,
 ყოველდღე ჩემი სიყვარულის დადასტურებას,
 მეც ასე ველი, როგორც ციცქნა გოგო-ბაღელი,
 შენს მოფერებას, ფიჭასავით დამტკბარ ცდუნებას...

ჰოდა, დაღლილი მოვედი და ვაცვამ ბისერებს,
 სულ წამიერად, შენს თბილ გულთან ჩამოვისვენე...

სონეტი 1001

სათს დავყურებ, ორი ხდება, ვახშამი ორზე,
 ათას მეერთე, ღამე ღნება განცდით, უღვევით...
 ორთავე ვზივართ სიყვარულის გადაჭრილ მორზე,
 მორზე ანბანით საუბრობენ ჩვენი გულები.
 საბარგულები აუხდია ვნებების გნისას,
 გვიანს, ჩვენს ასაკს რომ ესტუმრა, არ ჰგავს
 მონაჭორს,

მივდივარ-მეთქი, გიჩურჩულებ, – და არის გვიან,
 სანამ „დაგვიან ქუნებს“ – წასვლა უნდა
 მოვასწრო!...

შენ ისევ სდუმხარ, სიტყვებმაც კი დაჰკარგეს ღონე,
 დარჩენას მოხოვენ თვალები და ღიმილი მისნის,
 წასვლა ვერ მიხსნის შენგან... ჰოდა, შენ კვლავ
 მიძნობ,

შენი ღუმილი, იღუმალად, სიყვარულს მიხსნის...
 ვხსნით თავს, გრძობებით გამონასკველ, ოქროს
 იმ ქისებს

(და...)

გადარჩენილი სიჭაბუკე ჩვენი კისკისებს!

გიზი კვისელაძე

* * *

როგორ იქცევა, სიამე ჩვევად
 როგორ გადადის, ჩვევა რწმენაში
 როგორ ვიქცევით სიკვდილის მძევლად,
 როგორ არ ვუშვებთ, ჩვენს ცუდს სმენაში
 როგორ ვიცვლებით, მზე რომ ამოდის
 როგორ ვიცვლებით, როცა ღამდება
 როგორ მოგვწონს, რომ ცეკვა გამოგვდის
 როგორ გვკვირდება, არც გვედარდება
 როგორ ვუთავსებთ სმენას და სუნთქვას
 როგორ ანთებს, ცეცხლი სიგარეტს
 როგორ დავთვრებით, ღვინითაც თუნდაც
 როგორ ვაჩვენებთ თავებს ერთმანეთს,
 როგორ ვგვიყვებით, როცა გვეხება
 როგორ ვიყვარებთ ტუჩებს კოცნებით
 როგორ ვფიქრობთ, რომ ჩვენ არ გვეხება
 როგორ ნაცვლდება აზრი ოცნებით.

* * *

მოვა დრო, და დაიწვება ეს ჩემი ლექსი,
 წიგნის ფურცლები ვეღარ აღწერს, დღეს ჩვენს
 მომავალს,
 მე კი ავდექი და კიდევ ერთი სასმისი შევსვი,
 და ჩემს ცხოვრებას ნახშირს ვაყრი, როგორც
 ორთქლმავალს.
 დილით ავდექი ძილბურანში, სარკესთან ვდგავარ
 ვდგავარ ვუყურებ, უცხო თვალებს სარკის
 სიღრმიდან,
 წარმოსახვაში მე ამ თვალებთან საომრად მზად ვარ,
 ის კიდევ ცდილობს, ამომაჭრას ფიქრი შიგნიდან,
 ის მეუბნება, მოდი ახლოს, და მეც მივედი...
 მესმის ნათქვამი ჩემი ხმისგან, უცხო სიტყვები,
 შენ უკვე მეც გამითელე ფეხქვეშ იმედი.
 სხვას რა მოვთხოვო, ჩემი თავი ვაქციე მტერად,
 უკვე შიში მაქვს ზურგი ვაქციო, მის ბოროტ
 თვალებს,
 ვინდა გაგიყრის ხანჯალს გულში ამაზე მეტად,
 ან ვინ დაგიტოვოს მთელ საათებს, წუთში ნაწამებს
 ან რად, დარჩება ანარეკლი სარკეში კენტად,
 ვის რა მოვთხოვო, მე ჩემი თავი თვითონ მაწამებს.

ირინა ჯიკლაური

ჩემნაირ გოგონებს

ჩემნაირ გოგონებს
 ხმამალა ტირილი არ უყვართ.
 მოვარდნილ ცრემლებს, როგორც ქსოვილიდან
 ამოვარდნილ „თვლებს“
 ჯიუტად ჩააბრუნებენ და გუბდებიან.
 ჯიუტად აგრძელებენ ღუმილის ქსოვასაც.
 ლოგინში წოლას,
 ბებიის ნაქსოვ ხალიჩაზე ურჩევნიათ
 ზურგით განერთხონ,
 ფართოდ გახელილი თვალებით განაგრძობენ
 გრძელი ღამეების ძაფივით გორგალზე დახვევას...
 ჩემნაირ გოგონებს
 ათიათასი იარლიყით მკაცრად ფუთავენ
 და მომავალში ყველა მცდელობა გაფრენისა
 კრახით მთავრდება,
 აღმოაჩენენ
 წინდაწინვე ძირში წაჭრილ ფრთებს,
 ამიტომ ხშირად ურჩევნიათ ხის ძველ სახლებში,
 ხის ჭიებივით ღამ-ღამობით ფქვან ყველა სევდა,
 ხოლო სისხამზე,
 სულის შებერვით გადაფანტონ,
 უბრალოდ აღდგნენ...
 ჩემნაირ გოგონებს
 გაქცევა არ უყვართ რატომღაც,
 არც საკუთარი ჩრდილი ამინებთ სავსე მთვარისას,
 არც წვიმა ქარში მოვარდნილი,
 სახეს უშვერენ.
 ხოლო როდესაც ივსებიან,
 თავის უშობელ ცრემლებში მტკნარდებიან,
 არსად გარბიან.
 თვალს უსწორებენ სარკეში „მე“-ს და
 ასე დროდადრო
 უჟმურ ლექსებად გადმოდიან,
 დაგუბებამდე...

მა, გახსოვს?

მა, გახსოვს?
მითხარი კლდე ვარო,
მთა ვარო,
დაგჭირდე? დაგიცდი!
სულ მუდამ მზადა ვარ, გეწამლო,
ოღონდაც ნურაფერს განიცდი
ნურასდროს...
მერე კი წახვედი,
დამტოვე პირობის ამარა,
ბედია ასეთი თავხედი,
ღმერთი კი ან არის, ან არა...
მა, გახსოვს?
ახლა მე გიყვები,
რომ მდინარე ვარ და კალაპოტს
დროდადრო საერთოდ ვცილდები,
გავრბივარ, ვბრუნდები და ვნანობ...
ბოლოს კი,
საფლავთან ვიგონებ,
რომ მთა ვარ შენსავით, არ მიჭირს...
ჰო, ვცრუობ, ასე სხვებს ჰგონიათ,
მოვედი,
რადგანაც დამჭირდი...

მე, შენ და გვირილები

დღეს მინდვრის გვირილები მომიტანეს,
მიწის სურნელით გაჟღენთილი.
დაუდევრად ჩავიბნეე თმაში და სარკის წინ,
თეთრი კაბაც ავაფრიალე.
მერე...
ახლაც ისევე დაგიწყე ლოდინი
როგორც ადრე,
გულისფანცქალით, მოუსვენრად,
თუმცა იმ განსხვავებით,
რომ დღეს აუცილებლად მოხვალ,
მოხვალ და დარჩები ჩემთან...
იცი? მიყვარს ის პატარა ეკლესია,
რომელიც მე და შენ...
ჩვენს გრძნობას დაიტევს...
და არ დამწყდება გული ევროპულ ქორწილზე,

სადაც მამას შეჰყავს შვილი ხელკავით ტაძარში...
ყვითელი სურნელით გაჟღენთილი,
ფერადი ემოციებით,
ჩვენ დავიწერთ ჯვარს და
ჩემს გულს წამოვაცვამ შენს თითს ერთგულების
ნიშნად,
მე კი ვისათუთებ შენსას...
საყდრიდან გასული ავირეკლავ მზის სხივებს,
გიწილადებ მხოლოდ შენ, ჩემსას...
მე ხომ სამუდამოდ ჩავიბნეეთ თმაში,
შენ და გვირილები,
მხოლოდ თქვენ...
ორივე ერთად...

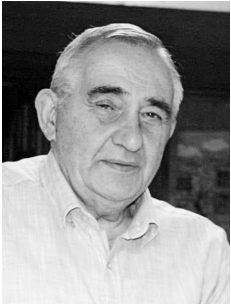
ჩამოჯექ, ქალო

ჩამოჯექ, ქალო,
აიკეცე თმების ფთილები,
მაგ გაცრეცილი მაქმანიდან დრო დაიფერთხე,
მერე მუხლებზე დაილაგე ხელის მტევნები
და თვალებში ცა ჩაიტოვე...
ჩამოდგი თუნგი,
წყაროს წყალი შესვი პემვებით,
ოქტომბრის ნამი მიიბნეე ნისლისფერ მკერდზე,
დალლილმა წამით ჩამოუშვი მიწისკენ მხრები,
თორემ ხომ ხედავ შენი ტერფები –
ღრუბლებზე თხელი და უფრო თეთრი –
წვიმისგან დამბალ მიწაში რომ მხესავით ჩადის...
სანამ ჩამოთოვს,
თავშავებით აივსე უბე,
ფესვს მოგლეჯილი გამოაშრე, მერე გაახმე
და ზამთრის ორთქლზე დიდხანს ხარშე ის
სიმარტოვე,
ჩამოწოლილი ზეგვებივით სულში რომ გაჩნდა...
ჩამოჯექ, ქალო
და კოჭებიდან ალაგებულ კაბის კალთებში ჩაჰკიდე
ფიქრი!

აშექალი

დაქვრივებულაო ამლას აშექალი,
ცალად შარჩენია სოფელს.
ცოდვა იქნებაო მართო მთაში ქალი
ნისლისა და ღამის სწორფერ.
შავში დამალავსო ცეცხლისფერ ნაწნავებს,
მზისა, შეიშნობსო შავსაც.
ბარე გადაივლის ზვავად ბევრი წელი,
მინამ გაუხუნებს თავშალს.
ამაყი არისო ხევსურის დიაცი,
ამაყად დაუხვდა სიკვდილს:
უმძრახ უმასპინძლა, უმძრახად იცდიდა,
მემრე გადაცილა ბილიკს...
ქალ მაინც ჰყოლოდა, ბედშავს იცოდებენ,
გულს გადუყრიდაო სევდას.
არცა ვაჟი ჰყავსო, ღმერთს ვერ მოუცლია,
გამოდმას ჭორები სერავს.
აფსუს, აქეთობას რარიგად ჰყვარობდნენ,
ბეკიას დანიშნულ ქალწულს,
როგორც საჩჩეღზე – მატყლს, ისე აჩჩეღ
ხევებში ჩაწოლილ წარსულს.
დაქვრივებულაო ამლას აშექალი,
ქარი ხმებს ბეჭობებს მოჭფენს.
თითქოს გუშინ იყო დაწინდული ქალი,
მალვით რომ გასტაცეს სწორფერს...
ბეკიამ იკითხოს...
ქალშავამ იკითხოს...
ეჰ, რა ენაღვლება სოფელს?

რეკაზ ბალანჩივაძე

დიდი ნახტომი უკვდავებისაკენ

„ვარსკვლავოსანი“ რეზო ჭანიშვილი

ბავშვობა, შეიძლება ითქვას, მძიმე ჰქონდა, უფრო ზუსტად კი უმძიმესი. არადა, ასეთი ბავშვობა სულაც არ უნდა ჰქონოდა ქობულეთის პარტიის რაიკომის პირველი მდივნის, დიდი ავტორიტეტის მქონე მართალი კაცის რუბენ ჭანიშვილის შვილს, (ლაუზ) რეზო ჭანიშვილს. მაგრამ დრო იყო საშინელი.

ყოველდღე ათეულობით ალალ-მართალი უდანაშაულო ადამიანს სამსახურიდან ათავისუფლებდნენ, იჭერდნენ და უმეტესად ხვრეტდნენ კიდეც, უმძიმესი და ყოვლად შეურაცხმყოფელი იარაღიყით – „სამშობლოს მტრებად“ და „მოღალატეებად“ რაცხდნენ მათ. საქმე ისაა, რომ ბატონი რეზო ჭანიშვილი 1937 წელს დაიბადა, საქართველოში დიდი რეპრესიების პერიოდში.

სამწუხაროდ, ასეთი რეპრესიების მსხვერპლი აღმოჩნდა ბატონი რუბენიც, რომელიც ჯერ სამსახურიდან მოხსნეს, მერე კი დაიჭირეს და დახვრიტეს კიდეც. და ეს ყველაფერი მოხდა მაშინ, როცა პატარა რეზო ჯერ კიდევ თვეებისა იყო. მან ჯერ არც „მოღალატე“ იცოდა, რა იყო და არც „მოღალატის შვილის“ სახელი. წისქვილის ქვა უკუდმა დატრიალდა რუბენ ჭანიშვილის ოჯახის თავზე.

უდანაშაულო ქმრის დახვრეტას ვეღარ გაუძლო რეზოს დედამ – ნატალია გორდელაძემ და მძიმედ დაავადდა. ასე დარჩნენ უმწეო ბავშვები დედამამისა და ერთგული მზრუნველების გარეშე, თანაც „ქვეყნის მოღალატის შვილების“ სახელით /რეზოს კიდევ ერთი, 6 წლით უფროსი ძმა – ბორისი, ჰყავდა). თავისთავად ცხადია, „ქვეყნის მოღალატის“ შვილების აყვანას აღსაზრდელად ვერავინ ბედავდა, რის გამოც ნათესავები იძულებული გახდნენ, ისინი

უდღემამო ბავშვების თავშესაფარში მიებარებინათ, მერე კი ახლობლებში ჩამოერიგებინათ. მაშინ აბა, ვინ წარმოიდგენდა, რომ პატარა რეზო ერთ დროს სასახლო კაცი გახდებოდა და იქნებოდა ის, ვინც დღეს არის:

ცნობილი ქორეოგრაფი და ქორეოლოგი, შესანიშნავი მეცნიერი, მეცნიერებაში ახალი დარგის – ქორეოლოგიის – შემომტანი, საქართველოს (და არა მარტო საქართველოს ქალაქების საპატიო მოქალაქე, პროფესორი, მრავალი წიგნის ავტორი, უამრავი ფესტივალის ლაურეატი და ა. შ.

ბატონმა რეზო ჭანიშვილმა ცეკვა დაიწყო აჭარის მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლეში ქორეოგრაფ გივი ჩიხლაძის ხელმძღვანელობით და სწრაფადვე მიიქცია ცნობილი ქორეოგრაფის ყურადღება, მალე საყოველთაო აღიარება, ლაურეატობა და ოქროს მედალიც (მედლებიც) მოჰყვა.

დაიწყო კი იგი, 1962 წელს, ფინეთის ქალაქ ჰელსინკიში, ახალგაზრდობის სტუდენტთა VIII ფესტივალზე. აქ, აჭარიდან, ცნობილი ქორეოგრაფის, ბუხუტი დარახველიძის ხელმძღვანელობით, 14 ახალგაზრდა გაემგზავრა. შთაბეჭდილება იმდენად წარუშლელი იყო, რომ მთავრობამ ბუხუტი დარახველიძეს საქართველოს სახალხო არტისტის წოდება მიანიჭა, ხოლო 14-ვე ახალგაზრდისთვის – ჯერ საქართველოს დამსახურებული არტისტის წოდების მინიჭება უნდოდა, მერე კი იმ მოტივით, მეტისმეტად ახალგაზრდები არიანო, საქართველოს უმაღლესი საბჭოს პეზიდენტის სიგელებით დააჯილდოვეს. წარმოიდგინეთ, რა მოხდებოდა, რომ არა კომუნისტური უმკაცრესი რეჟიმი. 20 წლამდე ახალგაზრდები საქართველოს დამსახურებული არტისტები იქნებოდნენ. ქართველების გარდა, ამ უნიკალურ შანსს არცერთი ხალხი ხელიდან არ გაუშვებდა, მაგრამ ჩვენ ხომ ქართველები ვართ („ჩვენი თანა ბედნიერი განა არის სადმე ერი“?). სხვების „არგალიზიანების“ გამო, ქართველებმა ეს უნიკალური შანსი ხელიდან გაუშვეს და ბიჭები, როგორც ითქვა, საქართველოს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდენტის სიგელებით დააჯილდოვეს. დაგვიანებით, მაგრამ ლაურეატობა და ოქროს მედალი მაინც მოვიდა: ეს მოხდა 1985 წელს. 1985 წლის ივლისში გამართულ ახალგაზრდობისა და სტუდენტთა მსოფლიო XII ფესტივალზე, ჭანიშვილის ანსამბლმა, მისივე თავკაცობით, ლაურეატის წოდება და ოქროს მედლები მოიპოვა.

ბატონი რეზო ჭანიშვილის სამემსრულებლო საქმიანობა, როგორც უკვე ითქვა, ბათუმში დაიწყო, მერე კი ქუთაისში გაგრძელდა. ბათუმში იგი 1955-1956 წლებში ცეკვადა აჭარის სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლში, ქუთაისში მან, ჯემალ ჭკუასელთან ერთად, შექმნა ქუთაისის სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო ანსამბლი. ხოლო შუა პერიოდში – კერძოდ, 1978-1980 წლებში, მთავრობის გადაწყვეტილებით, ბატონი რეზო ჭანიშვილი მიავლინეს ქალაქ დამასკოში, სირიის ცეკვის ანსამბლის კონსულტანტად და სამხატვრო ხელმძღვანელად. მისი წყალობით, სირიის ანსამბლს ქვეყნის სახელმწიფო ანსამბლის სტატუსი მიენიჭა. ეს კი

ცეკვა „ქართული“ – სოლისტები: რეზო ჭანიშვილი და მელვა გვაზავა

ანსამბლისა და მისი ხელმძღვანელის საყოველთაო აღიარება იყო. სამშობლოსგან მიღებული დავალება ბატონმა რეზომ პირნათლად შეასრულა და სამშობლოში, კერძოდ, ქუთაისში, გამარჯვებული დაბრუნდა.

რაც შეეხება ქუთაისს, აქ მან დააფუძნა ცეკვის სახელმწიფო სკოლა-სტუდია და მისი პირველი დირექტორი გახდა, მაგრამ ეს არ იყო ახალგაზრდა კაცის მარტო კარიერული წინსვლა. ეს იყო ქალაქის მიერ მისი შეყვარება (არადა, ქუთაისმა გულით შეყვარება იცის!).

1980 წელს ბატონი რეზო ჭანიშვილი თბილისშია, სადაც დააარსა ქორეოგრაფიული ანსამბლი „მერანი“, რომელიც იმდენად პოპულარული გახდა, რომ თითქმის მიყოლებით 30 ქვეყანაში გამართა ტურნე. განსაკუთრებული გამოხმაურება ჰპოვა ქალაქ ჰამბურგში ჩატარებულმა კონცერტმა. „ეს იყო მოწმენდილ ცაზე მეხის გაგარდნა“, – ასე აფასებდა ჰამბურგის პრესა აღნიშნულ კონცერტს. დღეს რომ მთელი მსოფლიო იცნობს ქართულ ცეკვასა და სიმღერას, როგორც უნიკალურ მოვლენას, როგორც მსოფლიოს მერვე საოცრებას, ამაში ამგვარი კონცერტების ჩატარებამაც თავისი წვლილი შეიტანა.

1990-ანი წლებიდან ბატონი რეზო უკვე თბილისშია და აქტიურად მონაწილეობს როგორც თვითონ თბილისის, ისე რესპუბლიკის კულტურულ საქმიანობაში. სანიმუშოდ ერთი ასეთი ფაქტი შეიძლება დავასახელო: 1991 წელს თბილისში დაარსდა კულტურის სახელმწიფო ინსტიტუტი, რომლის შექმნაშიც დიდი წვლილი მიუძღვოდათ ბატონებს: ნუგზარ ფოფხაძეს, თემურ ჟღენტს, რეზო ჭანიშვილს, ანზორ ერქომაიშვილს და მრავალ სხვას... ამ ინსტიტუტის რექტორად დაინიშნა კულტურის თვალსაჩინო მოღვაწე, წლების განმავლობაში პიონერთა სასახლის დირექტორი, პროფ. თემურ ჟღენტი. 2002 წელს, ელუარდ შევარდნაძის ბრძანებულებით, ამ ინსტიტუტს სახელმწიფო უნივერსიტეტი ეწოდა, ხოლო უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭოს გადაწყვეტილებით, მას დიდი მამულიშვილის, ექვთიმე თაყაიშვილის სახელი მიენიჭა.

იმ დროიდან ბატონი რეზო ჭანიშვილი უნივერსიტეტის წამყვანი თანამშრომელი ხდება. იგი სათავეში ჩაუდგა ცეკვის განყოფილებას, გახდა მისი ხელმძღვანელი და, ბატონ უჩა დვალისძე-შვილთან ერთად, ამ საქმის სულისჩამდგმელად იქცა. მაგრამ

ბატონი რეზო კიდევ უფრო შორს წავიდა და ცეკვის ხელოვნების მეცნიერულ შესწავლას შეუდგა. როგორც ზემოთ უკვე ითქვა, შექმნა ცეკვის შესახებ მეცნიერების ახალი დარგი – „ქორეოლოგია“. ეს იყო ცეკვის თეორიაში მის მიერ შეტანილი ფასდაუდებელი წვლილი. მეტი სიცხადისთვის ვიტყვი: მეცნიერებაში ერთი ახალი ცნების შემოტანაც კი დიდი საქმეა, არათუ, მეცნიერების სრულიად ახალი დარგის ანუ ახალი მეცნიერების შექმნა. და თუ ვინმეს ჩემი სტატიის სათაური გადაჭარბებულად მოეჩვენა, შევასხენებ, რომ მეცნიერების ახალი დარგის შექმნა უკვე საკმარისია ადამიანის სახელის უკვდავსაყოფად.

დაახლოებით იმავე პერიოდში ბატონი რეზო ჭანიშვილი ხდება საქართველოს ქორეოგრაფთა შემოქმედებითი კავშირის დამფუძნებელი. 2011 წელს ბატონი რეზო ჭანიშვილი აირჩიეს საქართველოს ქორეოგრაფიულ მოღვაწეთა კავშირის თავმჯდომარედ (მანამდე მისი თავმჯდომარეები იყვნენ: ბატონები თენგიზ სუხიშვილი და თენგიზ უთმელიძე), რის შემდეგაც კავშირის მუშაობა საგრძნობლად გააქტიურდა. 2007 წელს, უნივერსიტეტის რექტორის განკარგულებით, იგი დაინიშნა სრული პროფესორის აკადემიურ თანამდებობაზე.

გასაოცარია ბატონი რეზო ჭანიშვილის შრომის-მოყვარეობა და მრავალმხრივობა. იგი არა მარტო მოქმედი ქორეოგრაფია და ახალ ცეკვებს ღვაძს, არამედ წერს წიგნებს ქორეოგრაფიაზე, ქორეოგრაფ მოღვაწეებზე, ქორეოლოგიასა და ქორეოლოგიის, როგორც მეცნიერების, ფუნდამენტურ საკითხებზე. როგორც პუბლიცისტმა გამოაქვეყნა მრავალი სამეცნიერო სტატია რესპუბლიკის ჟურნალ-გაზეთებში.

ბატონ რეზო ჭანიშვილის ყველა წიგნი ღრმა-შინაარსიანია და მაღალ პროფესიულ დონეზეა შესრულებული, მაგრამ მათგან საგანგებოდ უნდა გამოიყოს წიგნი „ქართული ცეკვის სადიდებელი“. ეს არის წიგნი-ენციკლოპედია, სადაც თავმოყრილია გამოჩენილი ქართველი მოღვაწეების აზრი ქართული ცეკვის შესახებ.

მე საგანგებოდ დაეთვალე, თუ რამდენი ცნობილი ადამიანის აზრია მასში დაფიქსირებული ქართულ ცეკვაზე. მათი რიცხვი 400-ზე მეტია. ცალკეა გამოსაყოფი თვალსაჩინო უცხოელი მოღვაწეების შეხედულებები და ისიც, თუ რამდენი უცხოური პრესა წერს ქართული ცეკვის შესახებ. ეს წიგნი ფაქტიურად ჩემს თვალწინ იწერებოდა და მე ვხედავდი, რამდენი დარეკვა, რამდენი შეხსენება, მერე მიკითხვა სჭირდებოდა უმეტესობას. და მაინც არ დაიღალა ეს ღვთივკურთხეული კაცი, არ მოეშვა, არ გატყდა და ბოლოს მიიღო მაღალი ენციკლოპედიური დონის ნაშრომი. აკი ამიტომაც, ყველა, ვინც იცის, თუ რა ძნელია საქართველოში 400 ამბიციური ავტორის ერთი საქმისთვის გაერთიანება და ასეთი უნიკალური მასალის შექმნა, მაღლიერია ბატონი რეზოსი.

წიგნი, რომელიც მე ახლა მიჭირავს ხელში, ამ წიგნის მეორე გამოცემაა. პირველი 2015 წელს გამოვიდა და მისი რედაქტორები იყვნენ: პროფ-

სორები: ოლეგ ალავიძე და რეზო ბალანჩივაძე. იმ დროიდან ამ დრომდე საკმაოდ ბევრი ადამიანია გარდაცვლილი. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ არა პირველი გამოცემა, შთამომავლობას დაეკარგებოდა მათი აზრი ქართულ ცეკვაზე, მის უნიკალურობაზე, მის მომხიბვლელობასა და თვითმყოფადობაზე!

როგორც უკვე ითქვა, ბატონი რეზო არის რამდენიმე ქალაქის საპატიო მოქალაქე. 1980 წელს გახდა საქართველოს დამსახურებული მოღვაწე. დაჯილდოებულია „ღირსების მედლით“ (1996 წ.), „ღირსების ორდენით“ (1997 წ.), „მაღლიერების მედლით“ (2009 წ.), მედლით – „ქართული კულტურის ამბადარი“ (2010), ოქროს მედლით – „ქართული კულტურის დესპანი“ (2011 წ.), „საქართველოს ქორეოგრაფიის ბრწყინვალეების ორდენით“ (2013 წ.), „რანდის ორდენით“ და წმინდა ექვთიმე თაყაიშვილის მედლით...

დამეთანხმებით, ალბათ ამდენი დაფასება და აღიარება არა მარტო იმისთვის ერგო ამ უკეთილშობილეს ადამიანს, რომ იგი უნიკალური მოცეკვავე იყო, არამედ იმისთვისაც, რომ იგი იყო თვალსაჩინო საზოგადო მოღვაწე, გულმხურვალე მამულიშვილი.

აქამდე არაფერი გვითქვამს ბატონ რეზო ჭანიშვილზე, როგორც აღმზრდელსა და პედაგოგზე, არადა, ეს მისი მოღვაწეობის ის სფეროა, რომლითაც მან დიდი სიყვარული და პატივისცემა მოიპოვა, დიანხ, ბატონი რეზო ასწავლის ახალგაზრდა თაობას რესპუბლიკის მოსწავლეთა სასახლეში, მაგრამ ასწავლის არა მარტო ცეკვას, არამედ კაცობას, მამულიშვილობას, საქმისადმი ერთგულებას, ქალისადმი მოწიწებას და პატივისცემას, ბატონ რეზოს ერთი საინტერესო დაკვირვება აქვს იმ ბავშვებზე, რომლებიც მოსწავლეთა სასახლის თუნდაც რომელიმე წრეზე დადიოდა. როგორც ბატონი რეზო ბრძანებს, არცერთი მათგანი ცუდი კაცი არ დამდგარა. კაცობისა და სინდის-ნამუსისათვის არ უღალატია. ეს კი მომავალ თაობაზე ზრუნვის საუკეთესო მაგალითია.

2015 წელი ერთ-ერთი ღირსშესანიშნავი თარიღია ბატონი რეზოს ცხოვრებაში თბილისის დიდი საკონცერტო დარბაზის წინ გაიხსნა რეზო ჭანიშვილის სახელობის ვარსკვლავი. სწორედ იქ, სადაც ერის უკვდავი შვილების ვარსკვლავებია გახსნილი, იმ ადამიანებისა, რომლებითაც ამაცობს ქართველი ერი და ქართული კულტურა.

2015 წელსვე გამოვიდა ბატონი რეზოსადმი მიძღვნილი წიგნი – „რეზო ჭანიშვილი“ (წიგნის ავტორები არიან: პროფ. რეზო ბალანჩივაძე და პროფ. ოლეგ ალავიძე). წიგნში მის ბიოგრაფიასთან ერთად, მისი მრავალმხრივი მოღვაწეობის ყველა სფეროა გაშუქებული. წიგნი შეუმჩნეველი არ დარჩენია ქართულ ინტელიგენციას. მისი პრეზენტაცია შედგა მოსწავლე-ახალგაზრდობის სასახლეში, სადაც ქართული ინტელიგენციის საუკეთესო ნაწილმა მიიღო მონაწილეობა და მათი უმაღლესი შეფასება დაიმსახურა.

ქართული ინტელიგენციის ნამდვილ ზეიმად იქცა ბატონი რეზო ჭანიშვილის 70 წლის იუ-

ბილე. გულს ახარებდა იუბილარისადმი მიძღვნილი სიყვარულით სავსე სიტყვები, ლექსები, სიმღერები.

2020 წელს ბატონ რეზო ჭანიშვილს მიენიჭა ბათუმის ხელოვნების სასწავლო უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორის წოდება.

თუ შემოაღწერილ თარიღებს თვალს გადავაგლებთ, დავრწმუნდებით, რომ ბატონი რეზოს საქმიანობა განსაკუთრებულად ინტენსიური და აქტიური ბოლო პერიოდში გახდა. თითქოს უცნაურია, არა?! მაგრამ ეს „რეზუსი“ ადვილად ამოიხსნება, თუ გავიხსენებთ, რომ სწორედ ამ ბოლო დროს მოხდა ისეთი რამ, რამაც სიცოცხლის ხალისითა და ახალი ენერგიით აავსო იგი. ამისთვის ბატონი რეზოს ბიოგრაფიიდან ერთი ეპიზოდი უნდა გავიხსენო:

საქართველოში ყოველ ოთხ წელიწადში ერთხელ ტარდებოდა ქართული ხალხური ცეკვების ინდივიდუალურ შემსრულებელთა რესპუბლიკური კონკურსი. ერთ-ერთი ასეთი კონკურსი თბილისში ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის აკადემიურ თეატრში გაიმართა. ეს იყო რიგით მეოთხე კონკურსი. კონკურსში ცეკვები განაწილებული იყო შემდეგი კანრივით: ქართული, მონხური, განდაგანა, მთიულური და სხვა. აღნიშულ კონკურსში ბატონმა რეზო ჭანიშვილმა და მიდმა მეწყვილემ, მომავალში მისმა მეუღლემ, „ბუნების უღამაზესმა ქმნილებამ“ (ასე უწოდებდნენ მას მთელ ბათუმში) მედეა (ლუდი) გვანავამ მიიღეს მონაწილეობა. აღნიშნულ კონკურსში ცეკვა „ქართულის“ შესრულება ბატონ რეზო ჭანიშვილს და მის მეწყვილეს მოუწიათ. კონკურსში მონაწილე 23 წყვილიდან სწორედ მათ გაიმარჯვეს, პირველი ადგილი დაიკავეს და ოქროს მედლებიც დაიმსახურეს!

სამწუხაროდ, ეს შეუღარებელი წყვილი მაშინ დაცილდა ერთმანეთს. როგორც იტყვიან, მათი გზები გაიყარა და მხოლოდ რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ კვლავ შეიყარა, ამჯერად, როგორც ცოლ-ქმრისა, რამაც ბატონი რეზო ჭანიშვილის ცხოვრება რადიკალურად შეცვალა. იგი კიდევ ურო აქტიური და ენერგიული გახდა, დიდმა სიყვარულმა შემოქმედებითად აღანთო დიდი ხელოვანი.

ამჟამად ქალბატონი ლუდი (რომელსაც თავისი ბრწყინვალეობა დღესაც არ დაუკარგავს) აღარ ცეკვავს, თუმცა მისი შემოქმედებითი წარმატებები ბევრს ახსოვს და მის მოღვაწეობას დღესაც დიდი სიამოვნებით იხსენებენ ძირძველი ბათუმელები. ამჟამად ქალბატონი ლუდის უმთავრესი მიზანი ბატონ რეზოზე და მის ჯანმრთელობაზე ზრუნვაა. იგი ყველაფერს აკეთებს, რომ მისი უნიჭიერესი ქმრის გვერდით იდგეს და შემოქმედებით სტიმულს უძლიერებდეს!

ვამა, თქვენს უშრეტ ენერგიას, ბატონო რეზო! ვამა, თქვენ დიდ გულს, ამდენი გაუხუნარი სიყვარული რომ შეუძლია! ვამა, საკუთარი პროფესიისადმი ასეთ თავდადებასა და ერთგულებას! კვლავაც დიდხანს სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას გისურვებთ, ბატონო რეზო, ჩემო დიდო და საამაყო მეგობარო!

ქალღმერთი სტრუქტურისთვის!

შეხვედრა შემოქმედ ქალბატონებთან

სამგორის ქალთა ორგანიზაციამ (თავმჯდომარე ქეთი ჩარკვიანი) შემოქმედ ქალბატონებს საშობაოდ ერთი სასიამოვნო და სამახსოვრო საღამო მიუძღვნა. შემოქმედებით საღამოზე საკუთარი ნამოღვაწარით წარდგინეს: მწერლები, მხატვრები და ღიზინერები. შეხვედრის მიზანი იყო რაიონში მცხოვრები ხელოვანი ქალბატონებისადმი პატივისცემის გამოხატვა, მათი ნამუშევრების წარმოჩენა და პოპულარიზაცია.

საღამოს ესწრებოდნენ: სამგორის რაიონის გამგებელი კახა სამხარაძე, მეუღლესთან ერთად; ქალთა ორგანიზაციის თბილისის საბჭოს წევრები: ნინელი ფუტყარაძე, ქეთევან კოკორაშვილი და მარიამ ლომთათიძე; საქართველოს პედაგოგთა და მეცნიერთა თავისუფალი პროფკავშირის სამგორის რაიონული ორგანიზაციის თავმჯდომარე, გულიკო ამილიძე; ქართული ენისა და ლიტერატურის პედაგოგი, ნინო ქათამაძე და სხვა მოწვეული პირები.

ღონისძიების დღედ ხუთშაბათი შემთხვევით როდი შეირჩა. საღამო გაიხსნა ნიკო ლორთქიფანიძის მინიატურით („ლიტერატურული საღამო“). გაიხსნა ცნობილი გამონათქვამი: „მოუარეთ საქართველოს“!

ქალთა ორგანიზაციის სახელით დამსწრე საზოგადოებას მიესალმა ქალთა ორგანიზაციის გამგეობის წევრი, ქალბატონი ლია ჯახველაძე. მანვე ახსნა მინიატურა, ილიას ხუთშაბათობები... „მაძული, ენა, სარწმუნოება!“ გამჟღავნდა იდეაც — ქალები საქართველოსთვის!

მართლაც, ამ ხელოვან ქალბატონთა შემოქმედება შთაბრძნავს, უპირველეს ყოვლისა, ქვეყნისა და ერის სიყვარულით, კაცთმოყვარებით, მამულზე ფიქრით. მით უფრო, რომ მათი უმრავლესობა პედაგოგიურ საქმიანობას ეწევა. ყველა მათგანის შემოქმედება მეტ-ნაკლებად უკვე წარდგენილია, ცნობილია საზოგადოებისთვის, თუმცა ჟურნალ „ანულის“ საშუალებით გვსურს კიდევ ერთხელ გავახშირინოთ მათი სახელები.

„ანულში“ პირველ „ხნულზე“, რა თქმა უნდა, ნინო არსენაშვილი უნდა წარვადგინოთ — პოეტი და მოღვაწე ქალბატონი. როგორც დეაწლმოსილ ფილოლოგს, რელიგიის ისტორიისა და კულტურ-

რის მასწავლებელს, უფლისთვის გაწეული მცირე შრომაც მივუთვალოთ. საგულისხმოა, რომ იგი ქრისტიანული პოეზიის ფესტივალზე („წმინდა ნინოს ჯვარი“) წმინდა ნინოს ჯვრის მედლით დაჯილდოვდა.

ბუნებით სათნო, მოკრძალებული, მოწოდებით პედაგოგი, დამხმარე სასკოლო სახელმძღვანელოს ავტორი, პოეტი, პუბლიცისტი, ფაზისის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი.

კეთილსინდისიერი და ხანგრძლივი მოღვაწეობისათვის მან მიიღო მწერალთა კავშირის ჯილდო — „თამარიონის“ ენდამა. მის გვერდით დგომა სიამაყით გავსებს და სტიმულს გაძლევს, თავდაუზოგავად იშრომო.

საქართველოს მწერალთა შემოქმედებითი კავშირის წევრი, პოეტი, პროზაიკოსი, ენათმეცნიერი მზია ელიაძე — უამრავი ლექსის ავტორი, ნაყოფიერი შემოქმედი, ბევრი ჯილდოსა და წოდების მფლობელია:

სამგზის წლის საუკეთესო მასწავლებელი, იაკობ გოგებაშვილის პრემიის ლაურეატი, საქართველოს ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის ნამდვილი წევრი, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემიის „ქალდეა საქართველო“ აკადემიკოსი, ოქროს დიპლომის მფლობელი; წიგნის ელექტრონული ვერსია „საბას“ თანამშრომელი. მას ერთნაირად ხელეწიფება სხვადასხვა ჟანრისა და სტილის მხატვრული ლიტერატურის შექმნა. ყველაზე დიდი რულუნებით მან ქართული ანბანის ალიტერაციული აკროსტიხით გალექსვაზე იმუშავა. ქართული ანბანის ასეთი ორიგინალური, შეიძლება ითქვას, უნიკალური წარდგენაც უკვე საკმარისი იქნებოდა მრავალი საქებარი ეპითეტით მის შესამკობად.

„მთავარი სიყვარულია, გულწრფელი სიყვარული უფლისა და ადამიანების მიმართ“, — ამ მრწამსით შემოვიდა ნინო უძილაური ქართულ პოეზიაში და დღეს იგი უკვე ლექსების მეხუთე კრებულზე მუშაობს... როგორც ფშაველს, ვაჟა-ფშაველას მადლიანი სიტყვით ნასაზრდოებს ადრიანი ბავშვობიდან დაჰყვა პოეტური მუხა... ამბობს, რომ თავად ბუმბერაზი ქართველი პოეტების ნატურფალზე გავლას ვერ გაბედავდა, რომ არა ბატონი რევაზ მიშველაძე, რომელმაც გაუკვალა პირველი ბილიკები, დაარწმუნა, რომ უნდა ეწერა. ოთხი პოეტური კრებულის ავტორი საჯარო სამსახურში დაკისრებულ საპასუხისმგებლო საქმიანობასაც წარმატებით ართმევს თავს. ალბათ იმიტომ, რომ ქალია!..

უძილაურების ოჯახს უხვად დააბერტყა განგება მიწი. ნინოს და — ქეთი უძილაური, ამჟამად ათენში მოღვაწე ქართველი მხატვარი ქართველ და ბერძენ ბავშვებს უზიარებს აკვარელით ხატვის საიდუმლოს. ასწავლის გობელენის ქსოვას, ბუნე-

ბრივი საღებავებით ფერთა პალიტრის შექმნას. თურმე აკვარელისტი მხატვრებით განებივრებული ისედაც არ ვართ, ხოლო ქეთი მათ შორის გამორჩეულია. ცნობილმა ქართველმა მხატვარმა აკვარელისტმა, ვახტანგ ჯავახიძემ საკუთარი გზის ღირსეულ გამგრძელებლად სწორედ ქეთი უძილაური აღიარა. ეს სახელადაც საკმარისია და საამაყოდაც.

მაია კანდელაკი – უნიჭიერესი ხატმწერი და პედაგოგი. მისი მოხატულია გორიჯვრისა და კარბის ღვთისმშობლის ტაძრები... სრული პორტრეტის შესაქმნელად კი აუცილებლად უნდა ვახსენოთ მისი შთაგონების წყარო და ცხოვრების საზრისი – ტკბილი, საყვარელი ოჯახი. პედაგოგიური საქმიანობით გადაღლილი, ორი ვაჟის დევნაში დაქანცული, მთელ თავისუფალ დროს სამზარეულოში ატარებს. მხოლოდ გვიან ღამით, როცა ყველას სძინავს, მიუჯდება საბუხარის და ხშირად დილის მზის სხივი თუ შეახსენებს დროს.

აი, მისი მონოლოგი: „პირველ ყოვლისა, მე დიასახლისი ვარ. ჩემს სახლში გემრიელი სურნელი უნდა იდგეს, ცხვებოდეს, იხრაკებოდეს, ქოთანი თუხთუხებდეს. მხატვარი დროში უნდა მოგზაურობდეს, ფერებმა უნდა გაათბონ ადამიანთა გულები, ამიტომ ფერებს დიდ მნიშვნელობას ვანიჭებ.“

ყველას მსგავსად, ჩემი მთავარი გამოწვევაა დროა. მეც ვეშურები და, იმედია, მოვახერხებ, ჩემი სათქმელი გადავიტანო ტილოზე, გავანდო ფურცელს, ლექსებად ამოვიძლერო“.

მაია ოღრაპიშვილი – სამი ვაჟის დედაა, მშვენიერი ქალბატონი, მეუღლის სიამაყე და ქვეყნის თვალი. მენტორი მასწავლებელი, გრიფორბული სახელმძღვანელოების თანაავტორი. კიდევ რით შეიძლება გამოიჩინო თავი და ღირსეულად წარდგე საზოგადოების წინაშე?! – გვერწმუნეთ, შეგვიძლია გაგაოცოთ!

მაიამ ბავშვობის ოცნება აისრულა და სახელოვნებო საქმიანობასაც მიჰყო ხელი. მისი, როგორც თვითნასწავლი მხატვრის, შემოქმედება ორიგინალური და თვითმყოფადია: ნაქარგები მუღინეთი და ბისერებით, ნაქსოვები; ასევე, ტუშით, ზეთით, აკვარელით, აკრილით შესრულებული ფერწერული და გრაფიკული ნამუშევრები. ხატწერას მხოლოდ ახლა სწავლობს, თუმცა მისმა დაწერილმა ხატებმა უკვე მიიქცია სპეციალისტების ყურადღება.

როდის იწყება პოეტური ბიოგრაფია, როცა პირველად წაეპოტინები კალამს, თუ როცა პირველი მკითხველი შეგაფასებს? – ვფიქრობ, მთავარია, შენ

როდის იგრძნობ, რომ აღარ შეგიძლია, არ წერო.

ია ხასიაია – მშვენიერი პოეტი და უამრავი კარგი ლექსის მთარგმნელი, საკუთარი პოეტური კრებულის ავტორი. მის შემოქმედებით მონოლოგში ვკითხულობთ: „ლექსის მწერალი ხარ თუ მთარგმნელი, სიტყვა „შედეგმა“ ხელი არ უნდა შეგიშალოს. როდესაც ჩათვლი, რომ რაღაც გააკეთე და კმაყოფილება დაგეუფლება, სწორედ იქ ჩერდება შენში ხელოვანი და ადგილიდან ვეღარ დაძრავ. მუდამ უნდა განიცდიდე შემოქმედებით შიმშილს. ეს მდგომარეობაა ჩემთვის პოეზია, „სულმეწეუხე-ბულად“ ყოფნა... ლექსი ან ტკივილით მწუხარებამ უნდა დაგაწერინოს ან გულში დაუტევენელი სიხარულით შეწუხებამ. ასე იგრძნობს შენს სათქმელს მკითხველიც, ემოციურად ზედმეტი ძალდატანების გარეშე“.

გოეთეს უთქვამს, ადამიანი საკუთარ თავს შეიცნობს არა ფიქრით, არამედ მოქმედებით. **ნანა ბებიას** ცხოვრებისეული კრეოც სწორედ „საქმით მეტყველი სულია“. მრავალმხრივი ნიჭით დაჯილდოებული გოგონა ბავშვობიდან იქცევა უფროსების ყურადღებას. თამამად იდგა სცენაზე, არტისტული, მომხიბლველი, ბავშვურ სითბოსა და სიხარულს უზიარებდა გარშემომყოფთ. სწორედ ამ შემართებით იარაღს და კვლავ იმედსა და სათნობას არიგებს, ამჯერად როგორც პედაგოგი, თავისი პატარა მსახიობებისთვის.

მანამდე კი იყო სახლი.. სოხუმი... აფხაზეთი... ძვირფასი ადამიანები და დღე, როცა ყველა ნათელი ფერი წარსულში დარჩა. აწმყოში რას ეძებს, ვის? – ისევ ფერებს, ფორმას.. და მან შეძლო, ისევ შეეფერადებინა თავის გარშემო ნაცრისფერი სამყარო. თექისაგან შექმნილმა მისმა ორიგინალურმა ჭრელა-ჭრულა სამოსმა გაახალისა ცხოვრება. აფხაზეთში მოქსოვილი ყრმის ფაჩუნებიდან, ხალხური რეწვის ორნამენტებით ქართულ ფესვებს ეჭიდება, თექის ულამაზესი ფერთა გამა კი ცხოვრებას უფერადებს და განუწყვეტილად იმეორებს:

„შალე სახე შემთხვევითი, ძებნე მშვენიერება და შენ ნახავ, რა ლამაზი არის ქვეყნიერება“!

ბელა ბურდულის შთაგონების წყარო მისი პაწაწინა აღსაზრდელები არიან. განსაკუთრებით საპასუხისმგებლოა, როგორ დაინახავენ და აღიქვამენ ისინი სამყაროს. მუყაოსა და სხვა ბუნებრივი მასალისაგან დამზადებული პირველი ექსპონატებიც სწორედ მათ გასახალისებლად და წარმოსახვის უნარის გასავითარებლად შეიქმნა. ისინი იყვნენ მისი შემოქმედების პირველი შემფასებლებიც. მშობლებისაგან წამოსულმა შთაბეჭდილებებმა და მაღლიერებამ კიდევ უფრო წაახალისა პედაგოგი და დღეს უკვე მისი დახვეწილი ნამუშევრები არა მხოლოდ მშობლიური ბაღის ინტერიერს ამშვენებს, არამედ ხალხური რეწვის სპეციალისტებისა და ფართო საზოგადოების ინტერიერსაც წარმოადგენს.

ადამიანში შემოქმედებითი უნარის გამჟღავნება ღმერთის მსგავსების გამოვლენაა. უფალი შთაგონებაცაა და განხორციელების ძალაც.

„ჩემი შემოქმედება მაღლიერებით დაიწყო, ჩვენი დროის წმინდანის, ღირსი მამა გაბრიელის

ცხოვრებითა და მისი ფოტოთი, რომელიც ჩემს შვილს საავადმყოფოში მოუბრძანდა. მადლობა თვით სამყაროს შემოქმედს, საკუთარ თავში შევიმეცნე მისი არსობისა და ძალის თანადგომის, სიყვარულის მადლი, რომელიც არასდროს, არასდროს მტოვებს!“ – ეს იყო საღამოს ერთ-ერთი მონაწილის – ანა კაპანაძის შემოქმედებითი მონოლოგიცა და მთავარი სათქმელიც, რაც მან მძივებით მოქარგულ ხატებში ჩააქსოვა.

ახლად ფეხადგმულმა მწერალმა და უკვე გამოცდილმა ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელმა, **ნინო დოლენჯაშვილმა** პირველივე პუბლიკაციებით მიიქცია ჟურნალ „მასწავლებლის“ ყურადღება. მკითხველზე დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს ერთ-ერთი პირველი ნამუშევარი – „ფურცელზე გაყინული სათხოვარი“, რომელიც მან პედაგოგებს მიუძღვნა. მასწავლებლის თავდაუზოგავი და ფასდაუღებელი შრომა იყო მისი სათქმელი. ამბავი სულისშემძვრელი, გულშიჩამწვდომი, ტრაგიკული, თან იმედინი, რადგან მასწავლებელს უამრავი მომხსენებელი რჩება ამქვეყნად. მაინც რა უნდა იყოს ერთ თოვლიან ღამეს მარტობაში გარდაცვლილი მთიელი მასწავლებლის სათხოვარი? – ვფიქრობ, არა მარტო მოსწავლეებსა და მასწავლებლებს, არამედ ფართო საზოგადოებასაც ძალიან დაინტერესებს.

ყველა შემოქმედი მუხების ტყვეობაში იმყოფება. საღამოზე **ეთო სააკაშვილის** მიერ განსახიერებულმა მუხამ, მართლაც, დაატყვევა მაყურებელი. ის მსახიობი არ განლავთ, თუმცა განა საკლასო ოთახი სცენა არ არის, ნუთუ სკოლის დაფის წინ მსახიობად თავი არასოდეს უგრძენია მასწავლებელს?! – დიახ, ხოლო ჩვენი ეთო, სულით პოეტი, ბუნებით მსახიობი, მოწოდებით პედაგოგი, არასოდეს გამოდის მასწავლებლის როლიდან. ეს არის მასთან ურთიერთობის მთავარი ხიბლი, ასეთი ეთო მასწავლებელი უყვართ მის მოსწავლეებს, კოლეგებსა და ყველას, ვინც მას იცნობს.

საღამო შედგა. იყო გულწრფელი ურთიერთობა, აღიარება, თანადგომა, მომავლის იმედი და საქმიანი საუბრები, მადლიერების განცდა. სამგორის ქალთა ორგანიზაცია მომავალშიც გეგმავს სხვადასხვა პროფესიის ქალბატონებთან განსხვავებული მიმართულებით აქტიურ თანამშრომლობას, რათა თითოეულმა თანამოქალაქემ იგრძნოს, თუ როგორ გაძლიერებთ ერთმანეთს.

ამ მნიშვნელოვანი, საქმიანი და ხალისიანი საშობაო შეხვედრის ორგანიზებისათვის კიდევ ერთხელ გვინდა მადლობა გადავუხადოთ ქალთა ორგანიზაციის თავმჯდომარეს ქალბატონ ქეთი ჩარკვიანს, ორგანიზაციის გამგეობის წევრს, ქალბატონ ლია ჯახველაძეს. სამგორის რაიონის გამგებელს, ბატონ კახა სამხარაძესა და მისი გუნდის წევრებს; ასევე აქტიური ჩართულობისთვის სპმთპ-ს სამგორის ორგანიზაციას.

მარინე მამარდაშვილი,
ღონისძიების საორგანიზაციო
ჯგუფის წევრი

პოეზია

მანანა კაპანაძე

ეს ხომ მარტია...

ფურუსულებით შემოგვცინა
მარტმა, ავყიამ...
ია, ენძელა მიწას ძვირფას
თვლებად აყრია...
სულსწრაფ ტყემლის ხეს ჩამოუცვამს
ფატა პატარძლის,
ატმის კვირტი კი მორიდებით
იჭყიტება ძლივს...
კრიალა ცაზე მზემ სხივები
ლაღად გაშალა...
წამოუბერა ქარმა, ღრუბელთ
ჯარი აშალა...
წაუსტვინა და ფიფქებიც
სტუმრად გვაწვია,
ზვინს შეეფარა შემცივნული
ჩიტი, პაწია...
ხან მომცინარი, ხან მტირალი,
ხან არეული...
ეს ხომ მარტია, მარტი შლევი,
გადარეული...

არ მეგონა, თუკი ვინმე მტერი მყავდა...

არ მეგონა, თუკი ვინმე მტერი მყავდა,
მყლია და მერე რარივ ვერავი,
ვინც არ უნდა მიუგზავნო მოციქულად,
შერიგებას ველარ შეძლებს ვერავინ.
ნელა-ნელა, ჩუმად-ჩუმად მომეპარა,
იმ წლებს მოჰყვა, მე რომ მეამაყება,
არ ვნებდები, გული ისევ მგზნებარეა,
თან დამყვება სიჭაბუკის ხატება.
შვილებზე დარდს ნაოჭები მოჰყოლია,
შვილიშვილთა შეძენას კი – ჭაღარა,
ჩემი მტერი, სიბერე, კარს მომდგომია,
მიკაკუნებს, არ მშორდება, აღარა.

დამიბრუნდი...

რატომლაც მგონია, გაზაფხულს მოჰყევ და ჩემს გულში შენდამი გრძნობები მოხვედრა, ალათ, სიგიჟეა ასე მონატრება, ყოველი ხის ძირში დგანარ მოლანდებად. მოდი, გაზაფხულს ზაფხულთან გავეპაროთ, მცხუნვარე მზის სხივებს ჩეროში დავემალოთ, თეთრ ღრუბლებს ზეცაში აყვანა შევეკედროთ, ვარსკვლავნი დაგვლოცავენ, ლოცვა დავიბელოთ. მთვარესაც ვესტუმროთ, გული არ დავწყვიტოთ, ჩვენ შორის გაბმული სიძნი არ გავწყვიტოთ და მერე, მშობლიურ მიწაზე დავეშვათ, გრძნობათა მორევში ორთავ გადავეშვათ, ვინაროთ ერთუთით, სხვებიც გავახაროთ, ჩვენი სიყვარული შვილებით გავამყაროთ. ვიაროთ წყვილად და მხარს მხარი შევაშველოთ და ტრფობის ნატიფი კოშკები ავაშენოთ, კედლები ციმციმა ფერებით დავამშვენოთ, ბალში კი, სულ უცხო ყვავილნი მოვაშენოთ. ყოველ ცისმარე დილას ერთმანეთს გუცინოთ, მწუნარეს დავუამოთ, დალხენილს – ვულხინოთ. ცხოვრებას შევეჭიდოთ მხნედ და სიყვარულით, ბევრი შვილი იყოს ჩვენი სინარული, დღეები გავაცილოთ მხნედ და ხალისით, სულში ავიყვავოთ ვარდები მაისის... მოჰყევ გაზაფხულს და გულში დაიბუდე, ლოდინით დავილაღე... და გთხოვ, დამიბრუნდე.

მარტი, მარტი...

ჰა, დაუბერა მარტმა მარტულად, კვირტებს აკოცა, შეაჟრიალა, ლეგა ღრუბლები ერთად შეკრიბა, წვიმით აივსო დიდი ფიალა და გაზაფხულის სადღეგრძელებლად იქუნა, მთები შეაზანზარა, ცისკენ აიჭრა ქორი ყივილით, ბუნქს შეეყუჟა ჩიტი პატარა. კვლავ დაუქროლა უფრო შლეგურად, ელვამ განხია ზეცის პერანგი და საპატარძლოს მორთულ-მოკაზმულ ტყემლებს ეკვეთა მტერი ვერავი. თოვლის ფანტელებს – ტყემლის ყვავილებს ლამაზ ლენაქად თავზე მოიხვევს, მისი ძალა რომ ყველას გვანახა, ამიტომ მარტი უფრო მოიღხენს. ხან დედასავით თბილი გული აქვს, ხან დედინაცვლის ცივი ხელები, ხან მოფერებით კმაყოფილია, ხან სიგიჟისგან განახლები.

* * *

გაზაფხულს ამ წელს სისხლის სუნი აქვს, იებს ღიმილის თითქოს რცხვენიათ, ვინმე რად ფიქრობს, რომ დედამიწა სხვების არ არის, მარტო თქვენია?! ეს წვიმაც, მგონი, ზეცის ცრემლია მნახველის ტანჯვის, გამწარებისა, დაუბრუნდება ფერი გაზაფხულს, დღე რომ დადგება, გამარჯვებისა! წუთისოფელში, მიკვირს, ვერ ვიყოფთ მიწას, რომელმაც ჩვენ უნდა გვშთანთქოს... იყოს მშვიდობა, თავისუფლება! შორს მტარვალეები და არა – ამ ომს!!!

08.03.2022

სიბერევე, დამაცადე!

ვგრძნობ, რომ სიბერე მომეპარა, თვალი ძველებურად აღარ მიჭრის, მუხლებსაც დაეტყვოთ სიძაბუნე, ჩქარი სიარული უკვე მიჭრის. სახე დამექსელა ნაოჭებით, დარდი შემეჩვია ღამ-ღამობით, ბევრი შევისრულე, რაც მინდოდა, ბევრიც ჩამეფუშა, რას ვლამობდი. ზოგან კი დავლაშქრე მწვერვალები, ზოგან ეკალ-ბარდმა არ გამიშვა, ბევრი გამიწილდა ოცნება და ბევრიც ავიხდინე, როგორც იშვა. ზოგი მეგობარი დღემდე მომყვა, ზოგიც მთის ნისლივით გამეფანტა, ბევრჯერ სინარულით ზეცას მივწვდი, ბევრჯერ გული მწარედ გამეფატრა. ხშირად გამითენდა დღე ფერადი, ბოლოს შემეჩვია დილა თალხი, მაინც არ ვაპირებ დანებებას, სანამდის გავუძლებ, თავს არ დავხრი. არ მსურს დანებება, ჰე, სიბერევე, ჯერ ვერ მომერევი, ამას ვხვდები, გულში ახალგაზრდულ მგზნებარებას არ სურს შეეკვეცოს ლალი ფრთები. კვლავაც ვიზეიმებ გამარჯვებას, მე ისევ მიხმობენ მწვერვალები, შენთან მეგობრობას ვერ ავიცდენ, მაგრამ დამაცადე, გევედრები.

* * *

მარტსაც მოუნდა ფატა პატარძლის, ზამთართან მორცხვად თავი დახარა და შეუღლების მათის, ამბავი, ჩიტმა მზეწვიამ მნათობს ახარა. გაკვირვებული მზე შეიშმუშნა, შუბლი შეიკრა, წარბნი ასწია, შემოიკრიბა სეფე სხივები, დედამიწისკენ სწრაფად გასწია.

ლელია ქიტოშვილი-სახლთხ უციშვილი

ჩანიშნული მოგონებებიდან *

„როცა კაცი რაღაცას იხსენებს, უკან კი არ იხვევს, წარსული გადააქვს მომავალში“.

ოთარ ჭილაძე

1973 წლის მიწურულს ლატვიის მწერალთა კავშირმა ლატვიური ლიტერატურის მთარგმნელთა სემინარი ჩაატარა. მთარგმნელებთან ერთად მიწვეულები იყვნენ რედაქტორ-გამომცემლები თითქმის ყველა რესპუბლიკიდან. სემინარს 55 სტუმარი ესწრებოდა. აღსანიშნავია, რომ ამ სტუმართაგან მხოლოდ შვიდმა მთარგმნელმა იცოდა ლატვიური ენა. სწორედ მაშინ იყო, რომ გამოჩენილმა და პოპულარულმა პოეტმა იმანტ ზიედოუნსმა განაცხადა: „დღეს მე სურათი უნდა გადავიღო მხოლოდ იმ მთარგმნელებთან, რომელთაც ჩემი ენა იცინა“. არ უხუმრია, იმავე წელს გამოსულ ლატვიურ ლიტერატურულ ალმანახში „კრიტიკის წელიწადი“ გამოქვეყნდა ფოტო, რომელსაც ასეთი წარწერა აქვს: „მდინარე აბავის პირას ლატვიურად შეუძლიათ ისაუბრონ უკრაინელ ირინა ლიპოვეცკას, ესტონელებს – ინტა საქსას და კარლ აბენს, ქართველ უშანგი სახლთხუციშვილს და ლატვიელ იმანტ ზიედოუნსს“.

ამ სემინარზე უშანგმა უფრო ახლოს გაიცნო მწერალი ჟან გრივა, რომლის რამდენიმე მოთხრობა ჰქონდა კიდევ თარგმნილი და გამოქვეყნებული. მწერალი არ მაღავდა სიხარულს, მისი ნაწარმოები ქართულად ითარგმნა, თანაც უშუალოდ დედნიდან. ამას შემდეგშიც ხშირად უსვამდა ხაზს. ერთხელაც უშანგს უკითხავს: – ბატონო ჟან, თქვენი ნაწარმოები ხომ ორმოც ენაზეა თარგმნილი, ქართული თარგმანი რაღა ხაზგასასმელიაო?! მას უპასუხია: „არა, ქართულად თარგმნა სულ სხვა არის. ძველი კულტურის, დიდი ლიტერატურის მქონე ერის, რუსთაველის ენაზე ამეტყველებულ თავის შემოქმედებას რომ ნახავს ან მოისმენს სხვა ერის წარმომადგენელი მწერალი, ყველა ჩემსავით გაიხარებს.“

* გაგრძელება. დასაწყისი იხილეთ ჟურნალი „ანეული“ №3, 2019; №3, 2020; №2, 2022.

თანაც ნახე, რა ლამაზი ასოებით არის მძივივით ასხმული სიტყვები“!

მატარებლის მონოტონურ ხმებში ვისხენებ ჟან გრივას მოთხრობის პერსონაჟებს... უკან დაგვრჩა რიგის გარეუბნები, ხასხასა მწვანით შემოსილი მდელოები, შერეული ტყეები, საიდანაც შიგადაშიგ არყის ხეები გვიქნევენ ხელს... და აი, ზღვის სანაპიროც, იურმალაც გამოჩნდა; სწორედ აქ, საკურორტო მხარის დაბა ბულდურში აქვს ჟან გრივას საკუთარი ვილა... ევროპულ სტილში აგებული ორსართულიანი შენობა ყვავილნარშია ჩაფლული, თავს იწონებენ სხვადასხვა ჯიშისა და ფერის ულამაზესი ვარდები... მწერალი ეზოში მოგვეგება; ჟან ფოლომანი (გრივა), აი, როგორი ყოფილა იგი – საშუალოზე ოდნავ მაღალი, ლატვიელების კვალობაზე შავრემანი, ცისფერი თვალებით, მარჯვნივ გადავარცხნილი ჭალარა თმით, საოცრად უშუალო დიმილით... აქვე არიან მეუღლე აინა და ქალიშვილი სარა; მწერლის საყვარელი ძალი მორო, რომელიც ვერ ისვენებს და კანის კუდში დასდევს... იქვე, ეზოში, ჩამოვსხედით; ფოტოკორესპონდენტი იურის კურაიში თავის სტიქიაშია, იღებს და იღებს ფოტოებს; ჩვენთან ერთად არის ჩვენი მეგობარი მწერალი რეინ ადმიდინი მეუღლესთან ერთად, რომლის სცენარიცაა ჟან გრივას დოკუმენტურ ფილმს იღებდნენ... საუბრობენ ლატვიაზე, საქართველოზე, ესპანეთზე... მწერლის არა მარტო შემოქმედებაა გაჯერებული ესპანური თემით, აქ მის სახლში – მისაღებში, ბიბლიოთეკაში, სამუშაო ოთახში, დერეფნებში, სამზარეულოში, თითქმის ყველგან, ყველა კუთხე-კუნჭულში ესპანეთი იგრძნობა... წიგნები, ხელნაწერები, ფოტოები, ნახატები, სუვენირები... ესპანეთზე და ესპანელებზე გვესაუბრებიან. უფრო კი ჟან გრივა საუბრობს მათზე, გამორჩეულად ჩემთვის, რადგან სხვებისგან განსხვავებით, მე პირველად ვარ მის „სამფლობელოში“... საუბრისას აცოცხლებს ესპანეთის სამოქალაქო ომს, სადაც ჭაბუკი მოხალისედ წავიდა, რათა მსოფლიოს ყველა ქვეყნიდან ჩამოსული კეთილი ნების ადამიანებთან ერთად დაეცვა რესპუბლიკური ესპანეთი, დახმარებოდა ესპანელ ხალხს დიქტატორ ფრანკოს წინააღმდეგ ბრძოლაში. სწორედ აქ გაეცნო იგი დიდ ამერიკელ მწერალს ერნესტ ჰემინგუეის, რომელიც ასევე რესპუბლიკელების მხარეზე იბრძოდა...

ამასობაში აინა მაგიდასთან გვეპატიჟება, სადაც შინ გამომცხვარი ნამცხვრები, უგემრიელესი ნაყინი მარწყვით, ყავითა და ტკბილი სასმელებით გვიმასპინძლდება... ჩვენი, ქართული სამარკო ღვინოებით საღვებრძოლოს საღვებრძოლოზე სვამენ... ესპანეთის ომში დაღუპული თანამებრძოლების მასაგონარი უნდა შეესვათ, რომ ჟან გრივამ ესპანური მათარა გამოიტანა, თან გვასწავლა, მათარიდან როგორ უნდა დაგვეღვინო, რათა არ დაგვევროდა და არც მარცხი მოგვესვლოდა.

ეს მათარა ომის დროინდელი არ უნდა ყოფილიყო. მაშინ ასეთი ნადავლით მწერალი ვერ დაბრუნდებოდა. იგი ხომ დიდხანს იჯდა საფრანგეთის საკონცენტრაციო ბანაკებში, საიდანაც

მხოლოდ საბჭოთა კავშირის მთავრობის შუამდგომლობით გაათავისუფლეს (როგორც ცნობილია, საბჭოთა კავშირმა 1940 წელს შემოიერთა, უფრო სწორედ კი დაიპყრო ლატვია. ჟან გრივა და მისი თანამებრძოლები უკვე საბჭოთა მოქალაქეებად ითვლებოდნენ და იმ საკონცენტრაციო ბანაკსაც სწორედ ამიტომ დააღწიეს თავი!). მათარაცა და სხვა სუვენირებიც შემდეგ შეუძენია თუ მეგობრებს უჩუქებიათ. ჟან გრივა ხომ დიდხანს, სიცოცხლის უკანასკნელ წუთამდე, ლატვიის მშვიდობის დაცვის კომიტეტის თავმჯდომარე იყო. მრავალი ქვეყანა ჰქონდა მოვლილი, მათ შორის – თავისი საყვარელი ესპანეთიც... საუბრისას რამდენჯერმე ვახსენე (თავი მოვიწონე) მისი მოთხრობები – „ორნი ზღვაში“, „პეპე“, „შუშინი ბიჭი“, „ნოქტიურნი“, „შემთხვევა სამრეკლოში“, „ომის გზაზე“, „შავი ალმასი“ და სხვა (თარგმანი უ. სახლთხუციშვილისა); გაუხარდა, მალევე საუბარი ესპანეთსა და მის სამოქალაქო ომზე, მეორე მსოფლიო ომში გამოვლილ დღეებზე გადაიტანა. იხსენებდა ომში დაღუპულ თანამებრძოლებს: ბულგარელებს, ჩეხებს, ლატვიელებს, რესპუბლიკელთა დასახმარებლად ხომ 53 ლატვიელი იბრძოდა, რომელთაგან ბევრი აღარც დაბრუნებია მშობლიურ მიწა-წყალს... ვკითხე, – ბატონო ჟან, ძალიან მიკვირს, ასეთი თბილი, მოსიყვარულე გულის პატრონი ომში როგორ იბრძოდით?! ასე მგონია, თქვენს ნაწერებში ყველაფერი მოგონილია, ყველაფერი თქვენი ფანტაზიის ნაყოფია... დუმდა. სადღაც შორს იყურებოდა, მერე თვალებიდან ცრემლები ჩამოუვარდა, შემომხედა და მითხრა: – წყეული იყოს ომი, წყეული იყოს ყველა მისი წამომწყებიც... ამ ხელებს ხომ ბევრჯერ სისხლიც დაუღვრიათ... ძველი რესპუბლიკელივით ხელი მაღლა შემართა... ენერგიულმა მეზღვაურმა, კაპიტანმა, ინტერნაციონალური ბრიგადის წევრმა, მწერალმა, მსოფლიოს მშვიდობის დაცვის კომიტეტის წევრმა...

რალაც ათ წუთში ესპანურად წაიმღერა რესპუბლიკელთა საყვარელი სიმღერა „ბანდერა როსა“; ესპანურს საფუძვლიანად ფლობდა. ვერაფრით ვერ შევიკავე თავი, რიდი და მორცხვობა გვერდზე გადავდე და ბატონ ჟანს ავყევი; მშვენივრად გამოგვივიდა, იმდენად, რომ სამჯერ ვიმღერეთ... ჩაცხრა თუ არა ტანში, ბატონი ჟანი უმანგს მიუბრუნდა და უთხრა: – შენ იცი, რომ ლეილა ძალიან ჰგავს ესპანელებს?! უმანგის გაეცინა, დრო იხელთა და ბასკებზე და ბასკეთზე ჩამოაგდო საუბარი...

წლების შემდეგ უმანგი უღმესი პატივისცემითა და სინანულით მოყვება ჟან გრივასთან უკანასკნელ შეხვედრაზე: „1980 წლის მაისში ჩავედი რიგაში. ომის დროინდელმა ჭრილობებმა ბატონ ჟანს სიბერეში უფრო და უფრო შეახსენა თავი და აუცილებელი გახდა ფეხის მოკვეთა. მე და ჩემი მეგობარი რეინი მის სანახავად საავადმყოფოში წავედით. ექიმმა რომ გაიგო, საქართველოდან ვიყავი, ნახვის ნება დაგვართო. პალატაში შესულეებმა დავინახეთ, რომ იგი დაძინებას აპირებდა. უჩუმრად გვინდოდა გამოვბრუნებულიყავით, მაგრამ თვალი შეგვასწრო და მიცნო, – ოო, სვეიქს, უმანგ! – წამოიძახა და

ძველი რესპუბლიკელივით მუშტი შემართა. საკმაოდ დიდხანს ვისაუბრეთ. ვუთხარი, რა მიზნითაც ვიყავი ჩასული ლატვიაში. საქართველოს მწერალთა კავშირთან არსებული მხატვრული თარგმნისა და ლიტერატურულ ურთერთობათა მთავარი სარედაქციო კოლეგიის დავალებით თანამედროვე ლატვიური მოთხრობების კრებულისათვის მასალა უნდა შემერჩია, ვკითხე, თქვენ რას შემომთავაზებთ-მეთქი. ახლად გამოქვეყნებული მოთხრობა „მკვლელობა იისფერ გარიჟრაჟზე“ დაასახელა. ეს ნაწარმოები დიდი ესპანელი მწერლის გარსია ლორკას უკანასკნელ დღეებზე, მის ტრაგიკულ სიკვდილზე მოგვითხრობს... ამ საუბარში რომ ვიყავით, თვალები რამდენჯერმე გამექცა საწოლისკენ, სადაც მისი ფეხი უნდა ყოფილიყო, ახლა სიცარიელე იყო. შემამჩნია და მკითხა: – ფეხს ეძებ? მოვიშორე უკვე. დავბერდი და ტანს ველარ ვერევი, ახლა ცოტა მაინც შევსუსტუქლებიო. – იხუმრა... შემდეგაც რამდენჯერმე ვნახე, უკვე ფეხმოკვეთილი, სპეციალური ურიკით რომ გამოდიოდა გარეთ. ერთხელაც არ დაუჩივლია, ერთხელაც არ უგრძობინებია, რომ უჭირდა, კვლავ მხნედ აგრძელებდა შემოქმედებით მუშაობას. ერთი ეგ იყო, აღერგია აწუხებდა. ოღონდ, როცა გაიგო, თურის მიმართ ჰქონდა აღერგია, უკვე გვიანდა იყო. თურმე ფიჭვის ყვავილი უარყოფითად მოქმედებდა მასზე... ერთ ღამესაც საშინელი ქარი ამოვარდა და ღია სარკმლიდან უხვად შემოაფრქვია ფიჭვის ყვავილის დამათრობელი სურნელი... სწორედ ეს სურნელი გახდა მიზეზი გამოჩენილი ლატვიელი მწერლის, ხალხთა შორის მეგობრობის მთესველისა და კეთილშობილი ადამიანის, ჟან გრივას საშუალო დაძინების“...

* * *

1986 წლის 12 აგვისტოა, ღვთის შეწევნით თბილი დღეებია, რაც ასე გვაკლია რიგაში. დილიდან საქმეებზე გასული უმანგი, შუადღისას სასტუმროში გახარებული ბრუნდება: – უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის კათედრის დოცენტს, კარლო ადემიშვილს შევხვდი, რიგაში რამდენიმე დღითაა, ოთხ დღეში ტალინში მიფრინავს... ზეგინდელი დღე დავვეგემეთ... წლებია რუნდალეს სასახლის აღდგენა მიმდინარეობს, მის სანახავად წასვლა გადავწყვიტეთ...

14 აგვისტოც გათენდა, მორბობილია, თუმცა არ წვიმს. საგარეუბნო ავტობუსების სადგურში მოვიყარეთ თავი; ვიცინით, ცოტა ხმამაღლა ვსაუბრობთ... ლატვიელები შემპარავი მხერით გვათვალთვლებენ... არას დაგიდევთ – მთავარია, ოთხი ქართველი ერთად ვართ და ექსკურსიაც მოვიწყვეთ...

რუნდალეს სასახლე რიგიდან 27 კილომეტრითაა დაშორებული, მდებარეობს ბაუსკის რაიონში; რაიონული ცენტრიდან კი 11 კილომეტრითაა დაშორებული; თითქმის ასეთივე მანძილია აქედან ლიტვის საზღვრამდე; ესაა ზემგალიის მხარე, კერძოდ, მისი დაბლობი, ვრცელი მინდვრებითა და მდელოებით, კორდებით, ცამდე აწვდილი ნაძენარი ტყის მასივებით, მდინარე ლიელუპეთი... XIII საუკუნეში

ეს ადგილები ხშირი, გაუვალი ტყეებით ყოფილა დაფარული. იქ, სადაც ახლა სასახლეა, რამდენიმე კილომეტრის იქით, ზემოგალების გამაგრებული დასახლება მეფოტნე მდებარეობდა. 1219 წელს რიგელმა ეპისკოპოსმა ალბერტმა იმედით, რომ ამ ადგილს თავისი უფლებამოსილების ქვეშ მოიქცევდა, მეფოტნე ზემოგალების საეპისკოპოსოს დედაქალაქად გამოაცხადა, თუმცა, მის გეგმებს ახდენა არ ეწერათ... მეფოტნე ზემოგალების გმირული ბრძოლის ადგილად იქცა... 1271 წელს ჯვაროსნების მიერ ქალაქის დაპყრობამ, სათავე დაუდო აქ მცხოვრები ლატვიელების დამოუკიდებლობას... ახლად დაპყრობილმა მიწებმა გერმანელებს სიკეთე არ მოუტანეს, რადგან საზღვრების ფლობის გამო, ლივონთა ორდენი მუდმივად განიცდიდა ლიტველი დამანგრეველი რაზმების თავდასხმებს... თავის მხრივ, მეფოტნეს მხარე მეზობლებისგან დამცავ ჯებირად გადაიქცა.

სახელწოდება „რუნდალე“ გერმანული სიტყვისგან Ruhentale-ისგან მოდის, რაც „სიმშვიდე“, „მყუდროების ველს“ ნიშნავს; ამ ადგილს ჯერ კიდევ 1279-1280 წ.წ. ისტორიულ მასალებში მოიხსენიებენ. 1457 წელს ლივონიის ორდენის მაგისტრმა, ფონ მენგლენ ოსტხოფმა თავის მფლობელობაში მყოფი რუნდალეს მიწების გარკვეული ნაწილი სხვას ჩააბარა. ახალმა მფლობელებმა გვარად გროტხუსებმა ამ ადგილებს სხვა ტერიტორიებიც შეუერთეს და სწორედ მათ, აქვე, მდინარე ისლიცეს ნაპირზე, ააგეს ციხესიმაგრე, რომელსაც ძველ საუკუნეებში – 1555 წლიდან უკვე მოიხსენიებენ. ლონდონში 1701 წელს გამოცემულ წიგნში ავტორი კ. ბლომბერგი, ამ ციხესიმაგრეს, სხვა ციხესიმაგრეებთან ერთად ასახელებს, როგორც კურლანდიის საგვარეულო ბუდეს, მისი რაინდული სულის გამო... გავიდა წლები, ნელ-ნელა იცვლებოდნენ მისი მფლობელები. 1735 წელს მისი ბედის შემოტრიალება ხდება. 26 ივნისს რუნდალეს სასახლის მთელი კომპლექსი, კარ-მიდამოთი გაყიდულ იქნა გრაფ ერნსტ იოჰან ბირონზე, მისი სახელი, წლების განმავლობაში, დაკავშირებული იყო იმპერატრიცა ანა იოანოვნასთან, XVIII საუკუნეში, ფავორიტობის პერიოდში, ბირონის კარიერა გასაოცარი გამოწვევისი გახლდათ. 1730 წელს, გახდა რა რუსეთისა და რომის იმპერიის გრაფი, ბირონი მიზანმიმართულად მიისწრაფოდა კურლანდიის ჰერცოგის გვირგვინისკენ. მისი ოცნება რეალური გახლდათ, რადგან კელტერების დინასტიის უკანასკნელ წარმომადგენელს, ღრმად მოხუცებულ ჰერცოგს მემკვიდრე არ ჰყავდა. ბირონს რუსეთის მხარდაჭერა გარანტირებული ჰქონდა, ამასთანავე, 1734 წელს პოლონეთის მეფისგან აგვისტო მესამისგან ლოცვა-კურთხევა მიიღო... ყოველივე ამან განსაზღვრა კიდევ 1737 წელს ბირონის ჰერცოგად არჩევა.

ბირონიც, ისევე როგორც XVII-XVIII საუკუნეებში იყო მიღებული, თავისი სიძლიერე რომ დაემტკიცებინა, სასახლეებს აშენებდნენ; მანაც, საზაფხულო რეზიდენციის მშენებლობა გადაწყვიტა. საზაფხულო სასახლე საგრაფოს დედაქალაქიდან შორს არ უნდა ყოფილიყო. დიდი ხნის მცდელობის

შემდეგ, ბოლოს და ბოლოს, შეძლო, გამხდარიყო რუნდალეს საგვარეულო მამულის მფლობელი. 1735 წლისთვის ცნობილ არქიტექტორად ითვლებოდა ბართოლომეო რასტრელი, რომელიც ფლორენციელი მოქანდაკისა და არქიტექტორის, ბართოლომეო კარლოსის ვაჟი გახლდათ, დაიბადა პარიზში 1700 წელს. 15 წლის იყო, როდესაც მამასთან ერთად რუსეთში ჩავიდა. მამა რასტრელი ძირითადად ქანდაკებით იყო დაკავებული, ვაჟი კი – სხვადასხვა შენობის პროექტირებით... 1730 წელს რასტრელის დაავალეს იმპერატორ ანა იანოვნას კორონაციისთვის მოსკოვში რამდენიმე სასახლის აშენება. 1732 წელს ახალგაზრდა არქიტექტორმა პეტერბურგში ახალი ზამთრის სასახლის მშენებლობა დაიწყო, თუმცა მალევე მიიღო ბრძანება, რათა კურლანდი-ში გამგზავრებულიყო – ბირონის სურვილით იგი რუსეთიდან ლატვიაში ჩადის...

რუნდალეს სასახლე თავიდანვე ჩაფიქრებული იყო, როგორც მმართველის რეზიდენცია; მას უნდა დაეჩრდილა პეტერბურგის ზამთრის სასახლე. 1736 წლის 24 მაისს ჩაიღო სასახლის ფუნდამენტი, რაც დიდი ზარ-ზეიმით აღინიშნა... ვერცხლის დაფაზე, მისი ბრწყინვალეების რეისსგრაფის სიტყვები ლათინურად იყო ამოტვიფრული: „რომ გრაფი და ბატონი ერნსტ იოჰანი გასცემს ბრძანებას, რომ ძველი რუნდალეს ციხესიმაგრე აეღოთ და მის ნაცვლად აეგოთ ახალი, ამის დასტურად, საუკუნო ხსოვნისთვის ვლებ პირველ ქვას ღმერთის სადიდებლად, 1736 წლის 24 მაისს“... ბირონის დანიშნული მოთვალთვალები, მშენებლობის მიმდინარეობის შესახებ, ბირონს პეტერბურგში ანგარიშს უგზავნიდა... 6 ივნისისათვის საძირკვლის ჩაყრა დამთავრებული იყო. როგორც რასტრელიმ იწინასწარმეტყველა 1737 წელს, დამთავრებული იყო სასახლის კედლების მშენებლობაც. ივნისში სახურავის გადახურვა დაიწყო, რუსეთში დამზადებული მოკალეული თუნუქით. ადგილობრივი პირობებისთვის ეს იყო არნახული მასალა, რომელიც ერთდროულად გაკვირვებასა და აღფრთოვანებას იწვევდა, ამავედროულად, თუნუქი ვერცხლისფრად ბრწყინავდა... მშენებლობა ინტენსიურად გრძელდებოდა... თუმცა, 1740 წელს ბირონის თვალისმომჭრელი კარიერა დაიმსხვრა, რადგან ანა იოანოვნა გარდაიცვალა. მისი სიკვდილის შემდგომ ბირონი რუსეთის იმპერიის რეგენტი გახდა; ერთი თვის შემდეგ, სასახლის გადატრიალების შემდეგ, იგი კვარცხლბეკიდან ჩამოაგდეს; იმავე წლიდან შეჩერდა სასახლის მშენებლობა. რასტრელი ხელოსნებთან, მხატვრებთან, მუშებთან და ჯარისკაცებთან ერთად იძულებული გახდა, პეტერბურგში დაბრუნებულიყო. 1741 წლიდან იგი ახალი სასახლის პროექტირებას შეუდგა.

1762 წელს რუსეთში გარკვეული ცვლილებები მოხდა, ასევე – კურლანდიაშიც. რუსეთის სამეფო ტახტი იმპერატრიცა ეკატერინა II-მ დაიკავა. პოლიტიკური მოსაზრებების გამო ბირონი კურლანდიის ჰერცოგად დააბრუნეს. ოცწლიანი გადასახლების შემდგომ, მოხუცებული ჰერცოგი იძულებული გახდა, მიტავაში დასახლებულიყო; მალე რუნდალეს სა-

სახლის სამუშაოები განახლდა.

1764 წელს პეტერბურგიდან ხელმეორედ ჩამოვიდა რასტრელი და გახდა რუნდალეს „ჰერცოგის მშენებლობის ობერინტენდანიტი“... 24 წლის განმავლობაში მან კურლანდიის გარეთ გაატარა. ეს იყო ყველაზე ნაყოფიერი და ბრწყინვალე პერიოდი მისი მოღვაწეობისა, რომლის გვირგვინად ზამთრის მეოთხე, დასრულებული სასახლე იქცა. 30 წელზე მეტ ხანს რასტრელი იყო რუსეთის წამყვანი არქიტექტორი, ბაროკოს ეპოქის ერთი გამორჩეული ხუროთმოძღვარი ევროპაში... 1740 წელს სასახლე უკვე დასრულებული იყო, ასევე პარკის ძირითადი მონახაზი; პარკების ანსამბლს XVIII საუკუნეში დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა. რუნდალეში ყველგან იგრძნობოდა რასტრელის პიროვნება... სასახლის ინტერიერის გადაწყვეტაში დიდი როლი შეასრულა ბერლინელმა მოქანდაკემ და მარმარილოს საუკეთესო სპეციალისტმა იაჰან მიქაელ გრაფმა. მოქანდაკემ, სამ დამხმარესთან ერთად, 1767 წლის ბოლოსთვის დაკვეთა შეასრულა. მალევე, პეტერბურგიდან ჩამოვიდნენ მხატვრები: ფრანჩესკო მარტინი და კარლო ცუკი. 1767 წლამდე მათ სასახლის 800 კვადრატული მეტრი მონატეს – პლაფონები, დიდი საგამოფენო დარბაზი, სასახლის რვა სათავსო სადგომი... წლები გავიდა, 1795 წელს რუსეთმა კურლანდია შემოიერთა; ბირონმა მოასწრო და სასახლე ვიღაც ლადვალელ მემამულეს მანტიფელიუსს მიჰყიდა... 1832 წლის ომმა სასახლეს პირველი სერიოზული დარტყმა მიაყენა; ისე, როგორც 1915 წელმა, როდესაც იმპერიალისტური გერმანიის ჯარებმა აქ ლაზარეთი და სხვა ტიპის კომუნდატურები განათავსეს... სასახლისთვის უმძიმესი აღმოჩნდა 1919 წელი, როდესაც თეთრგვარდიელმა პოლკოვნიკმა ბერმონტ-ავალოვმა სასახლე დაანგრია... დამსხვრეული ფანჯრებიდან დაუდევრად ქროდა წვიმა და ქარი... მიტოვებული სასახლის ბედი გაუგებარი ჩანდა...

1923-24 წლებში სასახლეს აუცილებელი, გადაუდებელი რემონტი გაუკეთდა – შეაკეთეს სახურავი, ჩასვეს ფანჯრები და კარები... ცენტრალურ კორპუსში ადგილობრივი დაწყებითი სკოლა განთავსდა. 1925 წელს სასახლე იმ ძეგლების ნუსხაში შეიტანეს, რომლებიც სახელმწიფოს უნდა დაეცვა. შენობის ტექნიკური მხარე ცოტათი შესწორდა, თუმცა არ ხდებოდა მისი მეცნიერული რესტავრაცია... 1934 წელს მსოფლიო ომის გამო შეწყდა აღდგენითი სამუშაოები...

ეს მცირე ექსკურსი, ცხადია, მკითხველისთვის დამჭირდა; ჩვენ კი, აი, რა დაგვხვდა: – საპარადო შესასვლელს ლომების ფიგურები ამშვენებდა; თავად კიბეები უნიკალურია, რადგან პირველ საწყისს ინარჩუნებს (1739-40წ.წ.) შვიდ მასიურ კიბეს შეჰყავს მნახველები შენობაში, რომლითაც რასტრელიმ ძველი კიბეები შეცვალა... მის დროს გაკეთებულა სარკეებიანი ფანჯრებიც.

ცენტრალური კორპუსის ყველაზე ვრცელი, ფართო სადგომია – საპარადო, სასადილო ოთახი, რომელიც ხშირად მარმარილოს ოთახსაც უწო-

დებდნენ, მის გვერდითაა საბილიარლო; ასევე შენობის რამდენიმე ადგილასაა საბილიარლო ოთახები; მამლარი სადილის შემდეგ ბილიარდის თამაში სასურველ ატრიბუტად ითვლებოდა. თეთრი დარბაზის გვერდით ფაიფურის კაბინეტია; ასეთი კაბინეტები XVIII საუკუნეში არ იყო იშვიათობა. დიდ გალერეაში იშლებოდა სუფრები, მის ქვემოთ დიდი სამზარეულო იყო განთავსებული... „ოქროს დარბაზის“ ჭერის 200 კვადრატული მეტრი – მარსის, იუპიტერის, ვენერასა და აპოლონის გამოსახულებები პლაფონებზეა გამოხატულნი... ასევე, დარბაზის ჭერის ცა მოხატული იყო ალეგორიული ფიგურებით, როგორც ეს XVIII საუკუნეში იყო მიღებული და ანტიკური მითოლოგიის პერსონაჟებით... უხვად იყო წარმოდგენილი ყვავილებით შემკული პლაფონები, ე.წ. „ვარდების ოთახში“. იგი სიმბოლურად შემოდგომას, ნაყოფიერებას, სიცოცხლის სიყვარულს, ტრფიალს, ხალისს გამოხატავდა... თვალში მოგვხვდა იაპონური, ჩინური ფაიფურის ვაზები, ულამაზესი ჭალები, ჭურჭელი, ოქრო-ვერცხლით მოპირკეთებული ნაკეთობები, ძვირფასი ქსოვილის შპალერი, უნიკალური ფერწერული ტილოები, მარმარილოს ქანდაკებები, კედლის დიდი ლუქები – საინტერესოდ მოხატული, ფილებით დამშვენებული... ეზოს მხრიდან, სადა იატაკითა და კედლებით ჰერცოგის პირადი აპარტამენტებია განთავსებული... რკინის გალავანი ჰერცოგ ერნსტ იოჰან ბირონის (1690-1772 წ.წ.) ინიციალებით 1763-1767 წლებში გაკეთდა...

სასახლიდან გამოსულეს ახლომხლო ტყეებიდან წამოსული სუფთა ჰაერი შემოგვევება; არ წვიმდა, მზე ჯერ არ აპირებდა ჩასვლას, დრო კიდევ გვქონდა... მინდვრის ყვავილებით აჭრელებულ დაცემულ ვაკეზე, ერთი მყუდრო ადგილი მოვძებნეთ დაა – სახელდახელო სუფრაც გავშალეთ: უგემრიელესი ლატვიური შებოლილი თევზი „რენძე“, ლორიან-ყველიანი ბუტერბროდები, ხილი, ნამცხვრები... რაც მთავარია, ქართული ჭაჭა და ლატვიური ლუდი, გრილი სითბო და ქართული სადღევრძელოები შემოქმედებითი მუხტით, ლექსითა და წაღიღინ-წამღერებით...

რიგაში ბოლო ავტობუსს გამოვეყვით, შთაბეჭდილებებისგან ცოტათი დაღლილები და მინც ძალიან კმაყოფილები... კალამომარჯვებული ბატონი კარლო მომცრო ფურცლებზე, ხანდახან, რაღაცას წერს... ერთმანეთს სასტუმროსთან დავცილდით... მას მშვიდობიანი ფრენა უუსურვეთ... ბატონი კარლო შემობრუნდა და კახის ლატვიის ტურისტული რუკა მიაწოდა, ამ დღის სახსოვრად გქონდესო...

აი, რა ეწერა რუკის პირველ გვერდზე: – 1986 წლის 14 აგვისტო, დაბა რუნდალე – „...მოგზაურობა მოგვინდა რახან – /აქ მეგზურობა იკისროს კახამ!/. „ბრწყინვალე იყო რუნდალე... /რესტორანიც ყოფილიყო ბარემ!../. „თქვენ რა გიჭირთ, აქა რჩებით... მე მივდივარ ხვალე!/. „დრონი გავა, მომიგონე მე მოყვასი, პაპა კარლო, /იქნებ ისიც მოიგონო, ერთად ყოფნამ ჩვენ რა გვარგო!“ – კარლო ადვიშვილი.

(გაგრძელება იქნება)

ლიზი სარჯველაძე

ჩანახატები

მე ზებუდე ვარ, ერთი ღარიბი, მშრომელი მეთევზე, იაკობისა და იოანეს მამა. ცული კაცი არ მქვია, ვმროძობ მზის ამოსვლიდან – ჩასვლამდე. ჩემს ორ ვაჟსაც პატარაობიდანვე ვასწავლე თევზის ცნობა, სათლში ჩაყრა, ყმაწვილობაში – თევზაობაც. კარგი ბიჭები არიან, სხვა თუ არაფერი, კარგი მეთევზეები გამოვლენ, იმედია – კარგი ადამიანებიც. ჩვენს ცხოვრებას მარილის სუნი ასდის, მზე გვიზის კანქვეშ, ზღვა გვიდის ძარღვებში...

გუმინ მოვიდა კაცი, უბრალო, ფეხშიშველი, ეტყობა ჩვენსავით ღარიბი იყო. ისე გაგვიღიმა, დილაადრიან ბადის გაშლა დამიდგა თვალწინ, საბანივით რომ გადააფენ წყალს, მოიქნევ ძლიერად და თოლივებს ააფრთხილებ. გვითხრა, იესო მქვიაო. ერთხელ იაკობს შეხედა, ერთხელ იოანეს, თქვა: „მომყევით მე და ადამიანთა მებაღურებად გაქცევთ“, და ისე გაჰყვნენ ჩემი ბიჭები, არც მოუხედავთ ჩემკენ. სანდო კაცია იესო? რატომ დაუძახა ბიჭებს და მე არა? მოხუცი ხომ არ ვვინივარ, კი არ იცის, რა ღონე მაქვს. რატომ არაფერი მითხრეს შვილებმა წასვლისა? თქვენც ხომ არ გინახავთ? თქვენც დაგიძახათ?

* * *

ნეტა, რას ფიქრობს საწოლის თავზე დაკიდული ჭერი, როცა ვაშტერდებით უსაშველო ღიმილით ან იმედგაცრუების, შიშის, სირცხვილის, სინანულის თვალებით. ნეტა, თუ გრძნობს იმას, რასაც იქ ვხედავთ სხვადასხვა გრძნობით, ფიქრით ნახატს... ყვავილ-ჩიტუნებს, დელიკოს სახეს, ბავშვობის ეზოს, ძველ მეგობარს, შეყვარებულის თვალებს... ნეტა, რას ფიქრობს, რას გვიჩურჩულებს, რას განიცდის.

ჩვენი ხან მძიმე, ხან მსუბუქი ბალიში რაღას გრძნობს, ხომ არ ელიძება ფაფუკი ღიმილით ჩვენს კეთილშობილ, გულწრფელ, ფერად ფიქრ-სურვილებზე? ხომ არ ეტირებათ ჩვენი ცრემლებით? ხომ არ გვიბრაზდება ზოგჯერ, ხომ არ გვტუქსავს, გვიყვავებს ან გვიჯავრდება? ნეტა, როგორი ვარ თქვენი თვალებით, თქვენი გულებით. იმედია, არ გაწუხებთ, არ გამძიმებთ. დაე, მუდამ იყავით ჩემთან, მარუქეთ ვრცელი ფიქრი, ღიმილიანი მოგონება, ჭრელი სიზმარი და კეთილი გამოსავალი. გმადლობთ, ერთგულო, ყველაზე სულიერო მეგობრებო!

* * *

საზაფხულო არდადეგებზე სოფელში თინა ბებოსთან მივდიოდი ხოლმე. წელსაც ჩავალაგე 3 ხელი ტანსაცმელი, რამდენიმე სათავგადასავლო წიგნი და გავემურე. ხელი დაუქნეი დედას და მამას.

წივის, ბრაზობს, ჩხუბობს, გვიყვავებს, ენას არ აჩერებს ლივლივა მატარებელი. სადგურზე ბებია დამხვდა – თხელი, ვერცხლისთმიანი, ყველაზე კეთილშობილი თინა ბებია. გულში ჩამიხუტა, სულ მზის ბირთვის ჩამაკონა.

ბოგაზე გადავედით თუ არა, ჯერ გოგო დავინახე, მერე ხე და ბოლოს პირღია ლეღები. ბებიას გაეღიმა. იდგა მოჩითული კაბით, დიდი, ჭრელი ქუდით. იდგა კიბეზე, ზევით-ზევით მიჰქონდა მკლავები, მგონი, მხეს უხმობდა, ელაპარაკებოდა ქაჯური სითამამით. ლეღვს კრეფდა, სათლში აწყობდა. ყველაზე მწიფეს ხსნიდა პატარა, სწრაფი თითებით, შეხედავდა, გაუღიმიდა ნაყოფის სისავსეს, სიმწიფეს, სიმრთელეს. აკოცებდა ლეღვის გულს, თითებს ჩააყოლებდა, აგრძელებდა კრეფას. ხალი ჰქონდა ყურს ქვემოთ და გრძელი, ყავისფერი, ნახევრად დაშლილი ნაწნავი ხერხემლის გასწვრივ. კვირისტავები ჰქონდა თეთრი და ნაზი, კიბეს მიყრდნობილი. მზე ეჯდა ჯიბეში.

იდგა მოჩითული კაბით უხვმსხმოიარე, ნაყოფშიძე ხე. მტკიცედ იდგა მიწაზე, ზევით-ზევით მიჰქონდა ტოტები, მგონი მხეს უხმობდა, ელაპარაკებოდა ქაჯური სითამამით. ლეღვს ზრდიდა, თავს ეკლებოდა, სულ უკოცნიდა ყლორტ-ფურცელს. ნაყოფის რძის კვალი ჰქონდა ხმელ ტოტზე. მზე ეჯდა უბეში.

ათასჯერ ჩამივლია ლეღვის ხესთან, არასდროს, აღარასდროს მინახავს ის ცელქი, კვირტსადარი გოგო. მგონი, მომელანდა მე ზავრობისგან დაღლილს, იქნებ გამომეცხადა სიყმაწვილეგადასასვლელ ხიდზე, ვინ იცის. თინათო დავარქვი. ჩაუუკლიდი ხეს და ვესალმებოდი თინათოს, თითქოს, ის ისევ იდგა ორფენა კიბეზე, თითქოს ისევ ისე უღიმოდა ელვისგულიან ნაყოფს. ნელ-ნელა ხე გადაიქცა ჩემს თინათოდ, უკვე ლეღვის მეაკვნეს ვესალმებოდი, ვებრანჭებოდი, შევცინებდი ბოგის თავიდან ან სულ ახლოს, ღობიდან. იმდენი ოცნება გამინდია, ფიქრი მიჩუქებია, ღიმილი მინახტია მისთვის... ბოლოს ამერია კიდევ გოგონა და ხე – თინათო. მგონი, ერთნი იყვნენ, ერთ ფესვამობმულნი.

შარშან ვიყავი ბოლოს სოფელში, ბებიას საფლავი მოვილოცე, მფარველობა შევთხოვე მის მზისბირთვა გულს, ურაკრაკეს სულს. ბოგაზე გავედი გულის ბაგუნით. ჩემი ლეღვის ხე, ჩემი თინათო აღარსად ჩანდა, მივირბინე, სულ ყველგან ვძებნე, აღარ იყო, მოუჭრიათ. დავეკეი ღობესთან, გადამწიფებული ლეღვის წვენივით გადმომიცივიდა ცრემლები ამხელა კაცს. ჩემი ოცნებები გამოვიგლოვე, სულ ყველა აგვისტოსფერი, ბავშვური ფიქრი და იმედი გამოვიტირე.

მგონი, ჩემი თინათო თინა ბებოს ბავშვობა იყო, ჩემს ბავშვობაში გადმოზრდილი, გადმოლაღული. შენს სულს სიმშვიდე, თინა ბებო, ჩემო თინათო.

* * *

ყელწვრილი დოქით ჩამოამღერა ოჯალეში

მასპინძელმა, ჯარჯიმ. ჩვილ უღვაშზე მოისვა მარდი ხელი, ამოისუნთქა.

– უფლის სადიდებელი იყოს, ცოტათი უფრო დავინდოთ ერთმანეთი, ცოტათი უფრო მივემსგავსოთ ქრისტეს, – მძიმე ფიქრი მიატანა წმინდა წვეთებს.

მჭადი გატეხა ოთხ ნაწილად, სტუმარ ბიჭებს დაურიგა, მარილიანი პრასი მიაყოლა. ისევ წაავლო ყელწვრილა ღოქს ძლიერი ხელი, ჩამოაცეკვა ოჯალეში.

– ამით ღვინისა და პურისა ვთქვათ, შეგვეწიოს და შეგვესისხლოხორცოს, – ირიბად გახედა ცივ მჭადს მეზობლის ბიჭმა. მოსვა პურს მონატრებულმა და დაპურებულმა ყმაწვილმა. მკერდზე ჩამოისვა ხელი, ნელა ამოისუნთქა.

სანთლის შუქზე გახედა ჯარჯიმ ბებიას – მოხრილ, ზურგმძიმე, მშვიდ ნინოს. ისევ წაავლო ხელი ღოქს, ისევ ჩამოამღერა ღვთიური სასმელი.

– ამით ადამიანის სადღეგრძელო იყოს, საწყალი ადამიანისა. მთელი ცხოვრება ლოდს რომ იკიდებს კისერ-ზურგზე, რომ უმატებს და ემატება ამ ლოდს სიმძიმე, სიმსუბუქე რომ არა და არ მოდის. ეღლება საწყალს მკლავ-მხარი, ეღრიცება სახე და ებინდება თვალები. ყველა მის ლოდს ეზიდება, ყველა მისებურად იჭყლიტება ტკივილის, ტყუილის, ცოდვისა და სიმცირის ქვეშ. ჰოდა, რაღამც მაინც სათრევი გვაქვს ეს ქვა, მოდი, სუფთა გულით, კეთილი სიტყვით, სიყვარულითა და უფლის იმედით მაინც ვათრიოთ, ჩვენ, საწყლებმა. ადამიანის სადღეგრძელო იყოს, ცა და ქვეყანა მისი რომ ჰგონია, არადა თვითონ რომ უნდა იყოს ცისა და ქვეყნისა, – ნელა, აუჩქარებლად თქვა ენაწყლიანმა ნიკოლოზმა, ქოჩორში წაივლო გრძელი თითები.

ისევ ჩამოდნა ოჯალეში თლილ ჭიქებში.

თომას ჯერიც დადგა: – ამით საქართველოსი ვთქვათ, სამშობლოსი, მშობლიური მიწისა და ცის, ტყის, წყლის, ჰაერის, სიძღერის, ენისა და ხალხის. მოვუაროთ, მოვეფეროთ დანატოვარს. შევცვალოთ კიდევ, შევმატოთ კიდევ, ოღონდ ის არ დავკარგოთ, ის არ დავივიწყოთ, რის გამოც სისხლი გვითბება, ჟრუანტელი გვივლის და თანამოძმის დანახვა გვიხარია.

გადააჭდეს მაგარი, საკაცოდ გამზადებული მკლავები ერთმანეთს, „მრავალქამიერი“ შემოამღერეს ქონში. ცხოვრებას, მეგობრობას, სიყვარულსა და ერთგულებას სწავლობდა ოთხი ჩვილუღვაშისა ნინველი იმ ღამეს, სანთლის შუქზე. იმ ღამეს, გვიან, სანთლის შუქზე ცრემლიან ლოცვაში განუტევა სული ჯარჯიმ ბაბუამ. მადლობას სწირავდა ღმერთს, მკლავს ულოცავდა სულით დაპურებულ ბიჭებს, მშვიდად ხვდებოდა იმ ქვეყნად გადასახლებას.

* * *

ყველაფერი ჩახუთულია, მთელი ატმოსფერო აქ არის ჩამოწოლილ-ჩამოზვირთული, ჩემი კიბის პირველ საფეხურზე. ძაღლის ღრმა სუნთქვა მესმის, წრიალი, გადმოგდებული ენის სიმხურვალე. მე, დედა და ჩემი ძმა – საბა მეორე სართულზე ავდივართ. ვარსკვლავებიანი ცაა, ხელისგულივით კრიალა, ღრუბლის ნასახი არ ჩანს. ავდივარ ცხელ

კიბებზე, ავდივარ, ავდივარ... ახლახან მბანავა დედა და ისევ მცხელა. ასე მგონია, ამ ღამეს ძილი არ გვეწერია. შევედით ხის ოთახებში, მთელი ზაფხული აქ დგას, თითქოს მზე გვეკიდოს ჭაღის სიმაღლეზე.

დავწექით. წესით, დედა ხან მე მომიწვება, ხან საბას, მორიგეობით, მაგრამ ახლა გამონაკლისია. გვაკოცებს შუბლზე და დაიჭერეს დიდ, თეთრ, ზღვისქაფისფერ გადასაფარებელს, დადგება ჩვენი საწოლების შუაში და გვინიავეს, გვიბორიებს. თვალებს მახუჭინებს ჰაერის ნაკადი. მესმის ნაჭრის ტკაცუნა, მრიალი, ახლა აიქნია დედა ლამაზი, დაღლილი ხელები, ახლა დაიქნია. ახლა საბას ჯერია, აიქნია, დაიქნია. ახლა მე, ახლა საბა, აიქნია თეთრი ნაჭერი, დაიქნია... მოდის გრილი ჰაერი, ნაჭრის მოძრაობის ხმა მესმის, თვალებს ვახელ ნახევრად მძინარე, ზღვის ქაფს ვხედავ, ტალღების ტკვარცალს. მეხუჭება თვალები და გადავდივარ სიზმრების სამყაროში, გრილ, ზღვისფერ, სასიამოვნო, ღუნე და ბლანტ სამყაროში.

* * *

გურამ დოჩანაშვილს

კანუდოსის მკვიდრო, წერილი მინდოდა მომეწერა. ალბათ შეცურე თიხის სანაპიროიან მდინარეში და განიწმინდე გამჭვირვალე სული. ანდა ვინ დაადგინა ეს გამჭვირვალე, რა. გამჭვირვალე, თორემ სინამდვილე არ ჩანდეს, აი...

ნეტავ, რა დღეები გქონდა, კამორელებზე რომ წერდი? რამ დაგირღვია გულის ნაკერები, ასე რომ დაგიმწიფა სიტყვა... ასე რომ ათუხთუხა, მოიხარმა და ცხელ-ცხელი დაგვირიგე სულის საცხონებელ სუფრაზე? შეგვეგოს, ამინ! ძილის წინ რა მძიმე ფიქრი არ გასვენებდა, ნეტავ, ლამაზ-ქალაქელების სიმსუბუქეზე რომ წერდი? ჩვენ კი სამუდამოდ დაგვიხატე მირცას სახე, მიჩინიოს ხმა... იცი რა, ზე მორეირას მოკითხვა მინდოდა, მაგრამ ალბათ ბევრი მოიკითხავს ხოლმე გულითადად. უგო მომიკითხე, დაჩაგრული უგო მომიკითხე, ზოგჯერ რომ ვუგებ და ზოგჯერ მინდა, ვაკუეგო.

შემოდგომა

მზიანი დღეა, თუმცა უკვე ოქტომბერია და ჰაერში სუსხი იგრძნობა. დღეს, როგორც ყოველთვის, ჩემმა ძმამ – ფომ გამაღვიძა. პატარა და სუსტია, უკვე საკმაოდ ცივა და ჩემი პატარა ძმაც კანკალით იღვიძებს. შემდეგ მე ვშრიალებ, ვეხუტები, ვეფერები, ვეხუტები, ვაცილებ, ვცდილობ გავათბო და გავამზიარო. დილიდანვე ჭორფლების დათვალიერებას ვიწყებთ. მე 5 ახალი ჭორფლი აღმომაჩნდა, ფოს 3, ამიტომ მოვიგე და დღეს ერთი სურვილის უფლება მაქვს, რომელიც ჩემმა ძმამ აუცილებლად უნდა შემისრულოს. მე და ფო ყოველთვის ხელი-ხელჩაკიდებულები ვართ, ასე გამოვხატავთ მუდმივ სიყვარულს. მშობლები რამდენიმე დღის წინ დაგველუპნენ და მათი შრიალი ძალიან გვენატრება.

მე ლი მქვია, ფოზე ოდნავ დიდი ვარ და მთელი

გულით მიყვარს სიცოცხლე. მართალია, ცოტა ძილისგულა ვარ და მზე მიჯავრდება, მაგრამ გულით ხომ არ მინდა მისალმების დაგვიანება. ღამით ვარსკვლავების თვალიერება მიპყრობს და გვიანობამდე ვერ ვიძინებ. ოქტომბერია, მე და ფომაც ფერი ვიცვალეთ. მე უფრო ჭორფლებიანი და სტაფილოსფერი ვარ, ფო ყვითელია.

უცებ, როცა ცას ჩიტების გუნდმა გადაუფრინა და მინდორზე მეზობლის კატა მოკალათდა, ვიგრძენი, რომ ფოს ნელ-ნელა ხელს ვუშვებდი. უნებურად, რა თქმა უნდა. ეს ფომაც შენიშნა და წყლიანი თვალებით შემომხედა. სწორედ, ასე გაგვიშვეს ხელი ჩვენმა მშობლებმა რამდენიმე დღის წინ. მაშინვე მივხვდი, რომ სიცოცხლესა და ფოს, რომლებიც მთელი გულით მიყვარს, უნდა დავემშვიდობო. ფო ატირდა და აცანცანხდა. მე ხმა ჩავიწმინდე და მშვიდად ვუთხარი:

– ფო, ჩემო პატარა ფო, მე შენ ძალიან მიყვარხარ და მუდამ მიყვარები. ძალიან მიყვარხარ, კარგი? მე დედასთან და მამასთან წავალ და გადავცემ მათ, რომ შენ ძალიან ღამაზი, უკვე გაზრდილი, მშვენიერი ბიჭუნა ხარ. რომ შენ მზისთვის ადრე დილით იღვიძებ და კეთილი გული გაქვს. მათ გაუხარდებათ, ვიცი. არ დაგავიწყდეთ, არ შეგეშინდეს და მუდამ ასეთი იყავი, გთხოვ. დღეს ხომ ჭორფლებში გაჯობე, ხოდა ჩემი სურვილიც ეს არის – გთხოვ, ყოველ დილით გული გაუღე მთელ სამყაროს, შემოუშვი შენში მზის სხივები და მადლიერი იყავი ყველაფრის. მე, დედა და მამა დაგელოდებით. მიყვარხარ...

უკანასკნელად ავშრიალდი და პირველად გაუშვი ხელი ფოს. ქვემოთ ნარნარით, ნაზად, თითქოს უწონოდ მიფერინავდი. შემდეგ არაფერი მახსოვს.

* * *

ჩამოწვა მადლიანი, რძისფერ-კრემისფერი ნისლი. რამდენი უფიქრია, რამდენი აზრი მოუხარშავს და რამდენი ადამიანი ჩაუხუტებია ჩვენს დიდ, ხუჭუჭ-გულიან, მრავალმწკვანე მთას...

ნეტა, როგორი საქართველო უნახავთ უერთგულეს მთებს. რა ბრძოლებს გადაუვლია მათს თბილ, მშობლიურ გულ-ხურგზე. ნეტა, როგორი იყო ადამიანი საუკუნეების წინ... რაზე საუბრობდნენ ბუნართან ჩონჩისკალთააკცილი, მიწისა და ცისსურნელიანი მოხუცები, ბალახისსურნელიანი ნინველები, ახლად გამოძცხვარი პურისსურნელიანი ქალები და დაღლილი, მოტკბო ოფლისსურნელიანი კაცები. რა გასაჭირი ედგა ჩვენს ქვეყანას...

ხის დაბალ მაგიდასთან დასხდებოდნენ, ცივ მჭადს ან თბილ პურს გატეხდნენ დიდი, ძლიერი ხელებით, სასმელს შეავსებდნენ, პირჯვარს გადასწერდნენ და უთქმელად დალევდნენ. ამხუილდებოდა უწითლესი სისხლი ჯანმრთელ მარღვებში, აცეკვდებოდა და აგუგუნდებოდა მამაცი გული... სამყაროს, გალაქტიკის სიყვარულს, ტკივილსა და გაჭირვებას დაიტევდა გულის საკნები. ადამიანის ფიქრი მაინც უცვლელია. ისევ ააღლევებდა გაბზარული ოჯახი, უსიყვარულო მეგობრობა, თავმოტყუებული ბედნიერება და აუსრულებელი ოცნება. ისევ აუჩუყდებოდა გული გულწრფელობასა და უბრალოებაზე. იფიქრებდა მეგობრის, ნაცნობის, უცნობის, ქვეყნიერების

ამბავზე. დაუსვამდა საკუთარ თავს კითხვებს და მაინც ვერ უპასუხებდა. ვერ ამოხსნიდა, რატომ განძა, რატომ კვდება, რა უნდა ცხოვრებისგან და რა უნდა უნდოდეს. ვერ გაარკვევს, როდისაა ნამდვილად ბედნიერი და რა არის ბედნიერება. ვერ გაიგებს, რატომ უღელავს გული საყვარელი ქალის დანახვაზე და რატომ უქვავდება, ყვინება სისხლი, როცა უსამართლობას, ორგულობას, ღალატსა და ცბიერებას ხედავს. ან, როგორ გრძნობს უფლის სათნოებასა და უმორეს სიანსლოვეს.

და მაინც, გულისხმიერი მთების ნისლი საუკუნის წინანდელი და დღევანდელი ადამიანის ფიქრი მგონია, აკინძულ-შეკრული, ერთ ხმად ამღერებული, მთების მიერ დროის მიღმეთში შენახული.

* * *

ალბათ, ყველას ეშინია სიბერის.

– რომ აღარ ვიქნებით, არც არაფერი შეიცვლება, შეილო. მერცხლები ისევ ისე მოგვახარებენ გაზაფხულს, ჩვენც ისევ ისე გაგვიხარდება. ერთი ისაა – ხვნა-თესვის დარდი არ გვექნება, ძროხის მოწველისა და ვიშვიშისა.

– რატომ აღარ გვექნება დარდი?

– დარდი როგორ არ გვექნება, მაგრამ ამ ცხოვრებისა – არა. მთავარი დარდი მერე გვექნება, შეილო. რასაც მართლა დარდი ჰქვია. რომ გავიანზრებთ, აი, ესაა ბოლო წამი ჩვენი ცხოვრებისა, ზუსტად იმ წამს დაებრძინებთ, მაშინ გადავავლებთ თვალს ჩვენს საწყალ ცხოვრებას, მაშინ ვიგრძნობთ და გავიგებთ ყველა ტკივილს, დაცემას, წარმატებას, გაცემას, კოცნასა და ნამდვილი სიცილის, გულით სიცილის ხმას. მხოლოდ მაშინ ვიტყვით – ეეჰ, რაში გაველიე ეს დრო, ან რას ვდარდობდი, ან რას არ ვდარდობდიო. მაგრამ, იცი, ყველაზე მთავარი რა არის?

– რა, ბებო?

– ბებო კი გენაცვალოს, ყველაზე მთავარი ისაა, რომ ამად ღირს, ამ წამად ღირს ამდენი ფუჭი დარდი და მუდმივი გაურკვევლობა. ამიტომაც აქვს სიკვდილს ფასი, თანაც ასეთი. და ხშირად, გარდაცვლილს რომ ვტირით, ჩვენს თავებს ვტირით – რა გვეშველება, როგორ დავრჩით მარტო ცხოვრების ორომტრიალში – გულის გულში ვფიქრობთ. აბა, გარდაცვლილს რა უჭირს, სიბრძნეც მიიღო და სავალი გზაც ზუსტად იცის.

ჩვენ ვართ ცოლო, ვითომ რომ ვიცით, რა გვინდა, როგორ გვინდა და რატომ. ეე, არადა, არაფერიც არ ვიცით, შეილო. 22 წლის დავქვრივდი, მას მერეა სიკვდილის გამოცანას ვხსნი, ვხსნი და, მგონი, ამოვხსენი. წარმატებას ვეძებთ, ვითომ რწმენასა და ღმერთსაც ვეძებთ, ეე, ის კი არ ვიცით, ყველაფერი, სულ ყველაფერი ჩვენშია. გარეთ ვაცეცებთ თვალებს, სულ სხვას ვაკვირდებით, სხვისგან ვსწავლობთ, ჩვენი თავი კი გვრჩება შორს, როგორც ნისლის ბოლო, უთხელესი ფირფიტა. სიბერეში გვახსენებს თავს ტკივილი, სისუსტე და ჭაღარა. მერე მივუბრუნდებით ამ უცნობ „მე“-ს და ვერც ჩვენ ვაგებინებთ ვერაფერს, ვერც ის გვაგებინებს. ამიტომაც გვეშინია. არადა, სიბერეს ჯიბეში დამალული კანფეტის გემო,

ნაწვიმარი მიწის სურნელი და მოწითალო ღრუბლის ფერი აქვს. ნუ გეშინიათ სიბერის, შვილებო, ის მოვა, აუცილებლად მოვა და თქვენს დავიწყებულ თავებს მოგიყვანთ!

ვაჟას

ადგება, თხელი, დაკოჟირილი თითებით პირჯვარს გადაიწერს, თითქმის მთლად დაფლეთილ ტანსაცმელს ჩაიცვამს და გავა ეზოში. გზას დაადგება ახლად დახნული მიწისკენ, წყაროს წყალს მოისვამს დაღარულ სახეზე, პეშვით დაღვეს. ჯერ აკოცებს უთქმელი ტუჩებით, სათავეს დაულოცავს, მერე მოსვამს. სველ ხელს ჩოხის კალთას შეაწმენდს, დაიფერთხავს, ირიბად გახედავს. მივა, თესლს კალთიდან ამოიღებს, ნაყოფს დაულოცავს, ღეროს, ფესვს უდღევრძელებს...

ნახევარს რომ ჩაყრის მიწაში, შეისვენებს, ღრუბელს ახედავს, მზის ჯერ კიდევ სუსტ სხივებს მოეფერება მზერით. დაჯდება, გვალვიანი მიწასავით დამსკდარ ხელის გულს მოისვამს შუბლზე, ფიქრებს დააწყნარებს, გაწვრთნის. მორიდებით ჩაისუნთქავს ცისფერ ჰაერს, თავს დახრის, ბალახს გაუღიმებს. დაიბადება ერთი ტაეპი, მერე მეორე... დაითესება და დაითესება სიკეთის თესლი, სიყვარულის, ქართველობის, მზის, ფუტკრის, იის, კესანეს თესლი. გაღვივდება მეგობრობის, იმედის, ტკივილის, იაგუნდის, სამყურას, გვირილას თესლი. აღმოცენდება და გაიხარებს უფლის, მოთმინების, შეუპოვრობის, კაიყობის, თავმდაბლობის თესლი...

რა ფიქრი გავიზიარა მთამ, რა სიყვარული გადმოგცა ვაზმა, რა კალამი გაჩუქა სამყარომ და რა დარდი აიტანა შენმა გულმა, ასე რომ დაგიმწიფა სიტყვა და ერის სიაგვარგე შენს ბეჭებს შეაბა... როგორ გახსენი გული ასე, ყველა და ყველაფერი რომ ჩაიტიე...

შენი კაცობის იყოს, ჩონგურზე ჩამოკრული დაღლილი ხელის იყოს, სიმღერად ნათქვამი ლექსის იყოს, შენი ძილისპირული დარდის იყოს, ასე რომ გაგადიდოცა!

* * *

„თუ შენი მარჯვენა ხელი გაცდუნებს, მოიკვეთე იგი და გადააგდე“.

ამპარტავნების ხელი რომ მოვიკვეთო, შურის გული რომ მოვიგლიჯო, არდანდობის ენა რომ მოვიჭრა და მაცდუნებელი თვალი მოვითხარო, რა დავრჩები, უფალო? რა დარჩება ჩემგან? — ქვა ვიქნები — გასათლელი, თიხა ვიქნები — გასაძერწი, თესლი ვიქნები — დასათესი, თუ არაფერი ვიქნები, სულ არაფერი?

ეს ვართ? მოსაშორებელი ნაწილების ერთობა, რომელსაც ვიჭრით, ვიჭრით და ვერაფრით ვიკერებთ, ვერაფრით ვიწებებთ?

და თუ ვიკერებთ, გთხოვ, ცისფერი კაბა შემაკერინე, ორი ჩიტუნას ირაო და ღრუბლის ბუდე... ძალიან ბევრს გთხოვ, ღმერთო?

ვიცი...

ნათია ბალათრიშვილი

მრცხვენია, მას!

ნოემბრის სუსხიანი დილა იდგა. აგერ, უკვე ცხრის ნახევარი სრულდებოდა.

ნინო მასწავლებელი სწრაფი ნაბიჯით მიიქაროდა სკოლაში. პირველი გაკვეთილი მეშვიდე კლასთან ჰქონდა. ყოველთვის ღელავდა ამ კლასში შესვლის დროს. დისტანციური სწავლის რეჟიმიდან ახალი გადასულები იყვნენ პირისპირ სწავლაზე. რა უცნაურია, ორი წლის წინათ ამ საკითხზე თუ მოგვიწევდა საუბარი, ვერც წარმოვიდგენდით. ღელვის მიზეზიც სწორედ ეს იყო. სათანადოდ ვერ ცნობდა მოსწავლეებს, მათ ინტერესებსა და შესაძლებლობებს, ამიტომაც მეტად ფრთხილობდა მათთან ურთიერთობის დროს.

კლასში ყოველთვის ღიმილიანი პირისახით შედიოდა, სიკეთე და სიყვარული იღვრებოდა მისი თვალებიდან. ზარის დარეკვამდე სხვადასხვა საკითხზე გასაუბრებასაც ასწრებდა მოსწავლეებთან. ეს დილაც ასე დაიწყო...

წინა გაკვეთილზე ნინო მასწავლებელი და მოსწავლეები შეთანხმდნენ, რომ დღეს ერთად უნდა განეხილათ ახალი საკითხი. მოსწავლეები კი უნდა გასცნობოდნენ წინასწარ დარიგებულ მასალას.

— არის დღეს ვინმე, ვინც, შემთხვევით, ვერ შეძლო ტექსტის დაბეჭდვა, — კითხულობს ნინო მასწავლებელი.

კლასში 25 მოსწავლე ზის, სიჩუმეა. მხოლოდ ოთხი მოსწავლე იწევს ხელს.

— თემურ, იქნებ მიზეზი მითხრა.

— ძმა მყავდა ცუდად, მას, საავადმყოფოში გადავიყვანეთ.

— უი, რას მეუბნები, ალბათ ნიკა, ხო, პირველკლასელი? შენი უფროსი ძმა ტალანში შემხვდა.

— კი, მას.

— ახლა როგორ არის?

— უკეთესად, მაღლობა.

— და როდის მოხდა ეს, თემურ?

– 3-4 დღის წინ. მერე სოფელში წავედით. თემურს აღმულმა აჰკრა, მიხვდა, რომ სხვა მიზეზი იყო საჭირო.

– კარგი, თემურ, სულ არ იყო შესაძლებლობა, რომ ტექსტი წაგეკითხა?

ისეთი თანაგრძობითა და მზრუნველობით დაუსვა კითხვა ნინო მასწავლებელმა, თემურმა ასწია თავისი თეთრი, ლოყებაგარდისფერებული სახე და გულწრფელი თვალები, ალაღად უთხრა:

– ღიახ, მას.

– მაღლობა, სიმართლისთვის.

ნინო მასწავლებელმა მიზეზი დაჩისაც ჰკითხა. სხვა მასწავლებლებისგან ხშირად სმენია მასზე, ნიჭიერი, მაგრამ ზარმაციაო. ნინო მასწავლებელსაც ჰქონდა შემჩნეული, კლასში ყოველთვის ჩართული იყო, არც აზრის გამოთქმას არიდებდა თავს და არც შეკითხვის დასმის ერიდებოდა. აი, როგორც კი საქმე მიდგებოდა დამოუკიდებლად სახლში გარკვეული სამუშაოს შესრულებაზე, დაჩი ყოველთვის მოიკოჭლებდა.

– დამავიწყდა, მას, რა გვქონდა. ჯგუფში დავწერე, – მაგრამ ბავშვები არ გამომეპასუხნენ.

– მე მოგწერეთ მოგვიანებით, – ჩაერთო ანა საუბარში.

– დაჩი, იქნებ თვალი აარიდე მიმოწერას და მხოლოდ მოვალეობისთვის დასვი შეკითხვა.

დაჩი გაჩუმდა, წამიერად იყოყმანა და ბოლოს თქვა:

– მას, ბებიჩემი თქვენზე იტყოდა, გულთმისა-ნიაო. კი, ეგრეა, დამეზარა.

– ხანდახან დაზარების უფლება ყველას აქვს, ამას ცოტა ხანში მოვუბრუნდებით, მანამდე კი მოდი გიოსაც მოვესმინოთ, რა მიზეზი ჰქონდა, – თქვა ნინო მასწავლებელმა და გიორგის შავტუხა, ემზიან სახეს შეხედა.

– ნინო მას, მე არ მიყვარს ბიოლოგია და არ მაინტერესებს მისი სწავლა. ამიტომაც არ წავიკითხე. არც ადრე მიყვარდა, არც ახლა მიყვარს და ვერც შევიყვარებ.

ნინო მასწავლებელი გაშეშდა, არ მოელოდა ასეთ პასუხს. მის გონებაში წამიერად გაიელვა ათასმა პასუხმა... ელექტრონულ ხაზებად გადაიკვეთა საკუთარი თხუთმეტწლიანი გამოცდილება, ფსიქოლოგებისა და განათლების სპეციალისტების თეორიები, რჩევები, რეკომენდაციები, მაგრამ მთავარი იყო ოპტიმალური პასუხი უნდა ამოერჩია, თანაც ისე სხარტად და მოქნილად, სიმშვიდით, რომ გიორგის მისთვის ეს ემოცია არ შეემჩნია. მარტივი გამოსავალი მოძებნა, თანაგრძობა გამოუცხადა ნინო მასწავლებელმა.

– მისაღება, მაღლობა გულწრფელობისთვის. თანაც კარგად მესმის შენი, გიორგი, შენზე ერთი წლით უმცროსი ვიყავი, რაღაც მიზეზის გამო შემძულდა ბიოლოგია, პარადოქსულ რამეს გეუბნები

– დღეს მე ბიოლოგი ვარ. მოგვიანებით შეიცვალა ჩემი დამოკიდებულება. თუ დრო გექნება, დარჩი გაკვეთილების შემდგომ და ვისაუბოთ. რაღაც საოცარი დათხვევაა.

– მას, ერთია, რომ არ მიყვარს და მეორე – რომ დამეზარა, – უკან დაიხია გიორგიმ.

ნინო მასწავლებელმა, გულში კმაყოფილებით ჩაიღიმა, თან მოგონილი ამბის მიზეზზეც დაფიქრა. ბიოლოგიასთან კიგონებით „ბოლიში მოიხადა“.

უცებ ბექას ხმა გაიმა, ველარ დაიბნა გულში:

– ნინო მას, მე დამეზარა. არც კი გამიფიქრებია, რომ წამეკითხა. ვიცი, რომ არ გამეცხვავა.

მასწავლებელმა მეტ-ნაკლებად ოთხივე მოსწავლის უპასუხისმგებლოდ მოსვლის მიზეზი უკვე იცოდა. შემდეგ სტრატეგიაზე გადასვლის დრო იყო აშკარად...

– ახლა წარმოიდგინეთ, რომ ამ წუთისათვის სოციალურ ქსელში უნდა დადოთ თქვენი ემოცია, გთხოვთ, ეს ემოცია დაწერეთ ან „სმაილით“ დახატეთ ფურცელზე.

გიორგიმ მყისიერად წამოიძახა – „უღარდელად“, დაჩიმა და თემურმა სიტყვა „მოწყენილი“ დაწერეს და თან ხმამაღლა დააფიქსირეს.

– რა „მოწყენილი“, ბიჭო, მაგრად მრცხვენია, – წამოიძახა ბექამ, რომლისთვისაც სკოლაში უსწავლელად მოსვლა უცხო არ ყოფილა.

ბექასგან წახალისებულმა დაჩიმა და თემურმაც შეცვალეს გრძობების გამოხატველი სიტყვები.

ნინო მასწავლებელმა იგრძნო, რომ ბავშვების სულის სიმებს ფრთხილად შეეხო, ახლა მთავარი იყო, ეს სიმები მათსავე საკეთილდღეოდ აეჟღერებინა. უცებ უთხრა:

– იცით, ერთხელ მეც ძალიან შემრცხვა საზოგადოების წინაშე.

და მოჰყვა ამბავს:

– ერთხელ, დაახლოებით 10 წლის წინ, ერთ-ერთ კონკურსში ვმონაწილეობდი. მასწავლებლობის პარალელურად სხვა საქმიანობასაც ვაპირებდი. კომისიას ჩემი პირადი მონაცემები მოეწონა და გასაუბრების თარიღიც მაცნობეს. ვიფიქრე, თუ გავალ – გავალ, თუ არ მიმიღებენ, არც გული დამწყდება-მეთქი. ერთი სიტყვაც არ წამიკითხავს, რომ ცოტა მომზადებული მივსულიყავი, მწარედაც ვიმწვინე. კომისიის წევრებიდან, რამდენიმე მიცნობდა, თანაც მაფასებდნენ, ზუსტად ვიცი, ხოდა, ყველაზე მეტად მათი შემრცხვა, მერე – საკუთარი თავის. მას შემდეგ, ასე აღარასოდეს მოვქცეულვარ.

ვერაფრით წარმოიდგენდნენ ბავშვები, რომ მასწავლებელი, რომელსაც საკმაოდ კარგი რეპუტაცია და ავტორიტეტი ჰქონდა სკოლასა თუ თემში, ასე ალაპარაკებოდა საკუთარ წარუმატებლობაზე. ამიტომ, მშვიდად და გაცოცხვებით უსმენდნენ.

– თქვენ, ვინც დაწერეთ, რომ გრცხვენიათ, სხვა დროსაც მოგინდებათ ასეთ მდგომარეობაში ყოფნა?

– უცებ ჰკითხა ნინო მასწავლებელმა.
 – არა, მას, – თითქოს ერთხმად აღმოხდათ ბექასა და დაჩის.
 – რას ამბობთ, ნინო მასწავლებელო, არასოდეს, – მტკიცედ თქვა თემურმა.
 – მწარე გამოცდილებით, აღარც მე გამიმეორებია, – უთხრა ნინო მასწავლებელმა.
 სიმები ნამდვილად ეკავა ნინო მასწავლებელს და სასიამოვნო ჰანგებსაც აჟღერებდა, მხოლოდ გიორგის სიმი არ ემორჩილებოდა და სადღაც, სხვა ტონალობაში, უკრავდა...
 – გიორგი, სპორტზე თუ დადინარ?
 – კი, მას, კრივზე და ძალიან მიყვარს.
 – მერედა, ვინ არის შენი მოწინააღმდეგე?
 – ადამიანი, მას.
 – როგორ ახერხებ მასზე გამარჯვებას, ანუ როგორ ამარცხებ?
 – ვვარჯიშობ მას, და ძლიერი მუშტით...
 – და სწავლაში ვინ გეწინააღმდეგება?
 – სიზარმაცე, – ნინო მასწავლებელს არ ეგონა, თუ ასე სწრაფად მიაღწევდა მიზანს. სიზარულით გული აენთო და წელან თუ გულში ილიმოდა, ახლა უკვე სახეზე ბედნიერების ნათელი გადაუვიდა.
 – მერედა, როგორ შეიძლება სიზარმაცის დამარცხება?
 – ვიყოჩაღებ მას!
 – გიორგი, დაწერე რაც თქვი, ფურცელზე, უდარდელი განწყობის ქვეშ...
 დანარჩენი მოსწავლეები სულგანაბულნი ისმენდნენ და თვალს აყოლებდნენ მოქმედებებს. თითქოს სპექტაკლს ესწრებოდნენ. წესით, უნდა დაფიქრებულიყვნენ საკუთარ ქმედებებზეც...
 კი, ეს ნამდვილად სპექტაკლი იყო... სპექტაკლი, რომელშიც ყველას როლი ნათელი და დადებითი იყო, უგებდნენ და ესმოდათ ერთმანეთის!

პოეზია

ნანა ღვინაშვილი

მამას

მე შენი სიტბო ისე მანაყრებს,
 ვით მწვანე მდელი მშვიერ, მცვიან კრავს,
 მყარი მუხლების საძირკველს ვლოცავ,
 რომ არ მოჰკავდეს ეზო ნაჭიშკრალს...
 ზეცად აპყრობილ მლოცველთა ხელებს,
 მაგონებს, მამი, შენი სიტყვები,
 როცა საღამოს ყინვა მოსწრებულ
 დღეების სათქმელს ჩუმი მიყვები...
 აღარ გაშინებს დეკემბრის სუსხი,
 არ გაშინებდა თუმცა არც ადრე,
 ეს მოსასხამი, ბეჭებს რომ ვითბობს,
 სუფთა გულია, რომ ადის ცამდე...
 არც უსახნისო გუთანზე ვდარლობ,
 არც კვალჩავილი მაკრთობს მინდვრები,
 ნაგრიგალარ ხეს რომც დაემსგავსო,
 გინდ კვირტებდამძრალს, მაინც მჭირდები...
 დაღარულ თვალებს მეტი ხიბლი აქვს,
 ნელა რომ ითვლის უკვე განვლილ წლებს,
 მე ის დეკემბრის ჩვიდმეტიც მიყვარს,
 ჩუმიდ რომ ათოვს მამის გამხდარ მხრებს...

* * *

და რომ ზამთარშიც ვერ ვიგრძნო ყინვა,
 ყველაზე უფრო მე ეს მაშინებს,
 რადგან ის გული, გრძნობა რომ არ აქვს,
 სხვას სათქმელს როგორ ჩაანიშნინებს...
 მაგრამ რა ვქნა, რომ ზამთარს იქითაც,
 ყველაზე მძიმე ზამთარი სახლობს,
 და ცივ კედლებში არის საშიში,
 ის, ვინც არასდროს არაფერს ამბობს...
 შენც შეიძლება ვერ იგრძნო ყინვა,
 ან გერქვას მუდამ ღამენათევი,
 და ბოლოს მიხვდე, ამ რთულ ცხოვრებას,
 რომ ბევრი ბრძოლით გაუთავხედდი...

* * *

მერე რა იყო? არაფერი... რა მაქვს სათქმელი,
და ან რა უნდა ყოფილიყო ზამთრის ცივ დღეში,
ბელურასავით მოძლოდინე ვკენკავდი მზის სხივს,
როცა დღე ჩუმად თენდებოდა მოხრილი
მხრებში...

ხვალ რა იქნება? არც ის ვიცი, აბა, რა გითხრა,
როგორ განვსაზღვრი ზღვარგადასულ დღეთა
სისტემებს,

მე ერთი ვიცი დაზუსტებით და მას სახელად,
უარაფრობა ჰქვია, კაცს რომ ასე იმეტებს...
გამოდი, შიშო... შენც ისწავლე ფრენა, არ გინდა?
ციხს კამარაზე ერთხელ მაინც გაინავარდე,
ჩაბუდებული კაცის სულში ისე სუსტი ხარ,
რომ ამ ფრენისაც გეშინია, არსად დავარდე...
შიშსაც ჰქონია სათავისო მძიმე ხაზები,
და იმ სუსტ მხარეს სიძლიერედ ისე გაპარებს,
რომ ანათემა გეგონება ყველა ლაჟვარდი,
ბოლოს სიცოცხლეს რომ ვერ გრძნობ და
მხოლოდ ატარებ...

* * *

და როცა უფრო დაბინდდება ღია სარკმელთან,
დარჩება ალბათ მოგონება, სულ ერთი ბეწო,
და გაკვირვებაც არ მექნება ალბათ იმიტომ,
რომ ძველ ფიქრებში სიკვდილივით ტყვიები მეწყო...
და თუ ოდესმე რომელიმემ ვერ დამჭრა გულში,
სამაგიეროდ უსახლკაროს მარგუნა ყოფა,
და ახლა უკვე უკეთ ვიცი, რას ნიშნავს კაცის,
უნაწევრებოდ სულიერი სიღრმის დაყოფა...
და მერე, როცა დაბინდდება ღია სარკმელთან,
თავად ვიქნები შენი გულის ის დიდი ხილვა,
რომელიც ალბათ მიგახვედრებს ამ სამყაროში,
რომ რიგში მდგომი უარაფროც ყველაზე წინ ვარ...

* * *

ხვალ რომ დეკემბერი მოთოვს,
ამინდს შეეცვლება ფერი,
ყინვა დაუსუსტებს თითებს,
დაუძღლურდება ტერფი...
ხვალ რომ დეკემბერი მოვა,
შფოთვა დაეტყობა სიზმრებს,
თუმც მე ძველებურად ჩავთვლი,
რომ მზის სხივებით მიმზერ...
და ხვალ ის დეკემბრის დილა,
უკვე რომ ჩამოდგა რიგში,
უკეთ მიმახვედრებს ალბათ,
რომ სულ არაფრიდან ვიშვი...
რომ სულ არაფერში ვსახლობ,
რომ სულ არაფერი მქვია,
და იმ დღეებით ვკვდები,
უმზისხივებოდ რომ ჰქრიან...

* * *

ნისლია ირგვლივ, ძნელად ვარჩევ ფერმკრთალ
სილუეტს,
და არსაიდან ცოცხალ-მკვდარნი, ჩანს, რომ მოდიან,
მე ზუსტად ვიცი, ილუზია კაცს როგორ ღუპავს,
და შენ კი დღემდე რეალური ხედვა გგონია...
არსებობს თუმცა იმნაირი გამოსარჩლება,
უმტკივნეულოდ რომ გიშუშებს გამჯდარ იარებს,
ყოველი სიტყვა უფრო მეტად ვიგრძენი როცა,
ჩემს ნაკვალევზე ხელმეორედ გადავიარე...
და თუკი მაინც ილუზიას თავს ვერ დააღწევ,
გასამართლებლად ჩაითვალე ყველა მიზეზი,
არც ის გეტკინოს, შენს ფიქრებში შორს

მოფარფატი,
სულის ღრიჭოდან მედიდურად როცა მიმზერდი...
სწორედ ამიტომ, ძნელად ვარჩევ ფერმკრთალ
სილუეტს,
და ზუსტად ვიცი, ცოცხალ-მკვდარნი საით მიდიან,
ერთ დღეს, შენ მეტყვი, რომ პირველი ცოდვაა მძიმე,
მე გიპასუხებ: ჯოჯოხეთი უფრო დიდია...

* * *

და ახლა უფრო იმის იქით, ვიდრე ჩანს რამე,
მზე ყოველ დილით დაბადებას ცდილობს ახლიდან,
ის ცივ ღრუბლებში მიძალული ეძებს სიცოცხლეს,
შენ ვერ ისწავლე გაღვიძება მძიმე ღამიდან...
მას შემდეგ როცა, კვლავ დაეტყო დღეებს სახადი,
და ნაადრევად დაბერებულ თითებს მიენდე,
რომელიც ასე შეუცდომლად წერს ყველა ტკივილს,
მანამდე სანამ, თავს უტრემლოდ გამოიღებდე...
თუ უფრო მეტად უდღეობა მაშინ იგრძენი,
კიბის ნაცვლად რომ სიმართლვე გესაფხუზრა,
იქნებ გიჯობდა, კვლავ სხვის სულთან ორპირის
ლოდინს,
შენში მძვინვარე ქარიშხალი გამოგეხუზრა...
ნუ მკითხავ, როცა საკუთარ თავს ვებრძვი,

რა ხდება,
ან დაზამთრებულ ფიქრში როდის ჰყვავის ენძელა,
ეს რომ გაიგო, უნდა მიჰყვე იმ გზას, რომელზეც,
პირველად გავლა უქალამნოდ როგორ მეძნელა...
ნუ მკითხავ, რას ვგრძნობ, როცა ჩემში ველარ
ვეტყვი,
როცა სიცოცხლე ერთ სუნთქვაში ვერ ჩავატე,
არ ღირს კითხვადაც, დამიჯერე, ჰოდა ამიტომ,
შენ რაც გინდოდეს, ან რაც გეთქმის, ის დამატირე...
და ახლა უფრო იმის იქით, ვიდრე ჩანს რამე,
ხარ უპატრონო საფლაკივით და უწარწერო,
უმტკივნეულოდ ვერ იგრძნობდი სხვის ცრემლს,
ამიტომ,
შენი სიცოცხლის ყველა წუთი შენ უნდა წერო...

* * *

როცა გითხარი, მივეჩვიე სულის ჭრილობებს,
დაუძღლურდა ამ დღეებსაც ცივი მკლავები,
როგორ შეძელი, სასიკეთო სიტყვა არ დაგცდა,
არაფერია... უარესსაც გავუმკლავდები...

თურქეთ-საქართველოს მიგომობის ახალი ფურცელი

წიგნის „მუსტაფა იაქუთის – გურამ ხიმშიაშვილის“ შესახებ

წიგნის „მუსტაფა იაქუთი (გურამ ხიმშიაშვილი)“ წარდგენა 2020 წელს ჯერ საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში, შემდეგ კი ბათუმში გაიმართა. „მუსტაფა იაქუთი – გურამ ხიმშიაშვილი“ ისტორიკოს რამაზ სურმანიძის ერთ-ერთი ბოლო წიგნია.

მისი ორგანიზებით, ჩატარდა ერთ-ერთი ბოლო ღონისძიება – 2020 წლის 5 მარტს, ბათუმის აკაკი წერეთლის სახელობის საჯარო ბიბლიოთეკაში. სამწუხაროდ, ეს იყო მისი ბოლო ღონისძიება ბათუმში. ამავე წიგნის წარდგენას მუსტაფა იაქუთთან ერთად აპირებდა თურქეთშიც, ბილეთები ნაყიდი, სასტუმრო კი დაჯავშნილი იყო, მაგრამ, სამწუხაროდ, ბატონი რამაზის გარდაცვალების გამო ეს ვეღარ მოხერხდა.

გამოცემა ორენოვანია – ქართული და თურქული პარალელური ტექსტებით. წიგნი – 1980 წლიდან თანამედროვე თურქეთის რესპუბლიკაში მცხოვრებ ქართველებზე, ორი ქვეყნის, თურქეთისა და საქართველოს ურთიერთობებზეა.

წიგნში თავმოყრილია თურქულ-ქართული კულტურის დიდი მოამაგის, ამავდარი მასწავლებლის, მუსტაფა იაქუთის (გურამ ხიმშიაშვილის) ნაშრომები, მისი ბიოგრაფია და წერილები.

რამაზ სურმანიძემ შეადგინა, მკითხველსა და დაინტერესებულ პირებს შესთავაზა ორ ენაზე დაბეჭდილი, მაღალ პოლიგრაფიულ ღონეზე დასურათებული წიგნი.

წიგნი დაისტამბა 2019 წლის დეკემბერში და მოიცავს 331 გვერდს.

წიგნზე მუშაობისას რამაზ სურმანიძემ ჩატარა წინამოსამზადებელი სამუშაოები. ხოლო მომდევნო ეტაპზე – წიგნი დასაბეჭდად მომზადდა, სარედაქციო კორექტურის შემდეგ კი სტამბოლში დაიბეჭდა.

აი, რას ამბობდა 87 წლის რამაზ სურმანიძე რუღუნებით მომზადებული წიგნის მთავარი გმირის – მუსტაფა იაქუთის (გურამ ხიმშიაშვილის) შესახებ:

„მე მოგიყვებით მისი ცხოვრების საინტერესო ისტორია. მე ვისურვე, მკითხველისათვის დამენახებინა მისი შრომა: გაწეული – საქართველოსა და თურქეთის ხალხებს შორის, მეგობრული ხიდის გასაღებად; საქართველოდან შორს მცხოვრები თანამომძიებისათვის ისტორიული სამშობლოსა და მისი კულტურის გასაცნობად; ეს არის ნამდვილი ინტელიგენტის პასუხისმგებლობით სავსე სურვილი ყველაფრის მოსწრებისა“.

წიგნის პირველ ნაწილში რ. სურმანიძე ვრცლად მოგვითხრობს მუსტაფა იაქუთის (გურამ ხიმშიაშვილის) ცხოვრება-მოღვაწეობის შესახებ, გვესაუბრება მის შრომებზე, წერილებზე; განსაკუთრებით, მის წვლილზე ქართულ ენასა და ლიტერატურასა და თურქულ ლიტერატურას შორის გადებულ ხიდზე; თურქეთში ქართული სათვისტომოების, ფონდის და მსგავსი კულტურული ორგანიზაციების დაარსებასთან დაკავშირებით მის მიერ გაწეულ ღვაწლზე.

რ. სურმანიძე ქებით იხსენიებს მ. იაქუთის მოღვაწეობას ჟურნალებში – „ჩვენებური“ და „ფიროსმანი“, მის წერილებს თურქეთ-საქართველოს კულტურის სფეროში. წიგნის მეორე თავი ეთმობა სხვადასხვა ჟურნალსა და გაზეთში მ. იაქუთის მიერ გამოქვეყნებულ წერილებს. წიგნი გამდიდრებულია ფერადი ფოტოსურათებით, რომელთაც, შეიძლება ითქვას, დოკუმენტური ფუნქცია აკისრიათ.

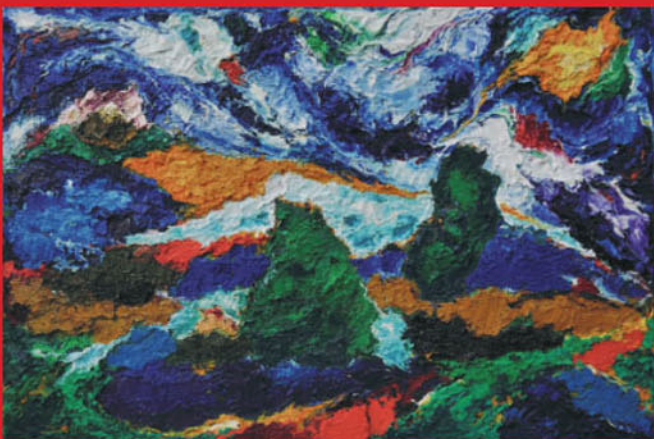
რამაზ სურმანიძე – ისტორიკოსი, ექიმი, მთარგმნელი, პროფესორი – დაიბადა 1933 წელს ბათუმის რაიონის სოფელ ჭალაში. სახელი გაითქვა ალტერნატიული მედიცინითა და სახალხო მეთოდებით მკურნალობით.

შრომითი საქმიანობა სოფლის ექიმობით დაიწყო. თავის დროზე ეკავა მთავარი ექიმის, პოლიკლინიკის დირექტორის, ჯანმრთელობის მინისტრისა და ჯანმრთელობის დარგის ემერიტუსის თანამდებობები. იგი იყო მის მიერ დაარსებული ბათუმის ეკოლოგიისა და ჯანმრთელობის ინსტიტუტის უცვლელი რექტორი.

2008 წელს მესამედ აირჩიეს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად. 300-ზე მეტი სტატიის ავტორი იყო. მისი ნაშრომები თავმოყრილია 77 წიგნში.

რამაზ სურმანიძე იყო საქართველოს წითელი ჯვრის ორგანიზაციის საპატიო წევრი. გამოქვეყნებული აქვს ნაშრომები თურქეთის შესახებაც.

მხატვანი — ღვინე ყოფიანი

ახელა — ვახუშტის ხელა